55
1947

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK NIJMEGEN
230000 1285 0635

CLAVERBOND

S 19424

BERICHTEN UIT JAVA

voor de leden van de St. Claverbond - Februari 1947

De toekomst der Missie op Java
C. de Quay S.J. pag. 25

★

De geestelijke verzorging van het leger in Indië
Lt. Kol. E. I. M. van Voorst tot Voorst S.J. pag. 29

★

Werkende passagiers
F. Knooren S.J. pag. 33

★

Een ideale roeping
B. Sondaal S.J. pag. 39

★

Flitsen uit de Pacific: Rode zegeningen
A. Smetsers S.J. pag. 42

★

Missiekroniek pag. 46

★

Vriendelijk verzoek aan al onze leden postabonné's voor 1 April het verschuldigde bedrag à f 1.70 te voldoen. Ons giroadres is **28228**, St. Claverbond, Graafscheweg 7, Nijmegen.

TER ORIËNTERING VAN ONZE NIEUWE ABONNE'S

In 't kort de historie van:

DE ST. CLAVERBOND
DE BERICHTEN UIT NEDERLANDSCH OOST-INDIË
DE BERICHTEN UIT JAVA

L. S.

Ontstaan van de St. Claverbond

19 Juli 1859 landden de eerste Nederlandse Jezuieten op Java en begonnen zij hun apostolaat in Indië. Al spoedig zonden zij brieven met interessante berichten en gegevens naar hun Oversten en medebroeders in Nederland. Alle brieven eindigden met een uiting van enthousiasme over het land en de volken van Indonesië, en over de kansen van het Christendom. maar ook met een kreet om steun en hulp.
8 Februari 1880 richtte Pater van Gulick S.J., Directeur van de Herencongregatie te Maastricht, na overleg met zijn Raad, een missiesectie op, die zó krachtig werkte, dat in 1888 de Provinciaal van de Jezuieten, Pater F. Heynen S.J., aan alle Oversten van de Jezuietenhuizen in Nederland en aan alle Directeuren van Congregaties, staande onder de leiding van de Sociëteit, opdracht gaf ten spoedigste eenzelfde missiesectie op te richten. Deze missiesecties werden onderdeel van een groots werk van liefdadigheid, dat de naam ontving: St. Petrus Claver-bond. Deze bond werd genoemd naar St. Petrus Claver, omdat deze Spanjaard, naast de H. Franc. Xaverius een der grootste apostelen van Gods Kerk — hij doopte persoonlijk ruim 300.000 mensen — juist in het jaar der oprichting door Paus Leo XIII met Johannes Berchmans en Alphonsus Rodriguez in de rij der Heiligen werd opgenomen. De Bond stelde zich ten doel „de ondersteuning vooral van het missiewerk onder de Inheemsche bevolking van Nederlandsch Oost- Indië".

Hoe de „Berichten uit Nederlandsch Oost Indië" ontstonden.

16 Augustus 1889 zond Pater Heynen aan alle Directeuren der onderafdelingen de „mededeelingen" van de missionarissen, waarin deze hun lotgevallen verhaalden. De Directeuren gebruikten deze „uittreksels" om in hun missiesecties de belangstelling voor Indië op te wekken, te verlevendigen en werkdadig te maken. Al heel gauw werden deze brieven en uittreksels in druk uitgegeven onder de titel: „Berichten uit Nederlandsch Oost-Indië" voor de leden van de St. Claverbond. De vooruitgang van de Bond en de invloed der „Berichten" was zó groot, dat in 1891 de toenmalige Provinciaal, Pater H. v. d. Boogaard, daarover zijn vreugde uitte aan de Directeuren, leden, zelateurs en zelatricen en o.a.

12 e 1560

de merkwaardige woorden schreef: „Welk katholiek hart in Nederland zou geen belang stellen in de verhevene zaak van de uitbreiding des Geloofs, en welke gewesten zouden meer aanspraak op onze belangstelling mogen maken dan die tot Nederland behooren en, als ons eigen Vaderland, staan onder het Gezag van eenzelfde Vorstenhuis".

Waardering voor de Bond en zijn tijdschrift

Zowel de Bond zelf als zijn „Berichten" ontvingen de Zegen en de goedkeuring van Paus Leo XIII en zijn opvolgers, onder wie de grote missiepaus Pius XI, die bij gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de Bond, enige dagen voor zijn dood, door de toenmalige Staatssecretaris Z. Em. E. Kardinaal Pacelli, aan de Directie een felicitatieschrijven deed toekomen, waarin de Paus schreef: „Niets is de Christennaam meer waardig; niets is rijker aan verdiensten; niets voortreffelijker en schoner aan deugd, dan door gebed, aalmoes en arbeid er aan mede te werken, dat het licht van het Evangelie doorstrale tot ver verwijderde volken, het Kruis van Christus zijn heilige en allerweldadigste heerschappij uitbreide en de Kerk, de tempel van God, door nieuwe aanwinsten vergroot worde". Ook van de zijde van het Nederlands Episcopaat ontving de St. Claverbond bij herhaling goedkeuring en aanbeveling.
Bovendien brachten de „Berichten" in de loop der jaren een keur van studiën over land en volken van Indië zodat zij als „cultuurtijdschrift" alom erkend werden, o.a. door Prof. J. C. van Eerde, de grote Indoloog. In 1920 verdween de titel „Berichten uit Nederlandsch Oost-Indië", om plaats te maken voor een omslag in meerkleurendruk met als opdruk: „St. Claverbond". De oorspronkelijke titel werd wel niet afgeschaft, maar het accent werd verlegd naar de Bond, welke de uitgave verzorgde. Bovendien werden aan de „Berichten" twee rubrieken toegevoegd, een missiekroniek en een rubriek voor de algemene missiebelangen der Kerk. „Immers, zo schreef de Redacteur, in onze tijd van steeds toenemende liefde en belangstelling voor de missiën komt het ons wenselijk voor, dat de lezer niet slechts op de hoogte blijft van het welvaren ener enkele missie. Heel het grootse, heerlijke missiewerk van de Katholieke Kerk, zowel hetgeen reeds tot de geschiedenis behoort, als wat met zoveel spanning en succes in onze dagen wordt tot stand gebracht, heeft recht op Uw warme belangstelling."

Achteruitgang

Ieder werk krijgt zijn opgang maar ook zijn neergang. Dat heeft ook de St. Claverbond en zijn tijdschrift ondervonden. De oorlog bracht ons de zwaarste slag! Toen ons dan ook de opdracht gewerd, de missieactie in dienst van onze Javamissie, zo zwaar gehavend door de Japanse overheersing, te herstellen en krachtig ter hand te nemen, ging onze

eerste gedachte uit naar het herstel van ons tijdschrift. Ons devies luidde: „Indië kennen is Indië liefhebben en wie Indië liefheeft, zet zich ook voor Indië in". Juist op dit moment onzer Nederlands-Indische geschiedenis is de katholieke opbouw, de katholieke medewerking en invloed van geweldige betekenis. Wat zal er van die opbouw, medewerking en invloed op de kerstening van Indië terecht komen, als er onder de katholieken van Nederland geen of te weinig belangstelling zou heersen. Om die belangstelling te stimuleren, grepen wij terug naar de oude titel „Berichten uit Nederlandsch Oost-Indië", omdat deze titel op dit moment meer sprak dan de opdruk „St. Claverbond".

„Berichten uit Java"

Doch ook deze titel meenden wij, met ingang van het nieuwe jaar, niet meer te kunnen handhaven. De nieuwe verhoudingen, welke groeiende zijn tussen Nederland en Indië maken het gebruik van deze oude titel niet meer wenselijk. Daarenboven trokken de Paters Jezuieten zich sinds 1902 terug uit grote gebieden, welke zij aan andere missionerende Orden en Congregaties overdroegen. De oude titel werd daardoor te weids van klank.

Wij geven nu aan ons tijdschrift de naam „Berichten uit Java", terwijl wij op het titelblad de naam van onze Bond handhaven. Voor wat de cultuuruitingen betreft van het Javaanse volk in al zijn geledingen blijft geheel Java het voorwerp van onze beschouwingen. Voor wat de missionering betreft beperken wij ons hoofdzakelijk tot onze missiegebieden van West- en Midden-Java, waarvan vooral het laatste in het brandpunt staat onzer hedendaagse geschiedenis.

Mogen dan de „Berichten uit Java" voor de leden van de St. Claverbond hun prachtige historie van 57 jaren blijven voortzetten en vooral nù steeds meer de daadwerkelijke belangstelling trekken van de katholieken van Nederland, wier hulp op dit moment onzer geschiedenis onontbeerlijk is. Economisch hebben wij voor Indië nimmer veel betekend, doch voor de kerstening van Indië in de voorafgaande jaren en vooral nu des te meer. Dat is onze eer, onze glorie, onze vreugde! „Er staat geweldig veel op het spel"!

DIRECTIE ST. CLAVERBOND
Graafseweg 7, Nijmegen.

Wie helpt ons nog aan een nieuwe abonné?

Z. O. Z.

Enige zakelijke gegevens:

„De Berichten uit Java" verschijnen maandelijks, behalve in April en Augustus. Zij zijn niet in de handel.

Nadruk van tekst en platen is, zonder verlof, niet toegestaan.

Telefoon (K 8800) 23400. **Postgiro: 28228 St. Claverbond, Graafseweg 7, Nijmegen.**

Wij onderscheiden:

Gewone leden. Dezen geven een bijdrage van minstens 1 cent per week. Elk 3-tal gewone leden ontvangt maandelijks één exemplaar van de „Berichten uit Java".

Leden-abonné's. Deze betalen 3 cent per week, dus f 1.56 per jaar, en ontvangen voor zich één exemplaar van ons tijdschrift, te bezorgen door een zelateur of zelatrice.

Leden-postabonné's. Dezen betalen f 1.70 per jaar en ontvangen geregeld franco per post de „Berichten uit Java".

Leden-Donateurs zijn zij, die een jaarlijkse bijdrage geven van minstens f 2.50 of een gift van f 100.— ineens.

In Huize Mariëndaal bij Grave is gevestigd:

„Het St. Petrus Claver-Brokkenwerk". Dit verzamelt:

Oud goud en zilver, alsook afgedankte sieraden, te gebruiken voor kelken en cibories. Bovendien: postzegels en zilverpapier.

Voor het vermaken van een legaat aan de Javamissie van de P.P. Jezuieten is de juiste formule: „Ik legateer aan de Stichting St. Claverbond, gevestigd te Nijmegen ..... gulden".

Geestelijke voordelen:

Door de H. Stoel zijn aan de leden van de St. Claverbond toegestaan:

a) een volle aflaat onder de gewone voorwaarden op het feest van St. Petrus Claver (9 September), of op een dag onder het Octaaf.
b) een volle aflaat op de dag, dat men lid wordt van de St. Claverbond.
c) een volle aflaat in het uur van de dood, zo men slechts met rouwmoedig hart de Heilige Naam van Jesus aanroept.
d) een aflaat van 300 dagen, zo dikwijls de leden enig werk van godsvrucht of liefde ten gunste van de Missie verrichten.
e) een volle aflaat onder de gewone voorwaarden op de eerste Zondag van iedere maand.

Wekelijks wordt er een H. Mis gelezen voor de levende en overleden leden van de Bond.

Eenmaal in het jaar zal op de feestdag van St. Petrus Claver of daaromtrent, in elke plaats, waar minstens 100 leden zijn, een H. Mis worden opgedragen voor de levende en overleden leden van de Bond.

Bij de omslag

De Katholieke Kerk omvat in haar apostolaat alle volkeren. Ook het Javaanse volk is voorwerp van haar liefde en zorgen; dit volk, dat zich in de loop der eeuwen zoveel cultuurschatten uit het Oosten toeëigende, wil zij de „Gave Gods" schenken, Christus Jezus! Door het Christus te geven, schenkt de Kerk de hoogste beschaving en de hoogste cultuur, die de wereld kent:

„DE CHRISTELIJKE BESCHAVING"

Man en vrouw, getooid met de aristocratische versierselen uit het Wajangspel, dat spel van strijd tussen goed en kwaad, symboliseren de Javaanse maatschappij.
De Boog, die langs hen omhoog oprijst is de Kerk Gods, die haar fundament gelegd heeft en wortel schiet op Javaanse bodem, voorgesteld door de gestyleerde sawah's, beeld van vruchtbaarheid, en die geleidelijk aan geheel het Javaanse volk wil overschaduwen.
De beide waaierpalmen zijn het zinnebeeld van de eerbied en de aanbidding, waarmede het Javaanse volk eens Christus en de Kerk zal omgeven.
Het centrum is de Eucharistie, gesymboliseerd door de kelk, de druiventros en de gouden korenaren. De Eucharistie is Christus en Christus is het eeuwig Leven. Zodra het Javaanse volk zal leven in Christus, met Christus en door Christus, zal het ook bezitten de „pax aeterna", de eeuwige vrede, de vrede, zoals de wereld niet geven kan.
De Claverbond is de gemeenschap van onze missionarissen, die het Rijk Gods verkondigen en grondvesten, en van alle leden, die door het offer van hun gebed en zelfverloochening, door het offer ook van hun materiele steun, een vruchtbaar apostolaat mogelijk maken.
Moge deze omslag, geinspireerd door het ideaal van apostolische liefde, begrepen worden en alle leden aansporen om, met inzet van alle krachten, dit heerlijk apostolaat, door Gods Voorzienigheid aan Katholiek Nederland toevertrouwd, in dit historisch tijdperk van onze Nederlands-Indische verbintenis, tot een goed einde te brengen.
Dierbare Vrienden, Indië roept om U!

REDACTIE.

1947 „hernieuw het aanschijn der aarde!"

1 Januari is de wereld een jaar ouder geworden. Zij is er niet om veranderd. De wereldveroveraars zijn blijven leven en hun aspiraties zijn nog even vehement. De geldmagnaten streven als voorheen naar een economische machtspositie. De arbeidswereld vecht nog steeds de bruuske, harde en verbeten strijd op leven en dood voor een beter bestaan. Achter het ondoorzichtbare scherm van de politiek duelleren de groten dezer aarde om het vette der aarde te bemachtigen. De geest van wantrouwen leeft vitaler dan ooit en de schaduw van de achterdocht valt als een zwarte sleep achter iedere speler op het grote wereldtoneel. Eerst waren het muren, nu noemt men het gordijnen, die de volkeren van elkaar scheiden. En de kleinen der aarde kruipen nog steeds voort, langzaam, moeilijk, zorgelijk, beangst en vrijwel machteloos, op de weg naar meer levensgeluk. De chaos bestaat voort en de „kwade" strijdt zijn ruineuze strijd verder.

Maar óók de Kerstnacht leeft voort in zijn Octaaf, waarop de eerste Januari zingt: „Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons geschonken, en de heerschappij rust op zijn schouders".
Gelukkig! Ook de ster van Betlehem blijft schijnen. Ook de figuur van Christus blijft voortleven. Zijn woorden: „Mij is alle macht gegeven in hemel en op aarde" daveren voort over de aarde. Zijn Kerk, Zijn Rijk, Zijn Kruis, Zijn Sacramenten, Zijn waarheid, Zijn Leven, Zijn vrede, ook zij zijn er nog in 1947 en actueler dan ooit te voren!
Immers, en hier raken wij het grote lichtpunt van onze eeuw: Naarmate de chaos in de wereld toeneemt, naarmate de volkerenbotsing, ook na het gebruik van het zwaard, zich voortzet op het terrein van de politieke macht en het toenemend nationaal bewustzijn, naarmate het Westen de greep op het Oosten loslaat, groeit tegelijk over geheel de wereld een intens verlangen naar meer geluk en vrede; neemt het besef toe, dat het geluk meer te vinden is in de hemel op aarde dan in het vette der aarde. Er breekt zich baan bij de mensheid het besef, dat eerst het Rijk Gods moet worden gezocht, en het aanschijn der aarde moet worden vernieuwd door de aanvaarding der goddelijke beginselen.

Het Christendom krijgt daarmede zijn kans

JAPAN, dat vijftig jaren geleden zijn religieuze aspiraties achterstelde bij zijn imperiale verlangens en zich liet vergiftigen door het grofste materialisme, van het Westen overgenomen, bukt zich nu onder de verschrikkelijke slag van een verloren oorlog en keert zich opnieuw naar het religieuze, om daar zijn ware geluk en welvaart te vinden. In het kader van dit streven heeft ook de Keizer van Japan, die voor de radio publiek aan zijn volk bekend maakte, dat het zich in zijn godheid vergist had, kennis willen nemen van het Katholiek Geloof. Dr. Tanaka Kotaro, die in 1926 katholiek werd en sedert 26 jaren rechten doceert aan de Keizerlijke Universiteit te Tokio, heeft in zijn kwaliteit van Minister van Nationale Opvoeding voor het Keizerlijk Hof een redevoering gehouden over de Katholieke Kerk. Deze redevoering duurde ruim anderhalf uur en werd gevolgd door een gedachtenwisseling. Japan staat meer dan ooit open voor de Boodschap van Christus, eens gebracht door Franciscus Xaverius.

CHINA heeft bij monde van zijn hoogste regeringsinstanties de grote verdiensten der Katholieke Kerk in China erkend en het was de Chinese Bisschop Mgr. Yupin, die het programma voor de reconstructie van China baseerde op de Christelijke democratie en de verbroedering der

volkeren overeenkomstig de Christelijke principepen van rechtvaardigheid en liefde.
„Vooreerst, zo zeide de Prelaat, is het in dit gebied van belang de invloed van de Christelijke philosophie te laten domineren. Zij alleen vermag scherp de grenslijn te trekken tussen de ware democratie, gefundeerd op het Christelijk personalisme en de valse democratie, welke haar bestaansgrond vindt in een communistisch collectivisme, en vervolgens moet China streven naar de toepassing van wat de Chinezen noemen „Ta T'ong Chu", het principep van een algemene verbroedering der mensheid. Ons volk moet een middel zoeken om de verbroedering van alle naties ter wereld te bevorderen als de enige remedie ter verzekering van een rechtvaardige en duurzame vrede".
Toen Mgr. Yupin dan ook als vertegenwoordiger van het Chinese volk te Chungking de vijf fundamentele voorwaarden verklaarde, die, essentieel voor een internationale wereldorde, reeds door Paus Pius XII in zijn rede van Kerstmis 1940 werden aangetoond, aanvaardde zijn voor het merendeel niet katholiek gehoor deze met grote geestdrift, zeggende: „Is dit niet juist ons program, op Christelijke wijze uitgedrukt?"

VOOR-INDIË staat voor een grote beslissing. „Indien, aldus Pater Moyersoen, de Zelfregering van India zich baseert op de traditionele godsdiensten, het Hindoeïsme en de Islam, breekt voor de Kerk van Christus een zware tijd aan; als echter de Zelfregering van India daar boven uitgrijpt en de volledige vrijheid van godsdienst waarborgt, is de toekomst voor de Katholieke Kerk vol perspectief". Als vertegenwoordiger der Christenen in de constituerende vergadering van Brits-Indië werd gekozen Pater D'Souza, Rector van het College te Madras en Indiër van geboorte.

AFRIKA en het eiland Madagascar, wij weten het, zijn missiegebieden, die naast dorre terreinen ook gronden bieden, waar de wonderbaarlijkste vruchten worden geplukt voor het Rijk van Christus Koning.

INDONESIË geeft ons de goede hoop, dat, zodra de rust is weergekeerd en missionering weer mogelijk wordt, de oogst groot zal zijn. Bij de Indonesiërs immers leeft de overtuiging, welke zij aan de onloochenbare feiten hebben kunnen toetsen, dat de Katholieke Kerk in haar apostolaat naast een grote onbaatzuchtigheid en offerende liefde, vol begrip is geweest voor de rechtvaardige en billijke aspiraties. Dat heeft niet nagelaten grote indruk te maken.

Een wereldstrijd

Maar houden wij ons overtuigd, dat op het slagveld dezer wereld meerdere grootheden strijden om het bezit der volkeren. De apostelen van het geld, de apostelen, die een halve waarheid of een gehele onwaarheid verkondigen, de apostelen van de klassenstrijd en broedertwist, de apostelen der grootmachten dezer wereld en tenslotte mogen wij niet vergeten de grote tegenstrever Gods, bij uitstek „De Kwade" genoemd, die raast en tiert op dit moment der wereldhistorie.

Het Rijk der Hemelen lijdt geweld

De overwinning, door ons te behalen, voor Koning Christus wordt ons niet op een gouden blaadje gepresenteerd. Wij moeten er voor vechten; het Rijk der Hemelen lijdt geweld en alleen de geweldigen nemen het in.

Katholieken van Nederland, voorzover gij geroepen zijt, internationaal en nationaal, deel te nemen aan deze geweldige strijd en taak, wij vragen U „geweldig" te zijn.

Wij vragen U den Hemel een „heilig geweld" aan te doen door Uw gebed en offer.

Wij vragen U met St. Paulus klaar wakker te zijn en bereid te staan, om ieder het zijne bij te dragen voor de uitbreiding van het Rijk Gods. Onze taak is het, dat de opbouw der wereld zich voltrekt onder de invloed van het Christendom, onder invloed van de herscheppende kracht Gods, Die uit chaos orde, regelmaat, schoonheid en vrede doet voortkomen.

Wij, ja, ook wij Nederlanders, hebben er voor te zorgen, dat wij, en niet de vijanden van Christus en Zijn Kerk, de architecten zullen zijn van de nieuwe wereld.

De roeping der Katholieke Kerk, de roeping van alle Katholieken, is op dit moment der wereldhistorie van enorme grootte en importantie.

En voor wat Indonesië betreft, och, mochten toch alle katholieken van Nederland beseffen, welk een zware verantwoordelijkheid op ons rust, een historische verantwoordelijkheid, die nu actueler is dan ooit.

Op de Generale Congregatie der Sociëteit van Jezus, onlangs te Rome gehouden, getuigde een Amerikaanse Jezuiet, na zich op de hoogte gesteld te hebben van de katholieke activiteit in Nederland: „Batavi sunt factores verbi, de Nederlanders zijn — naar het woord van St. Jacobus — mannen van de daad".

Missievrienden, het jaar 1947 rekent op U!

Doet mee om het aanschijn der aarde te hernieuwen.

Voor Christus, Onze Koning! God wil het!

B. SONDAAL, S.J.

ZIJ, DIE NIET GEINTERNEERD WERDEN...

Nadat — elders — de kampbelevenissen vanuit de meest uiteenlopende standpunten en met de felste schakeringen van kleur en licht in de meedogenloze straal van het zoeklicht zijn opgenomen, is het voor ons ex-geïnterneerden een ereplicht geworden ten opzichte van onze niet-geïnterneerde medebroeders een indruk te geven, hoe zij in de Indonesische gemeenschap onder de bezettingstijd leefden. Ook al was het geestelijk opbouwend werk binnen de kampen troostvol, tenslotte bleef alles beperkt binnen enkele tientallen prikkeldraadomheiningen, waarachter geheel de Europese gemeenschap bij elkaar zat, terwijl het leven op Java doorging en de Missie op gang moest blijven.
Hoe leefden en wat deden zij, die niet geïnterneerd werden?

AFSCHEID

Toen het Ignatius-College te Djokjakarta op 7 September 1943 zijn interneringsbevel thuis kreeg, hebben wij inderhaast met behulp van onze Javaanse medebroeders alles klaargemaakt voor het vertrek. Genoeg voor enkele maanden, langer zou het zeker niet duren, meenden wij....!
's Ochtends zongen wij in de parochiekerk een plechtige meerstemmige Mis van Perosi: Te Deum Laudamus, en namen afscheid van de honderden Javaanse en Chinese Katholieken, die als verweesde kinderen rond de kerk stonden. Om 12 uur stonden wij „aangetreden" voor het Fort „Vredenburg". Dat was de eerste keer van al die duizenden keren dat we moesten aantreden voor appèl, dwangarbeid of een pak slaag. Dat was het begin van het onbekende avontuur met de Japanners.

EEN BOVENMENSELIJKE TAAK

Probeert U zich nu even in te denken in de stemming van onze Javaanse confraters, die ons als muilezels beladen zagen wegtrekken. Waarheen?.... Naar Japan, Birma of Thailand? Alles was onzeker. Zij bleven achter met weinigen en met al het werk van een beginnende Missie. Juist in de allereerste maanden daarna vroeg O.L. Heer het offer van een van de meest succesvolle missionarissen: Pater Damianus Hardjasoewonda stierf, jong nog, na een zware ziekte. Mgr. Soegyapranata, onze bisschop van Semarang, bracht, zoals hij ook al het andere gaf, het offer van enkele Javaanse Priesters en Fraters aan Mgr. Willekens, die in Batavia alleen voor alle zielzorg achterbleef.

JAPANS WANTROUWEN

Rond iedere missie-activiteit bleef verder het Japanse wantrouwen loeren, want onze Javaanse Jezuieten gingen door voor behept met Westerse sympatieën. Herhaaldelijk kregen zij Japanse officieren in de pastorieën op huiszoeking, die officieel of enigszins bedekt probeerden bewijzen te vinden of uit te lokken voor hun stelling, dat de Katholieke Kerk een Westerse instelling is.
Ze hebben wel een erg zwaarwichtig tegenargument gehad in het onomstotelijk bewijs van een Javaanse bisschop, die voor alle volken en rassen boven de

politiek stond en supranationaal weigerde op elke Japanse propagandazet in te gaan. Al bleven de huiszoekingen vruchteloos, de Japanners zagen er niet tegen op zelf materiaal te maken.
Het werk, dat in deze omstandigheden toch in stand is gehouden, verdient onze eerlijke bewondering en grote dankbaarheid. De priesteropleiding, het geregeld mislezen in de verste uithoeken, het toedienen der Sacramenten was het werk van slechts enkele priesters. De hulp van Japanse Jezuieten telt voor Java niet mee, hoe belangrijk zij ook voor Flores geweest is.

JAVAANSE FRATERS IN ACTIE

In West-Java hebben in pastorieën en weeshuis Javaanse Fraters schitterende diensten verricht als tussenpersoon voor de Missie tegenover de Japanse militairen. Twee Fraters philosofen, die zonder priester alleen op een pastorie woonden om het gebouw bezet te houden, hebben door handig organiseren de Missie onder de Chinezen gaande gehouden door clubs, waar de kinderen de gebeden leerden en door te zorgen voor trouw kerkbezoek, terwijl slechts éénmaal per week een priester op dienstreis langs kwam.

EEN JAVAANSE BROEDER: „RETRAITE-PATER"

Het toppunt zijn wel de druk bezochte retraites, gegeven door de Javaanse Broeder-katechist M. Endradarsana, waarbij hij alleen alle lasten en dikwijls ook de kosten droeg, terwijl de Pastoor alleen maar één ochtend hoefde te komen voor de generale biecht.
Vanzelfsprekend, dat de Javaanse missionarissen in die dagen meer behoefte hadden aan onderling contact, waar Fraters, priesterstudenten nog slechts, soms tijdenlang alleen op een pastorie waren. Zelfs de poging om eens per maand een samenkomst te houden mislukte door het te drukke werk.

EEN HARTELIJK WELKOM

Is het dan verwonderlijk, dat bij de capitulatie van Japan een van onze Javaanse medebroeders op het heerlijk idee kwam een begroetingstocht te maken langs de kampen van West-Java om de geïnterneerde Jezuieten te bezoeken: Bandoeng, Tjimahi, Baros. Het is niet gemakkelijk onder woorden te

Een die niet geïnterneerd werd
Laur. Wahjoedi, S.J.

brengen, hoe dat welkom uit Midden-Java door de missionarissen gewaardeerd werd. Hartelijk zijn wij verwelkomd in Midden-Java. Helaas duurde de vreugde maar kort. Drie weken later waren wij opnieuw geïnterneerd, maar het was genoeg om de volledige, oprechte liefde te ondervinden van allen, die op onze vrijlating hadden gewacht en er alle dagen om hadden gebeden.

IN HET LIJDEN VERENIGD

Ontegensprekelijk zijn na de capitulatie droeve dingen gebeurd te Magelang, toen onze confraters daar vermoord zijn. Maar beiden, Javanen en Hollanders, hebben wij het een treffend symbool gevonden, dat bij Magelang niet alleen zes Hollanders, maar ook twee Javanen vermoord werden. En trots merkten de Chinese Fraters op, dat ook zij een offer waardig gekeurd waren, toen twee derden van de Chinese Fraters na een ellendige zwerftocht, ontbering en mishandeling in de gevangenis te Magelang opgesloten werden. Gelukkig zijn zij gespaard gebleven voor de Missie.

ONDANKS TELEURSTELLINGEN

Magelang heeft Katholiek Nederland teleurgesteld, maar wat er toen omging in de Katholieke Javanen, bij het zien van het onrecht de missionarissen aangedaan, kunnen diegenen het best beoordelen, die in Januari 1946 uit het Poendoeng-kamp bij Djokjakarta werden vrijgelaten en huisinternering kregen op de pastorie Bintaran of op het Ignatius-College te Djokjakarta.

In bijzonderheden treden is op dit punt erg moeilijk. Alleen dit: ondanks de zware tijden, die Midden-Java doormaakt op materieel gebied, hadden onze Paters nooit gebrek. Er zijn verrassende bewijzen van liefde en aanhankelijkheid van de Katholieke Javanen aan hun missionarissen. Wat de bezetter en wat politieke hartstocht ook vernietigde, DE JAVA-MISSIE HEEFT IN DE GESCHIEDENIS VAN DE LAATSTE JAREN HET ONDERPAND VAN EEN GLORIEUZE BELOFTE VOOR DE TOEKOMST.

Wat in stand gehouden werd in de penibele Japanse jaren, is het resultaat van gebed en offer van alle Java-Missie-vrienden, verbonden met het door God gezegende werk van hen, die niet werden geïnterneerd: Wereldheren, Jezuieten, Paters, Fraters, Broeders, en alle andere Javaanse Religieuzen, Broeders en Zusters.

F. KNOOREN, S.J.

Verlangen

Zus is nog maar jong. En toch hebben zich in haar kleine hoofdje reeds zorgengedachten genesteld. Rondom haar in haar kleine dorpje, de dessa, is er tegelijk zoveel nog precies als vroeger, en toch ook zoveel, dat anders geworden is. De gemoedelijke, gezapige dorpsrust van vroeger is gestoord. Er is meer spanning, meer jacht onder de dorpsgenoten, vooral onder de jongeren. De mannen lopen rond met veel meer zelfverzekerdheid, alsof ze allemaal loerah (dorpshoofd) zijn geworden.

Zus vindt, dat vader wel gelijk zal hebben, als hij met kracht van gesties aan Moeder uitlegt, dat het nu gauw veel beter zal worden dan het vroeger was. Maar toch mist Zus iets moois van vroeger. Iets waar ze vroeger zo naar kon uitzien, en dat nu toch al weer heel lang geleden is.

Vroeger waren er blanda's geweest, die ook vaak bij vader op bezoek waren gekomen, en altijd zo vriendelijk waren, dat nu nog, als vader en zijn vrienden over de blanda's zaten te klagen, vader altijd een uitzondering maakte voor die andere blanda's, de Rama's met hun lange witte kleed. Als vroeger die Rama's in de dessa waren binnengekomen, dan waren de jongens ze blij roepend tegemoet gelopen. Zus had dan met de andere meisjes staan toezien. Als dan op het herhaalde bedelen van de jongens om een „gambar", de plaatjes voor de dag waren gekomen, hadden ook de meisjes, ook zus, een plaatje gekregen. Ze waren soms heel mooi geweest, met veel kleuren. Maar het is al zo lang geleden dat die Rama's bij vader aankwamen. Vaak staat ze zo de dorpsweg af te kijken, of ze in de verte niet die vriendelijke blanda's met het witte kleed ziet aankomen. Wat zouden de jongens zich weer blij om hen verdringen! Maar nog altijd wacht ze te vergeefs. Hoe lang nog....?

A. SMETSERS, S.J.

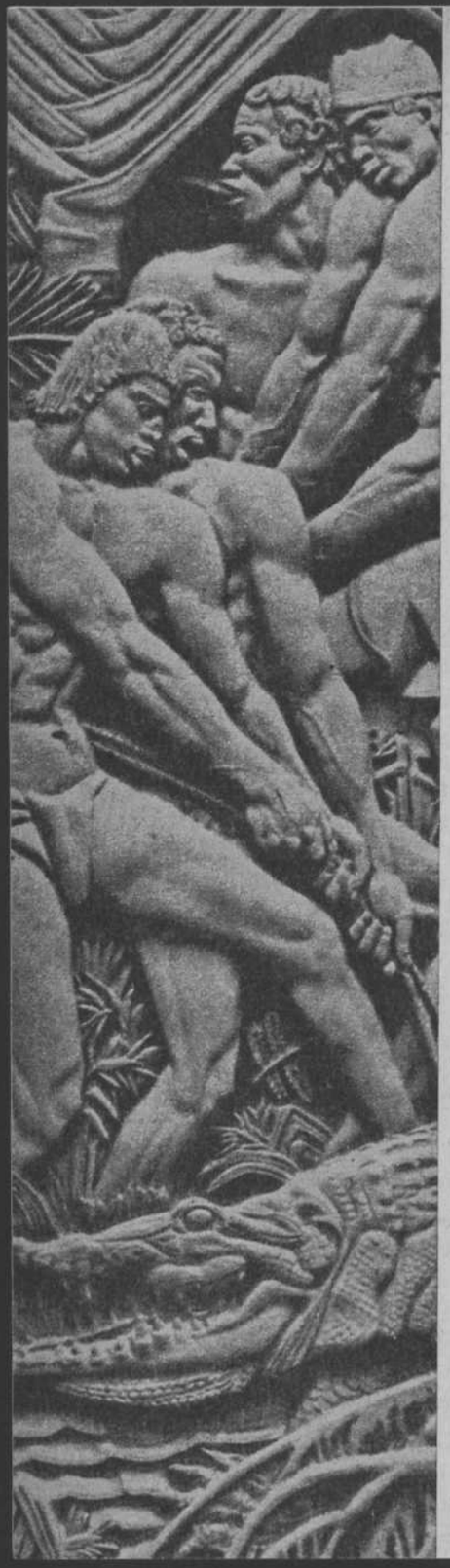

DE KERK TUSSEN OOST EN WEST

WIJDERE HORIZONNEN

Gedurende meer dan vier eeuwen, vanaf de ontdekking der nieuwe wereld in 1492 tot in 1900 toe, heeft Europa zijn zonen aan land gezet in alle streken der aarde en hen geplaatst onder alle volken, stammen, talen en naties. In 1492 werd de ring der onbekende wereld, waarbinnen de vitale krachten van het Westen opeengedrongen zaten, verbroken en zwermden de conquistadores uit, om landen, groter nog dan het Westen te veroveren. Zij strandden in Indië, Afrika, Peru en Mexico, in Amerika, Oceanië, Australië en Indonesië. Zij maakten daar kennis met de meest primitief-wilde samenleving en de hoogste cultuur van het Oosten.

WAT GOD VERWACHTTE

Was het in die tijd, toen men het Christendom nog beleefde, niet een wenk van Gods Voorzienigheid, was het niet een duidelijke aanwijzing voor het Westen, was het niet een uitverkiezing en roeping van Europa, het eerste van Christus' bekeerlingen onder de werelddelen, om met de ontdekking der nieuwe wereld daar het Rijk van Christus uit te zaaien en te planten? Had God aan het Westen niet die expansiekracht geschonken juist om het bevel „Gaat en onderwijst alle volkeren" in vervulling te brengen? Was het niet Gods bedoeling, dat de conquistadores eerst en vooral evangelisten zouden zijn van het Rijk Gods?

WAT EUROPA BRACHT

Wij zijn nu vier eeuwen verder en overal ter wereld treffen wij de sporen aan van het Westen; overal vinden wij de heirbanen der Europese beschaving. Verkeerswegen, spoorwegen, scheepvaartlijnen en luchtlijnen, radio, telefonie en telegrafie brachten de continenten op minimum-afstand. Katoen en staalfabrieken schakelden de landen in en temidden van de antieke oerwouden spuwen zij rook als een vulkaan. Grote handelskantoren en banken liggen uitgezaaid en omsluiten de wereld. Het intellect spreidt zijn net van Lager-, Middelbaar- en Hoger Onderwijs uit over milloenen. Het grootste deel der aarde werd gevat in de greep van Europa!

VRIEND OF VIJAND?

Men zou zo denken, dat nu, na vier eeuwen, de wereld door een innige band van vriendschap verbonden zou zijn met het Westen, haar bakermat van beschaving.
De werkelijkheid brengt een verschrikkelijke desillusie, een felle aanklacht, een brandend getuigenis tegen Europa, het „mane, tekel, phares" der natiën. Ziehier het oordeel der wereld van Indië, Azië en Afrika:

HET WESTEN KANNIBAALS!

Rabindranath Tagore, de grote dichter van India, schreef: „De politieke cultuur, die op Europa's bodem gegroeid is, heeft steeds ten doel anderen in bedwang te houden of te verdelgen.... Zij is kannibaalachtig in haar strekking en voedt zich met hetgeen anderen nodig hebben om te leven. Zij noemt het een gevaar, dat andere volken groot worden; daarom zoekt zij alle kiemen van grootheid buiten haar grenzen te verstikken en neer te smakken wat zwakker is dan zij".

HET WESTEN EEN BRUTAAL ONDERDRUKKER!

Soen-Yat-Sen, de vader van de Chinese Republiek verklaarde: „De oorlog, welke in het verre Oosten in aantocht is...., is in diepste wezen geen strijd van vijandelijke interessen, maar van twee tot in de grond vijandelijke beschavingen, die van de „Koninklijke Weg", „Wang-Tao" genaamd, d.w.z. van menselijkheid en moraal en die van brutaliteit, de macht en het geweld. Wij willen de harten winnen, zij willen de lichamen doden.... Laten wij van Europa de wetenschap en de techniek, de industrie en de krijgskunst leren, maar hoeden wij ons er voor van Europa te leren, hoe wij anderen moeten onderdrukken".

BLANKE VERDRUKKING EN HOON!

Burghart du Bois, de machtige negerleider vertolkte zijn verontwaardiging met de woorden: „Hoe wild en verschrikkelijk de wereldoorlog ook was, 't zal nog niets zijn bij de vrijheidskamp, die zwarten, gelen en bruinen zullen voeren, indien de verdrukking en hoon, ons door de blanken aangedaan, geen einde nemen."

WAAROM DIE HAAT?

Het is hier niet de vraag of deze uitlatingen voor de volle honderd procent verantwoord zijn, wel echter is het van belang de stemming te peilen en te begrijpen hoe fel de haat zich gekeerd heeft tegen het Westen. En de oorzaak? Het Westen kreeg van Gods Voorzienigheid de opdracht de ontdekte landen

te Christianiseren; deze landen te brengen de ware beschaving naar Christus' geest en Christus' hart; deze landen tevens te oriënteren naar de technische vooruitgang en dat alles eerst en vooral tot heil en zegen dier landen zelf en daarnaast tot een eerlijke bijdrage aan de materiele welstand van het Westen! Europa kreeg een opdracht; daaruit vloeiden plichten voort. Deed Europa zijn plicht, dan zou dit voordeel brengen niet alleen aan Indië, Azië en Afrika, maar ook aan het Westen zelf.

PLICHTSVERZAKING!

Europa deed zijn plicht niet! Met sluwheid, geweld en door zijn bestuursgaven wist het het grootste deel der wereld aan zich te onderwerpen, terwille van eigen rijkdom, eigen handel, eigen grootheid, eigen macht. Ziedaar wat wij noemen het „Koloniale Uitbuitingssysteem". Europa heeft Azië en Indië de vruchten van het land laten plukken, ten eigen bate en ten koste der Inheemse volken!
Is het wonder, dat de volkeren het Kaïnsteken plaatsten op het aanschijn van Europa.
Europa bleef in gebreke. Voor een goed begrip voegen wij hier aan toe, dat niet alle Europeanen te kort schoten. Door velen is ook zeer veel goeds tot stand gebracht!

WAT DEED DE KERK VOOR DIE LANDEN!

De geschiedenis is daar om te getuigen, hoe de Kerk van Christus vanaf het begin harer komst tot op heden toe haar plicht tegenover de volkeren heeft vervuld. Zij heeft vastgehouden aan het Gebod van Christus: „Gaat en onderwijst alle volkeren en leert hun onderhouden al wat ik U bevolen heb".
Dat betekent, dat zij aan Indië en Azië, aan Afrika en Oceanië, aan Amerika en Australië het Evangelie verkondigd heeft.
De geschiedenis der Missie in China, de wereldveroveraar Franciscus Xaverius en duizenden andere apostelen, de reducties van Paraguay, de missiën in Afrika zijn daarvan de sprekende getuigen.

CHRISTUS' KERK IN HET OOSTEN TEGENGEWERKT DOOR CHRISTENEN UIT HET WESTEN

Doch bij het vervullen van deze taak is de Kerk tegengewerkt door de hebzucht, de machtswellust, de a-Christelijke en anti-Christelijke geest der grootmachten van het Westen. Zo ondervond het Franciscus Xaverius zelf, die Goa verliet omdat het losbandig leven der Portugezen, nog wel katholieken!, die hun machtspositie misbruikten voor eigen beurs en eigen lusten, de prediking en uitbreiding van het Geloof, zo niet geheel onmogelijk maakten, dan toch ten sterkste tegenwerkten. Franciscus schreef dan ook in een brief aan den Koning van Portugal, dat Gods werk in de Portugese bezittingen zozeer onmogelijk werd gemaakt, dat hij het plan had ze te verlaten om nog slechts het Evangelie te verkondigen in de landen der heidense vorsten.
Wij kunnen zeggen, dat het koloniale systeem, het losbandig leven, helaas ook van velen, die de naam „Christen" droegen, de tegenwerking van vele ambtenaren, in het liberalisme opgevoed en doordrenkt van anti-christelijke tendenzen, aan het beschavingswerk der Kerk over de gehele wereld onnoemelijke schade hebben berokkend.

EEN OOSTERS VERWIJT AAN DE CHRISTENEN VAN HET WESTEN

Zozeer heeft het de kolonisatoren in deze aan ware verantwoordelijkheid ontbroken, zozeer hebben zij veelal hun vijandschap tegen Christus doen kennen, dat Ghandi getuigde: „De verschillende excessen van Europa tonen aan, dat de Boodschap van Jezus van Nazareth in Europa slecht is begrepen en dat het de taak is van het Oosten deze Boodschap te doen uitschijnen".

TOCH WON DE KERK WAARDERING

Tot onze vreugde echter mogen wij consta-

teren, dat het oog der onderdrukte volkeren niet blind bleef voor het werk der Kerk. Menig getuigenis verklaart, dat bij de Kerk het bewustzijn leefde van het gebod der naastenliefde ; een bewustzijn, dat tot werkelijkheid werd in de daden van geestelijke en stoffelijke werken van barmhartigheid. De Kerk stond op de bres van rechtvaardigheid en liefde, de Kerk predikte de gelijkheid der volken, de Kerk erkende de rechtmatige en billijke aspiraties, de Kerk brandmerkte onrechtvaardigheid en wreedheid.
Dit werd gewaardeerd en openlijk erkend. Wanneer wij ons beperken tot enkele bewijzen hiervan, dan halen wij bij voorkeur de getuigenissen aan uit ons eigen Indonesië. Het was Raden Kamil, inspecteur van het Inheems Onderwijs, die in de Volksraad publiek getuigde : „De katholieke particuliere scholen hebben bewerkt, dat de Hollanders door de Javanen weer begrepen en bemind worden".
De Wedana (distriktshoofd) van Batoeretna sprak bij gelegenheid van de inwijding der kerk aldaar : „Anderen geven zich moeite om in deze waterarme streken wadoeks of waterreservoirs aan te leggen ter verhoging van de welvaart. Gij echter geeft het volk een bron van geestelijke welvaart, de Katholieke godsdienst". En dit woord was oprecht gemeend !

PATER Fr. VAN LITH, S.J.

Tenslotte mogen wij het getuigenis aanhalen, dat Ir. L. J. M. Feber kon schrijven bij de dood van Pater Franciscus van Lith, S.J., de stichter der Java-missie : „Hij bezat het vertrouwen van den Indonesiër. Hierdoor was hij langzamerhand een unicum geworden. Aan zijn belangeloosheid, zijn toewijding, zijn offervaardigheid werd niet getwijfeld, zelfs door de extremisten niet. Hij werd door de Indonesiërs vereerd en bemind, zoals alleen een missionaris overkomen kan. Terwijl alom de verstandhouding tussen blank en bruin bedorven werd, hield hij in de Inheemse hoogachting en genegenheid onverminderd stand, door het offer van zijn leven, door het vermogen van Indonesisch te kunnen denken en voelen, door een zeldzame kennis niet alleen van de taal, maar ook van de levende ziel, die zij vertolkt. Bij de dood van van Lith zal er droefheid zijn in het hart van vele Indonesiërs. In vele opstandige harten zelfs zal, al is het maar één ogenblik, zwijgen de haat van ras tegen ras, weemoedig overstemd door de liefde voor wie heenging ten groten overgang. Want den Indonesiër was hij een goeroe, een meester in het wijze en edele vrome leven ; bij hem stond hij in een staat van aanzien, waartoe maar heel zelden de vreemdeling stijgt, de zuiver vreemde van het andere ras !"
Deze getuigenissen zeggen overduidelijk, dat de Javaan het goede zag, de zuivere mening doorschouwde en de edele daad waardeerde. Hierdoor werden ware banden van vriendschap gelegd tussen Oost en West. Indien de berichten, die wij ontvingen juist zijn, dan ligt het graf van Pater van Lith te Moentilan tot op de dag van heden bedolven onder de bloemen. Een welsprekend getuigenis !

ONZE BISSCHOPPEN EN INDIË

 Terwijl wij dit neerschrijven bereikt ons de brief van het Hoogwaardig Neder-

lands Episcopaat, in alle kerken en kapellen voorgelezen op Zondag 17 November. Daaraan ontlenen wij de volgende stellingen:

„De Goddelijke Voorzienigheid heeft Nederland en Indië ten nauwste verbonden".
„Het lot dier millioenen ligt mede in onze handen".
„Wij moeten ook aan die millioenen mensen waarheid en vrede brengen; en niet zoals de wereld die geeft, doch de vrede van Christus in het Rijk van Christus".
„Die plicht rust op ons allen, temeer daar wij iets goed te maken hebben tegenover die volkeren, die eeuwen lang van ons afhingen ook in hun kennis van God en hun opgang naar God".
„Aan ons heeft de Goddelijke Voorzienigheid dit grootse werk te doen gegeven".
„Gelukkig beseft Nederland thans zijn plicht en verantwoordelijkheid. Moge ons Katholiek volk zijn taak in deze nog dieper aanvoelen! Want er staat hier geweldig veel op het spel".

Deze woorden zijn ons uit het hart gegrepen. Zij zijn gekomen op het critieke moment. Wanneer dit artikel onder Uw ogen komt, is wellicht het beslissende moment voorbij, doch vast blijft staan onze plicht en roeping ook in Indië alles te herstellen in Christus.
Bij herhaling doen wij een beroep op alle katholieken van Nederland de Kerk van Christus in Indië met alle kracht te steunen, opdat wij daar herstellen wat in het verleden, naast veel goeds, door ons volk in Indonesië verzuimd werd en aan Indië geven met de zuiverste mening en door een duidelijke geste van Christelijke welwillendheid en edelmoedigheid ons rijkste erfbezit: „Christus Jezus", die met goddelijke zekerheid getuigde:

„Do eis vitam aeternam"
„Ik geef hun het eeuwig leven".

B. SONDAAL, S.J.

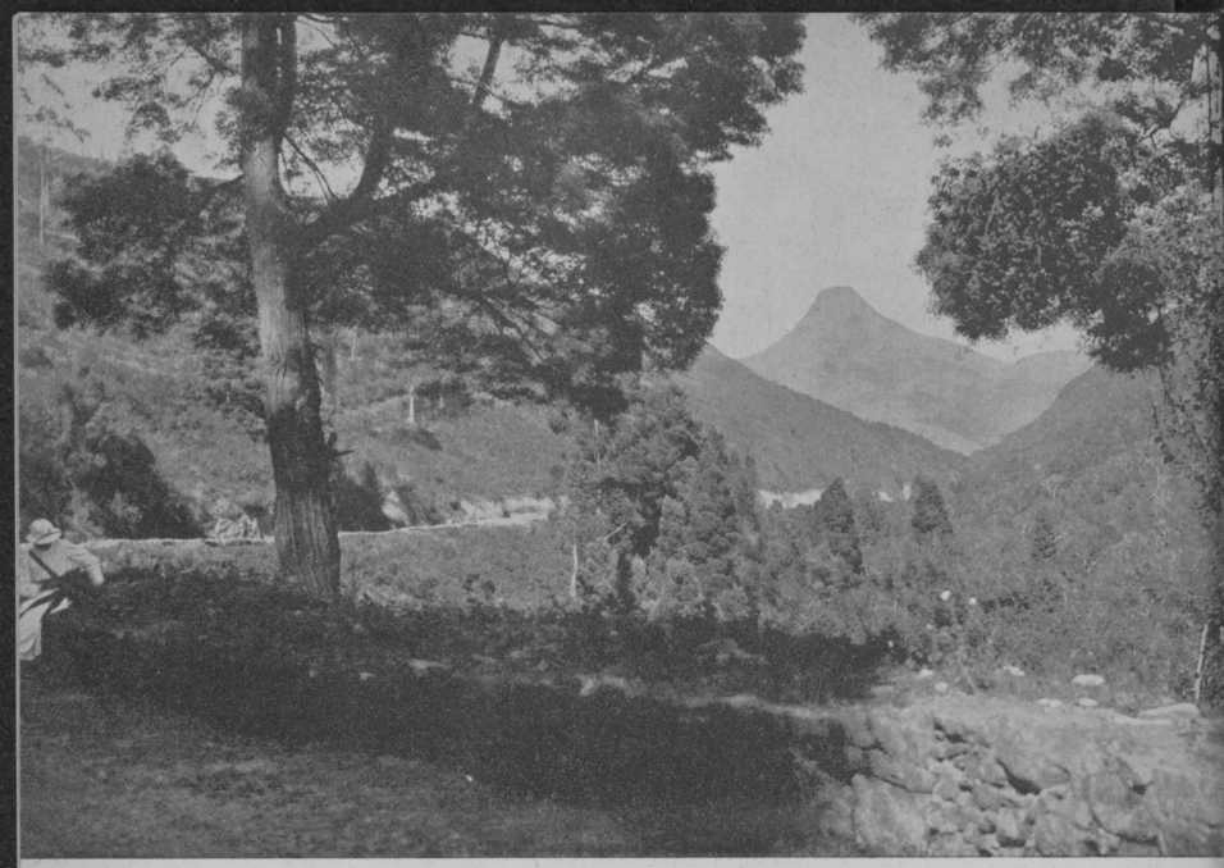

SHEMBAGANUR

Voor honderden Jezuiet-missionarissen in Voor-Indië roept dit klankvolle woord stoeten van herinneringen op uit de voorbije dagen van hun studietijd, toen zij, jonge priesterstudenten, werden ingewijd in de wijsgerige diepten der grote katholieke denkers en tegelijk gekneed werden tot volbloed missionarissen in het dagelijks contact met medebroeders uit alle delen van hun uitgestrekt missieland.

VAN ALLE NATIES EN RASSEN

Daar zijn zij in alle nuancen van olijfbruin tot ebbenhout-zwart, gekomen van Poona en Ceylon, van Calcutta en Madura, van Ranchi, de beroemde missie van Pater Verbiest, van Ahmedabad en Batticaloa. Zij zijn de hoop, de beloftenvolle toekomst van Gods Kerk in Voor-Indië.

Hoe belangrijk die groep van inheemsen reeds is, wat zijn zij tegenover de millioenen, de honderden-millioenen van hun ras- en stamgenoten, die nog blind

zijn voor Christus' liefde? Hulp hebben zij nodig en hulp is gekomen en komt nog steeds: uit België en Nederland, uit Frankrijk en Duitsland, uit Spanje en Italië, uit Engeland en Amerika. Zij leven daar allen tesamen, verschillend van ras en natie, van taal en gewoonte, maar één in hun liefde: de liefde tot God; één in hun streven: de redding der zielen; één in hun middelen: liefde en ijver, zelfverloochening en gebed!

EEN „ALGEMEEN" STUDIEHUIS

Tegen de oostelijke helling van de hoogvlakte van Kodaikanal, in het Zuiden van Brits-Indië, ligt het grote witte studiehuis te midden van de groene vegetatiepracht der tropische natuur. Ver van het geroezemoes der steden wordt hier in stilte gewerkt aan de geestelijke en wetenschappelijke vorming van meer dan honderd jonge mensen: vrijwilligers in het grote leger van Christus Koning, toekomstige stoottroepen aan de grenzen van Christus' Rijk.
In de oude Middeleeuwen werden de universiteiten aanvankelijk „Studium Generale" of „Algemene Opleiding" genoemd, niet zozeer om de veelheid of algemeenheid der vakken, die werden gedoceerd, maar veeleer omdat zij studenten opnamen uit alle landen. In die oude betekenis kan Shembaganur met recht die titel voor zich opeisen.

RIJKE VORMING

De veelheid en verscheidenheid van rassen en nationaliteiten alleen is reeds van zeer bizondere waarde in de opvoeding. Wanneer die jonge mensen in hun diep-christelijk geloof de enig juiste houding van liefdevol waarderen weten in te nemen tegenover de rijkdommen van andere culturen, dan kan daaruit voortkomen een zeldzame verrijking van het geestesleven.
Ofschoon de Europese groepen het voordeel hebben van een gemeenschappelijke basis, vormt toch de klassieke opleiding geen strakke eenheid. De Engelsen en de man uit de „Lage Landen" met hun verering voor het welbewezen feit, staan wel wat onwennig tegenover het woordenvuurwerk der latijnse volkeren.

OP EEN KRUISPUNT VAN BESCHAVINGEN

Aan de ingang van het Suezkanaal te Port-Said staat in brons de figuur van Ferdinand de Lesseps, die met breed gebaar de reizigers van het Westen uitnodigt die smalle waterweg te volgen en kennis te maken met de bekoringen

van het Oosten. Als de missionaris in de diep aan die uitnodiging gevolg heeft gegeven, gaat een geheel nieuwe wereld voor zijn verwonderde ogen open.
In het intellectuele, morele en religieuse leven van de volken van de Indiën komt hij in contact met beschavingen, veel ouder vaak dan de zijne. Bijna 60 eeuwen Drawidische en meer dan 30 eeuwen Indogermaanse beschaving hebben samengewerkt tot de vorming van het karakter van de Indiër. Daarnaast staan nog honderden andere invloeden, die de oorzaak zijn van de grote verscheidenheid, die men in de Voor-Indische samenleving kan opmerken.

BEGRIJPEN OM TE BEMINNEN

Een missionaris, die zijn volk begrijpen wil, moet zich, koste wat het kost, op de hoogte brengen van en inleven in al die elementen, die zijn volk hebben gevormd tot wat het nu is, met al het schone en diep-menselijke dat in de loop der eeuwen in de volksziel is ingegroeid ; met al de fouten ook en het alomtegenwoordige kleinmenselijke, waaraan zelfs de besten — daar zowel als hier — nooit geheel kunnen ontkomen.

TALEN

Studie is daarvoor nodig, studie der talen op de eerste plaats. De taal is immers uit het volk gegroeid, heeft met het volk zijn gehele beschavingsgeschiedenis medegemaakt, en vormt dus een levenswarme echo van de volksziel en de volksgeest met al zijn eigenaardigheden, afwijkingen van en overeenkomsten met de gedachtenwereld van de Westerse volksziel en volksgeest.
De talenstudie is dan ook een der voornaamste opgaven, en een van de belangrijkste taken van de missionaris in opleiding. De studenten van Shembaganur kunnen daarvan meepraten. In dit millioenenland met zijn vele rassen, waar de verkeersmiddelen van het Westen een grote vermenging van mensen hebben veroorzaakt, heeft de priester maar zelden genoeg aan de kennis van één inheemse taal. Hindi en Tamil zijn wel de voornaamste talen, met het Klingalees voor Ceylon, maar daarnaast zijn ook het Bengali en het Gujarati, het Canares en nog vele andere talen en dialecten onontbeerlijk voor de apostel, die zijn volk in de eigen taal de liefde van Christus wil verkondigen.

EEN GLORIERIJKE TAAK

In de stille kamers van het grote witte studiehuis wordt hard gewerkt ; men studeert er ernstig en bidt er met aandrang. Studie zowel als ontspanning doen een onafgebroken beroep op de edelmoedigheid der jonge missionarissen, om met taaie volharding zich te geven aan de veeleisende leerstof, om met liefde en begrip, met waardering en geduld zich te vormen in de omgang met zoveel anders-geaarden. Zonder een allesbezielende liefde tot Christus en een diepbrandende ijver voor de zielen, voor de uitbreiding van Gods Rijk op aarde is deze taak onmogelijk, mét die liefde en ijver is zij de glorieuze vorming van de missionaris naar Paulus' ideaal ; alles voor allen, om allen voor Christus te winnen !

Ém. GATHIER S.J. e.a.

Er was eens . . .

een voorname regeringsbeambte van het taluk of district van Dindigul. Hij bezat — het is een jaar of zestig geleden — een vriendelijk zomerhuisje op de top van een groene heuvel.

Op 'n keer, door geldnood gekweld, beging hij de onkiesheid uit de staatskas een belangrijke som te „lenen", met het vaste voornemen deze zo spoedig mogelijk terug te betalen.

Daar meldt zich echter, op een kwade dag, de hoofdinspecteur der financiën. Onze ambtenaar, in zijn angst, ontvangt hem met zichtbare verwarring, wat in het brein van de ander slechte vermoedens doet rijzen.

Toch aanvaardt deze het verkwikkende bad, dat de gastheer met Indische hoffelijkheid hem aanbiedt.

De ontrouwe beambte profiteert van dit kort respijt, spoedt zich naar de Missie en smeekt de Pater om hem te helpen en hem het zo onvoorzichtig gebruikte geld voor te schieten.

Door een zeldzame gunst der Voorzienigheid was de priester juist in het bezit van zulk een som, die hij de smekeling overhandigt. Deze haast zich om zijn kas weer aan te zuiveren.

Bevrijd van zijn angst, onthaalt hij nu zijn gast met opgewektheid. En als deze na een copieus diner de boeken wenst te zien, bevindt hij alles in orde.

Vol dankbaarheid voor de missionaris, betaalde onze beambte niet alleen zijn schuld, doch voegde daar aan toe, als een geschenk en een blijvende herinnering aan zijn erkentelijkheid, zijn groene heuvel en vriendelijk zomerhuisje van

SHEMBAGANUR . . . .

Naar P. LHANDE S.J.

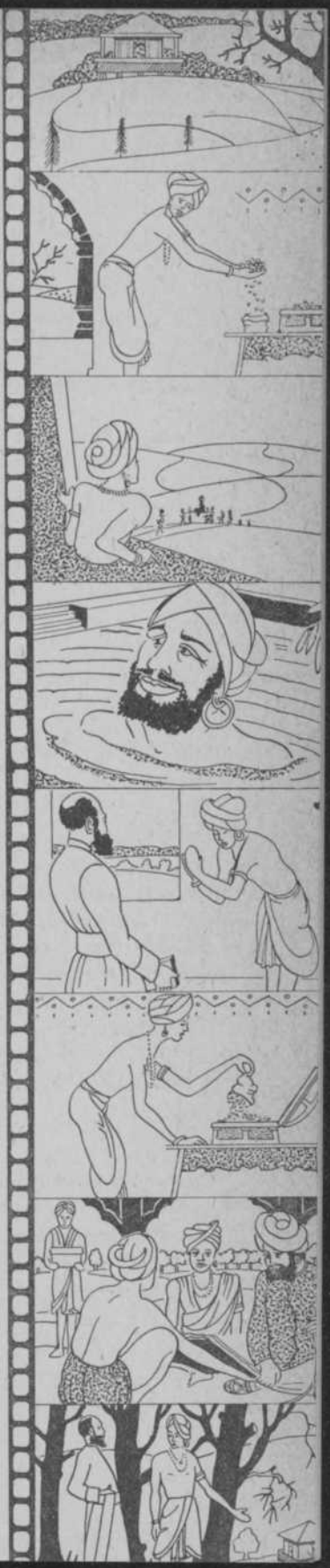

FLITSEN uit de Pacific

★ Terug naar de posten

WAPENSTILSTAND

Het was 15 Augustus 1945 ; in de missionaris-kampen van Shanghai heerste grote bedrijvigheid. Vooral de Canadese Paters van Süchow kwamen in de weer. Koffers en kisten werden gepakt, weer uitgepakt, omgepakt. Japan had de wapenstilstandsvoorwaarden aangenomen. Men kon weer terug naar zijn Missie !

OPTIMISTEN EN PESSIMISTEN

De optimisten waren plotseling uitgeschoten tot volle activiteit. Over een paar dagen zouden ze terug zijn op hun posten, zouden zij de mensen weer gaan helpen ; steunen hen, die trouw waren gebleven, ondanks de jarenlange afwezigheid van hun Shenfu (Priester); terugwinnen tot Christusliefde hen, die onder de verleiding van hun omgeving weer waren weggezakt naar de gemakkelijke weg van heidendom en afgoderij. Er was weer werk aan de winkel, veel werk. Hoe eer men er aan kon beginnen hoe beter.

De overtuiging van de optimisten werkte zo aanstekelijk, dat langzamerhand ook de pessimisten werden meegesleept en hun pakken begonnen te maken, ondanks hun donkere voorgevoelens van een groot plaatselijk garnizoen, dat zich niet verslagen voelde en dus wel zou vechten, wapenstilstand of geen wapenstilstand. Ondanks zelfs de steeds meer verontrustende berichten omtrent het Pa-lu-kiunn, het communistische, zogenaamde „achtste" routeleger, dat gedurende de gehele oorlog zijn steeds verder dringende, opruiende activiteit had gecamoufleerd met een uiterst tamme strijd tegen de Japanners.

TOCH MOEILIJKHEDEN

De voorgevoelens van de zwartkijkers omtrent het plaatselijk garnizoen kwamen gelukkig niet uit, maar het communistisch gevaar werd dagelijks duidelijker. Spoorwegverbindingen, die de gehele oorlog hadden gefunctioneerd, werden plotseling op vele plaatsen verbroken. Tussen Nanking en Peking — tegenwoordig : Peiping — verdween een grote honderd kilometers spoorlijn zo volledig, dat zelfs de dijk werd afgegraven en ondergeploegd.

Van de missieposten kwamen nu eens alarmerende dan weer geruststellende berichten. De laatste soms niet minder erg dan de eerste : de Paters en Zusters leven nog allemaal ; wel grote moeilijkheden voor het werk maar tot nu toe

hebben we nog ons eigen huis; kerk en scholen zijn wel in beslag genomen en de pastorie bijna geheel afgebroken, maar ze hebben toch een kamer voor den Pater laten staan etc. etc.

KOSTE WAT HET KOST TERUG!

De optimisten begonnen ernstig te kijken, het uitbundige van de eerste dagen was er af. De pessimisten zeiden niet: ik had het wel gedacht, de toestand was te ernstig om nog te denken aan gelijk willen hebben. Beiden groepen waren eenstemmig vastbesloten over één punt: we moeten terug naar onze posten en wel zo gauw mogelijk: Als ik er maar eens zelf ben, dan zul je eens zien, dan gaat het zo beter (de optimist). Zelfs al krijg ik in no-time een kogel, toch altijd beter daar, dan hier niets kunnen doen (de pessimist).

ONMOGELIJK!

Dus men moest weg, en men ging weg. Spoorwegautoriteiten, die bij hoog en bij laag verklaarden, dat het onmogelijk was, onmogelijk! werden gewoon omver gepraat, en omver gehandeld. Daar gingen ze. Eerst een groep „op verkenning". Ze vertrokken per open goederenwagen, en wisten dat de reis minstens twee dagen zou duren, maar het kon ook een week en langer nog worden. Ze zouden per omgaande aan Monseigneur bericht zenden over de situatie.
Per omgaande! Wanneer zou dat kunnen zijn. Monseigneur hield het niet uit. Nauwelijks waren de „verkenners" vertrokken, of ook hij ging naar het station. Vond er zelfs een trein en nam met zijn metgezel plaats in een van de wagens. Daar zaten ze met hun koffers om zich heen als een wal: een kraan, die ze er weer uit zou krijgen....
Na twee uur wachten kwam er officieel bericht, dat er die dag geen locomotief meer ter beschikking was, dus men had de keus: wachten — zonder eten of drinken — of morgen terugkomen. Dan maar terugkomen.

EEN DUISTERE INTOCHT

De volgende dag lukte het en enige dagen later deed Mgr. Coté in het warme duister van een zomernacht zijn intrede in zijn hoofdstad, gezeten op een kolenwagen. Ongemerkt, onverwacht. Een triomfantelijke intocht was het niet, maar daarom niet minder effectief!
Het welkom van Süchow's Katholieken was hartelijk, zodra zij de volgende dag de waardige, goede figuur van hun eigen Bisschop herkenden. Nu was de oorlog dan toch echt afgelopen!
Voor de hoofdstad was dat ook wel zo, maar voor het omliggende land, met zijn vele, soms ver uiteen liggende missieposten, zag het er donker uit. Communis-

tische troepen of benden overal. Toch slaagden practisch alle paters erin naar hun posten terug te keren.

HET BINNENLAND IN

Een van de oud-gedienden, een voorman van de optimisten, moest een goede honderd kilometers het binnenland in, en nam het — voor de pessimisten waaghalzerige — besluit per fiets te gaan.
Een bende Roden kwam hem tegen en rekende hem in met fiets en bagage. Te voet mocht hij tekst en uitleg gaan geven, eerst aan een chef die zich incompetent verklaarde en hem opzond, te voet en onder strenge bewaking, naar een hogere commandant, een kilometer of dertig verder op.

EEN OPTIMIST ONDER COMMUNISTEN

Als rasechte optimist, behield de goede pater zijn vrolijk humeur en het duurde niet lang of, toen de pater wat vermoeid werd, werd hem aangeboden de verdere tocht per Chinese kruiwagen te doen. Het voorstel werd natuurlijk gretig en onder groot vertoon van erkentelijkheid aanvaard.
De districtscommandant bleek ook na veel heen en weer gepraat en honderden beleefdheden, nog niet zo'n slechte baas en na twee dagen werd tot in vrijheidstelling van die gezellige Shenfu besloten.
„Nu van harte bedankt, het was hier niet ongezellig, maar waar staat mijn bagage?"
„O, ja, de bagage. Zoeken!" Het duurde niet lang of men kwam er mee aandragen. Het zag eruit alsof alles er in was, en zo was het ook.
„Nou jullie zijn puike kerels, hoor! Bedankt! Maar.... ik geloof, dat er ook nog een fiets was!"
„Een fiets? Waar is die gebleven?" Het bleek, dat hij door een der ondergeschikten maar vast in gebruik was genomen. „Geleend". De commandant vond het zichtbaar onaangenaam, dat die aardige Shenfu nu misschien een slecht idee van hem en zijn mensen zou krijgen. Terstond werd er een andere fiets gehaald en ter beschikking gesteld, met de verzekering dat over een paar dagen de fiets van den missionaris zeker weer terug zou zijn en dan kon worden afgehaald tegen terugbrenging van de legerfiets.
En zo trok Pater Courchesne er maar weer op uit, en bereikte thans gezeten op zijn communistisch rijwiel zijn post zonder verdere moeilijkheden. Daar had men van zijn arrestatie gehoord en vreesde men het ergste. Groot was de vreugde toen zij hun priester eindelijk zagen komen, nog groter hun verbazing toen zij zijn verhaal vernamen. Ik geloof dat er wel enigen bij waren, die het niet goed geloven konden. Maar ja, die Shenfu's die hebben geen gewone engelbewaarders!

A. SMETSERS, S.J.

JAVA. De laatste berichten, die ons uit Midden-Java mochten bereiken, melden, dat de beide Seminaries, ondanks alle moeilijkheden, doorgaan met de vorming van de zo hoognodige inheemse clerus op Java.
Volgens die berichten, telt het Groot-Seminarie 19 leerlingen. Terwijl het Klein-Seminarie, dat voorlopig te Ambarawa is gevestigd, weer 50 leerlingen telt, verdeeld over zes klassen en een bijcursus.
In Moentilan, het oude, welbekende Missiecentrum, is thans het Noviciaat van de P.P. Jezuieten gevestigd. Er zijn op het ogenblik 13 novicen, waarvan enigen reeds philosophie gestudeerd hebben, toen zij tijdens de oorlog moesten wachten op de heropening van het Noviciaat.

SUMATRA. Er bestaan plannen, dat een der Javaanse Paters van Midden-Java naar de Missie onder de Bataks op Sumatra zal vertrekken, om aan de reeds sinds vijf jaar verweesde groep van een 50.000 katholieke Bataks, mét de hulp van zijn priesterlijk woord, ook de genademiddelen der H. Kerk weer te brengen.
Kort vóór de oorlog was de Missie onder de Bataks de meest belovende geworden van geheel Indië. De Missie is er echter nog te jong om reeds eigen inheemse priesters te bezitten.

JAPAN. Bijna dagelijks komen er berichten, die erop wijzen, dat Japan op het ogenblik staat voor een beslissende crisis in zijn godsdienstig leven, en dat het uur der genade voor Japan zéér nabij is, als dit millioenenvolk voldoende door het gebed en offer van de katholieken over geheel de wereld zal worden gesteund.
Na een bezoek aan Japan verklaarde de Amerikaanse bisschop Mgr. Ready: „Wij zijn teruggekeerd naar de tijden van de H. Franciscus Xaverius: De Japanner is rijp voor een godsdienst, die hem vergiffenis zal brengen voor zijn fouten en hem een liturgie brengt, die hem op zijn weg naar een nieuwe toekomst kan voorlichten. Het bewijs hiervoor is o.a. gelegen in het feit, dat waar een missionaris zich voor de oorlog gelukkig kon prijzen, wanneer hij twee catechumenen had, thans reeds iedere missionaris er gemiddeld een veertigtal heeft".
Dat ook onder de Japanners, die nog tot geen enkele Christelijke godsdienst zijn toegetreden, de invloed van het Christendom zéér groot is, blijkt wel uit hetgeen de Minister Narashi onlangs heeft verklaard: „Het Shintoïsme en het Boedhisme zijn dode godsdiensten. Ik ben ervan overtuigd, dat het Japanse volk hongert naar godsdienst. Het Christendom is het enig middel, dat aan het volk een nieuwe moraal kan geven". Ondanks de hevige aanvallen, die deze publiek geuite woorden in de pers tengevolge hadden, waren zij toch aanleiding, dat de Heer Narashi bij de later gehouden verkiezingen niet minder dan honderdduizend stemmen op zich zag uitgebracht.

ZUID-AFRIKA. In het kleine Britse protectoraat: Basoetoland, kent het Katholicisme een zeldzame bloei. Ondanks het recente begin der missionering, telt Basoetoland reeds een indrukwekkende groep van eigen priesters. Toen op 18 Augustus van het vorige jaar het gehele land officieel aan het Onbevlekt Hart van Maria werd toegewijd, werd deze plechtigheid ook bijgewoond door de hoofden van het land, die allen katholiek zijn.

ROME. Op de onlangs gehouden Algemene Congregatie van de Societeit van Jesus, waren er niet alleen achttien Paters, die officieel als vertegenwoordigers uit de Missies waren overgekomen, maar ook onder de andere Paters waren er velen, die over de missiebelangen uit eigen ervaring konden meepraten. Ook de nieuw gekozen Pater Generaal J. B. Janssens kent de Missie uit eigen aanschouwing. Als interessant detail werd ons nog gemeld, dat de Hoogeerwaarde Pater Janssens met dezelfde toog in Rome aankwam, welke hij indertijd in de Congo gedragen had.

Naar het hemels vaderland zijn opgeroepen

onze leden :

De Heer W. van Leeuwen, Delft ; Mejuffrouw G. Witteveen, Denekamp ; Mejuffrouw Boersma, Groningen ; De Heer V. Wiegerinck, Nijmegen ; Mejuffrouw de Bouter, Utrecht.

Moge God hun missieijver overvloedig belonen. Bidt voor hen !

Gebed hoofdzaak !

Grave : Mariëndaal : H. C. 138 ; B. 1483 ; K. 160 ; R. 248 ; V. 600. — Maastricht : St. Joseph-Gesticht : H. C. 175 ; B. 262 ; K. 133 ; R. 250 ; V. 568. — Nijmegen : Berchmanianum : H. C. 86 ; B. 393 ; K. 41 ; R. 84 ; V. 282. — Oosterhout : St. Catharinadal : H. C. 50.

Totaal der geestelijke giften voor Java's bekering :

Heilige Communiën	449
Bezoeken bij het Allerheiligste	2138
Kruiswegen	334
Rozenhoedjes	582
Verstervingen	1450

N.B. H. M. = Heilige Missen ; H. C. = Heilige Communiën ; B. = Bezoeken bij het Allerheiligste ; K. = Kruiswegen ; R. = Rozenhoedjes ; V. = Verstervingen.

Geld noodzaak !

Arnhem : B. P. voor de Java-missie f 50.00. — Eindhoven : N.N. voor de Java-missie f 10.00 ; R.K. Binnenziekenhuis voor de St. Claverbond f 10.00. — Grave : door bem. van R. P. v. H. opbrengst „Brokkenwerk" voor de Java-missie f 50.00. — Mariëndaal voor de Java-missie f 30.00 ; fam. L. op huwelijksfeest voor de Java-missie f 12.00. — Haarlem : N.N. voor de Java-missie f 10.00. — Helmond : M. de V.-S. ter ere v. d. gel. zielen voor Java-missie f 380.00. — Nijmegen : Bij gelegenheid van St. Nicolaas van N.N. voor de Java-missie f 25.00. — Oisterwijk : fam. S. bij gelegenheid van een 25-jarig huwelijksfeest voor de Java-missie f 278.00. — Venlo : door bem. van R.P. C. K. voor de Java-missie f 50.00. — Vught : N.N. voor de Java-missie f 96.50 ; Retraitehuis voor de Java-missie f 21.00. — Warmond : Missiever. St. Franc. Xaverius voor de Java-missie f 165.00

Voor de vorming der Javaanse Priesters

Altforst : A. S. f 4.00. — Amsterdam : fam. R. f 3.00. — Arnhem : L. Y. f 23.00. — Ginniken : A. L. f 5.00. — Grave : Mariëndaal f 30.78. — Den Haag : R.K. Meisjes-Lyceum f 69.00.

Studiebeurs der Jezuieten-Moeders

Rotterdam : P. v. V.-v. d. W. f 10.00.

DE TOEKOMST DER MISSIE OP JAVA

Zou het in Indië weer in orde komen ? Dat is de stereotiepe vraag, waarmee bijna alle gesprekken worden ingeleid van hen, die belang stellen in Indië en de Missie. Een simpele vraag is het, maar die ons terstond midden in allerlei problemen werpt. Een gevaarlijke vraag is het voor de missionaris, die buiten alle echt-politieke kwesties behoort te blijven. Het gemakkelijkste, wat men tegen zulk een frontaanval op de voorzichtigheid in een zo netelige kwestie doen kan, is wel: het antwoord aan de ondervrager overlaten. Men kan immers „ja", of „neen" op die vraag te horen krijgen, precies zoals men het verkiest. Dat hangt er slechts van af, wat men onder dat „in orde komen" verstaat.

De vraag is mij echter zo dikwijls gesteld, dat ik haar toch als punt van uitgang zal nemen voor een korte beschouwing over de Missie op Java. Verstaat men onder de uitdrukking „in orde komen", dat misschien de oude toestand weer min of meer terug zal komen, dan moet de vraag beslist ontkennend beantwoord worden. Hoe nu precies de staatsrechtelijke verhoudingen zullen worden, kunnen we gevoeglijk buiten beschouwing laten ; maar dat er veel veranderd is op Java, is zeker.

Het Westen en met name de Nederlanders hebben door de snelle capitulatie van ons leger en de vernederende behandeling, die daar gedurende enkele jaren op gevolgd is, in de ogen der Javanen nu eenmaal iets aan prestige ingeboet, dat niet meer te herstellen is.

Al is de haat tegen de Japanners, na alles wat de Javanen in die jaren ondervonden hebben — en dat was héél, héél erg — nóg zo groot, de Javaan is zich bewust geworden, dat het zonder het Nederlands gezag ook kan. Misschien, ja wel zeker, ziet hij in, dat een en ander voorlopig minder goed zal gaan, maar vrijheid is een kostbare schat, en een volk, dat eeuwenlang door een ander volk overheerst is, en zich plotseling er van bewust is geworden, dat die overheerser verdwijnen kán, dat dit

niet per se een hersenschim is, heeft er heel wat voor over om die overheerser ook weg te houden.

Nederlands gezag of Nederlander

Het Nederlands gezag, zoals dat vroeger werd uitgeoefend, vraagt de Javaan zeker niet terug ; of en in hoeverre hij het met ingrijpende veranderingen terugwenst, is een punt, dat in de verwarde omstandigheden van het ogenblik moeilijk beoordeeld kan worden en buiten de bedoeling van dit artikel gaat.

Naast het Nederlands gezag, staat echter de Nederlander, als individu. We raken hier het punt, dat ons, missionarissen en missie-vrienden, het meest interesseert.

Welnu, men wil op Java de Nederlander wèl terug hebben. Zó opgevat, komt het zeker in orde. Er is geen enkel positief gegeven, dat er op wijst, dat de grote meerderheid van het volk hem niet terugwenst. Maar men wil hem niet terughebben als overheerser! Niet alleen staatsrechtelijk, maar ook in het private leven. En dit betekent veel meer, dan men zich in Nederland misschien bewust is. Het is nu eenmaal een feit, dat de Javaan, vroeger in de omgang met de Nederlander voortdurend voelde, dat hij als de mindere beschouwd werd. Ook hier moet men de zaken weer goed zien. Het is nutteloos er over te disputeren, wie vroeger aan die verhouding de meeste schuld had. Of het voornamelijk lag aan de arrogante houding van de Westerling, dan wel aan een feitelijk mindere ontwikkeling van de Javaan. Waar het op het ogenblik om gaat, is het feit, dat de Javaan deze toestand niet meer terug wil zien. Voor geen geld van de wereld! Zeker wil dit de Javaan niet, die iets boven de ontwikkeling van de dessa-man uitgaat. En die is het, die de mentaliteit van het volk bepaalt. Op dit punt is de Javaan inderdaad overgevoelig geworden.

Daarom is het zulk een troost te weten, dat de Javaan — ook de niet-katholieke — over het algemeen in de geestelijkheid die overheerser niet ziet. De uitdrukking : „De pastoors staan boven de politiek, zijn supranationaal" is niet alleen een gezegde, dat de laatste tijd, ook in de kringen der felle nationalisten, dikwijls gehoord wordt, maar een woord, dat meerdere malen door daden is bewezen, in heel moeilijke en soms uiterst ernstige omstandigheden.

Toen in dagen van heftige strijd alle Hollanders door de Indonesiërs geinterneerd werden, liet men op meerdere plaatsen de geestelijken rustig hun

gang gaan. Op andere plaatsen is het de uitgesproken wens, dat ze binnenshuis blijven, maar voornamelijk, of juister uitsluitend, omdat de Javaanse autoriteiten niet kunnen instaan voor hun veiligheid tegenover extremistische benden. Slechts op sommige plaatsen is het een echte internering.

Komt de missie op Java weer in orde? Och, ja! Natuurlijk, de oorlog, de politieke spanningen, de armoede en ellende hebben ook daar, zoals overal elders, een zedenverwildering doen ontstaan, die zal moeten worden bestreden. De missiescholen hebben zeer ernstig geleden, om het niet sterker te zeggen. Veel zal er opnieuw opgebouwd moeten worden, maar dit behoeven geen blijvende dingen te zijn. Wat elders mogelijk is, is het hier ook. Maar verder? Zal men de Nederlandse Priesters en Broeders en Zusters, die nog zulk een uiterst gewichtig deel in de kerstening van Java hebben, weer toelaten? Het kan niet genoeg benadrukt worden: Ongetwijfeld! Wél zal nóg groter zelfverloochening van hen gevraagd worden. Nog meer en nog duidelijker zullen ze in al hun doen en laten moeten tonen, dat ze komen om te helpen. De hulp, die ze brengen, is onmisbaar voor een goede ontwikkeling van het katholicisme. Daartegen zal echter in geen enkele kring bezwaar bestaan ; als hulp aanvaart men hen gaarne en met dankbaarheid.

Nederlandse Missionarissen en Nederlandse Katholieke leken

De H. Kerk heeft op Java al overduidelijk gemanifesteerd, dat de missionarissen niet gekomen zijn, om *de eersten* te zijn. Ieder weet op Java, dat het uiteindelijk doel van de H. Kerk is, Java en zijn bewoners alles en alles te geven, en er een volwaardig deel van te maken der ene wereldkerk. De H. Kerk heeft op Java nooit achter de feiten aangelopen. Van het begin af, lang voordat de nationale gedachte zo fel tot uiting kwam, heeft ze eerlijk, zonder angst voor moeilijkheden en tegenvallers, de Missie gevestigd onder het volk. Sinds tientallen jaren leven in onze religieuze communauteiten alle landaarden in één gemeenschap van broeders en zusters ; wordt in onze kerken gebruik gemaakt van elke taal, die voor het gehoor beter geëigend is ; zijn sociale werken aangepakt voor elke bevolkingsgroep, gemengd

of afzonderlijk, naar gelang de zaak er beter mee gediend was. Een diepe indruk maakte het ook, toen in 1940 onze eerste Javaanse Bisschop bij zijn wijding door alle bevolkingsgroepen, Inheemse, Europese en Vreemde, spontaan op grootse wijze werd gehuldigd, als de drager van het hoogste kerkelijke gezag in zijn gebied. Zelfs op politiek gebied kenden de katholieken lang vóór de oorlog naast een Europese ook een „Indonesische" Katholieke Partij.

Is dit op zich genomen reeds een machtige aanbeveling in de nieuwe sfeer op Java, de ijver en beginselvastheid, waarmee de Nederlandse missionarissen de leiding van de Pausen in dit punt gevolgd hebben, is zeker een bijzondere waarborg voor Gods zegen in de toekomst. Het is echter niet alleen van hen, die meer rechtstreeks in de zielzorg op Java betrokken zijn, dat nog meer zelfverloochening wordt gevraagd. Ook voor de katholieke leken op Java zal dit het geval zijn.

Alles wat er tussen Javanen en Nederlanders en Chinezen gebeurd is, schept nu eenmaal geen sfeer van vertrouwen. Echt bovennatuurlijk zal het inzicht moeten zijn, zowel van Javanen, als van Europeanen, wil de diepe wonde, die geslagen is, weer genezen, wil een vruchtbare samenwerking weer mogelijk worden. Beide partijen zullen, over alles wat verdeelt heen, moeten zien de ware liefde tot Christus en zijn H. Kerk. Het zou niet te verwonderen zijn, als dit ook enigszins gold voor de missie-vrienden in Nederland. Onze offerzin steunde voor een gedeelte ook op een natuurlijke sympathie voor het land, waarmee wij door een traditie van eeuwen verbonden zijn. Het zou kunnen zijn, dat de politieke spanningen deze sympathie bij deze of gene een gevoelige slag hebben toegebracht.

Wanneer Katholiek Nederland echter ziet, hoevelen van zijn zonen en dochters ook nu in het verre Indië op hun post blijven, hoevelen, na herstel van krachten in het vaderland, weer met liefde en opgewektheid terugkeren naar het land, waarheen Gods Voorzienigheid hen heeft gezonden, dan kan het niet anders, of juist in deze moeilijke jaren, zal Katholiek Nederland nog meer dan anders achter hen staan met gebed en offer.

Als we dát hebben begrepen, dan kan het niet uitblijven, of nog veel meer Javanen dan vroeger, zullen gaan begrijpen, dat het op slot van rekening alleen Christus' liefde is, die de volkeren verenigt. Dan kan het niet uitblijven, of Katholiek Java zal aan Katholiek Nederland vergelden, al het goed, dat het sedert vele jaren heeft ontvangen.

C. de Quay S.J.

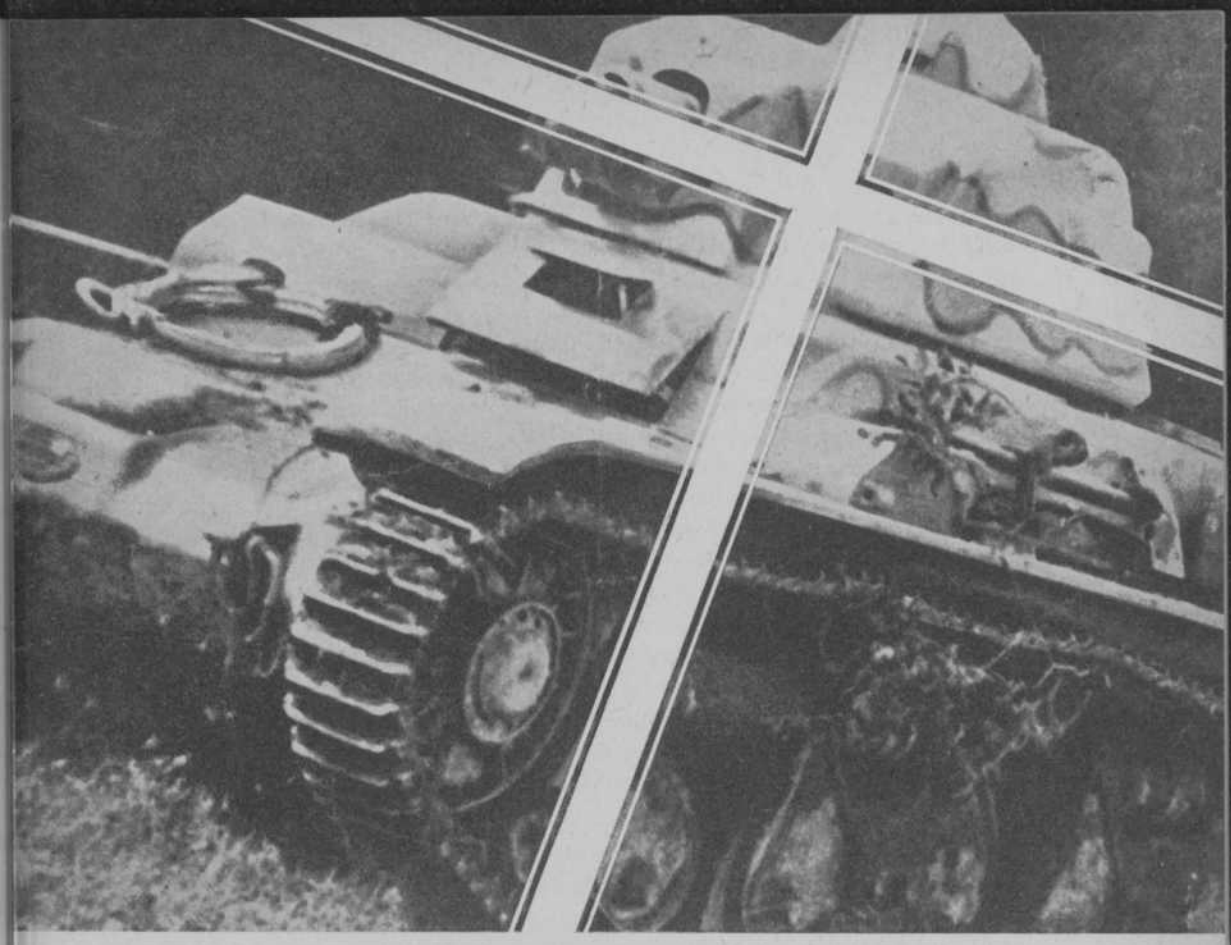

De geestelijke verzorging van 't leger in Indië

Wanneer we spreken over de Geestelijke Verzorging van het Leger in Indië kunnen wij hierbij verschillende periodes onderkennen.

Op de eerste plaats komt dan de periode, waarin er wel Aalmoezeniers waren bij het Leger in Indië, maar waarin een Instituut der Geestelijke Verzorging als zodanig nog niet bestond.

De Aalmoezeniers werden eerst ingeschakeld, wanneer er sprake was van actie, van gevecht, terwijl de vredesgarnizoenen praktisch van Aalmoezeniers verstoken waren.

Toch werd reeds in deze periode herhaaldelijk en zelfs voortdurend door verschillende Aalmoezeniers in het strijdende leger prachtig werk verricht.

Zo werd reeds bij Gouvernementsbesluit van 1 Juli 1860 aan den Apost. Vicaris van Batavia, Mgr. Francken, machtiging verleend, om een priester als Aalmoezenier mede te zenden met de troepen, die naar Borneo werden gezonden, en werd Pastoor Palincx S.J. hiervoor aangewezen.

Tijdens de oorlog in Atjeh werd eerst Pastoor Smit S.J., daarna Pastoor de Bruijn S.J. als Aalmoezenier benoemd. Deze werd later door Pastoor Verbraak S.J. opgevolgd, die op 29 Juni 1874 zijn jarenlange zegenrijke arbeid op het slagveld aanving.
Aan de Lombokexpeditie in 1894 werd Pastoor Fr. Voogel S.J. en later Pastoor Smit S.J. verbonden. Wat er op Lombok van de Aalmoezeniers werd gevorderd, kan men enigszins opmaken uit hetgeen er te Soerabaja in het hospitaal omging; daar werden 2400 zieken en gewonden opgenomen, waarvan er 320 van de laatste H.H. Sacramenten werden voorzien. Het was in die dagen ook buiten het gevechtsterrein riskant om Aalmoezenier te zijn. Zo werd Pater Smit, na op 7 Februari 1895 van zijn taak te zijn ontheven, door pestkoorts aangetast. Deze had hij in Lombok opgelopen en 14 dagen later overleed hij aan de gevolgen in de ouderdom van 38 jaar.
Boven zei ik, dat het leven der Aalmoezeniers zich voornamelijk bewoog in en om het slagveld. Dat er evenwel ook in de vredesgarnizoenen, van het eerste begin af aan, behoefte werd gevoeld aan Geestelijke Verzorging, blijkt wel uit het verzoek van katholieke Menadonese militairen in 1868 aan de Apostolisch Vicaris van Batavia hun een priester te willen zenden; in hetzelfde jaar vraagt de militaire commandant van Ambon hetzelfde voor de onder hem dienende katholieke militairen.

Het zou echter 1927 worden voor Aalmoezeniers in vaste dienst bij het Leger in Indië werden ingezet, en hiermede de tweede periode der Geestelijke Verzorging kon worden ingeluid.
Naar aanleiding van een oriëntatiereis van de toenmalige Hoofdaalmoezenier in Nederland, Mgr. F. J. H. Evers, en de Legerpredikant in Algemene Dienst, Dominé H. Jansen, eind 1924 naar Indië ondernomen, werden op 31 Mei 1927 de beide eerste Legeraalmoezeniers in Indië benoemd, respectievelijk in Batavia bij de Ie Divisie en te Magelang bij de IIe Divisie.
In 1939, nadat intussen de tweede wereldoorlog was uitgebroken, kreeg ook de IIIe Divisie te Magelang op 1 November zijn Aalmoezenier.
Toen Nederland op 10 Mei 1940 zelf tot de oorlogvoerenden ging behoren en het voor iedereen duidelijk werd, dat Indië hier binnen afzienbare tijd niet aan zou ontkomen, werden op initiatief van de toenmalige Hoofdaalmoezenier Mgr. Willekens, Apostolisch Vicaris van Batavia, in overleg met het Legerbestuur in Indië, in iedere Divisie nog enkele Aalmoezeniers benoemd, die hun functie op de dag, dat de mobilisatie werd afgekondigd, zouden aanvaarden. Ook in de Buitengewesten werden enkele Aalmoezeniers benoemd.
Zo waren in de oorlogsdagen 8 December 1941 tot 8 Maart 1942 op alle grotere garnizoensplaatsen van Java en Sumatra Aalmoezeniers aanwezig. Zij hebben naar beste vermogen onze soldaten in die donkere dagen van strijd en bombardementen bijgestaan. Ik denk hierbij vooral aan Pater J. L. van Hoek O.S.C.

en Pater H. L. Lahaye S.S.C.C., die op Woensdag 4 Maart te Poerwakarta met Dominé Mosterd door oprukkende Japanse troepen werden gevangen genomen en kort daarop vermoord. Pater M. S. M. Remmen O.F.M. wist bij die gelegenheid als door een wonder te ontsnappen.

Toen Nederlands Indië moest capituleren, geraakten de meeste Aalmoezeniers met de soldaten in krijgsgevangenschap; zij hebben het lot der soldaten gedeeld, werden met hen als vee in de ruimen van schepen afgevoerd van Java en hebben steeds getracht zoveel mogelijk, Japanse willekeur ten spijt, hun taak te vervullen. Zo konden Pater A. W. M. Vergeest O.F.M.Cap. en Pater M. Meijens M.S.C. verbonden blijven aan de troepen, die in 1944 tussen Mulmein en Bangkok de z.g.n. „dodenspoorweg" moesten aanleggen, waar in enkele maanden tijds 13.500 Europeanen het leven lieten, waaronder ruim 3100 Nederlanders.

De derde periode begint bij de opbouw van ons nieuwe Leger na de capitulatie van Duitsland en Japan.

Niet alleen brachten de troepen der Koninklijke Landmacht (K.L.) uit Nederland, die in Maart en April op Java aan wal gingen, hun Aalmoezeniers mede, maar ondertussen was het aantal Aalmoezeniers van het Koninklijk Nederlands Indische Leger (K.N.I.L.), ook reeds uit de krijgsgevangenkampen teruggekeerd, en door nieuwe benoemingen uitgebreid.

Dringend nodig was dus, dat er een Bureau, een Dienst van Geestelijke Verzorging, zou worden opgericht. Door ons contact inzonderheid met het Engelse Leger gedurende de oorlog, was de K.L. en werd het K.N.I.L. op geallieerde leest gereorganiseerd en aan de geestelijke verzorging ook een ruimere plaats toegekend.

Bij Gouvernementsbesluit van 24 April 1946 werd ook in Indië een vaste Hoofdaalmoezenier benoemd. Deze laatste staat volkomen onafhankelijk van den Hoofdaalmoezenier in Nederland, evenals b.v. de Generaal Kruls in Nederland geen enkele bevelsbevoegdheid bezit tenopzichte van de Legercommandant in Indië.

Op 1 Januari 1947 was het aantal Legeraalmoezeniers in Indië aangegroeid tot z e v e n t i g, terwijl binnenkort dit aantal zelfs tot n e g e n t i g zal stijgen. Hun werk is juist in dit verband met de merkwaardige taak onzer troepen in Indië niet gemakkelijk. De uit Nederland gekomenen staan bovendien geheel vreemd tegenover het Oosten, laat staan tegenover een Indië, dat kookt en bruist als een vulkaankrater. Maar hun taak moge zwaar zijn en ondankbaar schijnen, met jeugdige geestdrift en wat meer zegt met apostolische ijver, werken zij in stad en rimboe aan het zielenheil hunner mannen en, met een gerust hart moge ik, God zij dank, verklaren: onder Gods genade met groot succes.

Valt er dan niets meer te verbeteren aan onze soldaten? De vraag stellen is haar beantwoorden. Ook de soldaat blijft een gevallen mens en dus ten kwade geneigd. Toch zou men luisterend naar sommige radiotoespraken of lezend in

1880

1905

1940

week- of dagbladen soms gaan menen, dat van een soldaat speciaal kloosterdeugd geeist wordt. Door vele militairen in Indië wordt deze inderdaad op voorbeeldige wijze beoefend. Maar van een soldaat in zo moeilijke omstandigheden te vergen, dat, waar men als burger zelfs niet aan denkt, is unfair en onwaarachtig. Wanneer in de grote steden van Nederland der burgers zonden zouden worden geregistreerd, dan zou de katholieke soldaat in Indië in vergelijking daarmede ongetwijfeld een goed figuur slaan.

Het werk onzer Aalmoezeniers beweegt zich op zeer verschillend gebied: het is een sjouwen en ploeteren langs het front, vaak zonder behoorlijk vervoer, om in afgelegen dessa's bij het licht van een olielamp de H. Mis op te dragen en de H. Communie uit te reiken; het is een zoeken langs weg en steg naar zijn schapen, om ze ongemerkt in een rustig gesprek weer de schaapstal binnen te leiden; het is een organiseren van retraites, van tridua en van bijeenkomsten, waarin hij zelf door voordrachten, lezingen, door het geven van onderwijs zelfs, zijn jongens uit de monotone sleur van het harde krijgsmansleven tot andere, betere, hogere gedachten tracht te brengen. Het is een wandeling door de lange zalen van het militaire hospitaal met een bemoedigend, begrijpend, sterkend woord; een rondgang bovenal met het Brood der sterken, met God zelf, Die de zielen opbeurt, verlicht en verrijkt. Het is niet het minst ook een ploeteren, om te komen in grotere plaatsen tot de oprichting van een echt gezellig Katholiek Militair Tehuis.

Moge katholiek Nederland door het offeren van geld voor Katholieke Militaire Tehuizen, maar nog meer door voortdurend gebed de plichten en lasten der Aalmoezeniers in Indië verlichten.

E. J. M. van Boeschoten, S. J.

Lt. Kolonel Hoofdaalmoezenier van het leger in Indië

Werkende passagiers

Heen

Een Indiëvaarder gooit de trossen los, richt langzaam de voorsteven, zoekt de open zee, blaast zijn afscheidsgroet en dan op volle kracht het avontuur tussen water en lucht tegemoet. Wekenlang. Van Holland naar Java.

Misschien staat bij Hoek van Holland nog een schooljongen, die het schip nakijkt, droomt en speelt met fantasiën van wuivende palmen in een ver land. Zo ligt er ook in het vertrek van elke missionaris iets, dat de verbeelding boeit. Een wondere harmonie van idealisme en zakelijkheid.

Het lijkt bijna een anachronisme, dat iemand met zijn bagage klaar staat voor een vliegtuig of mailboot niet voor zakenbelangen of als toerist, maar omdat hij vertrekt voor het rijk van Koning Christus.

Op de heenreis naar Indië heb ik even stiekem plezier gehad om de verlegenheid van de immigratie-ambtenaren, toen ze informeerden naar mijn werkgever. Iedere passagier heeft toch een firma of werkgever, waar hij voor naar Indië komt. Wie is Uw werkgever?

Ik stel me zo voor, dat een Sint Paulus na een ogenblik indrukwekkend zwijgen met een zekere solemniteit zou geantwoord hebben: De Heilige Roomse Kerk en Christus' plaatsvervanger op aarde.

We zijn naar Indië vertrokken met een afscheidsspeech, een laatste groet, uitgeleid door een feestklok. Dat was 1936.

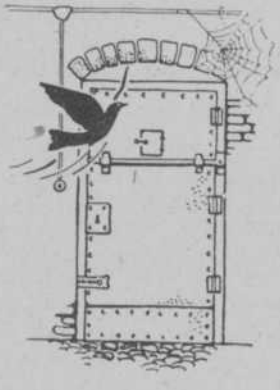

In lijden dierbaar

Hoe heel anders zijn we teruggekomen. Ja zelfs zijn we in zekere zin dezelfde mensen niet meer. Wat is Indië, Java, ons na deze jaren dierbaar geworden, we zijn geen vreemden meer voor elkaar, samen hebben we er immers geleden onder één harde bezetting. Van dag tot dag hebben we land en volk beter ontdekt en nu kennen we Java niet meer als de jonge missionaris het zag, maar we kennen er het volk en leerden zijn taal met moeite spreken.

Maar daarna ontstond die rijke wisselwerking van

wederzijds vertrouwen, schenken en geven van 't beste, dat men heeft; zo leerde de missionaris de geestelijke rijkdom en armoede van Java op zijn juiste waarde taxeren en daarom blijft hij vol hoop voor de toekomst van ons H. Geloof op Java, al zijn de tijden zorgelijk. Wat zo diep wortel schoot, kan buigen maar ontwortelt niet. De missionaris kent andere factoren dan politiek alleen.
Ook voor de Javamissie is er geleden in de kampen. Drie, sommigen vier jaren, zijn we onder de Japanners geïnterneerd geweest. Ze zijn onvolledig de boeken, die de internering alleen beschrijven als een lange troosteloze kruisweg. Onnoemelijk veel is er geleden. Namen als Moentilan, Ambarawa en Tjimahi zijn voor velen tot 'n vloek geworden, en toch....

Geen wanhoop

Mogen zij mij begrijpen, die in een der kampen een lieve dode betreuren, wiens stervensuur zij door niets konden verlichten; er was géén wanhoop. God, die kracht naar kruis geeft, waakte met zijn genade en Hij is er niet karig mee geweest, terwijl de dood als 'n vriend rondwandelde door de kampen. Vroeg of laat ontmoette ieder hem op bezoek bij een vriend of buurman en je sprak met hem onder vier ogen, want zijn bezoek had niets afschrikwekkends. Door de genade overwonnen, had hij voor velen geen prikkel meer, maar werd als een vriend begroet. De laatste woorden die een frater Jézuiet stervend in een kamp bleef herhalen waren: „Ik offer alles voor Java, ik ben zo gelukkig".
De intieme geschiedenis van een „paardenstal", die „besmettelijke afdeling" was in Tjimahi, zal nooit geschreven worden, het is trouwens slechts een van de vele plaatsen, waar de priester velen klaar gemaakt heeft voor de laatste grote tocht. Dat blijft zijn geheim. Zoals de gezondheidstoestand het zwakste punt was van elk kamp, zo werd ook elk kampziekenhuis tot een plaats van niet alleen ellende, want lijden rijpte er vaak tot ongekende liefde.
Toch zijn er geïnterneerden, die er aan voorbij liepen en niet wisten wat er in hun eigen kamp gebeurde.

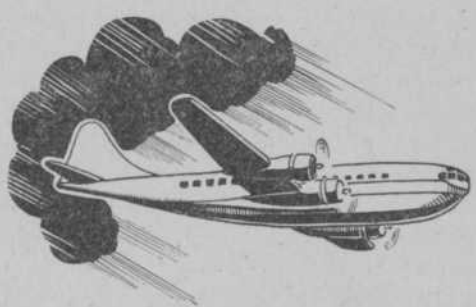

Terug

Mei 1946 vertrokken we naar Holland. Na, tot besluit, nog acht maanden internering door de Répoebliek genoten te hebben, vlogen de Engelsen ons op Hemelvaartsdag over van Soerakarta naar Batavia. Daar hadden we de keus: wachten op onze repatri-

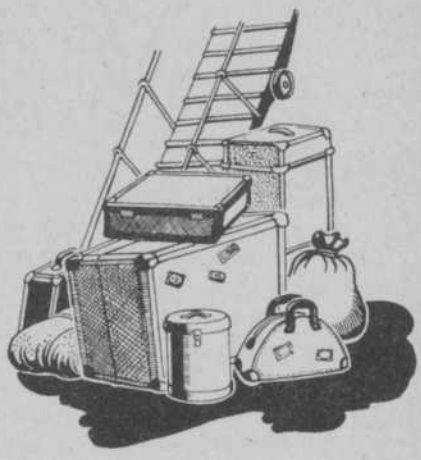

ëringsbeurt — wat lang kon duren — of naar Holland gaan als corveeër. Vanzelf dat we 't laatste probeerden. Met een opgewekt gezicht, voorzichtig gezwollen voeten verbergend, zijn we voor de medische keuring verschenen en goedgekeurd.
Juist twee maanden na onze vacantie uit Midden-Java werden we te Batavia op ons gewoon vervoermiddel, een vrachtauto, geladen en 23 Juni stonden we aan de haven van Tandjong Priok. Zonder rancune hebben we aan de Japanse krijgsgevangenen, die onze bagage brachten, een paar sigaretten gegeven en we stonden op de gloeiende kade naast ons schip, zonder een toog, met een beetje bagage in een kist of mandje, met de herinnering aan alle avonturen van de laatste jaren, waarin we gezworven hadden van kamp naar gevangenis en kazerne. Beurtelings hadden wij gewerkt als koelie op het station bij het lossen van wagons hout, als trekpaard voor een kar, als planter, boer, verpleger, doodgraver, bijna overal met de Japanner achter je, dreigend met zijn knuppel of bajonet, en dikwijls bleef het niet bij dreigen alleen. We hebben ons corvée zó gedaan, als we dachten dat het opgevat moest worden en we zijn God dankbaar voor de rijke gave, waarmee Hij ons in die ellende sterkte, zodat we anderen nog tot steun konden zijn. Zonder bitterheid hebben we Indië verlaten, in de hoop er eenmaal als priester te mogen terugkeren.
Op de kade te Priok kregen we zeer officieel ons corveeërs herkenningsteken, zichtbaar te dragen, wat ons een dankbare prooi maakte voor elke passagier, die een karweitje op te knappen had. Niet dat we met tegenzin hielpen, integendeel, maar na drie of vier jaar internering en pas twee maanden vrijheid waren de meesten nog niet vast op de been. Bovendien, bagage sjouwen op een schip vereist nog altijd een zekere training.

Witkiel

Gedurende twee dagen voor ons vertrek hebben we als witkiel gewerkt om de passagiers met bagage naar hun plaats in het ruim te helpen. Onherkenbaar in ons khaki pakje kregen we de meest vriendelijke verzoeken: of meneer even wilde helpen. Je benen strak en alle energie bij elkaar nam je dan zo'n kist of koffer op je nek en zwaaide de gammele valreep op. Zeven meter omhoog, over balken, kabels, langs hijskranen, dan weer dertig trappen omlaag, tussen bedden en koffers door het ruim in, begeleid door de instructies van mevrouw of meneer.
In totaal waren er 80 corveeërs aan boord, bijna allemaal jongens- en meisjes-

studenten op weg naar een Hollandse universiteit of andere studie-inrichting. Met alle waardering voor degenen die aanpakten, geloof ik toch dat veel jongenscorveeërs op de kade voor het eerst het woord „onderduiken" gehoord en meteen in praktijk gebracht hebben, liever dan als koelie bagage te sjouwen. Begrijpelijk, maar niet helemaal vergeeflijk. Ik heb het als een voorrecht beschouwd witkiel te zijn van het grootste gezin tot dan toe uit Indië geëvacueerd, (moeten we onze grote gezinnen immers niet bijzonder in ere houden?) maar dat voorrecht bestond materieel uit 16 loodzware koffers. Intussen lagen al twee fraters vuurrood verbrand en uitgeput op hun bedzeiltje te rusten, dat is nu eenmaal Batavia.
We hebben geholpen en graag geholpen, trouwens de meeste passagiers waren erg dankbaar voor 't werk, dat we voor hen deden, en ze waren genoeg op de hoogte, om niet te weten, dat wij geen gewone koelies waren. Ik geloof, dat onze repatriëring meer in de smaak zou vallen en ook meer zou lijken op de reizen van een Sint Franciscus Xaverius dan onze heenreis.

Koksmaat en scheepsknecht

Onze groep bestond uit 12 man, allen fraters, bestemd voor de theologie te Maastricht. Nog voor het vertrek kregen we vast werk, zes man in de keuken, zes man ruim schoonhouden, plus allerlei losse karweitjes. Met de zoete zekerheid van die uitverkiezing gingen we die avond naar bed.
Nog laat maakte de scheepsradio bekend: „Willen de passagiers er om denken hun bagage vast te sjorren, het is te voorzien dat het schip gaat slingeren". Het schip hééft geslingerd. Vijf keren konden we de H. Mis horen van de 25 dagen, dat we voeren, al de andere dagen stond er te strakke wind of sloeg het water over het dek; een overdekte cabine of hut stond niet tot onze beschikking. Naar Indië gegaan als tweede klas passagiers hebben we toen medelijdend gekeken naar de verblijven voor 't inheems personeel, nu hadden we graag zelf die afdeling betrokken.
Trouwens dat was niet het ergste, voor ons jonge mannen ging 't immers best, en onze soldaten waren toch ook zo gekomen, maar ik hoor nog die dame angstig vragen: „Corveeër, brengt U me niet verkeerd, ik moet toch niet in het ruim?"
Kampen waren zwaar, zeker de vrouwenkampen, maar na je kamptijd te moeten slapen en gedeeltelijk wonen met meer dan 300 man in een ruim zonder patrijspoort, en dat in de tropen, valt toch niet mee.
Dames, die in de kampen als heldinnen zich met 4 of 5 kleine kinderen erdoor hebben weten te slaan, zaten aan boord te huilen van pure miserie, gedwongen als ze waren dagenlang beneden te blijven met zeezieke kinderen, terwijl de

zeeën over het dek spoelden.
Met de berusting, waarmee de laatste jaren veel in Indië gedragen is troostten ze zich: „We gaan naar Holland, het zijn de laatste loodjes". Mensen met hoge betrekkingen in de Indische wereld repatriëerden nu in het ruim van 'n vrachtschuit of bij goed weer aan dek zittend op een zeepkistje, gebedeld van een magazijnknecht, en toch voelden de meesten zich intens blij tenminste deze gelegenheid te hebben, om naar Holland te komen voor nieuwe kracht. Mensen, die hun hele bezit in geld en goed kwijt waren, ja zelfs alle familiepapieren en nu piekerden hoe een nieuwe toekomst op te bouwen voor hun gezin.
Daar tussendoor hebben we gecorveed. Acht lange uren per dag beneden in de gloeiend hete scheepskeuken van half zes tot soms twee uur 's middags. Voor hen hebben we onze zakken aardappelen gesjouwd vijftig kilo trap op trap af, en waren we kinderlijk blij als de dagelijkse inspectie passeerde zonder aanmerkingen op ons werk, we werden immers betaald.
Wee de zeezieken onder ons, want voor personeel is dat geen excuus, de keuken draait door, dus moet er gewerkt worden, dan maar zeeziek, maar in ieder geval doorwerken.
's Zondags om vijf uur beginnen om de H. Mis van 10 uur te kunnen halen, en een andere keer moet er 's avonds laat doorgewerkt worden, terwijl de passagiers slapen, want de lading aardappelen begint te rotten en in het donker op een slingerend schip gooien we een paar ton over boord.
Een prettige herinnering zal blijven onze aankomst te Suez, waar we door de Nederlandse Regering voorzien werden van een uitrusting voor Holland. Jas, pak, schoenen, zelfs een pet ontbrak niet. Wel was het even vreemd je eigen confraters in een colbertje en met een pet te zien, en de nonnen in een mantelpak, maar we waren in de kampen aan meer gewoon geraakt.

Rotterdam

Daarna Rotterdam. In het schemerdonker schoof ons schip langs Hoek van Holland. Iedereen was aan dek, hier immers begon Holland. O, dat sublieme idee van dat meisje, dat op het eerste puntje Holland stond te zwaaien met 'n rood-wit-blauwe vlag. Toen kwam heel de jubelende verrassing van Holland zoals het is, en we wisten niet meer, dat 't zo mooi was.
Een kinderstemmetje vroeg in 't donker: „Moeten we nou weer in een kamp, Mammie?" „Stil, hou je mond, we gaan naar Oma". En dan de tragiek van de aarzelende vraag: „Woont Oma ook in een kamp, Mammie?"

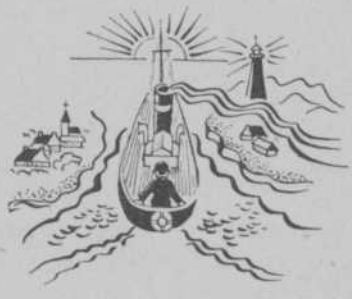

F. KNOOREN, S.J.

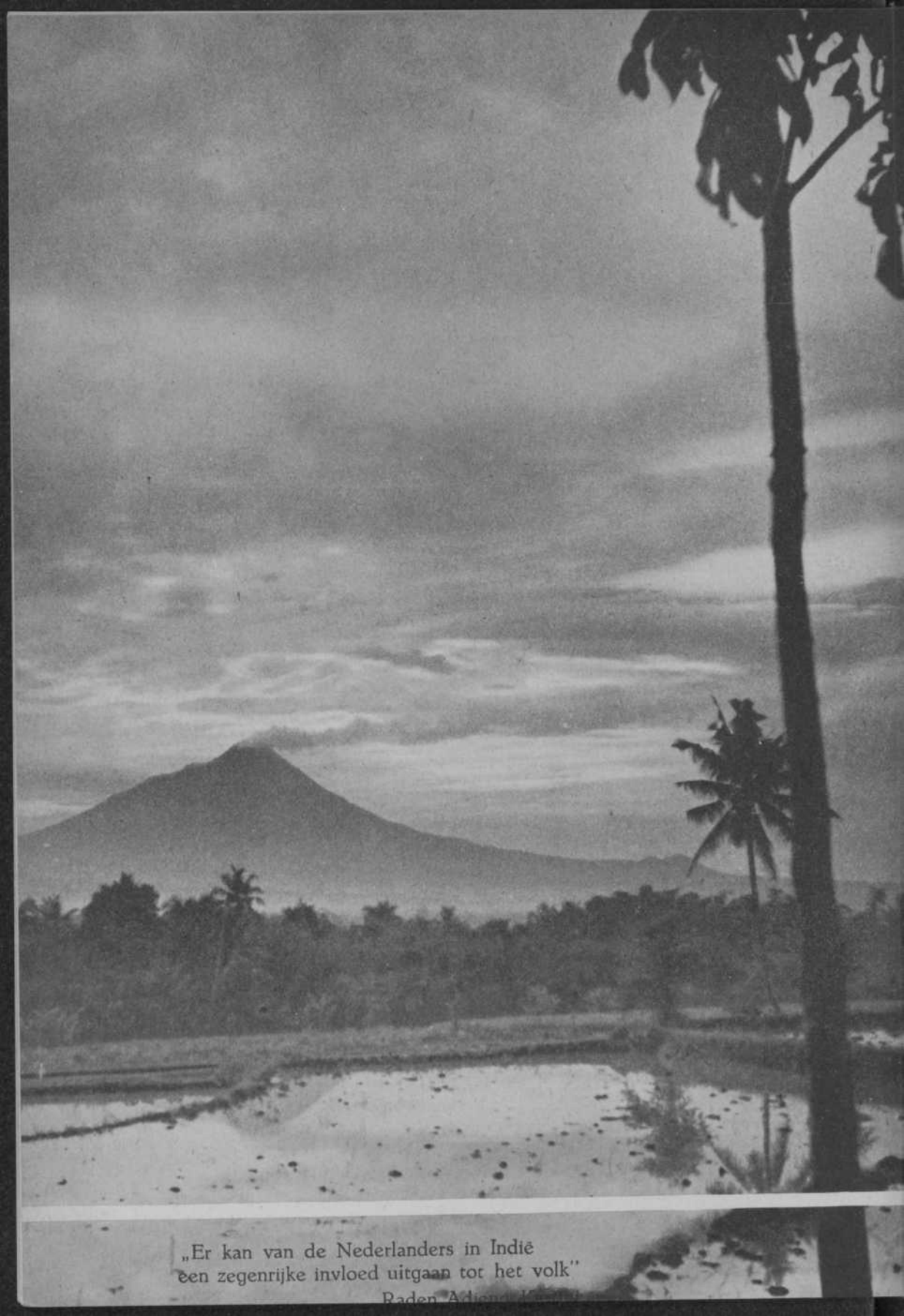

„Er kan van de Nederlanders in Indië
een zegenrijke invloed uitgaan tot het volk"
Raden Adjeng Kartini

EEN IDEALE ROEPING

God's Voorzienigheid grijpt menigmaal met harde hand in het leven van een mens in, om hem door duisternis te leiden tot het licht en hem voor te bereiden tot een ideale roeping. Diezelfde Voorzienigheid bestuurt en leidt ook de volkeren; Zij grijpt in het leven dier volkeren in soms met zeer harde hand, maar ook dan met het doel die volkeren door duisternis te voeren tot het licht van een nieuwe toekomst, die menigmaal een prachtige, ideale roeping inhoudt.

VERNIEUWING

Nederland, hier en overzee, kwam uit de strijd, gehavend en arm, praktisch machteloos, doch niet gebroken, slechts gelouterd. De harde werkelijkheid leerde ons de fouten zien van het verleden; de onontkoombare gebeurtenissen, die wij niet verwringen konden, deden ons een nieuwe weg inslaan en brachten ons begrip bij voor een nieuwe tijd, voor nieuwe verhoudingen, voor een louterering en zuivering van onze opvatting omtrent onze historische verantwoordelijkheid tegenover Indië. Meer dan ooit heeft Nederland begrip voor zijn plicht tegenover Indonesië.

DE JONGERE BROER AAN BOD

De nieuwe verhouding, welke groeiende is tussen Nederland en Indië kunnen wij niet beter typeren dan door even te herinneren aan de plechtige ceremonie bij gelegenheid van het Garebegfeest, te Djokjakarta. Bij die gelegenheid zond de Sultan van Djokjakarta zijn gezanten naar het paleis van de Nederlandse Gouverneur om deze uit te nodigen voor het bezoek aan de Kraton. Bij aankomst van de Gouverneur trad de Sultan hem tegemoet en gearmd begaven beiden zich naar de Bangsal kentjana, de gouden voorgalerij, waar de feestelijke bijeenkomst plaats had.
Deze ceremonie symboliseerde de bescherming, welke de inheemse maatschappij genoot van het Nederlandse Gouvernement. De Nederlandse Gouverneur trad op als de oudere broer, die in feite de macht bezat, de regerende, de rechterlijke, de uitvoerende macht.
Dit gaat nu anders worden. De jongere broer, de Javaan zelf, die hier de wettige erfgenaam is van het land, neemt het heft in handen, gaat zelf besturen, gaat zelf zijn volk leiden. Voor dit feit staan wij ! En wij weten ook, dat het groeien van deze nieuwe verhouding alle weeën en moeilijkheden zal doormaken van een in pijn en smart geboren evolutie.
De jongere broer is nog onwennig en heeft te kampen met enorme moeilijkheden en problemen, zo groot als de bergen van Java. Zijn opkomende macht is geen fictie, geen fantasie, het is geen wajangopvoering, maar een ernstige werkelijkheid, waarbij de toekomstige welvaart en het geluk van zijn volk, van geheel zijn volk, op het spel staat. Het kan bovendien van doorslaggevende betekenis zijn, wie hem daarbij van raad dienen. Het onbesuisd, hooghartig optreden b.v. van Roboam's jonge raadslieden had een volledige breuk tussen Juda en Israël ten gevolge.

DE TAAK VAN DE OUDERE BROER

Nederland heeft zijn bestaan en leven aan de zee ontworsteld. Daarom werd

Zonsopgang over de Merapi

het krachtig en energiek. Hoewel klein in macht en kapitaal, werd het groot door zijn morele karaktertrekken. Het verrichtte in de loop der eeuwen, hier en overzee, grote dingen, dank zijn kennis en wetenschap, dank zijn techniek en bestuurstalenten.
En vandaag staat het voor een historische opgave, groter en gewichtiger en verstrekkender in zijn gevolgen dan ooit. Van nu af zal het de volken van Indië niet meer bijstaan als regeerder, maar als de dienaar, die zijn ervaring, zijn kennis en wetenschap, zijn techniek en zijn inzicht in het bestuursapparaat vrijwillig èn met liefde in dienst zal stellen van de volken, die eens dienstbaar, nu zelfbestuur verkregen, doch deze zelfstandigheid grotendeels nog moeten leren dragen en ontwikkelen.
Wie even hierbij stilstaat, beseft ogenblikkelijk, welk een prachtroeping daarin voor Nederland gelegen is; welke roeping echter een hoog moreel zal vergen. Andere wereldrijken bezitten kapitaal en leger, om aan hun wensen kracht bij te zetten. Juist in die kracht echter schuilt het gevaar, dat de hartstocht om te domineren, hetzij militair, hetzij door een in wezen dictatoriale idee, hetzij door kapitaalsovermacht, des te eerder uit het hol van het eigenbelang te voorschijn treedt en zulks niet ten zegen der volkeren.

ZONDER EIGENBELANG

Nederland daarentegen is door zijn jongste historie van beiden beroofd, en leert daardoor zuiverder zien, kan daarom edelmoediger handelen. De harde hand God's bracht het in deze situatie.
Door de tranen echter van het leed heen glimpt een wonderbare mooie toekomst voor Indië èn voor Nederland, onder voorwaarde echter dat beide elkander oprecht — let wel: o p r e c h t — willen benaderen. Als Nederland de morele kracht kan opbrengen, om aan Indië te geven, zonder eigenbelang, de grote voordelen van zijn meerdere kennis, zijner cultuurgaven, en van zijn technische superioriteit, en daardoor voor de volken van Indië een ruggesteun wordt en een krachtige hulp bij zijn zelfstandigheidsontwikkeling; als Indië, speciaal Java, van zijn kant de morele kracht kan opbrengen, om Nederland te vertrouwen en zijn oprechtaangeboden dienst te aanvaarden; als daarenboven de Javaanse intelligentia het juiste evenwicht weet terug te vinden en te handhaven tussen het voorbije minderwaardigheidscomplex en het huidige meerderwaardigheidscomplex, dan kan eindelijk eens in de wereld bewezen worden, dat Oost en West een prachtige syn-

Sultan Hamengkoe Boewana IX van Djokjakarta met de Gouverneur van Djokjakarta, Dr. Adam

„Pradjoerits", soldaten van de Sultan in paradeuniform

these kunnen vormen, dat Oost en West harmonieus kunnen samengaan, dat er werkelijk banden kunnen groeien van innige vriendschap. Het kleine Nederland, dat in het verleden in Indië iets groots verrichtte, kan dan nog iets veel groters tot stand brengen, dat moreel veel rijker in waarde is dan alle grootheid van het verleden, omdat het nu de stempel draagt van eerlijke belangeloosheid, welke daarenboven eigen welvaart niet uitsluit.

DE CHRISTELIJKE OPVATTING

En dit alles is dan nog slechts bezien van uit het standpunt van een natuurlijke rechtvaardigheid en liefde. Als Christelijk volk echter moeten wij dit standpunt opheffen tot het niveau van de Christelijke gedachte. Daarmede verliest dit inzicht niets van zijn kracht, doch groeit het in waarde, omdat de intentie zuiverder wordt en de zuiverheid der intentie met grotere zekerheid gehandhaafd blijft.

De bovennatuurlijke opvatting brengt God in het geding en leert ons de volkeren van Indië zien als onze broeders, die wij lief moeten hebben, niet alleen om hun mooi en paradijslijk land, niet uitsluitend om de rijkdom van hun cultuur, ook niet om het lief en leed in eeuwenlang verband samen genoten en gedragen, maar bovenal om hun verbondenheid met God, van Wien ook zij zijn uitgegaan en tot Wien ook zij zullen terugkeren.

Tegenover hen staan wij als de oudere broeder, die zijn verantwoordelijkheid niet kan en mag afschuiven, maar die tot plicht heeft aan deze volkeren zijn grote rijkdom, het Christelijk Geloof, te schenken. De ideale roeping van Nederland zal dan alleen op de ideaalste wijze worden uitgevoerd als de Christelijke beginselen doorstoten tot de kern van onze daden. En de kern van onze daden is: onze liefde tot God en de mensen.

De taal, die wij tot Indië moeten spreken is die van het hart, hetwelk zijn woorden bekrachtigd met de daad. Tegenover die taal antwoordt Indië, zeker het goedwillende deel, zonder twijfel eveneens met de taal van het hart. En dan zijn wij er! Dan zal beiderzijds vergeten worden wat beiderzijds aan onrecht gedaan werd. Dan is opbouw mogelijk en beide volken ten zegen! Dan zal, naar het woord van Raden Adjeng Kartini, „van de Nederlanders in Indië een zegenrijke invloed uitgaan tot het volk van Indië".

Met kloppend hart wachten wij op de eindphase dezer ontwikkeling!

B. SONDAAL, S.J.

Rode zegeningen

Officieel begon de oorlog tussen China en Japan op de 8e December 1941, met de overval van Pearl Harbour. In werkelijkheid waren al de verschrikkingen van de oorlog reeds over China gekomen in de zomer van 1937, toen de 7e Juli met het „incident" van de Marco-Polobrug te Peking het Japans-Chinese „conflict" begon. Op 15 Augustus 1945 eindigde mét de oorlog ook dit conflict, maar — zoals in zoveel andere landen, die de gesel van de oorlog hebben gevoeld, — betekende ook voor China het einde van de officiële oorlog nog geenszins het begin van de vrede. Bijna het tegendeel!

GEEN OORLOG EN GEEN VREDE

In de provincie Hopei ligt de districtshoofdplaats Tamingfu. Reeds sinds vele tientallen van jaren wonen hier Chinese Katholieken. De Missie heeft er een belangrijk centrum, en sinds enige jaren resideert er een Apostolisch Prefect, Mgr. Szarvas S.J.
Gedurende de gehele oorlogstijd wist Mgr. Szarvas met zijn kleine groep van dapperen, de Missie gaande te houden en zelfs hier en daar uit te breiden. Veel moed, nog veel meer geduld en vooral een onwrikbaar Godsvertrouwen waren hier nodig.
Na de oorlog begonnen de moeilijkheden met de communisten van het Pa-lu leger. Eerst kleine onaangenaamheden: huiszoekingen en diefstallen, dan requireren van de kerk voor communistische propaganda-avonden; tenslotte bemoeilijking van het onderwijs op de scholen van de Missie. Alles moest volgens hun systeem worden geregeld en georganiseerd. Toch kon de eigenlijke zielzorg, officieel, nog vrij worden uitgeoefend, al was het met veel ondergrondse en soms ook bovengrondse tegenwerking.

DE CRISIS

Ongeveer een jaar duurde deze toestand van meer of minder grote verdraagzaamheid, die echter plotseling een einde nam met de komst van een groep studenten, gezonden door de rode hoofdstad Yenan.
Terstond werd bekend gemaakt, dat zij kwamen, om de armen te helpen en de rijken te straffen, waartoe zij „volksgerechten" zouden organiseren.
Nauwelijks een week na aankomst van deze „zuivere revolutionairen", zoals zij zich noemden, brak het onweer over de Katholieke Missie los. Dinsdagavond 27 September, 's avonds om 10 uur, vroeg een bende rode soldaten om Monseig-

neur, de Superior van de Missie en Pater Minister te spreken. De Paters hadden zich reeds in hun kamers teruggetrokken en kwamen op het lawaai aanlopen. Monseigneur en Pater Maron, de Minister, werden op staande voet gevangen genomen. Toen Pater Superior kwam, waren de soldaten al weer verdwenen. Ondanks het late uur begaf Pater Superior, Pater Takacs, zich met Pater Tiszai, naar de m a n d e r ij n om hem uitleg te vragen van het gebeurde. Deze gezagsdrager wist natuurlijk van niets en beloofde de volgende morgen zijn aandacht aan de zaak te zullen schenken.

HET VOLKSGERECHT

De volgende ochtend hingen de muren van de stad vol met aanplakbiljetten, waarin werd aangekondigd, dat die dag in de namiddag een volksgerecht zou worden gehouden tegen Mgr. Szarvas en Pater Maron. Aan allen, die op enigerlei wijze behoorden tot de katholieke Missie werd het bijwonen van dit „volksgerecht" verboden.
Toch probeerden enige meisjes van de Zusterschool er heen te gaan, om te zien wat er zou gebeuren. Ze werden echter ontdekt en met de handen aan een boom opgehangen zó, dat ze nauwelijks met de voet aan de grond konden komen.
Er was echter een katholiek uit een verafgelegen dorp, die door de plaatselijke communisten niet werd herkend en in staat was alles mee te maken, en aan de Paters verslag uit te brengen.
Monseigneur Szarvas werd het eerst aan een verhoor onderworpen. Voor de toegestroomde menigte van heidenen had men twee tafels bovenop elkaar geplaatst. Monseigneur werd eerst gedwongen zijn toog uit te trekken en moest toen boven op de tafel gaan staan.

DE BESCHULDIGINGEN

Als eerste beschuldiging werd naar voren gebracht, dat Monseigneur vóór 15 jaren een terrein had gekocht, waarop 15 bomen stonden, die daarna door de Missie waren omgehakt en verkocht. De eigenaar had echter in die verkoop de bomen niet willen insluiten(!); dus moest de beklaagde nu aan die eigenaar een schadevergoeding betalen voor die vijtien-jaarlange roof der bomen.

In het jaar 1900 werd een loslopend paard van de Missie door een arme familie gevangen, gedood en opgegeten Later werden zij gedwongen schadevergoeding te betalen, wat die familie ruïneerde. Er moest dus een schadevergoeding betaald worden voor al wat die familie in die 46 jaren had moeten ontberen.
Gedurende de laatste tien jaren had de Missie geen belasting meer betaald enz. enz.
Als Monseigneur zei, dat hij de bewijzen voor het betalen van de belasting kon overleggen werd hij met een zware stok geslagen. Toen hij de waarheid van een der beschuldigingen ontkende, werd de onderste tafel plotseling weggetrokken, met het gevolg dat Monseigneur met de bovenste tafel tegen de

grond viel en zich ernstig bezeerde. Zo ging het spel verder: valse beschuldigingen en stokslagen, en tot drie maal toe werd de tafel omgetrokken. De derde maal bleef Monseigneur buiten bewustzijn op de grond liggen. Het onderzoek had drie uren geduurd. Men bracht hem nu naar een hut in de buurt, waar laat in de avond de ziekenbroeder er in slaagde om tot de gevangene door te dringen en hem te verzorgen. Zijn gehele lichaam droeg de tekenen van meer dan 50 stokslagen, aan het hoofd had hij een grote wond, terwijl een vinger gebroken was en een arm gevaarlijk gezwollen.
Pater Maron was er wonder boven wonder zonder stokslagen afgekomen.

DE BOETE

Na enige dagen liet men de Missie weten, dat de boete, die terstond betaald moest worden, was vastgesteld op een som van 40 millioen Yenan-dollars, ongeveer f 1.700.000.—.
Pater Superior vroeg om minstens een week uitstel, slechts drie dagen werden hem toegestaan.
Het was natuurlijk wel duidelijk, dat het nooit mogelijk zou zijn om in afzienbare tijd zo'n ongehoorde som bijeen te brengen.

HEBZUCHT EN GEEN HAAT

Na het „volksoordeel" deed zich een eigenaardig geval voor. Enige mensen uit de buurt van de Missie kwamen bij de Paters klagen, dat men hen niets had meegedeeld, omtrent het te houden proces, daar ook zij beschuldigingen tegen de Missie hadden in te brengen. Een der Chinese Paters verontschuldigde zich allervriendelijkst, maar toch trok de groep naar de „rode" manderijn, om alsnog recht te bekomen. Deze potentaat behandelde de klagers zeer uit de hoogte en vertelde hen, dat zij blijkbaar nog niet voldoende met de „moderne vooruitgang" waren meegegaan, want dat ze anders wel op de hoogte waren geweest van het overal aangekondigde „volksgerecht". Als ze wilden, konden ze nog een tweede proces beginnen.
Toen dan de volgende dag deze brave heidenen werden opgeroepen om voor dat tweede proces hun klachten te deponeren, had niemand meer een beschuldiging tegen de Paters....
Waren ze bekeerd? Wat was er gebeurd?
De ware uitleg — typerend voor veel dat in China tegen de Missie gebeurt — is deze: Deze mensen hadden in het geheel niets tegen de Missie, alleen.... toen ze hoorden van de enorme boete, die men aan de Missie als schadevergoeding had opgelegd, waren zij bang geworden, dat zij niet zouden mogen meesnoepen van de buit, waarop zij als „goede buren" van de Missie op de eerste plaats meenden recht te hebben. Geen haat, maar hebzucht!

DUIVELSE VINDINGRIJKHEID

Intussen naderde de dag waarop de boete moest worden betaald. Het waren niet alleen de missionarissen, die de onmogelijkheid daarvan inzagen, ook de „gasten" uit Yenan hadden dit wel begrepen. De avond voor de vervaldag

bereikten onze Paters berichten, dat de studenten uit Yenan een grootse betoging voorbereidden, waarin zij zich voorstelden om de Missie en de Missionarissen, Paters, Broeders en Zusters, met waarlijk duivelse vindingrijkheid te vernederen tegenover de gehele bevolking.

Na lang beraad gaf Pater Superior bevel om 's nachts heimelijk de stad te verlaten en veiliger oorden op te zoeken, vooral ook om de katholieken van de streek onnodig, overlast en mishandelingen te besparen.

Zo trokken de Europese missionarissen in ballingschap. Een der zusters, oud en ziekelijk, kon zich niet gemakkelijk meer bewegen. Enige Christenen, die de situatie hadden begrepen en het besluit van Pater Superior hadden vernomen, kwamen zich aanbieden om de zieke zuster in een draagstoel mee te nemen, desnoods tot ver buiten het door de Roden bezette gebied. Met graagte namen de zusters dit aanbod aan. In het duister van de avond werd de goede oude zuster in een draagstoel gezet en, met de gordijntjes neer, gelukte het veilig buiten de stad te komen.

Reeds ademden de dragers en de medezusters vrijer op, helaas te vroeg. Een goed eind weegs had men reeds afgelegd, toen een troep Roden aan de dragers de weg versperden en weten wilden, wat of wie daar werd vervoerd. Toen zij bemerkten, dat het een oude, blanke „Moemoe" was, dwongen zij haar uit te stappen. De dragers werden gevangen genomen en de draagstoel in beslag genomen. Van de oude zuster trokken zij zich verder niets aan. Men was te ver om nog naar de stad terug te keren, ze probeerde dus met haar medezusters te voet een gastvrij onderdak te vinden. Het mocht hen niet gelukken. Van huis verjaagd, uitgeput van ziekte en ouderdom, haar machteloze medezusters als enige troost rondom haar, moest zij langs de weg gaan liggen. Stervend in de open lucht langs een stoffige chinese landweg heeft zij het offer van haar leven gebracht : voor China !

Na een moeizame reis vonden de overigen een liefdevol onderdak in de omliggende Missies. Alleen de Chinese Paters konden achterblijven en kunnen — meest vermomd — nog trachten te redden wat te redden valt. Een der laatste berichten meldde, dat Monseigneur en Pater Maron uit de gevangenis konden ontkomen, maar dat er van de gebouwen van de Missie nog slechts de kale muren overeind staan.

Dat zijn de zegeningen, die het communisme, geholpen door heidense hebzucht, heeft gebracht aan deze eens zo bloeiende Missie.

Wel zéér actueel is de missie-intentie van het Apostolaat des Gebeds, door Zijne Heiligheid de Paus aan de millioenen leden aanbevolen : dat de vrede in China moge hersteld worden en de missies daar weer tot bloei moge komen.

Geef vrede aan China : H. Hart van Jezus, wij bidden U verhoor ons !

A. SMETSERS, S.J.

Java

Uit SEMARANG bereikte ons het goede nieuws, dat op 6 Januari l.l. Pater Nicolaus Drijarkara S.J. de Heilige Priesterwijding heeft mogen ontvangen uit de handen van de Javaanse Bisschop en Apostolisch Vicaris van Semarang, Mgr. Albertus Soegyapranata S.J. Pater Drijarkara is de eerste Javaanse Jezuiet, die in zijn geboorteland de H.H. Wijdingen mocht ontvangen. Vóór de oorlog immers kwamen alle Javaanse Jezuieten naar Nederland om hun theologische studies hier te voltooien, waarna zij dan ook hier in Nederland, ver van hun familie en dierbaren, de H. Priesterwijding ontvingen.

Ondanks alle moeilijkheden wordt aan de PRIESTEROPLEIDING OP JAVA de grootste zorg besteed. Door de omstandigheden gedwongen hebben de priesterstudenten zich moeten verspreiden. Het gevolg is, dat er thans op meerdere plaatsen min of meer volledige seminarie-cursussen bestaan.
Behalve het Klein-Seminarie, dat in Ambarawa is gevestigd, is er het Groot-Seminarie te Djokjakarta met een volledig studieprogram voor de hogere opleiding der Priesterstudenten. Op dit Groot-Seminarie volgen ook enige Jezuieten-Fraters, die hun philosophische studies reeds beëindigden, de cursus in de Godgeleerdheid.
Voor de overige Jezuieten-Fraters, die nog aan hun philosophie bezig zijn bestaat er een cursus te Djokjakarta en een te Semarang. Een twintigtal Fraters volgen daar de lessen.

De algemene toestand van de Missie en het Missiewerk in DJOKJAKARTA EN OMGEVING stemt — volgens recente berichten — tot tevredenheid.
De monetaire verwarring heeft er echter zeer grote financiële moeilijkheden gebracht, waaronder het Seminarie en het philosophie-college het meest schijnen te lijden, zodat er het leven wel heel erg sober is, ondanks de trouwe hulp van goede vrienden.

De AMKRI, Angkaten Moeda Katolik Repoeblik Indonesia, de katholieke afdeling der Indonesische Jeugd, geeft een blad uit, dat ook onder niet-katholieke „pemoeda's" (jongeren) nogal de aandacht trekt. Het blad draagt de naam „Hidajat", een woord van Arabische herkomst, dat ongeveer betekent: de goede leiding van God en dat wij misschien het beste zouden kunnen vertalen met „De voorzienigheid van God".

Aan de INDONESISCHE UNIVERSITEIT te Djokjakarta is ook een leerstoel opgericht voor de studie van het Latijn. Tot professor aan deze leerstoel is benoemd de vroegere hoofdredacteur van het katholieke Javaanse weekblad „Swara Tama", de Heer Raden Mas P. S. Darmasepoetra. De nieuw benoemde professor is een oud-leerling van het Canisius College te Nijmegen.

PATER KOIDÉ, een Japanse Jezuiet, aalmoezenier voor de Japanse krijgsgevangenen op Java, heeft de voor een priester onzegbare voldoening mogen smaken om een van de grootste oorlogsmisdadigers van Java door het Heilig Doopsel aan hel en duivel te ontrukken.
De meer dan beruchte Japanse vrouwenbeul, Kapitein Sonei, is door de lezing van het Nieuwe Testament, tijdens zijn gevangenschap in afwachting van zijn berechting, tot inkeer gekomen. Toen hem werd medegedeeld, dat zijn doodvonnis onherroepelijk was, heeft hij verzocht het Heilig Doopsel terstond te mogen ontvangen. Men verzekert ons, dat hij zijn dood rouwmoedig heeft aanvaard als een uitboeting voor het onnoemelijk leed, waarvan hij de oorzaak is geweest.
In het feit, dat deze man, die als een beest en erger is opgetreden, vóór zijn dood nog deze grote genade van Gods Barmhartigheid mocht ontvangen, kunnen wij het onmiskenbare antwoord lezen van de Goddelijke Voorzienigheid op de door zovele slachtoffers van deze vroegere onmens in Christelijke berusting en vergevingsgezindheid herhaalde woorden:
„Heer, vergeef het hen, want zij weten niet, wat zij doen!"

Uit MAGELANG vernamen wij, dat de katholieken zich daar zeer goed houden. In deze plaats, waar op 1 November 1945 acht missionarissen werden vermoord, heeft deze moord onder de katholieken nieuwe ijver en edelmoedigheid wakker geroepen. Op een onlangs door hen georganiseerde fancy-fair werd een substantiële som opgebracht tot hulp van het zo getroffen Ambarawa.

Uit de wijde wereldmissie

JAPAN. In ons vorig nummer schreven wij reeds, dat alle tekenen er op wijzen, dat het uur van de genade voor Japan zéér nabij is. Thans bereikt ons het bericht, dat de Japanse Bisschoppen aan het slot van hun onlangs gehouden besprekingen deze conclusie formuleerden: „De tegenwoordige omstandigheden zijn gunstiger, dan wij ze ooit hebben gekend. Heden ten dage heeft eenieder volle vrijheid zijn godsdienst te beoefenen. De autoriteiten tonen zich bijzonder goedgezind tegenover het Katholicisme en het heeft er alle schijn van, dat zij bereid zijn de Kerk te helpen, zoveel in hun macht is."

CHINA. In de kranten lazen wij het bericht van de moord op twee Franciscaanse Paters van de Californische Provincie. Over het algemeen schijnt de toestand voor de Kerk in het door de Roden bezette gebied steeds moeilijker en gevaarlijker te worden. Het artikel, dat wij deze maand publiceren onder de rubriek: „Flitsen uit de Pacific" vertelt er U meer van.
Toch komen er ook verheugende berichten uit dit onmetelijke land. Op het feest van Christus Koning hebben de Katholieken van SHANGHAI een plechtige H. Mis georganiseerd voor de millitairen op de terreinen van de Race Course. Men schat het aantal deelnemers op 5000.
Er zijn drie katholieke Universiteiten in China, een te Peiping (het oude Peking), een te Tientsin en een derde te Shanghai. Volgens zeer recente gegevens zouden deze drie Universiteiten nog steeds de enige niet-gouvernementele Universiteiten zijn, die door de Chinese Regering worden erkend.

De Minister van Landbouw in het Chinese kabinet is een ijverig en vooraanstaand Katholiek, terwijl de Aartsbisschop van Nanking, Mgr. Yupin optreedt als Lid van de Raad van State, echter zonder officiële functie.

In IRAN en IRAK leven ongeveer 40.000 katholieken van de zogenaamde „Syrische" ritus. Al is hun groep niet zo groot, toch hebben zij niet alleen een patriarch, maar nog twee aartsbisschoppen en vier bisschoppen.

VOOR-INDIË. De katholieke bevolking van Voor-Indië wordt geschat op ongeveer 5.100.000. Sinds de beëindiging van het Goanese Schisma en de oprichting der Hiërarchie in Indië in 1866, is het aantal katholieken meer als verdriedubbeld. Toen Leo XIII tot grote verbazing der wereld de kerkelijke hiërarchie in Indië instelde, waren er 2100 priesters werkzaam, waarvan de overgrote meerderheid gevormd werd door de missionarissen, die van elders waren gekomen, om ons H. Geloof onder de Indiërs te prediken. Thans telt Voor-Indië 5400 priesters, waarvan meer dan 70 procent Inheemsen.

In de CONGO is het aantal katholieken volgens de laatste statistieken met meer dan 760.000 toegenomen sinds het begin van de oorlog; dit is meer dan een derde van het totaal aantal voor de oorlog. Deze cijfers zijn wel zeer troostrijk, als men bedenkt, dat de aanvoer van nieuwe missionarissen tijdens de gehele oorlog practisch was stop gezet. Ook hier hebben de inheemse priesters, waarvan er thans 106 in de Congo werkzaam zijn, een groot aandeel gehad in deze vooruitgang van het Rijk van Christus Koning in het zwarte Werelddeel.

RUANDA, een neger-koninkrijk op de oostgrens van de Belgische Congo, is het vorig jaar op het feest van Christus Koning, bij monde van zijn Koning Karel Mutara Rudahigwa plechtig aan Koning Christus toegewijd. Nadat de Apostolisch Vicaris Mgr. Deprimoz de plechtige H. Mis had opgedragen, heeft de koning persoonlijk het toewijdingsgebed uitgesproken.

DE JAVA-MISSIE

welke zwaar gebukt gaat onder de enorme materiele schade, welke haar is toegebracht, smeekt om hulp! Wij brengen U haar bede over. U kent ons gironummer en adres.

Verantwoording. De foto op pag. 41 werd met welwillende toestemming van de uitgever overgenomen uit het boek „Daar werd wat groots verricht"

SOLDATEN MISSIEWERK

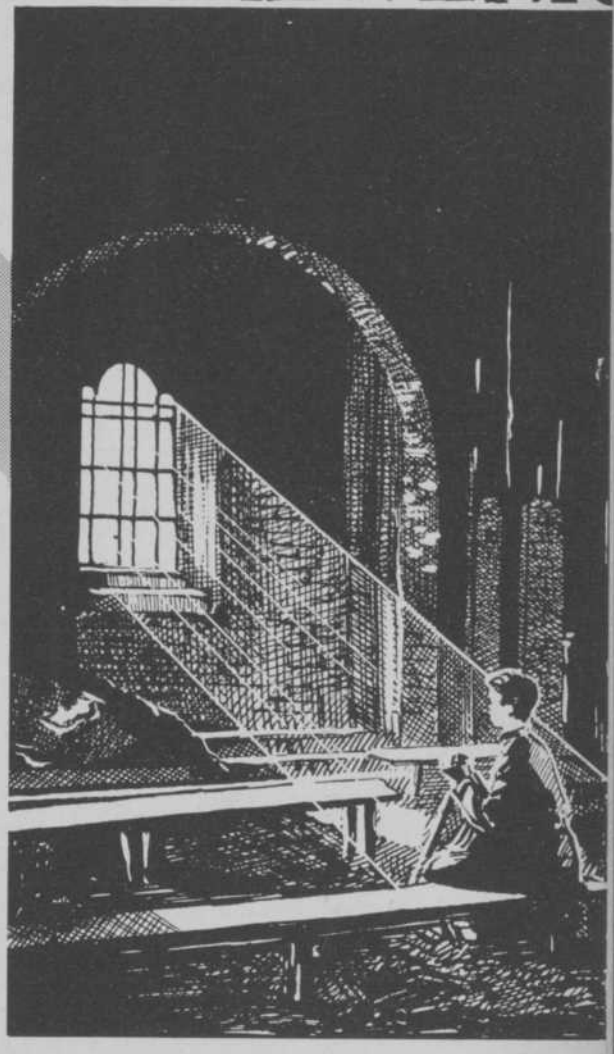

17 November 1945. Langzaam stoomt de „Nieuw Amsterdam" op in de richting van George Town, de havenplaats van het kleine eilandje Penang. Langzaam, heel langzaam, want ondiep is het vaarwater. Wij zullen niet kunnen landen aan de havenkade, daarvoor heeft het vlaggeschip van Neerlands koopvaardijvloot te grote diepgang. Ver uit de kust blijft de stomer liggen. Aan boord krioelt het van oorlogsvrijwilligers, die gehoor hebben gegeven aan de oproep om de Japanners te helpen verdrijven uit de eilanden van Insulinde. Later werd die taak gewijzigd in het bevrijden van gevangenen en het herstellen van rust en orde. Vertrekkend uit Southampton hadden allen verwacht recht door te varen naar Batavia, maar langzamerhand drong aan boord door,

dat die gedachte voorlopig opzij gezet moest worden. Malakka zou het tijdelijk einddoel zijn. Daar lagen wij dan voor Penang; een landingsvaartuig kwam langzij, dat ons naar Prai bracht, een haventje aan de vaste wal van Malakka, recht tegenover George Town. Na een korte treinreis arriveerden wij te Sungei Patani, waar de volgende maanden aan training en afwachten zouden worden besteed.

Sungei Patani

Het was Zaterdag, de andere dag zou het Zondag zijn; wij gingen dus direkt erop uit om te zien, of hier wellicht ook een Katholiek kerkje zou zijn. En ja, na enig zoeken werd dit gevonden. Een heel bescheiden kerkje, pastorie en kerk onder een dak. De Pastoor was Father Vandargon, met een gezicht, zoals de jongens zeiden, zo zwart als mijn schoen. Father Vandargon behoort tot het Tamilras. De bevolking van Malakka bestaat uit drie vrijwel even grote groepen, n.l. de oorspronkelijke bewoners, de Maleiers, de vanuit China gekomen Chinezen, en de Tamils uit Voor-Indië. Onder de Maleiers zijn vrijwel geen katholieken, wel onder de Chinezen en Tamils. Het Missiegebied staat onder leiding van de Missions Etrangères de Paris. Zo is er een kleine Missiestatie te Sungei Patani, van waaruit ook enkele andere posten als Alorstar worden bediend.

Katholiek

Het was geen gemakkelijke taak, om in een onbekende streek, in een nauwelijks klaargemaakt kamp enige orde te scheppen, maar toch stond de volgende dag een flinke groep Katholieke jongens gereed om hun Zondagsplicht in het kerkje te gaan vervullen. Met onverholen verbazing stonden de Tamils, in felle kleuren gekleed, toe te kijken naar die frisse Hollandse jongens. Zoveel Katholieke soldaten hadden zij nooit bijeen gezien. Het kerkje was dan ook te klein, om hen allen behoorlijk plaats te bieden. Op beide partijen maakte het diepe indruk, op de Hollandse jongens, die zo ver van huis, in een heel andere streek van de aardbol, toch weer precies dezelfde Katholieke gebruiken vonden als bij moeder

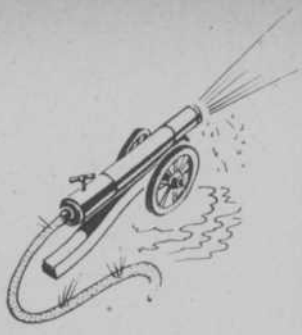

thuis. De Tamils zagen er de verwezenlijking van de in de Catechismus geleerde waarheid, dat de Kerk „katholiek", d.i. algemeen, is. Zo zouden wij Zondag na Zondag gezamenlijk ter kerk gaan, en al zong de Chinese voorzanger ook met een vreselijk keelgeluid en gaf het aftandse orgeltje erbarmelijk amechtige tonen ten gehore, toch konden wij daarin de vanouds bekende Gregoriaanse melodieën herkennen.

De „nieuwe" kerk

Na korte tijd hoorden wij echter, dat dit het oude kerkje was, dat er in de parochie ook nog een nieuwe kerk was, maar helaas, die was door de Jappen geprofaneerd en als garage gebruikt. Bij onderzoek ter plaatse bleek wel heel duidelijk, dat hier niet veel meer van een kerk was overgebleven. Vervuild, vies, met als enigst meubilair het oud karkas van een onbruikbare auto. De pastoor was allang van plan om het nieuwe kerkje weer in gebruik te nemen, maar ja, hoe dat voor elkaar te krijgen? Noodzakelijk was het, want het oude kerkje moest als school gebruikt worden, maar hoe het nieuwe kerkje te herstellen? Reparatie, overbrenging van kerkmeubelen, dat alles kost geld, materiaal is schaars, en de parochie zeer arm.

Herbouw en schoonmaak

Al gauw kwam bij ons de gedachte op, om zelf dat karweitje ter hand te nemen, en in de vrije uren de kerk te gaan herstellen. Zo gezegd, zo gedaan!

Onder onze jongens waren gelukkig enkele vaklui, en ook de niet vaklui konden best hulp bewijzen bij het schoonmaken. Na enig overleg werd begonnen. Van de bataljonsleiding werd medewerking verkregen bij het verwerven van het noodzakelijkste materiaal, alsook om zo nodig onder diensttijd te kunnen werken. Eerst werd begonnen met een duchtige schoonmaak, de gaten in de vloer aangevuld en gecementeerd. Toen kregen de muren een beurt, schoon gekrabd en gewit. De ramen waren eruit, die moesten dus weer in orde gemaakt worden, de deuren weer op hun plaats gebracht. Daarna het altaar en de communiebank. Die moesten van de grond af weer opgebouwd worden. Als slot werden de klokken op hun oude plaats opgehangen. Dat kostte nogal moeite, maar ook dit kwam in orde.

Kerstmis

Zo naderde Kerstmis, het eerste Kerstfeest in de tropen, ver van huis! Vóór twaalven begonnen de klokken hun klanken uit te werpen over het stilslapende Malakka. Een ontroerende gebeurtenis voor Sungei Patani, dat al die jaren van Japanse bezetting die klanken niet meer gehoord had; maar evenzeer voor onze Hollandse jongens, want ook zij hadden in de voorbije jaren geen klokgelui meer gehoord. Zo begon ons Kerstfeest, eenvoudig, heel eenvoudig, vergeleken met de feestelijk versierde en helderverlichte kerken van Nederland. Zeker, ook wij hadden getracht de kerk zo mooi mogelijk te versieren, en gezien de geringe middelen, was het goed geslaagd. Na lange jaren kwam ook hier weer het Kerstkind te midden van de nacht.

Ondanks die eenvoud, of moeten wij niet zeggen, dank zij die eenvoud, heeft dit Kerstfeest een diepe indruk gemaakt op onze jongens. Een niet-Katholiek, die jaarlijks de Nachtmis bijwoonde, zeide mij, dat hij nog nooit zulk een treffend Kerstfeest had meegemaakt.
Onder de H. Mis werd gecollecteerd en een mooi bedrag bijeengebracht. Dit werd bestemd als bijdrage voor Father Vandargon om zijn kerkje verder af te werken en te verfraaien. Deze Kerstnacht was door de soldaten alleen gevierd. De parochie was nog in het oude kerkje gebleven. Maar vanaf de eerstvolgende Zondag waren Tamils, Chinezen en Hollandse jongens weer in dezelfde H. Mis. Het oude kerkje werd ingericht tot school.

Rechtmatige trots

Het is begrijpelijk, dat de jongens trots waren op hun prestatie; zij hadden het plan gemaakt om aan het kerkje een gedenkplaat aan te brengen:

Vernield door de Japanners.
Hersteld door de Nederlandse soldaten.

Deze plaat is er niet gekomen, maar zeker is, dat de kleine parochie van Sungei Patani nog lang zal denken aan die Hollandse jongens, die niet veel zeiden, maar met hun handen practisch Missiewerk verrichtten.

H. VROOM S.J. Aalmoezenier I-11-R.I.

meer missionarissen...

Volgt Mij en Ik zal U vissers van mensen maken
Mt. 4, 19

De suggestieve foto doet ons de visser zien, die op kunstige wijze zijn net uitwerpt in de felle branding van de Indische oceaan. Zij brengt ons als vanzelf Christus voor de geest, Die eens dat slag vissers uitkoos tot zijn apostelen en, blijvend in de terminologie van hun bedrijf, hen verhief tot „vissers van mensen". Bij hun uitverkiezing hebben die mannen zeker niet de volle betekenis begrepen dier woorden ; zij deden dit wel op de eerste Pinkstermorgen, toen de storm van hun apostolaat losbrak en Petrus als eerste het net uitwierp in Christus' Naam en die eerste dag der Kerk 3000 zielen ophaalde uit de oceaan der wereld. Het was een grandioos, een goddelijk succes !

NA 20 EEUWEN

Nu, na 20 eeuwen, is het woord van Christus nog even belangrijk. De beelden, die Hij gebruikte voor de uitvoerders van zijn missiewerk : „vissers van mensen", „werkers in zijn wijngaard" en „maaiers van de rijpe korenoogst", flitsen nog even fel en krachtig door de wereld en grijpen nog steeds duizenden jongens-

zielen, die alles verlaten om Christus bij te staan in zijn wonderbare visvangst. Juist nu is het wel zeer actueel! De wereld staat voor een chaos; het korenveld der mensheid, rijp voor de oogst, wordt heftig neergeslagen door een revolutie in volle gang; de oceaan der wereld bergt millioenen vissen, die snel moeten worden opgehaald in het net van Christus, willen zij niet gelokt worden in de fuik van de „tegenstrever" Gods.
Christus staat aan het strand en roept om „vissers van mensen". Er is een enorm tekort aan missionarissen!

HET PROBLEEM

De Kerk kreeg van Christus de opdracht: de gehele mensheid te winnen voor het Rijk van Zijn Vader. Te veroveren valt dus de gehele heidenwereld. Daarnaast hebben de reeds gekerstende landen een geweldig tekort aan priesters, denkt U slechts aan Frankrijk en België. En deze gekerstende landen zijn zozeer vervallen en vergruisd tot modern-heidendom, dat de Kerk daar staat tegelijk in het defensief en het offensief. Bovendien eist de hereniging der kerken en de terugkeer van de dwalenden de intense aandacht der Kerk, die daarvoor eminente krachten moet reserveren. De verovering der heidenwereld, het behoud der Christenheid in de reeds gekerstende landen, de herovering van de voor Christus verloren millioenen en tenslotte de terugkeer der dwalenden; ziedaar de volle breedte van het apostolaat der Kerk.
Wij beperken ons hier tot de verovering der heidenwereld.

CYFERS DIE SPREKEN

Volgens de gegevens van de Franse Missioloog Paul Lesourd, gepubliceerd in La Croix van 7 Maart 1946 heeft de Kerk in de heidenlanden aan priesters ter beschikking:

400 Bisschoppen
22.000 Missionarissen

Deze 22.400 „vissers van mensen" dragen de zielzorg voor 23.000.000 missiechristenen en 1.230.000.000 heidenen.
In China moet elke priester opkomen voor 630 katholieken en 115.000 heidenen; in Indo-China heeft iedere priester de zielzorg voor 1000 katholieken en 10.500 heidenen; in Japan draagt iedere priester de verantwoordelijkheid voor 260 christenen en ruim 170.000 heidenen; in Formosa, Korea en de Karolinen rust

op iedere priester het apostolaat voor 680 bekeerlingen en ruim 100.000 heidenen; in Voor-Indië en Ceylon wordt van iedere priester gevergd te zorgen voor 1230 christenen en 100.000 heidenen; in Afrika heeft iedere missionaris de zorg voor 1400 katholieken en 30.000 heidenen: iedere missionaris in Oceanië draagt de verantwoording voor 1400 christenen en 8500 heidenen; tenslotte werken in ons Indonesië 540 priesters, die zorgen voor het geloofsleven van 800 bekeerlingen en ieder een oogst hebben binnen te halen van ruim 100.000 heidenen.

Gemiddeld draagt ieder der 22.400 Missionarissen de verantwoording voor 1000 geloofsgenoten en ongeveer 60.000 heidenen.

Ik veronderstel, dat het u nu duizelt, maar het is toch goed deze cijfers op zich te laten inwerken, te lezen en te herlezen. Het geeft een beeld, hoe Rome draagt de „sollicitudo omnium ecclesiarum, de zorg voor alle kerken". Deze cijfers wijzen uit, dat het te verzetten werk enorm is en de taak van de missionaris onevenredig groot. Slechts een geweldige groei van het aantal mannen, die bereid gevonden worden het schip van Petrus te bemannen en óók te gaan „vissen" in de zee, die Christus toebehoort, kan de visvangst der Kerk tot een succes maken. In Kameroen, Angola, Roeanda en Oeroendi dringen een millioen negers op naar de Kerk van Christus, maar er zijn geen krachten genoeg, ook geen hulpkrachten genoeg, om hen te onderrichten en te dopen. Er zijn missiegebieden, waar men er niet aan denkt, om nog verder te gaan met de visvangst, eenvoudig omdat de reeds binnengehaalde buit alle krachten opeist; men heeft geen reserves meer voor het opnieuw uitwerpen van het net. Typerend is wat men verhaalt van Generaal MacArthur. In een schrijven naar Amerika vroeg hij om missionarissen voor Japan, nu direct te zenden. Op het antwoord, dat men aanstonds kon instaan voor een 20-tal, gaf hij als zijn mening: „Wat heb ik aan 20 missionarissen, ik heb er aanstonds 2000 nodig!"

WAAR DE OPLOSSING TE ZOEKEN

Het tekort is dus enorm. Voor dezelfde moeilijkheid stond reeds de Eerste Missionaris, Christus, Die zich bij zijn apostelen beklaagde: „De oogst is wel groot, maar werklieden zijn er slechts weinigen". Een oplossing moet dus gevonden worden in een toename van missionarissen! Allereerst priesters, en ook de niet genoeg te waarderen hulpkrachten als broeders, zusters, catechisten, onderwijzers, doctoren.

Maar, zo kan men opwerpen, de christelijke landen, hebben reeds zovelen gestuurd en de noden van deze tijd wegen óók in de christelijke landen uiterst

zwaar op de zielzorgers. Wordt het geen tijd, dat men al die edelmoedige krachten voor zichzelf in de eigen Christenheid terughoudt.
Integendeel! De Kardinaal Prefect van de Congregatie „De Propaganda Fide" verklaarde nog onlangs: „dat nooit zozeer als in onze dagen de noodzaak gevoeld is het getal buitenlandse missionarissen te doen toenemen". En het beroep van de Paus op de Christelijke wereld, missionarissen uit te zenden, juist nù, is van dat woord een felle bekrachtiging!

WAT NEDERLAND DEED

Wat deed in deze het kleine Nederland? In verhouding tot het aantal katholieken levert Nederland het meeste missionarissen. Tussen 1921 en 1930 vertrokken 597 Nederlandse missionarissen, gerepatrieerden niet meegerekend, naar de buitenlandse missiën. De volgende 10 jaren, dus van 1931—1940 groeide dit aantal tot meer dan het dubbele — 1320 — en zond Nederland per jaar 130 nieuwe missionarissen uit. Op de 1000 katholieke mannen levert Nederland één missionaris aan het buitenlandse strijderscorps van Christus. Is dit genoeg? Wij voor ons menen, dat de limiet nog steeds niet bereikt is.

TOCH NIET GENOEG

Maar zelfs, al zou onder Gods stimulerende genade het aantal missionarisroepingen in Nederland en de overige Christenlanden vertienvoudigd worden dan nog blijft het tekort bestaan. De buitenlandse, de „uitheemse" missionarissen zijn nodig, broodnodig, onontbeerlijk, maar.. zij vormen slechts een gedeeltelijke oplossing. De laatste, uiteindelijke oplossing van het probleem van het tekort aan „vissers van mensen" kan slechts gebracht worden door de Inheemse Clerus.

INHEEMSE PRIESTERS

Het woord van St. Chrysostomus: „Homines per homines salvandos decrevit, God heeft beslist, dat de mensen ook door mensen tot het heil gebracht moeten worden", mogen wij consequent doortrekken en zeggen, dat de volkeren ook

door volkeren moeten bekeerd worden en wel ieder volk door het eigen volk! Zeker, de stoot komt van buitenaf; het Geloof kiemt door de prediking van een uitheemse missionaris, maar dan begint het te groeien, zodat het een boom wordt, krachtig, sterk en zelfstandig. Het zijn de uitheemse missionarissen, die het Geloof brengen, het doen ontkiemen, de eerste ontplooiing en vorming leiden, om dan de verdere ontwikkeling te zien groeien uit het eigen millieu van de inheemse Clerus, waarbij zij behulpzaam blijven en uiteindelijk zich terugtrekken uit de leidende positie tot de functie van dienaren der inheemse Hierarchie. Zo is de houding van Christus, zo is de houding der Pausen, zo verhaalt het de geschiedenis van ieder volk, dat het Licht van Christus over zich zag opgaan.

En in tijden van nood, zoals wij ook heden beleven, zien wij de Kerk het uiterste wagen en .... winnen!

Nemen wij Indonesië als voorbeeld. De meer intense missionering op Java dateert van 1900 en uit de eerste generatie groeide een inheemse, Javaanse clerus. In 1940 zijn er nog vele welmenende missionarissen, die huiverig staan tegenover het probleem ener Javaanse, inheemse Hierarchie. Maar Pius XII en zijn geliefde Zoon Monseigneur Willekens, de Apostolisch Vicaris van Batavia, tasten door. Zij bevorderen niet alleen de groei der inheemse saeculiere geestelijkheid. Neen, zij zien het gevaar aankomen en stichten een Javaanse Hierarchie op Java. Een Javaan, uit de eerste generatie van bekeerlingen, wordt Bisschop van Semarang en deze held redt met zijn handje vol Javaanse priesters de Kerk van Java. Was dát een waag!

En zij, die jonge Javaanse priesters, hebben gedurende de Japanse bezetting en ook daarna posities bezet en boven verwachting plichten vervuld, die wij, uitheemse missionarissen, in normale tijden geaarzeld zouden hebben aan hen toe te vertrouwen. Maar God is er ook nog en Zijn Voorzienigheid leidt en sterkt. Ziedaar de oplossing. Het aantal inheemse priesters moet derhalve groeien, zo krachtig, dat het wordt tot een massaleger, dat het eigen volk op massale wijze verovert. Dan is de wonderbare visvangst mogelijk!

ONZE TAAK IN DEZE

De katholieken van Nederland mogen zich overtuigd houden, dat een bekering der heidenwereld, dat de bekering van Indonesië inzonderheid — wij leggen hier voortdurend de nadruk op, want daar ligt voor ons volk de vervulling van een acute missionarisplicht! — slechts mogelijk zal zijn, als God het aantal roepingen van uitheemse en inheemse missionarissen massaal opvoert.

Dat van God te verkrijgen is de taak van ons voortdurend en volhardend gebed. „Vraagt dus de Heer van de oogst, dat Hij werklieden zendt in zijn oogst". (Mt. 9, 38)

Aan alle katholieke ouders ook mogen wij vragen, dat zij zo degelijk leven in daad, door woord en voorbeeld, dat zij verdienen, dat Chistus uit hun gezin een of meer uitkiest tot „vissers van mensen".

Jong Nederland, treed toe. Tot U zeggen wij: Roep niet U zelf, want dat is fout! Maar bied U zelf aan en sta klaar, om, wanneer God duidelijk roept, aanstonds toe te treden en te zeggen: „Adsum, Heer, hier ben ik". Weet echter goed, daartoe wordt veel gevraagd: zelfbeheersing, godsvrucht en gehoorzaamheid, een gezonde geest in een gezond lichaam, en een offerzin, die in staat is alles te offeren, om alles te geven. Christus staat aan de kust en vraagt om hulp. Toe, jong Nederland, ga mee ter visvangst!

En Gij, missievrienden, onze lezers, wat kunt gij doen, speciaal ten opzichte van ons missiewerk op Java? Naast uw gebed hebben wij Uw onontbeerlijke steun nodig bij de vorming van de inheemse clerus. Als het waar is, dat bij de inheemse clerus de oplosssing ligt van het probleem der bekering ook van Java, dan is Uw financiële steun aan dit werk gegeven van enorme waarde en betekenis. Wie een Javaanse jongen klaar maakt, om straks als priester tot zijn eigen volk te gaan, het in eigen taal toe te spreken, en dank zijn kennis van taal, gewoonten en gebruiken het gemakkelijker tot Christus te brengen, die is zelf een apostel van de eerste grootte; die brengt door deze priesterjongen velen tot de Gerechtigheid.

LATEN WY CONCREET ZYN

Wij willen hier enkele concrete gegevens verschaffen, speciaal voor de vorming der Javaanse clerus.

BEURZEN

Vader en moeder te zijn van een Javaanse priesterjongen was reeds het ideaal van velen. Zo zal het ook in de toekomst zijn.

 Een beurs voor een Javaanse priesterstudent bedraagt f 2500.—. Dit bedrag

kan ineens voldaan worden, of in enkele termijnen, ofwel in 10 jaarlijkse termijnen van f 250.—.
Wie een beurs geeft maakt van een Javaanse jongen een „visser van mensen" en het resultaat op Java zal zijn: een groot een goddelijk succes.

LEGATEN

Juist dit ideaal was in het verleden voor velen een aansporing om de vorming van de Javaanse clerus te steunen en te bevorderen door het schenken van een legaat, opdat zij, reeds gestorven, toch nog duidelijk zouden spreken van hun liefde jegens Christus en het Javaanse volk. De juiste formule voor een legaat voor dit doel luidt:
„Ik legateer aan de Stichting St Claverbond, gevestigd te Nijmegen ..... gulden, voor de opleiding van Javaanse priesters.

JAVA BUS

Nooit mogen wij vergeten, wat in het verleden gedaan werd niet alleen door rijk, maar evenzeer door arm. Het waren de beroemde Javabusjes, die van vele kleintjes één groot maakten, waardoor de Javamissie in staat was het Canisius-Seminarie te Djokja te bouwen. Deze Javabusjes kunnen ten allen tijde aan ons adres besteld worden.

Moge deze uiteenzetting vele vruchten opbrengen tot heil van het Javaanse volk, want .... „ER STAAT HIER GEWELDIG VEEL OP HET SPEL!„

B. SONDAAL S.J.

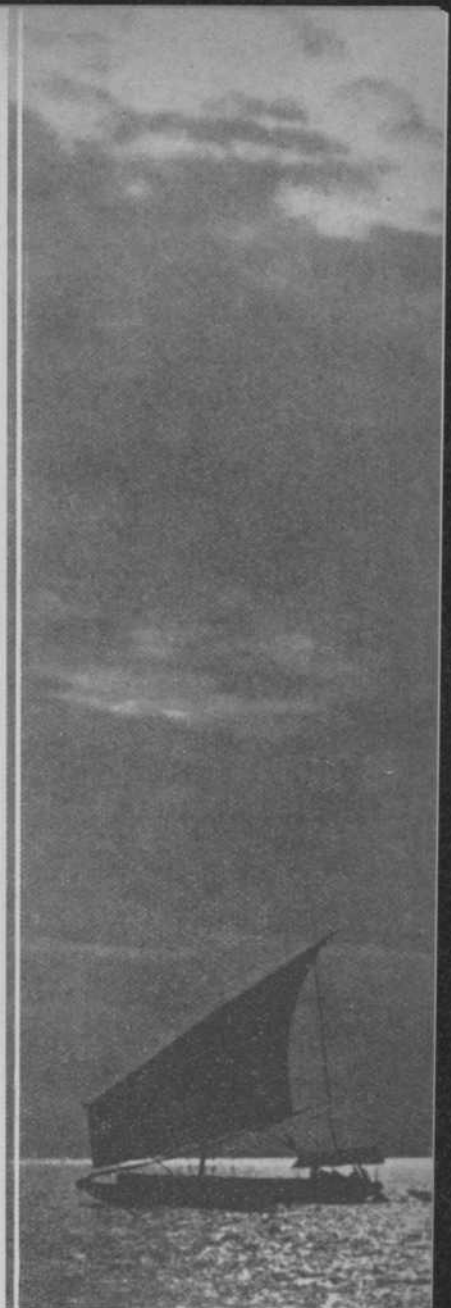

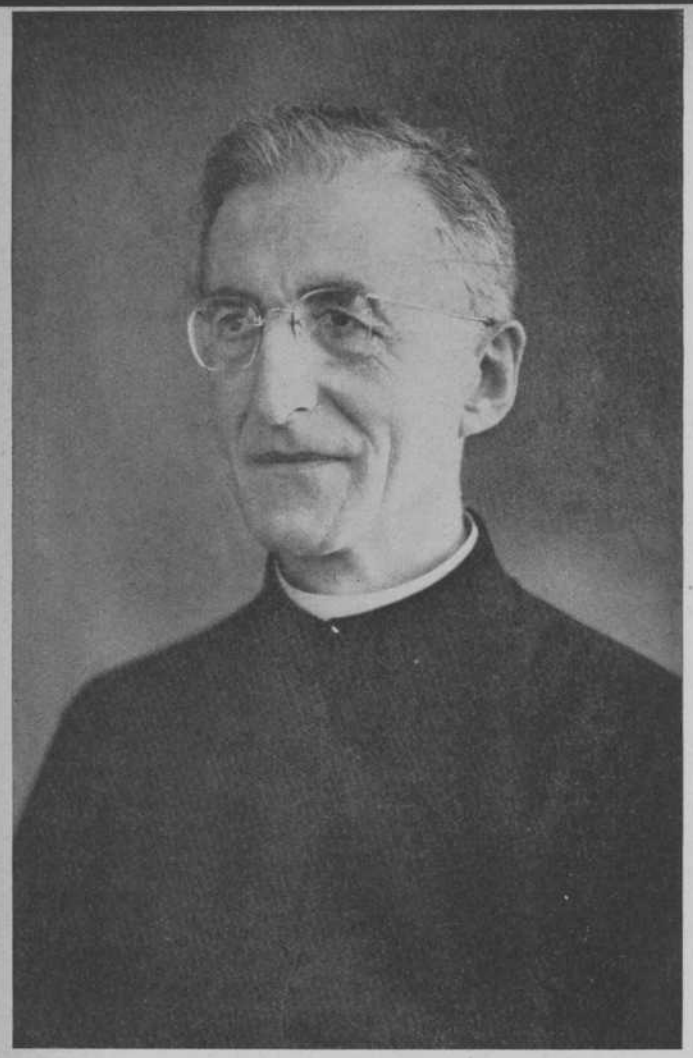

Aan de Zeer Eerwaarde Pater B. Sondaal S.J.
Hoofdredacteur van de
BERICHTEN UIT JAVA
Graafseweg 7, Nijmegen, Nederland.

Zeer Eerwaarde Pater, P.C.

Voor de gelegenheid die U mij gegeven hebt om onmiddellijk kennis te nemen van het Januari-nummer van de St. Claverbond, onder de nieuwe titel van BERICHTEN UIT JAVA, ben ik dankbaar en verheugd.
In zijn vernieuwde gedaante, met zijn frisse inhoud en aantrekkelijke opmaak achter het sierlijke en zinrijke titelblad, plaatst het de lezer niet alleen onmiddellijk midden in de hoge cultuur en onder de waaierpalmen van het schone Java, maar roept in hem ook noodzakelijk het besef wakker van de verheven taak die de Katholieke Nederlander nu, bij de belangrijke wending die zich voltrekt in het lot van Java's bewoners, heeft: om die vergevorderde cultuur op te heffen en die weelderige natuur van bewoners en klimaat te heiligen in het licht, de warmte en de rijkdom van ons H. Geloof.
Naar geen andere plek der aarde buiten hun eigen vaderland is de belangstelling van Nederland gedurende generaties uitgegaan, als naar Java, op welks geschiedkundige loop en ontwikkeling het zulk een ingrijpende invloed heeft gehad. Katholiek Nederland en in het bijzonder de leden van de St. Claverbond hebben er, in ruil voor de stoffelijke welvaart die dit gebied hun schonk, de Missie helpen vestigen, die sinds het pioniers-werk van P. v. Lith zulk een mooie toekomst voor de Kerk beloofde.
De beproevingen der laatste jaren hebben echter door het verlies aan Missionarissen, het vernietigen der gebouwen, het verdwijnen van de scholen, — de kracht der Missie —, door de scheiding van het moederland en niet het minst door de verscheurdheid van geest, aan onze dierbare Missie op Java onnoemelijke schade toegebracht en de ontwikkeling aanzienlijk vertraagd.
Moge het nieuwe geluid en het nieuwe kleed van de BERICHTEN UIT JAVA, de vernieuwde energie en toewijding, waarmede U en Uw staf dit zo verdienstelijk tijdschrift tracht aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden van de tijd, bij tienduizenden Nederlandse Katholieken de harten en handen doen openen om de Missie op Java door deze zware periode heen te helpen. Indien Gods Voorzienigheid de stoffelijke welvaart van Nederland zozeer heeft verbonden met de rijkdommen van dit land en volk, dan was het hogere doel voorzeker wel hierop gericht, dat de Katholieken van Nederland uit de bloei en rijkdom van het hun geschonken Geloof, ginds de onsterfelijke bovennatuurlijke gaven zouden gaan brengen. De mogelijkheid om die ereplicht te vervullen op een tot nu toe ongekende wijze, ligt, indien de tekenen niet bedriegen, in de naaste toekomst. Moge Katholiek Nederland even paraat zijn als Uw tijdschrift, om het door de leden van de St. Claverbond opgebouwde, nu grotendeels verwoeste werk te herstellen en nieuwe polsslag te geven; door hun gebed en hun offer van God verkrijgen, dat uit het werk en het bloed van de Missionarissen, die naar menselijke spreekwijze ten onder gingen, het bovennatuurlijke Rijk van Christus, dat zich aan alle rassen en volken kan aanpassen, vernieuwd zal opbloeien. Tot dit mooie doel schenk ik U en de leden van de BERICHTEN UIT JAVA gaarne mijn gebed en mijn zegen.

Rome, 22 Febr. 1947

Uw dienaar in Xto.

J. Janssens,

Generale Overste
der Societeit van Jesus

vernieling en herleving van de missie in kampong sawah

voorgeschiedenis

Kampong Sawah is geen Moentilan. Maar zoals Moentilan het centrum was, van waaruit de Missie in Midden Java begon, zo was Kampong Sawah, hoezeer ook op bescheiden voet, een middelpunt voor de Missie ten Zuid-Oosten van Batavia. We willen daarom iets over de lotgevallen van deze Missie vertellen. In October 1946 kwamen er berichten binnen, dat het in de randgebieden van de hoofdstad rustiger begon te worden. Spoedig besloot ik dan ook, eens een kijkje te gaan nemen. Het was nog Oost-Moesson. De regens waren nog niet door. In de regentijd is die tocht bijna ondoenlijk. Ik ben toen met een auto naar Kramat Djati gereden, trof daar de Bestuursambtenaar, de Controleur, aan en mocht met hem in zijn jeep verder. Ik zag daar in dat gepacificeerde gebied o.a. ook scholen en mijn besluit was spoedig gemaakt. Hoezeer onder de indruk van de verwoestingen die ik aanschouwd had, stelde ik aan Monseigneur onmiddellijk voor: gauw met de school beginnen en als het kan, moet er een Pastoor heen. Maar laat ik U eerst iets in herinnering brengen uit het verleden der Missie van Kampong Sawah. In 1895 had Pastoor Schweitz te Batavia een huisjongen uit die kampong, die hem vertelde over de onenigheid tussen de Amerikaanse Methodisten en de Hollandse Protestanten, die daar werkten. Vele mensen uit Kampong Sawah, zo bleek toen, dienden bij Hollandse families in de stad en hadden belangstelling voor het Katholicisme. Zo werd Kampong Sawah de eerste Missiestatie onder de inheemsen in West Java. Na veel gesukkel pakte eindelijk in 1918 Pastoor J. van der Loo S.J., die juist uit de Floresmissie naar Java was gekomen, het werk met nieuwe moed aan en begon de statie weer geregeld te bezoeken. Dat was op tijd, want het Missie-Bestuur dacht er reeds over, de Missiepost als een mislukking op te heffen. En dat de Kampong-Sawahers toch wel op de Katholieke missionarissen gesteld waren, was toen gebleken uit een lijst van 150 namen, die aan de Pastoor werd aangeboden met het dringend verzoek, maandelijks een priester in hun midden te mogen zien.

Pater van der Loo bouwde er een kerkje, dat hij echter niet voltooid mocht zien, daar hij voor gezondheid moest repatriëren. O.a. P. van Driel heeft zich daarna voor die missie verdienstelijk gemaakt.

In 1929 namen de Paters Franciscanen het parochiewerk in het Zuidelijk gedeelte van de stad Batavia en daarmee

het missiewerk in Kampong Sawah over. In deze tweede periode, vooral nadat in 1935 Pastoor Cremers zich voor goed op de missiepost vestigde, kon door de toewijding van de Franciskaan-missionaris veel bereikt worden. In 1932 was het eerste schooltje te Kampong Sawah gesticht, dat nu gevolgd werd door vele andere scholen, zoals op bijgaand schetsje te zien is. Kampong Sawah begon een centrum te worden, vanwaar in de loop der jaren een invloed op heel de omgeving uit kon gaan.

In de laatste maanden van 1941 namen de Paters Jezuieten die Missie weer over met de parochies in het zuidelijk gedeelte der stad Batavia, terwijl de PP. Franciscanen ons missiewerk te Soekaboemi overnamen. In 1936 was het kerkje, door P. van der Loo gebouwd en dat op instorten stond, degelijk vernieuwd. Het kleine nette pastorietje, de polikliniek van de Melania-vereniging, de goede schoolgebouwen waren de trots der Kampong-Sawahers. Maar .....

het kruis kwam over kampong sawah

Gedurende de bezetting had men met moeite het missiewerk voortgezet. En toen bij de capitulatie der Japanners de missionarissen na het ondragelijk lijden der oorlogsjaren, weer aan de slag wilden gaan, brak opeens de revolutie uit. Zo goed als alle missionarissen zaten nog in de kampen. Monseigneur was altijd vrij gebleven met de Javaanse en andere inheemse priesters. Nog voordat de Missionarissen werden vrijgelaten, had op 17 Augustus 1945 te Batavia een grote nationale optocht plaats; de rood-witte vlag, de vlag van het nieuwe Indonesië moest tot symbool strekken, dat de Indonesiërs het verder wel zonder ons afkonden. Het „Merdéka! Merdéka!", Vrijheid, Vrijheid! was niet van de lucht.

Nog geruimen tijd daarna was het slechts in een klein gedeelte van Batavia veilig voor Europeanen. Deze kleine enclave, door de geallieerden bezet, was geheel afgesloten van de rest van Java.

Wat gebeurde er in de randgebieden der stad en in Kampong Sawah? Voortwerkend op het Japanse systeem van de militaire opvoeding der jeugd, werden in de kampongs rondom Batavia troepen van „palopor's" gevormd. Palopor is een verbastering van ons „voorloper". De militair gedrilde palopors moesten zorgen voor orde en rust en elke vijand weren. In de Japanse tijd hadden die troepen de naam van „Djawa Hoko Suisintai".

Daar in Kampong Sawah de meeste mensen Christen waren, was daar geen palopor-wacht ingesteld.

Op 4 October om negen uur 's morgens had nabij Pondok Gedé, niet ver van de

administrateurswoning van het landgoed van die naam, een treffen plaats tussen een overweldigend aantal palopors en de veldpolitie van Tjililitan. Tjililitan is bekend door het nabijgelegen vliegveld, zuid-oostelijk van Batavia. Van de zijde der politie vielen acht slachtoffers. Zij werden van hun klederen beroofd en in stukken gehakt. Men wierp de overblijfselen van zes hunner in schuilgaten van de luchtbeschermingsdienst; die van de twee anderen in de Kali Soenter.

Na met de politie te hebben afgerekend trokken de palopors naar Kampong Sawah op. Ze stonden onder leiding van een zekere Tabrani, vroeger onderwijzer aan de Regentschapsschool van Pondok Gedé. Verschillenden der leiders hadden vroeger tijdens de communistische opstand gevangen gezeten.

De wilde benden hadden vrij spel. Enige dorpshoofden waren al vermoord; de rest was gevlucht. Ook de assistent-wedana en de administrateur van Pondok Gedé hadden de wijk genomen. Goeroe Tabrani had zich daarna tot assistent-wedana verklaard en zijn intrek genomen in de administrateurswoning van het landgoed Pondok Gedé. Daar was voortaan het hoofdkwartier van de palopor-troepen. Dag en nacht werd het huis bewaakt door zijn getrouwen, die weldra honderden mensen telden.

Op Donderdag 5 October ongeveer 2 uur in de namiddag stapte Tabrani met een gewezen communist Tamam op een motorfiets, die ze bij de politie hadden geroofd. Begeleid door palopor-troepen gingen ze naar Kampong Sawah, zogenaamd om daar huiszoeking te doen naar verborgen geweren. Vóór de oorlog namelijk waren daar verschillende mensen in het bezit van een vuurwapen, om vogels en schadelijk wild weg te schieten van hun sawah's en tuinen. De veronderstelling van Tabrani, dat deze wapens daar nog aanwezig waren, miste elke grond, want de Japanners hadden die allemaal opgeëist.

De Palopors droegen allerlei wapens, zwaarden, golok's (kapmessen), lansen, enigen hadden een karabijn of pistool. Onderweg werd het volk, overal waar ze voorbij kwamen aangespoord om mee te doen. Ze riepen: „Wij gaan de Christenen van Kampong Sawah afmaken; we nemen al hun bezittingen mee!" Spoedig was de troep aangegroeid tot duizenden mensen.

plundering en brandstichting

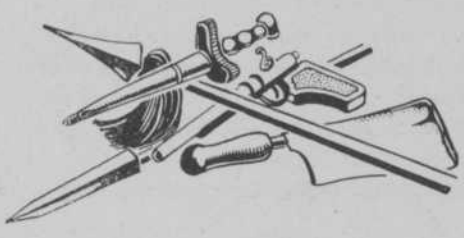

De komst der rampokkers werd aangekondigd door enige schoten. Dan begon onder het geroep van „Merdéka" de zogenaamde huiszoeking. Geweren vond men niet, maar dat deerde niet. Al de rest werd meegenomen: kleren, huisraad, bultzakken; vooral echter kost-

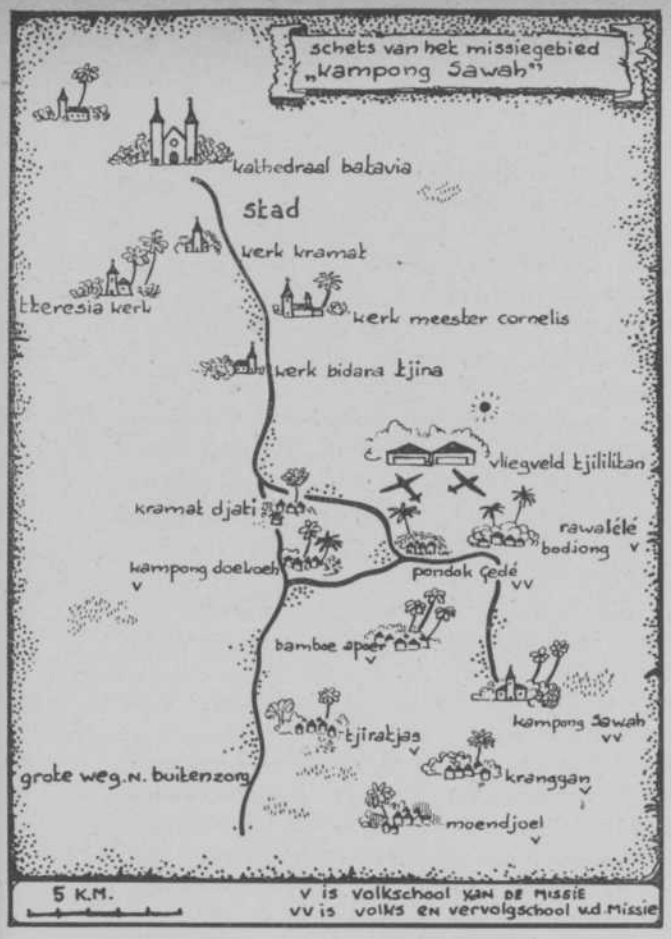

baarheden; gouden sieraden werden met geweld van het lijf gerukt en wie tegenstribbelde werd met een opgeheven kapmes bedreigd. Men sloeg de ruiten stuk, om op die manier binnen te dringen. Ook uit de andere omliggende kampongs kwamen rampokkers toegestroomd. Iedereen wilde meedelen in de buit.

Bij aankomst in Kampong Sawah had de bende zich in enkele groepen verdeeld. Eén groep trok onmiddellijk naar een der Protestantse pendéta's (voorgangers), die onder bedreiging met de dood, van alles, letterlijk tot op zijn huid, beroofd werd. De pendéta werd door de rampokkers mee rondgevoerd door de desa.

Een andere groep richtte zich naar de Katholieke kerk, waarvan de hoofddeur met bijlen geforceerd werd. Harmonium en beelden werden vernield; het schijnt echter dat het beeld van de H. Antonius bij deze eerste aanval gespaard is gebleven. In de sacristie was niet veel te vinden, maar de Paaskaars en enige bloempotten werden meegenomen. Toen naar de Pastorie. Men riep: „Dimana ada Pastoor?" „Waar is de Pastoor?" Maar er was al lang geen Pastoor mee. Toen werden enige ruiten stukgeslagen; men trachtte zelfs de achterdeur te forceren, maar binnen geweest is men toen niet. Zij trokken af onder bedreiging: „Wij hakken hem in stukken." De goedang (provisiekamer) van de pastorie werd leeggehaald.

En die avond schreiden de mensen van Kampong Sawah. Want hun huizen waren leeggehaald; ze hadden geen stoel en geen tafel meer. De kasten waren vernield. Het vee was weggevoerd. Aan kleren bezaten ze niets meer dan wat vodden, ternauwernood genoeg om het lichaam te bedekken. In de Melania-kliniek woonde de goeroe van de school der

Missie, Poespo-soepadmo. Deze had uit voorzorg de rood-witte vlag uitgestoken. Maar dat baatte niet. De vlag werd vernield. Onder bedreiging met twee golok's op keel en nek werd Poespo gesommeerd het geld van de school, dat hij in bewaring had, alsmede zijn eigen geld en het salaris van een andere onderwijzer der Missie uit te leveren. De echtgenote van Poespo moest oorbellen en ring afgeven. Toen werd de kliniek leeggehaald, ook de kerkgewaden en het kerklinnen, dat hij in huis bewaarde. Slechts een kast, waarin o.a. misdienaarskleding werd bewaard, bleef onaangeroerd. Ook de kleine brandkast met de heilige kerkvaten is bij die gelegenheid gespaard. Toen ikzelf later in October 1946 te Kampong Sawah was, zag ik dat de bovenhoek van het ijzeren deurtje was geforceerd; zo heeft men later de inhoud er uit gehaald. Want het zou helaas niet bij één rampok-partij blijven.

De mensen hebben geen tegenstand geboden. Daaraan is het wel toe te schrijven, dat er geen doden zijn gevallen. Maar wij kunnen ons de angst der arme mensen voorstellen, toen bij het wegtrekken de kreet weerklonk: „Wij komen spoedig weer terug!"

Wij behoeven, om deze geweldige explosie van barbaarse vernielzucht te verklaren, niet te denken aan een of andere order van de nieuwe machthebbers op Java. Zowel rondom Batavia als in het Bantamse is roofzucht geen ongewoon verschijnsel. De bevolking had daarenboven de laatste tijd zeer veel geleden door voedselgebrek en door besmettelijke ziekten waardoor algemeen verbittering ontstaan was. Hun eerste slachtoffers waren de inheemse bestuursambtenaren, dan de bezittende klassen en verder de Christenen en allen, die voorstanders zijn van orde en rust.

(Wordt vervolgd).

L. VAN RIJCKEVORSEL S.J.

UIT EEN BRIEF:

„Ik ben buitengewoon enthousiast over de inhoud, deszelfs strekking en de brede kijk, die er straalt uit Uw

„Berichten uit Java"

In het belang van Indië vragen wij aan onze Zelateurs, Zelatricen, Postabonnè's:

Werft leden aan!

DE DUIVEL ALS MISSIONARIS

FLITSEN UIT DE PACIFIC

DUIVELVERERING

Zoals bijna alle Chinezen zijn ook de inwoners van het stadje Zang-zôh-yeu in het district Changshu, provincie Kiangsu, vreselijk bang voor de vele geesten en demonen, die hen bij alle mogelijke en onmogelijke gelegenheden zouden kunnen belagen. Zoals bijna alle Chinezen proberen ook zij die demonen door veel eerbiedsbetuigingen gunstig te stemmen. Zelfs behoren de Zang-zôh-yeuers tot de allerijverigsten in de zorg om al die kwade geesten met hun goede stad bevriend te houden.

Het is niet moeilijk achter al die geesten, achter die blauwe walm van wierook, die opkringelt voor een gedrochtelijk beeld van mens of dier, het grijnzend gelaat te herkennen van de Grote Vijand, Satan, die een wreed genoegen vindt in de eerbiedige angst van die onnozele mensen, waardoor hem het werk zo gemakkelijk wordt gemaakt.

RAADSELACHTIGE ZIEKTEN

Ondanks al de zorg om de onwil der demonen te vermijden, zijn deze duivelachtig genoeg — hoe kan het ook anders — om hun getrouwen van tijd tot tijd nog eens extra dwars te zitten.

Een heel gewoon geval is de plotselinge ziekte, die de patiënt, vaak bekend om zijn forse gezondheid, onverhoeds overvalt. De dokters kunnen niet ontdekken, wat natuurlijkerwijs de reden zou kunnen zijn van de hevige, onuitstaanbare pijnen, die de zieke kwellen.

Men gaat dan te rade bij tovenaars en geestenverdrijvers, die veel beloven, nog veel meer vragen en de angst van de mensen steeds meer opdrijven om dan tenslotte te gaan strijken met het bezit van de zieke en niet zelden ook van zijn hele familie.

Als er dan niets meer te plukken valt, wordt hen verweten, dat ze niet zorgzaam genoeg zijn geweest in het vervullen van de onzinnige opdrachten van de tovenaar, en dat daarom de geest nog veel meer verbolgen is dan ooit te voren. Hij verklaart plechtig, dat de genezing hopeloos is, als er niet veel meer geld en offers worden gegeven, zonodig bedreigt hij de hele familie, dat ze allen door dezelfde ziekte zullen worden aangetast als ze niet flink over de brug komen. Niet zelden eindigt het geval met de dood van de zieke, die zijn familie volkomen geruïneerd achter laat.

DE BEDRIEGER BEDROGEN

Het gebeurde nu, dat de familie van zo'n zieke, ten einde raad en wanhopend aan al die bijgelovigheden, die hen reeds tot de bedelstaf hadden gebracht, haar nood kwam klagen bij de Shenfu, de katholieke missionaris.

Toen de missionaris, een Chinees priester, het armoedige huisje binnentrad,

vond hij in een donkere hoek een vrouw, die aanstonds bij zijn komst begon te te gillen en te schreeuwen van de pijn. Het was weerzinwekkend en meelijwekkend tegelijk.
Met vriendelijke doch energieke overreding kreeg de priester haar er toe om de Zoete Naam uit te spreken. Enkele malen herhaalde zij zelfs de aanroeping: „Heer Jezus, red mij!" Voor hij weer wegging gaf hij haar nog een medaille van O.L. Vrouw en zegende haar met wijwater. Daar het er naar uitzag, dat ze stervend was, beval hij een katholieke vrouw om bij haar te blijven waken.
Twee dagen later kreeg de priester bezoek van een onbekende vrouw, die hem zeer eerbiedig groette. Op de vraag: „Wie zijt ge?" kwam het onverwachte antwoord: „Ik ben die vrouw, die U voor twee dagen hebt gezegend. Ik ben geheel genezen!"
Het is wel niet nodig te vertellen, dat ze een vurige catechumene werd en met grote dankbaarheid het H. Doopsel ontving.
Zij is echter niet de enige. Met tientallen kan Pastoor Joachim Zao de bekeerlingen aanwijzen, die bij hem zijn gekomen, dank zij de ongewilde medewerking van Satan en zijn trawanten. De beste zijn zij, die door de bezoeking van de duivel alles hebben verloren en vervuld zijn van een heilzame haat voor de duivel en al zijn „pomperijen", hun bijgelovige praktijken van weleer.

A. SMETSERS S.J.

Indië

Hét grote nieuws van de JAVA-MISSIE is wel, dat Monseigneur A. Soegyapranata S.J., ondanks de tegenwoordige moeilijkheden, in staat is om een uitvoerige visitatiereis te beginnen in het gehele Vicariaat. 14 Febr. arriveerde Monseigneur vanuit Semarang te Batavia op doorreis naar Djokjakarta.

Te BATAVIA kent het katholieke leven, ondanks de grote moeilijkheden, weer nieuwe bloei. Onder de actieve leiding van Pater Th. Holthuizen begint de Katholieke Jeugd-organisatie van de stad weer iets van haar oude glorie te herwinnen.
Ook het parochiewerk gaat weer flink vooruit. Er is zelfs een vijfde parochie bijgekomen in de Prinsenlaan, Batavia Centrum. De parochie, die voorlopig nog geen kerk, zelfs geen echt noodkerkje bezit, is toegewijd aan de H.H. Apostelen Petrus en Paulus. Pater L. Zwaans en Pater W. van Eeden werken daar vooral onder de Chinezen, Florinezen en Timorezen. 's Zondags doet een schoolgebouw dienst als kerk, door de week kunnen de gelovigen de H. Mis bijwonen in de kapel van de pastorie.

De Zusters Ursulinen op Noordwijk hebben weer ongeveer 800 kinderen op hun school. Terwijl ook de andere scholen goed bezet zijn. Een grote moeilijkheid, zowel voor de scholen als voor de jeugd-organisaties, is het feit, dat nog zeer veel gebouwen van de Missie door regeringsinstanties bezet worden gehouden.

Met stevige hulp van de Zusters Ursulinen van de Postweg heeft Pater J. Jansen, Aalmoezenier van het A.A.T. Bataljon, een flink Militair Tehuis kunnen inrichten in de gebouwen van het zogenaamde „Klein Klooster". Op Kerstmis waren er in de toneelzaal alleen al 1000 jongens bijeen.

Een laat bericht over de Kerstviering van onze jongens in en om Batavia vermeldt nog, dat in de Kerstnacht door de verschillende aalmoezeniers op 10 of 11 plaatsen nachtmissen voor de militairen zijn gehouden.

Sinds enige tijd verschijnt er weer een Katholiek Weekblad voor geheel Indië: „De Katholiek Week", die wordt uitgegeven te Batavia Het telt abonné's over de gehe'e Archipel van Sabang tot Hollandia. Een belangrijk contingent van zijn lezers wordt gevormd door de militairen.

Ook uit SEMARANG kwamen nog enige late berichten over de Kerstviering van onze soldaten. Mgr. Soegyapranata celebreerde voor hen alleen de Nachtmis. Andere gelovigen konden vanwege de nachtklok alleen over dag naar de kerk gaan.

Op verschillende plaatsen in en om Semarang werd door een groep katholieke militairen het Kerstspel van Felix Timmermans „Waar de sterre bleef stille staan" opgevoerd. De vertolking was een succes en werd niet alleen door de militairen ten zeerste gewaardeerd.

De missie onder de Chinezen geeft weer grote verwachtingen. Op het ogenblik werken er vooral drie Paters onder de Semarangse Chinezen: Pater S. Beekman S.J., Pater A. Winkel S.J. en Pater A. Elfrink M.S.F. Het afgelopen jaar bracht een oogst van ongeveer 300 bekeerlingen. In de Kerstvacantie heeft Pater Winkel aan 24 Chinese jongens een welgeslaagde retraite gegeven. In Semarang alleen wonen rond 40.000 Chi-

nezen, waarvan een vierde vanuit China naar Indië is gekomen, terwijl de rest in Indië geboren is.

Het katholieke jongensweeshuis van Semarang biedt al weer onderdak en opvoeding aan 100 kinderen.

Overal in het binnenland is het Kerstfeest goed gevierd. Niet alleen in de vijf kerken van DJOKJAKARTA zelf, maar ook in vijf kerken buiten de stad waren goed bezochte nachtmissen. In de stad alleen naderden op de eerste Kerstdag 5000 mensen tot de H. Tafel. De Kerstrede van de vice-president van het Groot-Seminarie werd door Radio Djokja uitgezonden. Het jongenskoor van de kerk van Bintaran en het meisjeskoor van de Zusters gaven een programma van kerstliederen voor de microfoon.
Ook Radio Solo liet zich niet onbetuigd en zond de Hoogmis met preek uit van de kerk van Poerwasari.

Het beroemde Xaverius-College te MOENTILAN wordt nog steeds voor een groot deel door Republikeinse troepen bezet, die het als kazerne gebruiken. Het noviciaat van de Societiet van Jesus is ondergebracht in gebouwen in de nabijheid van het College. Er zijn thans 15 novicen, waaronder 2 novice-broeders. Behalve de beide Nederlandse Paters G. Schoonhoff en Th. Verhoeven, werkt in Moentilan nu ook de Javaanse Pater E. Djajaatmadja, die onlangs uit Shanghai, waar hij zijn theologische studies voltooide, naar Java is teruggekeerd.

Te DJOKJAKARTA waar naast acht Javaanse Paters nog zes Nederlandse Paters en vier Javaanse seculiere Priesters werken, hebben allen de handen vol werk.
In de omgeving van Djokjakarta woedt de laatste tijd weer de pest. In Wonosari zijn er onder de Katholieken vele slachtoffers gevallen. Een katholieke dorpsbeambte heeft vele stervenden kunnen dopen, doch is zelf tenslotte ook gevallen als slachtoffer van de pest, vermoedelijk opgelopen in zijn ijver om de zieken te helpen.
Een vijftal Groot-Seminaristen van Djokjakarta zijn in de Kerstvacantie naar Malang gereisd, waar zij uit de handen van Mgr. A. Albers O. Carm. de subdiaken en diakenwijding mochten ontvangen.

In MALANG werken naast Mgr. A. Albers O. Carm. nog zes Nederlandse Paters Carmelieten, die er het gewone parochiewerk doen. Op verschillende plaatsen buiten Malang wonen nog vier Nederlandse Paters, die daar het Missiewerk verzorgen.

In BLITAR werkt nog altijd een Nederlandse Lazarist, terwijl in KEDIRI de zielzorg wordt waargenomen door een Lazarist en twee Javaanse wereldgeestelijken. Twee Nederlandse Heren Lazaristen zorgen voor de katholieken in de stad MADIOEN.

Over BORNEO ontvingen wij het buitengewoon goede bericht, dat een gehele stam van Dajaks die ongeveer 50.000 zielen telt, het plan heeft om in zijn geheel tot het Katholicisme over te gaan.

Uit de wijde wereldmissie

Uit CHINA schrijft men ons, dat de tragedie van het Rode „Volksgerecht", waarvan in ons vorig nummer werd verteld, hoe het de Paters van de Missie van Taming overviel, nu ook over de Missie der Oostenrijkse Paters Jezuieten te Kingshien is gekomen. Begin Januari werden alle Paters gearresteerd door de Rode machthebbers en onder eindeloze spot en vernedering hebben zij allen het „Volksgerecht" moeten ondergaan. Hiermede is de laatste van de drie Jezuieten-Missies in Noord China door de Communisten kapotgeslagen en vernield.

Pater Y. Henry, Superior van de Missie der Paters Jezuieten te SHANGHAI had met de „Roden" in het noordelijk deel van de Missie ook zijn onaangename ervaringen. In de laatste maanden van 1946 had de Pater zijn jaarlijkse visitatiereis begonnen door het noordelijke gedeelte van de Missie, waar op verschillende plaatsen de Communisten de macht in handen hebben. Nadat men in Shanghai lang zonder enig bericht was gebleven,

kwam er het droeve nieuws, dat de Pater was vermoord. Dit nieuws kwam zelfs in de Nederlandse kranten. Op 4 Januari werd in de St. Pieter's kerk te Shanghai de plechtige uitvaart gehouden onder grote belangstelling van gelovigen en autoriteiten. Eén uur na de uitvaart ontvingen de Paters het onverwachte, verheugende telegram: Pater Henry gezond en ongedeerd! De volgende dag was de Pater weer temidden van de zijnen in Shanghai!

De „Taffari Makonnen" school te ADDIS-ABEBA, die sinds enige tijd op verzoek van de Keizer onder Katholieke leiding staat, telt 1029 leerlingen. Behalve de leraren heeft de school nog 75 bedienden in dienst, die o.a. moeten zorgen voor de voeding van de 460 internen en voor het noodzakelijke onderhoud van gebouwen en tuinen. 's Nachts worden de gebouwen en hun slapende bewoners bewaakt door vijf gewapende nachtwachten. Belangrijke uitbreiding van de school wordt binnenkort verwacht. (Fides)

Op MADAGASCAR heeft de Missie van Fianarantsoa haar 75-jarig jubilé gevierd. De plechtige H. Mis van dankzegging werd gecelebreerd door de eerste inheemse Bisschop van Madagascar: Mgr. Ignatius Ramarosandratana, Apostolisch Vicaris van Miarinarivo. De Missie van Fianarantsoa telt 188.000 katholieken, d.i. ongeveer een vierde van de gehele bevolking. De staf van de Missie, bestaande uit 61 priesters, waarvan 11 inheemse, 30 Broeders en 193 Zusters terzijde gestaan door 170 onderwijzers en 825 catechisten, is ten ene male onvoldoende voor de arbeid, die zij verzetten moet. De missionarissen, die de zorg hebben voor het „platteland" hebben elk ongeveer 7000 parochianen, die over een groot gebied verspreid wonen. Gemiddeld hoort iedere missionaris 14.000 biechten per jaar! (Fides)

GAYA in Voor-Indië is het grootste Missie-district van de gehele wereld. Pater J. A. Creane S.J. heeft onverschrokken de taak aanvaard de blijde boodschap te brengen aan de twee millioen inwoners van zijn district. (J.M.)

In de PHILIPPIJNEN hebben de Paters Jezuieten weer 230 missionarissen. In het noviciaat te Novaliches werden het vorig jaar 15 novicen aangenomen. Het Klein Seminarie San José boekte een record aantal leerlingen voor de eerste klas: 45! Sinds de oorlog werden er weer 8 Groot-Seminaristen tot priester gewijd. (J. M.)

Te MANILLA telt het beroemde „Ateneo de Manila", dat door de Japanners werd neergebrand weer 1200 leerlingen. De noodgebouwen, waar men gehuisvest is, in afwachting van de herbouw van het oude Ateneo, kosten bijna 400.000 gulden! (J. M.)

De gebouwen van het Ateneo de CAGAYAN werden gedurende de oorlog slechts gedeeltelijk verwoest en bieden thans alweer plaats voor 500 leerlingen. (J. M.)

Het Ateneo de NAGA, dat geen materiële schade heeft opgelopen telt bijna 900 leerlingen. Terwijl het Ateneo de ZAMBOANGA dat al zijn gebouwen heeft verloren, zijn 300 leerlingen heeft ondergebracht in grote palmblad-hutten. (J. M.)

Vijf Paters doen hun heldhaftige plicht in drie melaatsen-kolonies. Twee werken er in de melaatsen-kolonie van Culion, waar meer dan 2000 zieken zijn ondergebracht. De 600 zieken van de Central Luzon kolonie worden eveneens door twee paters verzorgd, terwijl er slechts een pater is in de kolonie te Zamboanga. (J.M.)

Volgens recente berekeningen omvat het Missie-leger der H. Kerk

400 Bisschoppen	72.000 Onderwijzers
22.000 Priesters	85.000 Catechisten
11.000 Broeders	1.000 Verpleegsters
57.000 Zusters	200 Missieartsen

Veel? Ja, maar nog lang niet genoeg! Lees ons artikel „Meer Missionarissen" op pag. 53 en U zult het met ons eens zijn: Nog láng niet genoeg! Dus....

EEN KERKVADER IN INDIE

Te weinig is Nederland nog bekend met de figuur van een groot Nederlander in Indië, een bisschop, die sinds 1934 Apostolisch Vicaris van Batavia, in en door de Japanse bezetting ten volle is uitgegroeid tot het formaat van die klassieke Kerkvaders, wier gezag en invloed reikten tot ver buiten de engere grenzen van hun eigenlijke gezagsgebied, omdat aan de uitstralende kracht van hun onkreukbaar deugdzaam leven en voorbeeld, mitsgaders van hun klare geest en apostolische gezindheid, de buitenstaander en zelfs de ongelovige evenmin kan weerstaan als de gelovige.

Als ooit het edele Brabant zich geweerd heeft, dan door deze edele Brabander in Indië. Zijn aanzien bij geloofsgenoot en andersdenkende, bij blank en bruin, was al zeer groot in de jaren vóór de oorlog, het is in de oorlog hoger gestegen dan van enige andere Nederlander in Indië. Het prestige, dat Z.H. Exc. Mgr. Willekens zich in Indië verworven heeft, is het best vergelijkbaar met dat van Z. Eminentie Kardinaal de Jong in Nederland en doet er niet voor onder.

Uit de Kempen

Ons schrale Kempenland is in onze tijd in één opzicht vruchtbaarder dan enig ander deel van Nederland: in de voortbrenging van priesters, die door de

H. Stoel in hoge apostolische functies naar alle delen van de wereld gezonden zijn, om er het hoogste kerkelijk gezag te vertegenwoordigen en uit te oefenen. Mgr. Willekens is er één uit een ganse reeks Kempenaren, behorende tot één generatie, die deze wonderbare bloei van Kempenland tot uitdrukking brengen: Apostolische Delegaten en Vicarii.
Aanvankelijk bestemd om professor te worden in de ascetische godgeleerdheid, leidt het Goddelijk Bestier hem meer en meer in de bestuurlijke richting: visitator der Sociëteit van Jezus in Engeland, in Hongarije, in Brits-Indië, in Nederlands-Indië. Daarna (in 1934) Apostolisch Vicaris van Batavia. Maar asceet blijft hij, en wel in de practijk van zijn eigen voorbeeldig uitstralend leven van priester en religieus. Een echte Brabander, èn een uit de Kempen. Uit zo'n klassiek katholiek gezin — vader was burgemeester van Reusel *) —, dat veel kinderen en veel religieuzen voortbrengt. Diep, diep gelovig en godsdienstig, sober en bedachtzaam — Mgr. Willekens is secuurder dan de ergste „Hollander"! — toch vol temperament, maar dit onder strenge contrôle en met die fijne droge humor, die van de hei komt. Een echte studax, een taaie werker, een praatgraag causeur, als het maar gezonde praat is, een helder hoofd, een gelijkmatig humeur, een warm hart, een sterk karakter. Een naar alle zijden gaaf en schoon uitgegroeid leven. Een man, die waarlijk een apostel is van zijn Kerk, zijn land, zijn gewest, zijn volk. Na weinig jaren kent hem zo ieder in Batavia, die nauwer met hem in aanraking komt. Maar zo vermoedt hem ook ieder ander, die hem slechts van enige afstand gadeslaat. Bij de officiële bijeenkomsten en recepties, waar de Apostolische Vicaris een trouwe bezoeker is, gelijk hij in al de verplichtingen van zijn staat en zijn ambt minutieus getrouw is, is er dikwijls heel even een onderbreking in het geroezemoes, als de tengere gestalte met het fijne, edele hoofd van de bisschop verschijnt. Eerbiedig groet hem ieder, maar dan ook ieder. Want ieder weet, omdat ieder ziet en voelt, dat „Monseigneur" een man is van voornaamheid en deugd.
Dan breekt het Japans geweld over Indië los, dat de diepten peilen en de karakters beproeven zal. Dan komen tegenover de blanke mannen en vrouwen de onuitsprekelijke vernederingen los, die zoveel maatschappelijke schijngrootheid in al haar armzaligheid zullen tentoonstellen.

Ongebroken grootheid

Op 5 Maart 1942 heeft de bezetting van Batavia plaats. Mgr. Willekens wordt 's nachts met andere notabelen van de stad per vrachtauto naar het residentiekantoor gebracht. Bij ver-uit de meesten is de stemming diep onder nul. Een zeer hoog geplaatst man uit het bedrijfsleven klaagt tegenover Monseigneur over de behandeling. Mgr. zegt: „Och, mijnheer X., vroeger, toen ik een jongen was, wilde ik altijd op een vrachtwagen, maar ik mocht niet van mijn vader. Nu moet ik er op." Op het residentie-kantoor treft Mgr. een bestuursman van hoge rang. Deze is totaal van streek en klaagt, dat de Indonesiërs hem hebben uitgemaakt voor alles wat lelijk is. Mgr. houdt hem zijn plicht voor, zich rustig

*) Reusel, een der „acht zaligheden" in de Brabantse Kempen.

te houden en voegt eraan toe: „Men mag mij voor alles uitmaken, als ik maar weet, dat het niet zo is!"
Ik vermeld deze bijna anecdotische details, omdat zij typeren hoe Mgr. Willekens van het eerste uur van de Japanse bezetting af, zijn opvaart begon als bisschop en Nederlander van zo hoge zedelijke statuur en van zo grote zielskracht, dat niemand aan de inwerking ervan op zichzelf ontsnapte, de Nederlandse medeburgers van hoog tot laag niet, maar de Japanse overweldigers van laag tot hoog evenmin.
In die eerste nacht op het residentiekantoor durfden de Japanners hem niet te verhoren. Mgr. was een te imposante en onbevreesde verschijning. Toen ze hem in de morgenuren per auto naar huis wilden brengen, weigerde hij: „Dank U, ik loop wel!"
In Batavia werd de Nederlandse gemilitariseerde stadswacht onmiddellijk achter slot en grendel gezet. Mgr. Willekens ging er dadelijk op uit, om zichzelf voor al deze mannen als gijzelaar aan te bieden. Maar hij kreeg geen gehoor.
Eens werd Mgr. een hele dag lang ondervraagd door de Japanse Gestapo. Toen hij thuis kwam, vroeg hem zijn secretaris, de Bosschenaar Kees Doumen S.J., die zich eveneens de bijzondere achting en de warme genegenheid van alle medeburgers heeft verworven door zijn kloek gedrag en zijn onverwoestbaar goed humeur, hoe het geweest was. „Och Père," was het droge antwoord, „ze hebben me mijn catechismus overhoord en die kende ik wel."

Aller steun en toevlucht

Weldra raakten de Europeanen van Batavia, waar de Jappen dadelijk een Indonesische burgemeester hadden benoemd, financieel aan de grond. Mgr. bewoog de burgemeester tot herinstelling van de Gemeentelijke Armenzorg. Die werd weer stopgezet, toen in April 1942 een Japanner, Tsukamata, tot burgemeester werd benoemd. Hij werd door de bisschop aldus toegesproken: „Mijn vader was ook burgemeester en die heeft mij als kleine jongen reeds geleerd, dat voor het hoofd van een gemeente er in het Nederlands twee woorden bestaan: burgem e e s t e r — dat woord wijst meer op gezag en gestrengheid — en burgerv a d e r: dat woord duidt meer op liefde en goedheid voor zijn onderdanen. Welnu, Mijnheer de Burgemeester, de zaak is deze: ik kom namens alle armen van Batavia een beroep doen op U als burgerv a d e r!" — De steun liep weer. Later kwam de kwade dag, dat alle priesters van Batavia werden ingerekend. Ook Mgr. werd opgehaald, maar weigerde mee te gaan. Hij zond een brief, waarin de volgende passage voorkwam: „Een vergrijp heb ik niet gepleegd. Ik blijf dus op mijn post als bisschop, een post door Z.H. de Paus van Rome mij toegewezen. Die post verlaat ik niet, tenzij de autoriteiten van Dai Nippon mij persoonlijk van een vergrijp overtuigen, dan wel dat zij mij met geweld komen weghalen van de post door Z.H. de Paus mij toegewezen."
De volgende dag ging Mgr. naar de strafgevangenis Struiswijk om persoonlijk te eisen, dat aan alle priesters gelegenheid zou worden gegeven tot het lezen van de H. Mis. Toen werd hij voor de eerste en enige maal mishandeld, maar hij moest enige dagen later de duizenden excuses in ontvangst nemen van het

Japanse hoofd van het Departement van Eredienst, die hem persoonlijk kwam bevrijden.

Hoe langer hoe meer werd — wie zal het verbazen? — de bisschop de toevlucht van iedereen, van priester en leek, van geloofsgenoot en andersdenkende, ook in zeer persoonlijke aangelegenheden. Dat is Mgr. tot op de huidige dag gebleven en dat zal hij blijven, zolang zijn gezegend verblijf in Batavia, op zijn apostolische post, duurt.

Hij is, met een pater-secretaris, want die eiste hij erbij, de enige blanke op Java geweest, die gedurende de gehele bezetting buiten de kampen gebleven is. De hondsbrutale Japanners waren bang van hem, die geen ander wapen had dan zijn deugd en zielekracht.

Gedurende de gehele bezetting heeft hij in woord en geschrift tegen de Jappen gestreden. Heel in het begin van 1942 slaagde hij er zelfs in, een Protestantse kerk voor de Protestanten terug te krijgen. Het „slot" in de beide Ursulinenkloosters van Batavia hebben de Japanners nooit durven verbreken. In geheel zijn vicariaat zijn alle kerken in zijn handen gebleven. Toen Generaal Saito de kerk van Bidara Tjina opeiste, kreeg hij eerst mondeling en later schriftelijk te horen, dat „it is not right that a house of God is taken away from God in order to be given to men."

In de dagen, dat hij strijden moest voor 't behoud van het Carolus-ziekenhuis, zei hij tot een Japans kolonel: „Als Gij Uw plan doorzet en ons het ziekenhuis ontneemt, dan maakt U iets kapot, dat U nooit meer kunt herstellen. De Zusters hier hebben vrijwillig afstand gedaan van het moederschap om moeder te kunnen zijn voor de zieken. Ik raad U aan U niet te verzetten tegen de instellingen van Gods Kerk, want hoe sterk en machtig U misschien ook zijt, tegen Gods Kerk verliest U de strijd."

En dan zijn heldhaftige houding tegenover het preekverbod. In Djokja was een verbod afgekondigd tegen het preken in het Nederlands. Dominé's en priesters gehoorzaamden het maar al te vlot. Maar nauwelijks had Mgr. Willekens te Batavia ervan gehoord of hij ging naar het Departement van Onderwijs en Eredienst: „In Midden-Java is het verbod afgekondigd om te preken in het Nederlands. Gods Woord is aan geen enkele taal gebonden. Mocht U het plan hebben hier in Batavia een dergelijk verbod uit te vaardigen, dan zal ik geen van mijn priesters opleggen in het Nederlands te preken, maar ik hoop, dat zij 't allen zullen doen. Ikzelf echter zal de eerste Zondag na het verschijnen van Uw verbod in de kathedraal in vol ornaat in het Nederlands preken."

Het verbod is in West-Java nooit gekomen.

Zo is het voorbeeld en het leiderschap geweest van deze bisschop, een sieraad van zijn land en van zijn gewest. En nu heb ik nog niet gesproken over zijn invloed op de door de revolutie toch zozeer opgezweepte jonge Indonesiërs. De tijd is ook nog niet rijp om daar veel van te zeggen. Laat ik volstaan met U de verzekering te geven, dat er, behalve een grote taak, ook nog een Nederlandse kans in de Indonesische toekomst ligt, als wij veel mensen van de geest van Mgr. Willekens voor Indië beschikbaar stellen.

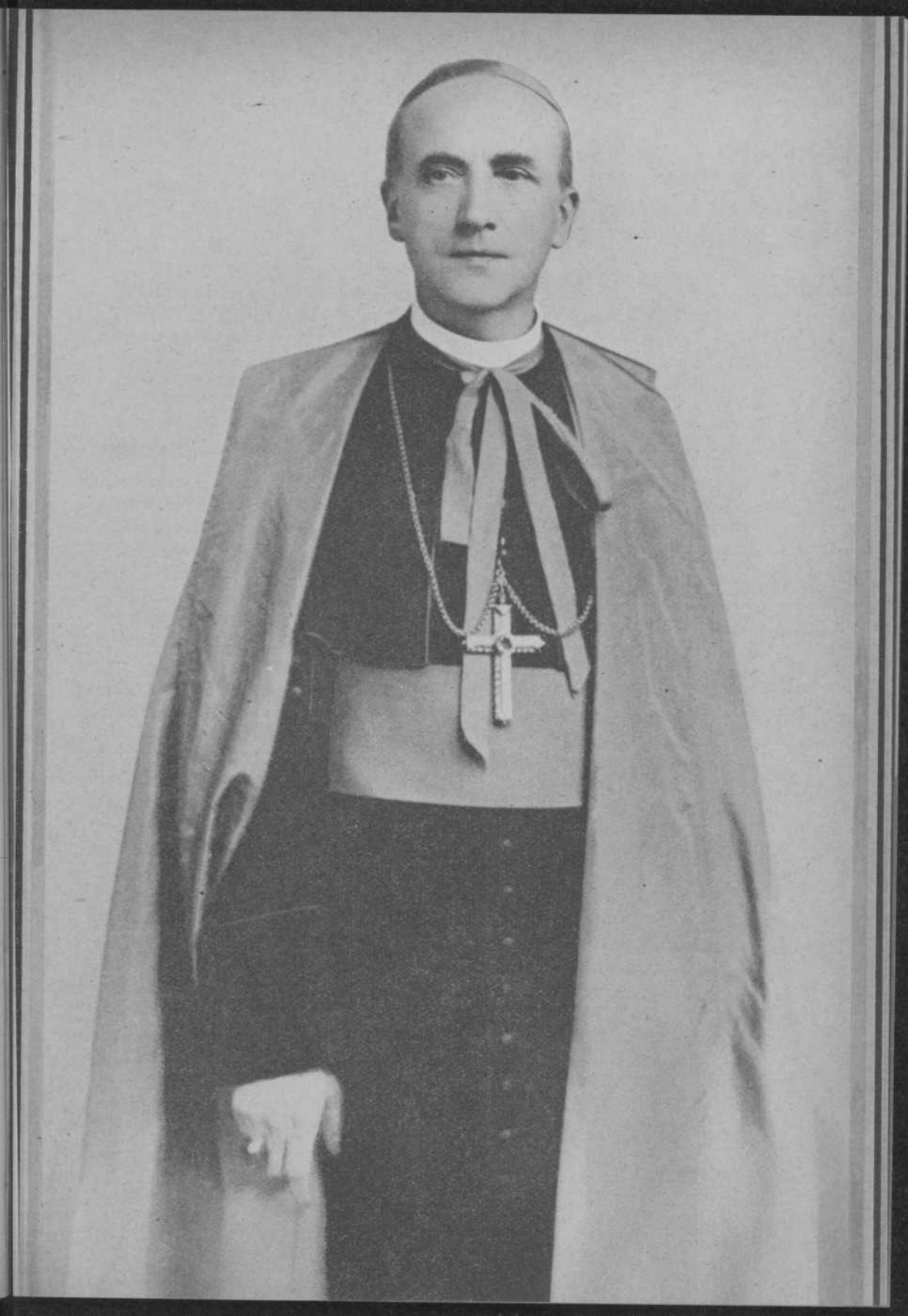

vernieling en herleving van de missie in kampong sawah

vervolg en slot

wat „de verkenner van de missie" meemaakte

Jakoeb, Goeroe Jakoeb, is een der trouwste onderwijzers aan onze missiescholen hier in West Java. Afkomstig, gelijk al onze eerste onderwijzers hier, uit Midden-Java, is hij nooit zoals de meesten dezer naar zijn landstreek teruggekeerd, ook niet in de terreurtijd na de capitulatie. Toen hij vroeger in Kampong Sawah onderwijzer was, heeft hij daar een vrouwtje getrouwd en daarom blijft hij onze trouwe Jakoeb, in wie ik zoveel kwaliteiten terugvind van onze vroegere goeroes in Midden-Java in die mooie dagen van tempo doeloe, toen het nog peis en vrede was. En als wij samen Javaans praten, komen al die herinneringen weer terug aan het thans voor mij gesloten land, waarvan Jakoeb zo'n nobele vertegenwoordiger is. Dan praten we over deze en die Rama. Helaas zovelen van hen stierven in de grootste ontberingen, die kostbare mensen, die we nu juist zo nodig zouden hebben. Maar goeroe Jakoeb lacht door alles heen. Hij is altijd tot alles bereid en iedereen houdt evenveel van hem.

Toen nu de geruchten over de rampokpartij van Kampong Sawah in Batavia doordrongen, wilde Monseigneur Willekens, die toen nog niet op de hoogte was van wat wij boven vertelden, graag iemand naar het verre Kampong Sawah zenden, om nadere bijzonderheden te horen. En zo werd Jakoeb, die toen aan een school in de stad onderwijzer was, ontboden. Vrijdag 5 October na de lessen ondernam hij zijn gevaarlijke tocht. Overal onderweg van Mr. Cornelis af hoorde hij berichten over de totale vernietiging van Kampong Sawah. Door de regen overvallen, moest hij schuilen bij een aanvoerder van palopor-troepen, die hem allerlei onrustbarende verhalen opdiste.

Hij vernam ook, dat er iemand van het Nationaal Bestuur een bijeenkomst te Pondok Gedé had gehouden, om de mensen tot orde en rust aan te sporen. Blijkbaar echter maakte dit weinig indruk, gezien een uitlating die werd opgevangen: „Als de barang allemaal is weggehaald, dan moeten de Christenen van Kampong Sawah er zelf aan geloven."

De weg zag er dreigend uit. Links en rechts waren op geringe afstand van elkaar overal posten van de palopor's. Deze waren beschermd door blokken of balken of op elkaar gelegde klapperstammen, om voorbijtrekkende mensen of wagens in bedwang te kunnen houden. Er waren ook verschillende wegversperringen dwars over de weg. De palopor's droegen als insigne de bekende bantèng-kop en ze waren gewapend met lansen, stokken, steekmessen en zwaarden; een of ander ook wel met een pistool.

Jakoeb werd voortdurend ondervraagd. Iedereen die voorbij zo'n post kwam, moest „Merdéka" zeggen en salueren, daarna werd hij gefouilleerd. Bij aankomst in een kampong — het was al avond — werd Jakoeb aangehouden, met een geweer in zijn zijde gepord onder het uitspreken van de verdenking „Je komt hier als een spion van jullie bestuur". Ook dat liep goed af en eindelijk om half acht 's avonds kwam hij in Kampong Sawah aan; de regen had ondertussen opgehouden.

Jakoeb, een nog jonge kerel van ruim twintig jaar, kwam sterk onder de indruk van alles wat hij te Kampong Sawah aanschouwde. Want niet alleen waren de huizen der bewoners geplunderd, maar wat veel erger was: de mensen waren geheel door angst bevangen, echte slachtoffers van wat wij terreur noemen, op weg om willoze instrumenten te worden van de revolutie. Want het tragische van elke revolutie is, dat zij haar eerst onwillige en tegenstrevende slachtoffers van alles berooft en ze dan door de angst dwingt de partij van de schijnbaar sterkste te kiezen.

De verkenner van de Apostolische Vicaris heeft zeker enige troost gebracht aan de berooide kampong-Christenen. Hij heeft hun althans kunnen vertellen, dat men in Batavia van hun lotgevallen op de hoogte was en met bezorgdheid de verdere

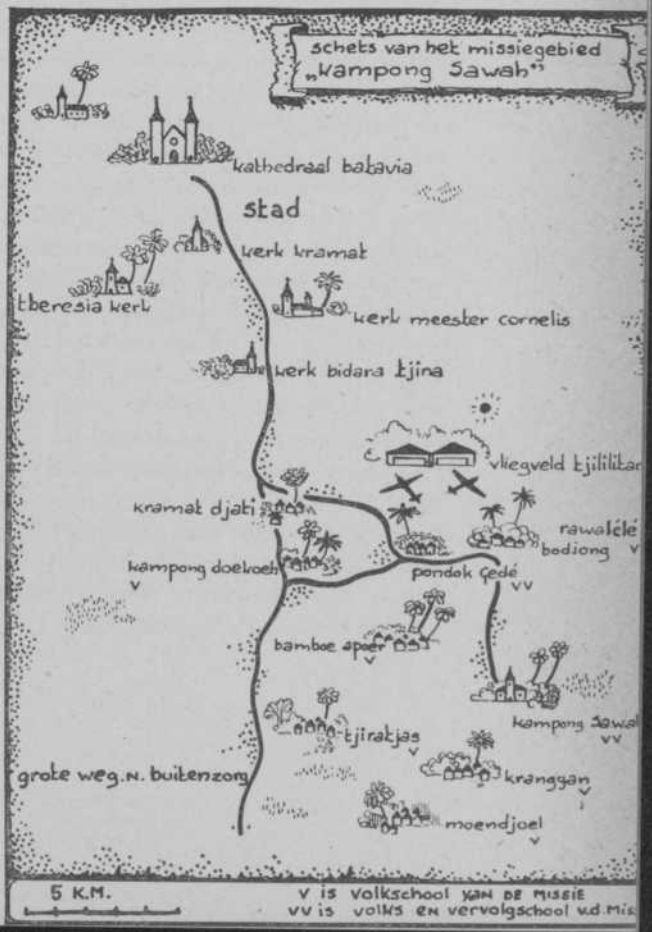

ontwikkeling zou volgen. Maar Jakoeb was niet in staat, de geschokte gemoederen te kalmeren. Zij hadden al gehoord, dat ook hun leven bedreigd werd. Zij waren hun huizen ontvlucht en hadden zich verborgen in hun tuinen. Dag en nacht hurkten ze daar bij elkaar. Niemand dorst een oog dicht te doen. Daar zaten ze dan zonder kleren of zonder dekking blootgesteld aan de onmeedogende regens van de moessan en aan de koude kilheid van de donkere nacht. Het minste geluid, het geritsel van bladeren, het blaffen van een hond, een schot in de verte, het werd allemaal in stille angstige spanning beluisterd met die altijd terugkerende angstgedachte: „Komen ze weer terug."

de kerk in vlammen

Ze kwamen weer terug. Op Zaterdagavond 6 October hoorde Jakoeb verscheidene malen pistoolschoten. In het Noordelijk gedeelte van de kampong had een rampokpartij plaats in de huizen, die de vorige keer gespaard waren. Ook de kerk werd in brand gestoken. Men hoorde het knetteren, kraken en barsten van het brandende hout, dat nu en dan geleek op ontploffingen van projectielen. Vooral het neerstorten van het kruis van boven de toren gaf een geweldige knal, die allen deed sidderen. De omgeving van de kerk werd bewaakt door de rampokkers voorzien van vuurlonten, die de Christenen, die de kerk zouden willen redden, op een afstand moesten houden. Ondertussen zagen enige Katholieken, die de moed hadden dichterbij te komen, dat er geen blussen meer aan was. Om drie uur in de nacht kwam de kerkklok naar beneden, waarbij de klepel driemaal tegen de klokwand sloeg.

Tot half vijf in de morgen brandde de kerk en iedereen dacht, dat er van kerk, pastorie en kliniek niets meer over zou zijn. Maar toen het om zes uur licht begon te worden, bleek dat de ergste brand wel had opgehouden, maar dat verschillende onderdelen nog brandden. Want tot grote verbazing van allen was alleen de toren en de voorgevel van de kerk verbrand. Het zag er uit als was de voorzijde met een schaar afgeknipt; de rest, de muren, het priesterkoor, zelfs de banken en andere kerkmeubels waren ongedeerd. De klok was niet helemaal naar beneden gekomen, maar bengelde nog aan een dun stuk ijzerdraad. De Katholieken zagen in de redding der Kerk een wonderbare bescherming en het schijnt dat niet-katholieken tengevolge van dit feit door een bijgelovige vrees bevangen waren.

Nadat goeroe Jakoeb die twee nachten en dag vol spanning had doorgemaakt, meende hij beter te doen, naar Batavia terug te keren, om verslag uit te brengen en hulp te vragen. Hij vertrok tegelijk met een huisjongen van de Pastorie te Meester Cornelis, die door Pastoor Voogdt, een der eerstgewijden van ons

Groot Seminarie en thans te Batavia werkzaam, eveneens ter verkenning naar Kampong Sawah was gezonden. Te Batavia bracht Jakoeb onmiddellijk een bezoek aan Mgr. Willekens. Deze wilde zo spoedig mogelijk enige ondersteuning naar de ongelukkige Christenen laten brengen, maar de geruchten waren zo dreigend, dat men hiervan moest afzien. Op Zondag 8 October had een nieuwe rampokpartij plaats, totdat eindelijk alles en alles was weggehaald en elke bewoner van Kampong Sawah even rijk of liever even arm was. De mensen bezaten niets meer.

het einde

De elfde October werd Pondok Gedé door het Militair Gezag bezet. Tabrani en zijn aanhang verspreidden zich naar alle kanten. Maar spoedig vestigden zij een nieuw kwartier in de Kampong Padoerènen, niet ver van Kampong Sawah. In Kampong Sawah zelf ontstond een bivak van de Badan Kaamanan Ra'jat, Corps tot bescherming van het volk, want — of dat nu Japans of Russisch maaksel is — de terroristen dwepen altijd met hun ideaal van vrede en bescherming van het „volk". De Pastorie diende tot woonverblijf van Simoen, de nieuwe mandor (dessa-hoofd).

Jakoeb had ondertussen met Goeroe Poespo en de Voorzitter der Vereniging van de Katholieke Kampong-Sawahers een lijst opgemaakt van de leiders der palopor's. Daarom werden zij opgeroepen door de Luitenant van Pondok Gedé. Daar verbleven zij drie dagen, om de nodige informaties te verstrekken. In de nacht moesten zij mee op patrouille. Het militair gezag wilde Tabrani trachten te grijpen, die toen in de polikliniek verbleef. Een zekere Hadji, kameraad van goeroe Tabrani was fel anti-katholiek. Hij hield vergaderingen in de kerk en wilde er een missigit van maken. Onder bedreigingen en bespottingen trachtte men de katholieken over te halen, te verklaren, dat zij Mohammedaan werden. Dat was wel het ergste wat hun overkomen kon. Een groot aantal is later gevlucht en zij werden liefderijk opgevangen in Batavia, waar ze tot op heden samenwonen in een convict, de „Asrama Santo Joesoep" onder de bescherming der Paters Franciscanen, die tegenover hen wonen. Wij hebben daar voor de kinderen een school opgericht, die nu ook bezocht wordt door Bataviase Indonesiërs uit de omliggende kampongs en op die manier een nieuw missiecentrum vormt.

De bewoners van Kampong Sawah werden daarna gedwongen een paloportroep te vormen, die onder leiding stond van drie Islamieten en een protestant. Daar ook Kampong Sawah bezoek kreeg van de patrouilles van Pondok Gedé, besloten de kopstukken der palopors wraak te nemen. Al degenen, die gedurende de rampokpartijen in de kampong waren geweest, werden ondervraagd, onder verdenking, de „Koempeni" (een naam voor het Nederlandse gezag,

afkomstig uit de tijd der Verenigde Oost-Indische Compagnie) inlichtingen te hebben verstrekt.
Om dezelfde reden zond men ook mensen naar Batavia, teneinde goeroe Jakoeb en goeroe Poespó en de huisjongen van Pastoor Voogdt voor de vierschaar te Kampong Sawah te dagen. De boodschappers Kosan en William waren zelf katholiek. Het was een netelige puzzle voor de Apostolische Vicaris. Voor de drie opgeroepenen was een tocht naar Kampong Sawah levensgevaarlijk. Weigerden zij echter te gaan, dan was het leven van de twee boodschappers of dezer familie in gevaar. Maar de goeroe's zijn wijselijk gebleven. Hoe het verder afgelopen is, is niet bekend.
Toen wat later de militairen weer in Kampong Sawah kwamen, namen zij verschillende Christenen, die zoals wij zoeven zagen, wilden vluchten, mee naar Batavia. Enige Protestanten en Katholieken werden gevangen gezet in Tjileungsir en Bekasi. Ook dezen werden later door de militairen bevrijd, op één na, een onderwijzer van een onzer scholen, die nog niet is teruggekeerd.

herrezen uit de as

Een ashoop van een gedeeltelijk verbrande kerk, dat is erg, en lang heb ik op mijn reis in October 1946 staan kijken naar de gruizelementen van de beelden, naar het stof en vuil in de verlaten kerk en sacristie, naar de geforceerde brandkast, waar de Controleur zo zijn arm in kon steken, naar de ontredderde pastorie, die open en verlaten stond, naar het erf rondom en voor de missiegebouwen, dat er vroeger zo lief en vriendelijk moet hebben uitgezien en waar nu de planten een even verwilderd aanzien hadden, als de huizen en .... de Missie zelf. Ja, de verwaarloosde Missie, dat was het ergste. De Controleur meende, dat er maar een zevental Katholieken meer over waren.
Zeven Christenen en een verwoeste kerk! En toch, dat was genoeg, om weer opnieuw te beginnen. Al hadden we niets dan as gevonden, we zouden opnieuw beginnen. Dat stond bij mij vast. En het stond nog vaster bij Monseigneur, aan wie ik alles thuis vertelde. Ik had de Controleur bij het afscheid de diensten der Missie voor de wederopbouw aangeboden, die graag werden aanvaard.

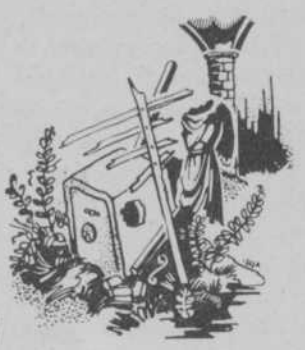

Onze goeroe Jakoeb moest toen op stap. Eerst maar beginnen met de school! Die liep vol met kinderen zonder kleren aan. De Javaan moet wel erg geleden hebben, dat hij zo zijn kinderen naar de school durfde te sturen.
Het betrekken van de pastorie door een Europese Pastoor, dorst de Controleur echter nog niet toe te

staan. Pastoor Voogdt, een onzer eerste wereldgeestelijken, was die beslissing niets naar de zin. Een veertien dagen later zei hij: „Och kom! Gevaar? Ik durf best te gaan". En nu is er dus weer een goeroe en een Pastoor in Kampong Sawah. De goeroe geeft les aan een kleine honderd kinderen. De Pastoor heeft zijn morgenuren nodig om arme zieken te verplegen, want de hygiënische toestanden zijn daar meer dan erg. Maar hij brengt ook de afgedwaalden terug en telde al spoedig meer dan negentig Katholieken.

Zijn woning is nu wat geriefelijker geworden; hij heeft enige meubels kunnen bemachtigen, die bij al die plundertochten toch nog gespaard zijn gebleven en hier en daar bij vertrouwde mensen ondergebracht. Toch is de pastorie gehavend door houtwurm en andere vijanden op poten en op benen. Alles is zeer verwaarloosd. Wie komt Kampong Sawah te hulp? In de kerk ontbreekt zo goed als alles. In sacristie, in polikliniek, het is overal hetzelfde droevige gezicht van vernieling.

Wie helpt Pastoor Voogdt?

Wie helpt het arme Kampong Sawah?

L. VAN RIJCKEVORSEL, S.J.

Een katholieke boy van Kampong Sawah

EEN BROEDER EN EEN KERK ONDER DAI NIPPON

Terwijl voor het prachtige gebouw van het Groot-Seminarie, dat nu dienst doet als Nippon-kantoor no. 1, de auto's af en aan rijden, zit aan de achterzijde van het gebouw Br. Éndradarsana S.J. in grote verslagenheid op zijn kamertje.
Het is Dinsdag, 7 September 1943. Vandaag is de grote slag voor de Missie van Djokjakarta gevallen: morgen zullen alle Nederlandse missionarissen geïnterneerd worden. Ontmoedigd kijkt hij naar de grote „dienstregeling" van de catechismus-lessen in de dessa's, die nu geen waarde meer heeft, omdat de missionarissen ontbreken. Op de buitenstaties zal zelden nog de H. Mis worden gelezen, op verschillende in het geheel niet meer. Hij denkt aan al de catechumenen....
Werkelijk, de toekomst zag er donker uit.
Maar zijn energie en zijn vaste vertrouwen veerden weer op, net zoals na de eerste slagen, die in 1942 gevallen waren. Toen was zijn catechismus-cursus, waaraan hij lange tijd gewerkt had ten volle rendabel geworden. In nooit versagende, taaie vasthoudendheid had hij dag in dag uit, vooral 's avonds de dessa's afgefietst om zijn lessen te geven, die zo hogelijk werden gewaardeerd.
Ze kenden hem allemaal: Rama Broeder Éndra.
Al gauw was de tijd van piekeren weer voorbij. Er moest gewerkt worden! Er moest gered worden, wat er te redden viel! En als het bericht komt, dat ook de Javaanse Fraters en Broeders het Ignatius-College moeten ontruimen, trommelt hij, de hemel mag weten waarvandaan, allerlei getrouwen bijeen om de inboedel zoveel mogelijk in veiligheid te brengen. De pastorie werd gevestigd in het voormalige gebouw van de Katholieke Sociale Bond aan de overzijde van de Jonquière-boulevard. Het werd een pastorie zonder pastoor, zonder priester.
Maar vandaar uit gaat de Broeder de dessa's weer in. En maar les geven....! Toch is het hem ongetwijfeld zwaar gevallen, dat er nu minder mensen bereikt werden. Hij heeft er des te meer en des te harder om gefietst!
Natuurlijk moesten er staties uitvallen en het aantal lessen beperkt worden, maar door de lessen te houden in de centrale en meest hoopvolle plaatsen, kon toch veel in stand gehouden worden.
In Mei 1944 moest er nogmaals voor de Jap gecapituleerd worden. De Antoniuskerk zou in het vervolg dienst moeten doen als goederenbergplaats. Alles moest nu overgebracht worden in het kleine zaaltje van de Katholieke Sociale Bond. Terstond was het duidelijk, dat zo de toestand onhoudbaar werd. De Antoniuskerk had tegelijk dienst gedaan voor de Javanen en Chinezen, en was bovendien de kerk waarop een groot aantal Indo-Europeanen was aangewezen. Dat alles nu in dat kleine zaaltje....,!
Het was onmogelijk!
De nood bracht weer een oud plan uit de veelbelovende tijd der Missie naar voren: de vijfde kerk van Djokja. Dat was nu het werk van onze Broeder.
Reeds vroeger had Pater Sträter uitgezien naar een geschikte plaats in het stadsgedeelte ten Westen van de Malioboro, om daar eventueel een nieuwe kerk te bouwen. Meer speciaal was toen de aandacht gevallen op onze school in de kampong Dagèn. Maar het viel nu anders uit, omdat men in het bezit kwam van een klein complex Javaanse huizen in de kampong Koemetiran. Een typisch Javaans djoglo-huis met zijn specifieke dakvorm bood de gelegenheid een klein kerkje in te richten dat nu zonder zoeken en zonder aanpassingspogingen een echt Javaans kerkje werd, waar de mensen zich op hun gemak voelen, wanneer zij op bezoek komen bij Jezus in Zijn Sacrament.
Toch had men nog een hele periode van grote zorgen en moeilijkheden te doorworstelen, voordat het huis werkelijk als kerk in gebruik kon worden genomen. Zorgen voor de aankoop van hout en dakpannen en verf, noodzakelijk voor het herstel van het gebouw. Verder zorg om het altaar en de kerkbanken van de Antoniuskerk overgebracht te krijgen, electrisch licht aan te laten leggen, ruitjes in de lage zijmuren te laten aanbrengen, die wat licht zouden werpen in het donkere Javaanse huis. En dan tenslotte de zwaarste zorg misschien: kundig werkvolk zoeken en het nodige geld bijeenbrengen. Inderdaad slaagde de Broeder, zij het met veel moeite in de hele opdracht, die in de bezettingstijd nog zoveel zwaarder woog. Hij zocht en vond de Javaan, die naast een grote gift ook de rest van het benodigde geld voorschoot. Een edelmoedigheid, die boven alle lof verheven was in de economisch wankele positie van de bezettingsperiode.
Na de capitulatie van Japan ben ik enige malen een bezoek gaan brengen in de nieuwe kerk. Onopvallend tussen de andere huizen en toch duidelijk herkenbaar door het kleine torentje met het kruis, is het een kerkje met een intieme sfeer, dat de mensen trekt en hen misschien dierbaarder is dan de andere grotere kerken, omdat het door eigen arbeid in die zware tijd tot stand kwam. Javaans was de hele indruk vanaf de lage deurposten en het schemerlicht tot aan de schilderingen op de pilaren.
Zo verrees in die moeilijke tijd, toen alles verlamd lag in de greep van Dai Nippon (Groot Japan), de vijfde kerk van Djokjakarta. Ze staat daar met haar helder rode dak en trekt de Javanen tot Jezus in het H. Sacrament.

P. J. M. KIJM S.J.

Het Vicariaat Semarang

Reeds was ons dierbaar vaderland door de vijandige horden bezet en waren niet weinigen in Indië door die slag zo verdoofd, dat alle drang naar vooruitgang en ontwikkeling in hen was lam geslagen. Zij zagen in de directe toekomst geen mogelijkheden meer voor vernieuwing of vooruitgang. Plotseling was hun hoogste verlangen beperkt tot het bewaren van de status quo, de toestand van het ogenblik, totdat de oorlog voorbij zou zijn en alles weer als vroeger zou worden. Niet zo de H. Kerk!
Oorlog of geen oorlog, of juister, in de oorlog nog des te meer, bleef de H. Kerk waakzaam om de steeds verdere uitbouw van Christus' Rijk voor te bereiden, te stuwen en te steunen. De vierde Augustus 1940 werd de eerste inheemse Bisschop in Indië benoemd. De eerste Javaan, die in de volheid van het H. Priesterschap tot zijn volk zou gaan om het te zamen met alle Katholieken van zijn Vicariaat, ongeacht kleur of ras, te leiden tot voor de troon van God.

Bij de oprichting

Het Vicariaat van Semarang, dat aan de zorgen van Mgr. A. Soegyapranata S.J. werd toevertrouwd, beleefde juist een periode van grote bloei, rijk aan beloften voor de toekomst.
Monseigneur kreeg de beschikking over een missionaris-staf van 80 priesters, waarvan 9 Javanen; 129 Broeders, waaronder 28 inheemsen; en 341 Zusters, waarvan niet minder dan 84 inheemsen.
De priesters bedienden vanuit 24 standplaatsen meer dan vijftig kerken en vele tientallen kapellen en hulpkerkjes. Terwijl het scholensysteem, dat de kern en ruggegraat vormde van het gehele missiewerk, 472 scholen omvatte, in alle schakeringen: van dessaschooltjes tot een Groot-Seminarie. Meer dan 50.000 leerlingen volgden het onderwijs op de scholen van de Missie, waar bijna 1400 leerkrachten zich aan de wetenschappelijke en zedelijke vorming van de jeugd op Java wijdden.
Het caritatieve werk van de Missie trad het meest naar voren in de wees- en ziekenhuizen, waarvan er enige reeds een lange en prachtige staat van dienst hadden.

Oorlog

In deze groei en opbloei werd de Missie in het Vicariaat van Semarang, zoals ook in de andere Vicariaten en Prefecturen van Java, plotseling gestuit: 8 December 1941 brak de oorlog uit met Japan en reeds drie maanden later: 8 Maart 1942 was de Japanner heer en meester op Java.

De eerste slag, die de Missie in haar groeikracht verlamde, was gericht tegen de scholen. Een algemeen bevel tot sluiting zette ook alle Missiescholen stop. Gelukkig was dit bevel in al zijn scherpte slechts van korte duur. Indien zij voldeden aan de eisen van de Bezettingautoriteiten, mochten de inheemse scholen na enige tijd weer geopend worden.
De zwaarste slag trof het Vicariaat ongeveer een jaar na de bezetting, toen al het Nederlandse Missiepersoneel werd geïnterneerd, waardoor van tachtig tot negentig procent der missionarissen en op sommige plaatsen nog meer zelfs plotseling aan hun werk werden onttrokken. Hiermede begint dan ook de heldenperiode voor de inheemse missionarissen.

Al had de Missie na het eerste sluitingsbevel weer vele scholen kunnen heropenen, de moeilijkheden werden toch voortdurend groter. Door verschillende maatregelen van de bezetters en door de steeds toenemende verarming van het Vicariaat en van de Missieorganisaties, werd men langzamerhand gedwongen steeds meer en meer scholen te sluiten. Na enige tijd waren er van de honderden scholen, die eens zoveel hadden bijgedragen tot de bloei van de Missie, nog slechts enkele tientallen over.
Vele Missiegebouwen ook werden door de bezetters in beslag genomen en voor hun eigen burgerlijke of militaire organisaties gebruikt. Bijna alle grotere gebouwen of gebouwencomplexen, ongeveer zeventig, werden zo onttrokken aan het doel, waarvoor zij waren opgericht, en waarvoor de weldoeners in Nederland hun bijdragen hadden bestemd. Het mooie broedersklooster te Djokjakarta kreeg de lugubere bestemming om dienst te doen als hoofdkwartier van de meer dan beruchte Kempei-tai.

ondanks alles

Doch al deze moeilijkheden en tegenslagen konden het Missiewerk in het Vicariaat wel verzwakken, maar nooit lamleggen.
Het Groot-Seminarie, dat in 1936, in volle vredestijd was begonnen, leverde thans op het meest kritieke moment van de Missiegeschiedenis op Java zijn eerste priesters af. Met deze jaarlijks groeiende groep werd het werk voortgezet en gereorganiseerd, en veel kon worden gered, wat eerst reddeloos verloren scheen.
Op het ogenblik heeft het Groot-Seminarie reeds bijna 20 priesters afgeleverd, niet alleen voor het eigen Vicariaat, doch ook voor andere missiegebieden, zowel in als buiten Java.

na de oorlog

Na de oorlog is het aantal Javaanse priesters in het Semarangse Vicariaat nog versterkt door de terugkomst van meerdere Javaanse Paters, die in Nederland of elders hun priesterstudie hadden voltooid.
Behalve de 8 Nederlandse Paters, die vrijwillig in Djokja en Moentilan achterbleven en zich daar vooral wijden aan de opleiding van de Priesterstudenten, werken er op het ogenblik in het Vicariaat — buiten het gebied van de stad Semarang — 21 Javaanse priesters, waarvan 9 wereldheren, 11 Jezuieten en 1 Missionaris van de H. Familie.

Ofschoon nog niet alle geconfiskeerde gebouwen zijn teruggegeven, is toch het merendeel weer opnieuw in het bezit van de Missie. Vooral in het republikeins gebied is de toestand veel beter, dan door velen wordt gemeend.
In Semarang werden het weeshuis met kerk en pastorie op Karang Panas, evenals de zustershuizen en scholen op Gedangan en Bankong door de Nederlandse autoriteiten teruggegeven; van de schoolgebouwen van de Broeders der Onbevlekte Ontvangenis is er echter nog steeds geen enkel vrijgegeven.

In Djokjakarta zijn het Ignatius-College en de Antoniuskerk weer in het bezit van de Missie, evenals de gebouwen van de Canisius-drukkerij en de vroegere H.I.S. van de Broeders. Ook de chinese school van de Zusters van de H. Carolus Borromeus is weer door de Missie in gebruik genomen.
Deze stad is weer een echt Missie-centrum geworden. Negen priesters oefenen hier de zielzorg uit in vijf kerken, waarvan er een meer speciaal voor de Chinese katholieken wordt gebruikt. Bovendien worden er vanuit Djokja regelmatig ongeveer 25 Missie-staties buiten de stad bezocht. Dit laatste vooral doet weer bizonder denken aan de bloeitijd van voor de oorlog.

In Ambarawa beschikt de Missie weer over de grote normaalscholen voor jongens en voor meisjes, terwijl ook de pastorie en het klooster van de zusters weer is teruggegeven. Van Ambarawa uit worden ook Salatiga, Oengaran en Giri-Sonta regelmatig bezocht.

De pastoor van Magelang, een Javaans wereldheer, heeft daar een ijverige groep katholieken in de stad en naaste omgeving. Bovendien maakt hij ook dienstreizen naar Grabag en Temanggoeng.
De landbouwschool en de koffieonderneming van het vlak bij Temanggoeng gelegen Rawa-Seneng zijn ook weer aan de Missie teruggegeven.

Moentilan wordt langzamerhand weer — zij het in mindere mate dan Djokjakarta — een middelpunt van Missie-actie, waarbij de sympathie van de gouverneur van Midden-Java, de Heer Wangsanegara, voor het werk een bizondere steun is. Het hoofdgebouw van het Xaverius-College is nog steeds niet vrijgegeven, wel daarentegen de kerk en de meeste gebouwen rondom het College.

In Soerakarta, waar het Vicariaat thans twee kerken heeft, zijn reeds meerdere scholen heropend en ook geheel nieuwe scholen begonnen. Zowel het huis en de scholen van de Zusters, als de MULO van de Broeders zijn weer ter beschikking van de Missie gesteld.

Ook op vele plaats zijn weer, hoe gebrekkig ook, scholen geopend, zodat er ondanks de grote armoede van de Missie overal nieuwe activiteit en vaak opvallend troostrijke wederopbloei te constateren valt.
Mgr. A. Soegyapranata S.J. eindigt dan ook een relaas, waarin hij een overzicht geeft van de toestand van zijn Vicariaat, vooral in het binnenland, en waaraan wij de meeste der bovenstaande gegevens ontleenden, aldus:

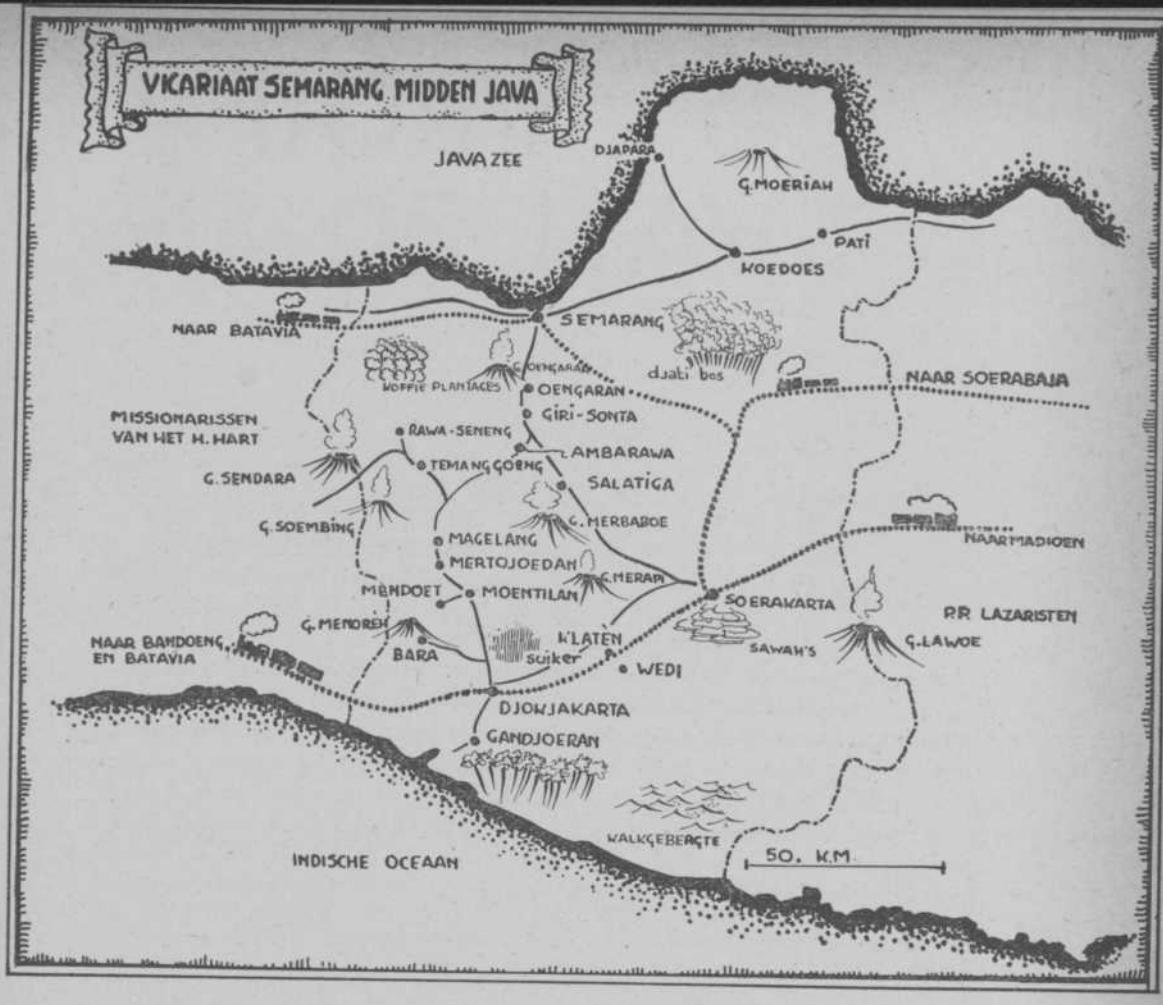

„Overal neemt het kerkbezoek gestadig toe. Een zekere katholieke opleving valt alom waar te nemen. De ongegronde beschuldigingen en verdachtmakingen aan het adres van de katholieken in het algemeen en van de inheemsen in het bijzonder — als zouden zij vurige aanhangers en propagandisten zijn van het gehate, koloniserende systeem, — zijn langamerhand verdwenen. Men begint in te zien, dat de katholieke Javanen door hun katholiciteit hun Javaanschap niet hebben verloren. Meer en meer is men er van overtuigd, dat het katholiek geloof de liefde tot volk en vaderland niet uitdooft, maar aankweekt en veredelt en terugbrengt tot de juiste proporties. Door het tegenwoordige nauwer contact met de buitenwereld, beseffen de katholieke Javanen zelf beter, dat het geloof noch nationaal, noch internationaal, doch supranationaal is. Door het doopsel wordt men niet genaturaliseerd als burger van de een of andere staat, wordt men niet gelijkgesteld als nieuw lid van de een of andere natie, maar wordt men opgenomen onder het getal van de vrije kinderen Gods, als een nieuw lid van de Kerk. Daarom hebben de katholieke Javanen elke vrees voor argwaan afgeworpen en durven ze beter uit te komen voor hun geloofsovertuiging."

A. SMETSERS S.J.

O.L. VROUW VAN ZO-SÈ

FLITSEN UIT DE PACIFIC

Tientallen kilometers ver strekt zich rondom Shanghai het platteland uit. Plat in de meest letterlijke zin van het woord. Zonder enige glooiing of langgerekte heuvelruggen ligt daar het wijde land, waar eens, duizenden jaren geleden, de zee in lange stage strijd werd teruggedrongen door de onmetelijke massa's slib, die de Yang-tze-kiang in rusteloze arbeid aanvoerde van honderden mijlen ver uit het binnenland tot aan zijn wijde monding in de zee.
Slechts de aloude rotseilanden verheffen zich thans nog boven het strakke stille land, zoals zij zich weleer verhieven boven het beweeglijk klotsen van de branding.
Op de top van de hoogste rotsheuvel rijst als een triomfkreet in steen de sierlijke basiliek van Onze Lieve Vrouw van Zo-Sè, Hulp der Christenen. Hoog op haar slanke toren heft zij een beeld van de H. Maagd, die het Jezuskind ten hemel houdt, opdat zijn goddelijke zegen zich moge uitstrekken over geheel het omliggende land en over gans China.

Reeds sinds 1867, bijna terstond na de beruchte Tai-ping-opstand, die het bestaan zelfs van de Missie bedreigde, komen de pelgrims van het gehele omliggende gebied naar Onze Lieve Vrouw van Zo-Sè, om haar hulp en voorspraak te vragen in hun moeilijkheden.

Vissers vooral

Een heel bizondere devotie tonen de vele vissersdorpen uit de omtrek. Gedurende de Meimaand komen ze met hun vissersschepen langs de tientallen bochtige kanalen naar de rotsheuvel van Zo-Sè om Maria's zegen te vragen over hun gezinnen, hun schapen en hun vangst.

Tijdens de Japanse overheersing waren de bedevaarten ieder jaar moeilijker geworden, maar nooit is er een Meimaand voorbijgegaan zonder dat er groepjes van trouwe Maria-vereerders hetzij te voet of op de fiets of met schilderachtige jonken of sampans de moeilijkheden trotseerden en de Japanners toonden, dat de rotsheuvel van Zo-Sè heilige grond was voor de Katholieken van Kiangsu. Zelfs toen in 1945 de Japanners de heuvel hadden bezet en druk bezig waren met het aanleggen van onderaardse versterkingen in de harde rots, werd het geratel van de electrische drilboren overstemd door het zangerig gebed der vissers: Seng Mou Maria....

In Juni 1945 bevalen de Japanners de definitieve evacuatie van de heuvel. Kerk en Sterrenwacht werden verzegeld. Voor de gelovigen was het nu duidelijk: de Japanner had zich vergrepen aan Onze Lieve Vrouw van Zo-Sè, zijn rijk kon niet lang meer duren. Twee maanden later, 15 Augustus, op het feest van Onze Lieve Vrouw ten hemelopneming, aanvaardde Japan de voorwaarden van de wapenstilstand.

Opnieuw na de bevrijding

Reeds in de Octobermaand kwamen velen weer getuigen van hun aanhankelijkheid aan Onze Lieve Vrouw van Zo-Sè, die haar getrouwen niet in de steek had gelaten.
In de eerstvolgende Meimaand echter brak het enthousiasme en de dankbaarheid van de gelovigen pas echt los in een onafgebroken reeks van bedevaarten en manifestaties, zoals Zo-Sè in al de tachtig jaren van zijn bestaan nog niet had gekend.

Behalve de vele honderden kleinere groepen, die op eigen gelegenheid optrokken naar het heiligdom van Onze Lieve Vrouw, telde men meer dan zestig goed georganiseerde bedevaarten, die met de geestelijkheid voorop hun dankbaarheid kwamen betuigen voor de bescherming tijdens de oorlog zo duidelijk gevoeld.
Van het visserstadje Tsu-ka-koh kwamen ze in processie door de kanalen aangevaren, een grote, rijkversierde boot voorop met het beeld van de H. Maagd, daarachter 160 vissersboten met de biddende pelgrims. In de kanalen aan de voet van de heuvel lagen reeds honderden scheepjes gemeerd. Nadat ook zij hun plaatsen hadden gevonden, ging het processiegewijs langs het slingerende pad de heuvel op. Hun priester en de catechisten baden het rozenhoedje voor, de gehele menigte van stoere vissers met hun vrouwen en kinderen antwoordden, dat het geluid omhoog golfde tegen de helling, hoog op naar waar de basiliek zich heft

en de Maagd op de toren met het kind hoog tegen de hemel staat: Seng Mou Maria .... Heilige Maria ....

Boven in het rijzige, ruime kerkgebouw volgt de ene plechtige pelgrimsmis op de andere. Van zonsopgang totdat de zon hoog boven de heuvel staat komen telkens opnieuw lange rijen van pelgrims ter H. Tafel. Sommigen zijn daags te voren reeds gekomen en hebben met de grootste devotie en prachtige ongekunsteldheid het lijden des Heren overwogen, terwijl zij langs de kruiswegstaties langzaam het zigzaggende pad naar boven volgden. Anderen zijn vanmorgen pas uit hun dorpen vertrokken, en hebben nuchter de gehele tocht gemaakt om straks in de basiliek hun bedevaart met een innig devote H. Communie te bekronen.

Op de Zondagen van de Meimaand komen de Katholieken van Shanghai.
Ondanks het lawaai en de benzinestank van de tientallen vrachtwagens, waarmede zij de tocht hebben ondernomen, zijn ze niet minder treffend in hun trouw en toewijding als de eenvoudige vissers en landbouwers uit de omgeving. Met veertig man en meer hebben zij dicht opeen gepakt gestaan op de open vrachtwagens, die met veel hotsen en botsen de abominabel slechte buitenwegen hadden „genomen". Zelden werden de Amerikaanse legerauto's voor vreedzamer doel gebruikt.

Als het einde van de maand is gekomen en de ijverige pastoor van Zo-Sè zijn balans opmaakt, telt hij 37.000 HH. Communies ontvangen en 450 HH. Missen gelezen op de Heilige Heuvel van Zo-Sè. Op één dag telde men meer dan 1000 vissersschepen in het kleine haventje en de kanalen rond de heuvel. Diezelfde dag hadden meer dan 100 grote vrachtwagens hun vrome lading naar het bedevaartsoord van Onze Lieve Vrouw, Hulp der Christenen, gebracht.

Ook Kardinaal Ti'en

Reeds was de Junimaand begonnen toen een grootse plechtigheid al de voorafgaande, zo niet in massale deelname, dan toch in ontplooide luister verre overtrof. De tweede Juni had China voor het eerst zijn eigen Kardinaal welkom geheten in het vaderland. Slechts enkele dagen kon Zijn Eminentie Kardinaal T'ien in Shanghai vertoeven, maar hoe vermoeid hij ook was van de lange reis, hoe kort ook zijn verblijf, heeft de Kardinaal zijn reis niet willen voortzetten, zonder zijn opwachting te heb-

ben gemaakt bij de goede hemelse Beschermster van China, Onze Lieve Vrouw van Zo-Sè.

In het gezelschap van acht bisschoppen en begeleid door vele vooraanstaande katholieken en civiele en militaire autoriteiten van Shanghai en het gebied van Zo-Sè, heeft ook China's Kardinaal zijn trouw en dankbaarheid betuigd aan Onze Lieve Vrouw. Zoals de vissers daar hadden gebeden, zo bad ook thans China's eerste gepurperde Vorst der Kerk: Seng Mou Maria.... Heilige Maria, Moeder van God, bid voor ons en voor al Uw trouwe kinderen in China, nu vooral in deze moeilijke tijden.

A. SMETSERS S.J.

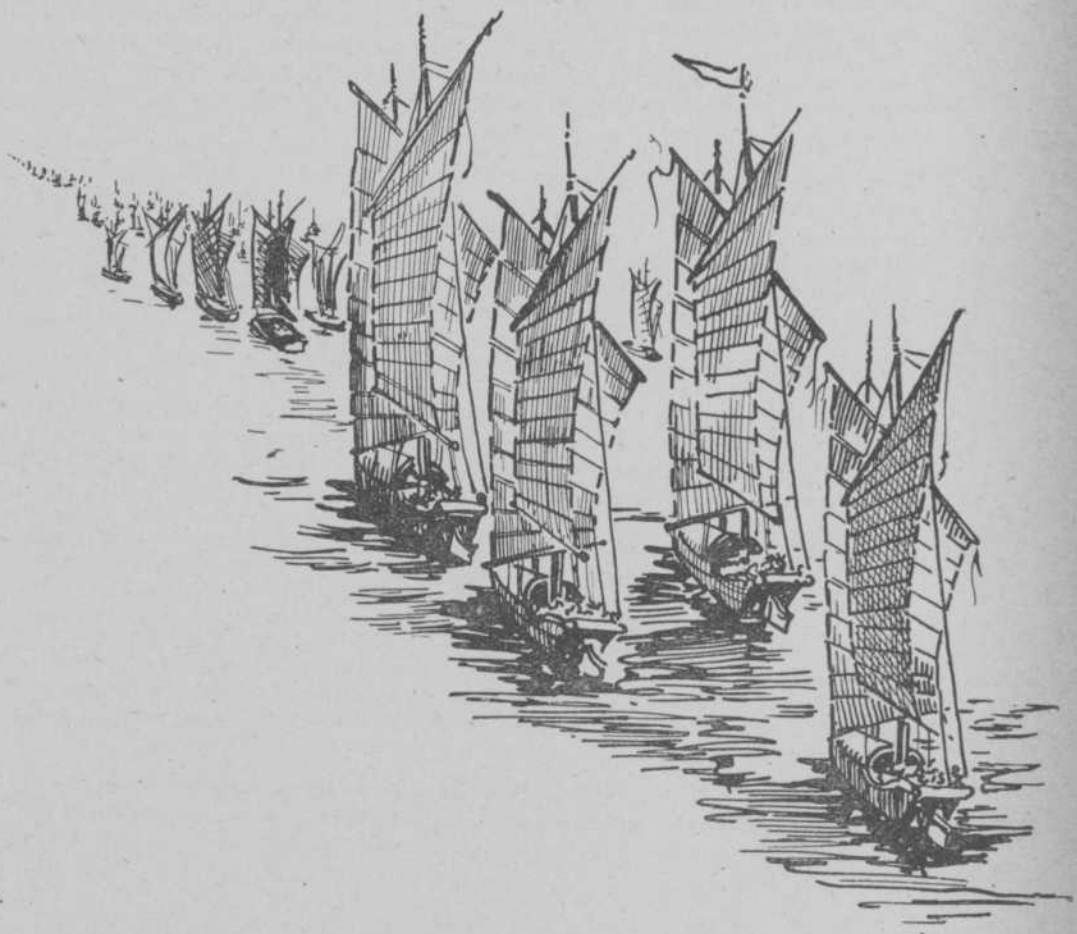

Java

Vorige maal konden wij als het grote nieuws van de JAVA-MISSIE melden, dat Mgr. Soegyapranata S.J. in staat was gesteld om een uitvoerige visitatiereis te beginnen ook in het gedeelte van zijn Vicariaat, dat onder Republikeins bestuur staat. Thans vernemen wij, dat Monseigneur op doorreis te Batavia reeds een onderhoud heeft gehad met de Republikeinse Premier Soetan Sjahrir. Na zijn aankomst te Djokjakarta heeft Monseigneur ook Ir. Soekarno, de President van de Republiek, gesproken. Te Djokjakarta verwacht men, dat Monseigneur tot het einde van April in de stad zal vertoeven om dan zijn visitatiereis voort te zetten naar de missieposten buiten de stad en in de andere steden van Midden-Java.

De Missie-overste der PP. Jezuieten, die in Semarang woont, heeft de posten in het binnenland sinds het begin der moeilijkheden niet meer kunnen bezoeken. Thans heeft ook hij toestemming ontvangen de Paters in het Republikeinse gebied te gaan bezoeken. 13 Maart j.l. is hij per trein van Batavia naar Djokjakarta vertrokken. Zijn Hoogeerwaarde ontving een plaats in het officiële regeringsrijtuig.

Het aantal INHEEMSE PRIESTERS op Java bedroeg bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog 14, allen religieuzen. Volgens de laatste gegevens werken er thans op Java, behalve de Javaanse Bisschop Mgr. Soegyapranata S.J., 35 Javaanse priesters, waarvan 11 wereldheren en 24 religieuzen.

In BATAVIA zijn tijdens de vasten op vier plaatsen de lijdensmeditaties gehouden voor de Nederlandse soldaten. In de Bataviase Kathedraal werden de meditaties gegeven door de Z.E. Pater Ivo Terhell O.F.M.

In het gebied van BATAVIA zelf heeft de Missie nog slechts een zevental Inheemse scholen met bijna 1100 leerlingen. De school van KAMPONG SAWAH, waarover wij in dit nummer het verhaal der vernieling en eerste wederopbloei beëindigen, verschijnt daarin met het troostrijke cijfer van 129 leerlingen op de eerste en enige klas.

Dat de Zusterscholen van SEMARANG niet over het getal hunner leerlingen te klagen hebben, menen wij te mogen opmaken uit de cijfers, die wij daarover ontvingen.

De zusters van Bankong hebben in totaal ongeveer 600 leerlingen op een Mulo-school, een Europese en een Inheemse Lagere School. Op Gedangan tellen de Zusterscholen zelfs tweemaal zoveel leerlingen. Met 700 leerlingen op een Europese Lagere School en 500 anderen op een Huishoudschool en twee Inheemse scholen, bereiken zij een totaal van 1200 leerlingen. De zusters van Kebon Dalem hebben ook ongeveer een 600 Chinese leerlingen op hun scholen. De Broeders daarentegen hebben nog steeds geen van hun scholen teruggekregen, doch hopen spoedig weer een eigen school te kunnen openen.

De Katholieke Chinezen van DJOKJAKARTA hebben zich georganiseerd in een vereniging, waarin zij zich voorstellen met meer kracht en meer samenwerking te werken aan de verdieping van het geloofsleven onder de Chinese Katholieken van de stad.
Op 2 Februari l.l. hebben zij met groot succes een toneeluitvoering gegeven. Een vierde van de opbrengst werd bestemd voor de Missie, een ander vierde voor het Seminarie.
Zou dit laatste geen idee zijn, dat de ernstige overweging èn navolging verdient van onze katholieke verenigingen in Nederland?

De pest, die in het gebied van DJOKJAKARTA zowat overal heerst, is volgens de ontvangen berichten wel minder verwoestend dan vroeger, doch heeft aan de Missie toch veel schade berokkend, vooral in het gebied van Wonosari, vanwaar de pest nu schijnt over te slaan op het Solose.

Pater A. Djajasepoetra S.J., hoofdpastoor van DJOKJAKARTA, schrijft ons de volgende korte, doch even tragische als kernachtige mededeling, die wij heel bizonder in Uw aandacht zouden willen aanbevelen:

„DE VRAAG NAAR SCHOLEN IS ENORM, MAAR .... ONZE FINANTIËLE MIDDELEN SCHIETEN TEKORT!"

Wat mogen wij hem uit uw naam antwoorden?

Uit de wijde wereldmissie

CANADA. Na de koude, die wij deze winter hier hebben te verduren gekregen, zullen we beter begrijpen de moeilijkheden van de missionarissen, die in het gebied van de Noordpool werken aan de uitbreiding van het Rijk Gods. In het gebied van Yukon daalde de temperatuur tot 63,1° Celsius onder nul! In deze uitgestrekte gebieden moeten de missionarissen noodzakelijkerwijze veel reizen en trekken om de ver uiteen wonende parochianen te bezoeken. Een der missionarissen, Pater Forget, moest daarbij in de bergen een grote open hoogvlakte passeren. De koude, die hij hier ontmoette, was zo ongewoon streng, dat de poolhonden, die zijn slede trokken, er door verlamd werden. De Pater kon zich alleen het leven redden door zijn honden in de steek te laten — iets ongehoords in de poolstreken — en zich te bergen op een meer beschutte plek in de tent van een pelsjager. (Fides)

Over BRITS-INDIË bereikten ons berichten, die doen terugdenken aan de tijd van de grote Apostel van Indië, de H. Franciscus Xaverius. In Mysore in het Zuiden van het Voor-Indische schiereiland, en meer bizonder in het district Na-

makkal ten Zuiden van Salem, is onder de paria's een bekeringsbeweging ontstaan, die zulke proporties heeft aangenomen, dat gehele dorpen vragen om in de Katholieke Kerk te worden opgenomen. Op 5 Februari j.l. ontving de gehele bevolking van het dorp Tummankuritchi het H. Doopsel en het H. Vormsel. Dit is reeds het zesde dorp, dat zich de laatste tien maanden in zijn geheel tot het Katholicisme bekeerde. Twee anderen zijn reeds bijna klaar om in de Kerk te worden opgenomen, terwijl zes dorpen nog volop bezig zijn met het volgen van het voorbereidend godsdienstonderricht. (Fides)

In CHINA heeft de bekende aartsbisschop van Nanking, Mgr. Yu Pin bij gelegenheid van de zestigste verjaardag van Generaal Chiang Kai Shek het originele initiatief genomen, om de generaal bij wijze van cadeau scholen te later, aanbieden. Kardinaal T'ien, aartsbisschop van Peking, heeft het plan warm aanbevolen aan zijn priesters en geloven. De Generaal zelf was zeer voldaan over dit initiatief en verklaarde, dat in deze tijd van heropbouw, het onderwijs op de eerste plaats moet komen.
Er zijn reeds plaatsen, die 60 scholen hebben aangeboden. (Fides).

De Communisten in CHINA, zoals overal elders, houden er een eigen logica op na. Een fraai staaltje werd ons gemeld uit de provincie Hopeh. Enige uitheemse missionarissen waren er in geslaagd enige guerilla-soldaten van het Chinese communistische leger het leven te redden en te bevrijden uit de handen van de Japanners. Na de oorlog zijn de communisten in deze missiepost teruggekeerd. Als dank hebben zij de missionarissen gevangen genomen. Een der voornaamste beschuldigingen luidt: „Heulen met de vijand". Het bewijs: ... De paters waren er in geslaagd communistische soldaten te helpen ontvluchten uit Japanse gevangenschap, d u s hadden zij goede relaties met de Japanners en hebben d u s geheuld met de vijand! (Fides).

De volksvertegenwoordiging van MADAGASKAR heeft haar standpunt moeten bepalen in de kwestie van de subsidiëring van het bizonder onderwijs. Verreweg het grootste gedeelte der scholen, die op dit eiland bestaan zijn gesticht door de Missie. Daardoor heeft bijna de gehele groep van intellectuelen op dit eiland zijn vorming minstens voor een groot deel te danken aan het onderwijs ontvangen op de Missie-scholen. Toen dan ook deze kwestie ter stemming werd voorgebracht, stemden alle leden op twee na vóór de subsidiëring van het bizonder onderwijs. (Fides).

Keer op keer lezen wij in de kranten, dat Duitse oorlogsmisdadigers zich in de gevangenis van het leven beroven. Een laatste lafheid, waarmede zij, vluchtend voor een tijdelijke straf, het ontzettende risico nemen van eeuwige verwerping. Over de Japanse oorlogsmisdadigers bereiken ons troostrijker berichten. Mochten wij onlangs melding maken van de bekering van de beruchte Kapitein Sonei, kort voor zijn terechtstelling, thans vernemen wij, dat de weinig minder beruchte Kapitein Ota, te Makassar het H. Doopsel heeft ontvangen uit de handen van Pater van der Zant CICM. Zijn proces was nog niet ten einde, maar hijzelf was er volkomen van overtuigd, dat het niet anders dan een doodvonnis kon worden. Tegelijkertijd vernemen wij, dat ook de bekende Japanse Minister van Buitenlandse zaken, Yosuki Matsuoka kort voor zijn terechtstelling in de H. Kerk werd opgenomen door Pater Flaujac van de Parijse Vreemde Missiën. Deze Japanse oorlogsmisdadigers hebben uit hun nederlaag en veroordeling meer geleerd, dan hun Duitse collega's.

Bovenstaande foto toont ons de ruïn van de tempel te Oreioer, waar de Johannes de Britto voor zijn marteldo gevangen werd gehouden.

De Heilige Johannes de Britto

Tesamen met zijn medebroeder Bernardinus Realino zal in deze maand Juni Johannes de Britto worden heiligverklaard. Een sfeer van heldhaftigheid hangt om dit leven, dat opgegaan is in de dienst van de missie en bekroond werd door wat het steeds als einde verlangde: de marteldood.

Naar de missie

Reeds zijn jeugd is getekend door het missie-ideaal. Zeer jong nog wordt hij toegewijd aan St. Franciscus Xaverius, op wiens voorspraak hij van een zware ziekte is genezen. Deze grote apostel wil hij navolgen. Hij wordt in 1672 Jezuiet en vraagt zijn oversten toestemming om naar de missie te mogen vertrekken. Voor-Indië wordt hem toegewezen, de zware missie van Madura. De tranen van zijn moeder komen hem het offer nog moeilijker maken. Hemel en aarde beweegt zij om hem in Portugal te houden. Van hoge Portugese adel heeft ze grote invloed aan het hof. De koning zelf, met wie de Britto is opgegroeid, bemoeit zich ermee; de pauselijk gezant moet als bemiddelaar optreden om hem hier te houden, en zelf gaat zijn moeder naar de provinciaal der Jezuieten om hem te smeken haar jongen niet weg te sturen naar dat vreemde land. De verschrikkelijke strijd tussen de stem van God en het verdriet van een moeder, dat zoveel roepingen kenmerkt, voltrekt zich ook in de Britto. Hij gaat.

25 Maart 1673 vertrekken 28 missionarissen uit de haven van Lissabon. Eén groep is voor China bestemd, een andere voor Indië. Twee Neder-

landers, van der Elst en van Moll, zijn onder de gezellen van de Britto. De reis is lang en gevaarlijk. Rond de evenaar gaat de wind plotseling liggen en hangen de zeilen slap langs de masten, zodat het schip geen voortgang maakt. De hemel brandt. Het water bederft. Ziekten breken uit. Twaalf missionarissen sterven. Helpend waar hij kan gaat de Britto rond. Op zijn voorstel wordt een novene gehouden tot Sint Franciscus Xaverius en werkelijk een verkwikkende wind doet de zeilen weer bol staan en in September loopt het schip de haven van Goa binnen.
Eén jaar blijft de Britto te Goa, om eerst zijn theologische studies te voltooien en zich in te werken in de voornaamste inlandse talen. Daarnaast werkt hij onder de zielen en weet in de weelderige havenstad, waar het zedelijk peil niet bepaald hoog is, velen tot Christus te brengen.

Madura

April 1674 vertrekt hij naar Madura. Een wonderlijke werkkring wacht hem. De bevolking is intelligent, het land mooi en vruchtbaar. Pater Robertus de Nobili was een van zijn voorgangers, bekend door zijn apostolaats-methode, die aanpassing wilde aan de gewoonten der Hindoes, en die aanleiding is geweest tot de riten-strijd. Ook Johannes de Britto zag in aanpassing de juiste methode. Hij leefde als Indisch asceet. Vlees of vis at hij niet. Barrevoets trok hij door het land. De strenge vastenvoorschriften onderhield hij nauwkeurig. Hij liet zich opnemen onder de Rajahs, een aanzienlijke kaste, zodat hij niet alleen grote invloed verwierf bij het volk, maar ook onder de voornamen van het land. Te voet doortrok hij zijn missie-gebied en stichtte overal christengemeenten. Door de vorming van bekwame katechisten werd de geloofsijver levendig gehouden en werden nieuwe christenen gevormd. Gods zegen rustte op het werk en door vele wonderen werd dit bevestigd. Zo bloeide de missie, ondanks of misschien juist door de vele rampen, die haar troffen : door overstroming, gebrek aan voedsel, ziekten en vervolging.

Vervolging

Want ook de vervolging brak los over Madura.
Het succes van de missie irriteerde de Brahmanen. Complotten werden gesmeed, de gouverneurs bewerkt. Op velerlei wijzen werd de vervolging aangewakkerd. In stilte gegroeid, laaide ze weldra op. Christenen werden gevangen genomen en mishandeld. Pater de Britto gaf overal steun en troost. Zonder angst voor zijn eigen leven verscheen hij waar de toestand het hachelijkst was. Dat duurde maanden voort tot hij tenslotte in handen viel van Coemara-Poellei, de wrede opperbevelhebber van Marava, een man vol haat jegens de christenen. Wat dan komen gaat is het passieverhaal van Christus' martelaren: Met zes christenen wordt hij gevangen genomen en voor de bevelhebber gebracht. De man kan zichzelf niet beheersen, als hij de Britto voor zich ziet in zijn serene

rust, en begint maar vast hem eigenhandig te slaan en te mishandelen. Dan laat hij de gevangenen tot de volgende dag aan blokken steen en bomen vastbinden en geeft hen over aan een troep moedwillige soldaten. Een sluier hangt over deze nacht, die doet denken aan die andere, waarin Christus het voorwerp was van de spot zijner bewakers. Wanneer zij de volgende morgen weer voor de bevelhebber staan, lijkt het, dat zelfs hij getroffen is door hun droevige toestand. Er klinkt iets van medelijden in zijn stem, als hij verzoekt hem niet tot nog feller folteringen te noodzaken en daarom hun God te verloochenen. Wanneer ze de grote Siven aanriepen, zouden prachtige gunsten hen wachten. Allen weigeren. De tyran is woedend. Hij laat de martelaren geselen en zint op nieuwe pijnigingen. De verschrikkelijke verhalen over Gestapo of Kempei herleven, wanneer we lezen hoe Pater de Britto tussen twee bomen wordt uitgerekt, de marteling van het water ondergaat, wordt uitgestrekt op een door zonnevuur gloeiende rots, die met scherpe steentjes was bezaaid en daar geslagen en getrapt. Ook de andere belijders ondergaan de pijnigingen. Eindelijk maakt de dwingeland het eindvonnis bekend en veroordeelt Pater de Britto met twee katechisten ter dood, terwijl hij de drie jongste christenen zal vrijlaten na verminkingen, die nog erger zijn dan de dood. De belijders juichen. Maar te vroeg .... Het vonnis was wel geveld, maar de koning moest het bekrachtigen. De Britto werd voor hem gebracht. Brahmanen stonden hem te beschuldigen. In tegenwoordigheid van de koning hield de Britto een verdediging van het christendom. Zozeer werd de koning door zijn woorden getroffen, dat hij tot zijn officieren zei: „Wat een moed! Zo moet men voor zijn gevoelens durven uitkomen. Nooit mag een man van karakter dát vergeten." De belijder werd met ere vrijgesproken. Hijzelf zag in droefheid de martelaarskroon voorbijgaan.

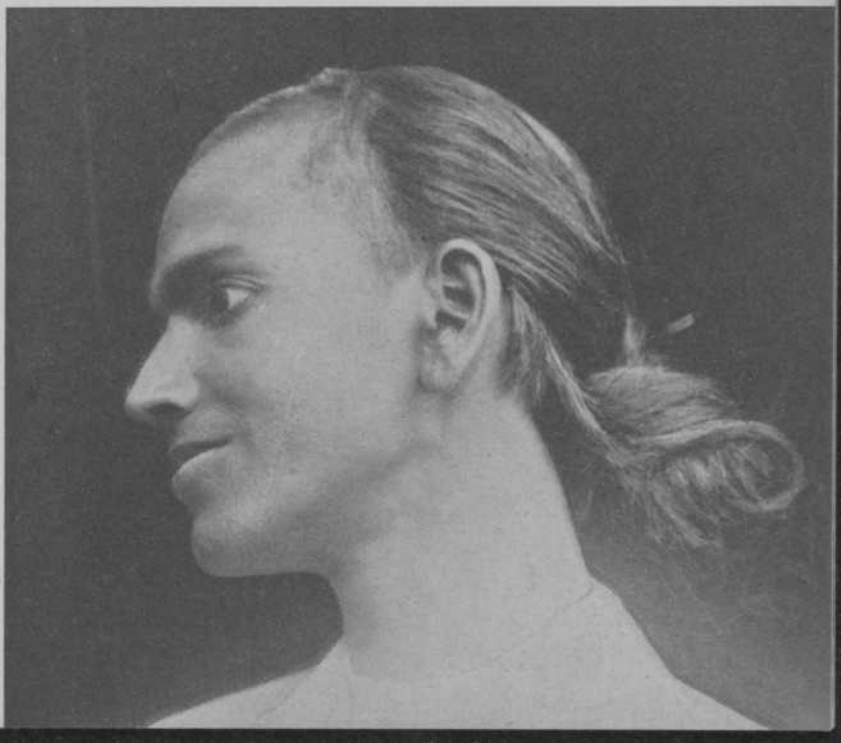

Een katholieke Indiër

Naar Portugal terug

Niet lang daarna werd hij teruggezonden naar Europa. De verhalen over zijn apostolaat en marteling waren hem voorgegaan. De ontvangst was uitbundig. Portugal was één en al bewondering. De koning ontving hem aan het hof. Zijn moeder zag hij terug. In de colleges sprak hij over Madura en vele jonge mannen vroegen mee te mogen naar dat land. Universiteiten nodigden hem uit, ereambten werden hem aangeboden. De Britto wilde slecht één ding: terug! In hem leefde het onweerstaanbaar heimwee naar zijn missie, dat ook in onze dagen de missionarissen kenmerkt, die ondanks de ellende der kampen, ondanks alle leed daar ondervonden, slechts verlangen terug te gaan naar de plaatsen, die ze moesten verlaten.

Toch de martelaarspalm

In 1691 keerde Johannes de Britto terug. Het succes was nog groter dan tevoren. „Het was," zegt één van zijn biografen, „of er met zijne komst een pinkstervlam rondging door de oorden, waarover Gods barmhartigheid zich uitstrekte; het waren geen honderden meer die ons de blijde boodschap vroegen — gehele geslachten stonden op; de beweging was algemeen."

De genade trof ook Teriadiven, een prins van koninklijke afkomst. Hij wenste de godsdienst te kennen en Pater de Britto zelf onderrichtte hem. Op Driekoningen werd hij gedoopt. Een nieuwe vervolging was echter het gevolg van deze bekering. Eén van de vrouwen, die de prins had weggezonden, nu polygamie hem verboden was, zon op wraak. Zij was een nicht van de koning en zette deze tegen de Britto op. Deze werd gevangen genomen. Weer mocht hij Jezus' lijden uitbeelden. Men overlaadde hem met beschimpingen, men spuwde hem, men sloeg hem met vuisten en stokken. Na verschillende pijnigingen werd hij onthoofd. Het was 4 Februari 1693.

Een dag tevoren schreef hij aan de overste der missie vanuit zijn gevangenis:

„De hele misdaad, waarvan men mij beschuldigt, is, dat ik de wet van de ware God onderwijs en dat men geen afgoden meer aanbidt. Wat is het glorievol voor zo'n misdaad te sterven! Dat maakt mijn vreugde uit en vervult me met vertroosting in Onze Heer. De soldaten bewaken mij zorgvuldig; daarom kan ik U niet méér schrijven. Vele groeten, eerwaarde Pater, vele groeten aan de overige Paters. Ik vraag U allen Uw zegen en beveel mij aan in uw heilige Offers. Ik ben

van Uw Eerwaarde
de zeer-nederige dienaar en broer in Jezus Christus
Joao de Britto S.J.

In de gevangenis van Oreioer, 3 Februari 1693."

J. DE ROOY S.J.

Op het Hoogfeest van Pinksteren werden te Djokjakarta
door Z.H. Exc. Mgr. Alb. Soegijapranata S.J. tot priester gewijd

JUSTINUS IMIN DARMAJOEWANA
ARNOLDUS SOEDARSA HADISOEDARSA
ALOYSIUS NGADERI POEDJAHANDJAJA
THEOPHILUS DJOEWANI POESPASOEGANDA
FRANCISCUS MOERDJITA SOERJAMOERDJITA

+

Zo dikwijls zeggen en schrijven wij: **Java aan Christus!** Weldoeners en weldoensters, hier ligt Uw kans, want . . .

Één priester vormen is duizenden zielen redden

Gij kunt ons daarbij helpen op grootse wijze door het stichten van een **„beurs"**, waardoor een Javaanse jongen kan worden opgeleid tot het Priesterschap. Inlichtingen daaromtrent zijn bij ons te verkrijgen.

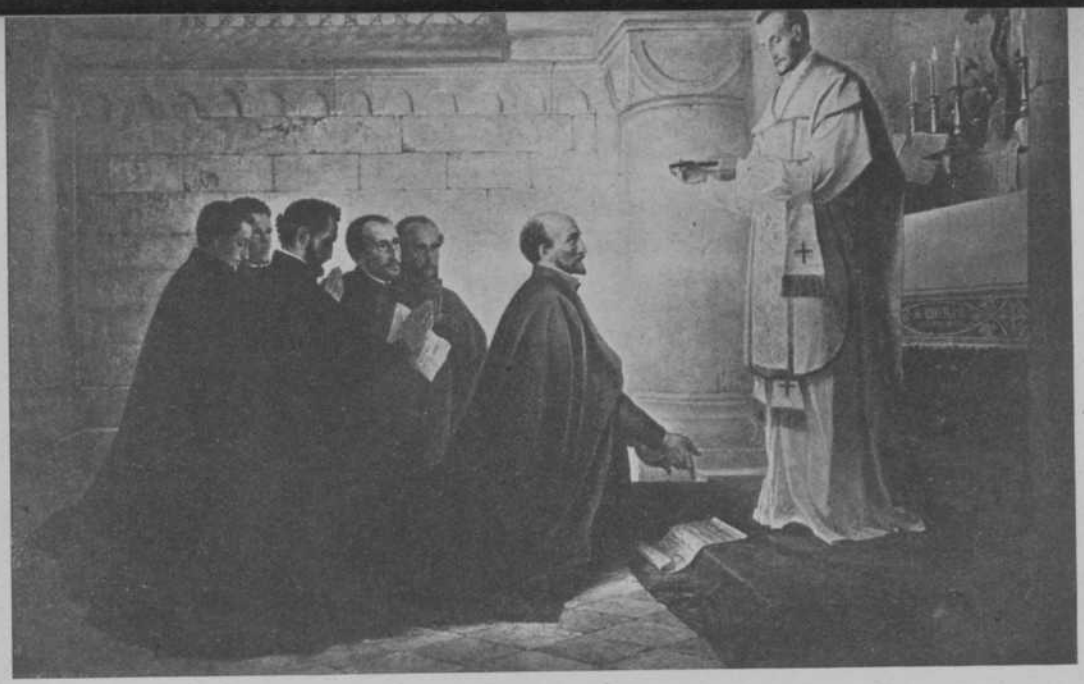

BREED APOSTOLAAT

SINT IGNATIUS EN ZIJN ORDE

De stichter van de Societeit van Jezus, Sint Ignatius, was afkomstig uit Loyola in Spanje; hij leefde in de eerste helft der XVIe eeuw, toen Spanje stond op het hoogtepunt van een glansrijk katholiek leven en verkeerde in het eerste enthousiasme der grote ontdekkingen van Amerika, Indië en Japan. Het was in de tijd, dat Spanje met Portugal de zeeën beheerste en Frankrijk de schatkamer was van de wetenschap. „Deze spaanse edelman was klein, maar welgebouwd, energiek en ridderlijk van gestalte, met glanzend gitzwart haar en edel voorhoofd; hij had iets van een Napoleon, maar met een Augustijns fijne kin; hij had schone doordringende ogen, en evenals Napoleon had hij iets meeslepends in zijn wezen". Gewond bij de verdediging van de vesting Pampeluna tegen de Fransen, in 1521, verplaatst zich de strijd in zijn leven van het aardse terrein en van de aardse doelstelling naar het terrein van het rijk Gods. De strijd om het Rijk Gods treft eerst hem zelf en in de stilte van Manresa komt hij tot een overeenkomst met zijn nieuwe vorst, de Koning der Koningen. Hij hoort de roepstem van Christus: „Mijn

wil is het de gehele wereld en alle vijanden te onderwerpen en aldus in te gaan in de heerlijkheid mijns Vaders; wie derhalve met Mij mee wil gaan, moet met Mij arbeiden, moet met Mij lijden, om daarna met Mij in te gaan in de heerlijkheid". Prompt komt het radicale antwoord: „Neem, Heer, en aanvaard geheel mijn vrijheid, mijn geheugen, mijn verstand en geheel mijn wil, alwat ik heb en bezit. Alles is het Uwe, beschik er over, geheel en al, overeenkomstig Uw wil!" Dan groeit deze officier uit tot een miles Christi; het kost hem enorme inspanning en offers, maar nooit was iemand radicaler, en heel zijn karakter buigt zich om naar de grondwet van Christus; zijn karaktereigenschappen en talenten zuiveren zich van alle aardse elementen en verheffen zich tot een bovennatuurlijk niveau, waar Gods genade er een heerlijke glans op tovert. En is hij eenmaal de generalissimus geworden van het corps, dat de naam van Jezus in het vaandel draagt, dan is hij uitgegroeid tot de eerste en tegelijk de grootste Jezuiet, die zo raak getypeerd werd met de woorden: „Hartstochtelijk en toch meester over zichzelf, voortvarend en tegelijk taai afwachtend, open en toch ondoorgrondelijk, standbewust maar ook pretentieloos, toegeeflijk en veeleisend, idealistisch en verstandelijk berekend; een persoonlijkheid opgebouwd uit contrasten; contrasten, die verbijsteren en overweldigen, zodat de mensen zich aan hem overgeven en de moeilijkheden bij ondernemingen wijken voor zijn kracht. Bovenal beschikt hij over een ontembare wilskracht en een grenzeloze edelmoedigheid. En als eenmaal dit ruime en veerkrachtige hart boordevol gevuld is met de liefde tot Jezus Christus, dan stijgt zijn capaciteit van strijden en lijden ten toppunt, tot aan het sublieme". Ignatius heeft maar één doel, dat hijzelf typeert met de woorden: „adjuvare animas, de zielen te redden", en dat de Kerk op zijn feestdag zo schitterend weergeeft met de woorden: „In de naam van Jezus buige zich iedere knie in de hemel,

Ignatius op het kasteel Loyola na zijn verwonding (1521)

Ignatius hoort Gods stem

op aarde en onder de aarde". Zijn strijdkreet is geënt op die der kruisridders: „Voor Christus, onze Koning, God wil het", welke kreet hij op zijn beurt formuleert met het bekende: „Ad Majorem Dei Gloriam, Alles tot meerdere Eer van God". Zijn doel ligt concreet neergeschreven in zijn plannen, die inderdaad de wereld omspannen, want in zijn apostolaat kent en wil hij geen beperking; immers de gehele wereld moet veroverd worden en met alle middelen. Vandaar zijn alomvattende actie: stimulering van het gebruik der Sacramenten; bestrijding van het protestantisme in Duitsland en Engeland; de reformatie der Kerk; de opvoeding van de jeugd; de zorg voor de clerus en de opleiding van inheemse priesters in de missiën; de wetenschappelijke weerbaarheid van het katholicisme; het gebruik van de pers en tenslotte de MISSIE. Bij het nastreven van het doel is hij zo beleidvol, zo taktisch in zijn onderhandelingen en de keuze der middelen, zo energiek en doortastend dat Paus Julius III schertsenderwijs eens tegen de vorsten zei, dat zij beter deden in zaken, die Gods Eer betroffen, Ignatius niet tegen te werken, want zij zouden zeker aan het kortste eind trekken".

Ignatius en de missie onder de heidenen

Onmiddellijk na zijn bekering begint ook zijn apostolaat onder de zielen, reeds op het slot in Loyola; bij zijn avonturen en reizen is hij er steeds op uit zijn evenmens voor Christus te veroveren; met name in Palestina, dan tijdens zijn studie in Parijs, waar hij zijn toekomstige grootste missionaris Frans Xaveer wint voor zijn ideaal. In de crypte van Montmartre te Parijs wijdt hij zich volkomen met zijn eerste gezellen aan Christus toe. Als Generaal van zijn compagnie heeft hij naast al zijn werk nog zorg

voor armen, wezen, gevangenen, gevallen vrouwen en joden. Maar zijn oog kijkt de horizon der wereld af en volgt de conquistadores, die Indië, Japan en Amerika veroverden. Van zijn amper tien man, die in Europa allernuttigst werk doen, schenkt Ignatius al onmiddellijk zijn beste kracht Frans Xaveer voor de missiën, met de afscheidsgroet: „Ga en zet het al in vuur en vlam"! Daarna volgen, afgezien van de actie van Xaverius in Azië, die sterk geinspireerd was door Ignatius, zijn plannen met Ethiopië, de Congo en Brazilië, een activiteit dus, die meerdere werelddelen raakten. Hij maakt concepten van colleges voor Constantinopel, Cyprus en Jerusalem. Als hij sterft, is zijn compagnie geheel georganiseerd, tientallen zijn reeds uitgezonden naar de verre heidenlanden en honderden zullen hun voorgangers volgen, zodat de Societeit van Jezus in de periode der groeiende missieactiviteit een eerste rol heeft gespeeld.

Zijn missionarissen hebben hem niet beschaamd

Onder de 25 Heiligen der Societeit van Jezus, waren 15 missionaris, van wie er 14 de marteldood stierven. De compagnie van Jezus telt 150 soldaten, die officieel zalig werden verklaard; 40 van hen stierven de marteldood in Brazilië; 30 ondergingen de marteldood in Japan; 27 offerden hun leven in Engeland, 5 in Indië en 3 in Uraguay. En deze lange lijst laat ongenoemd de duizenden anderen, die in het verleden of zelfs in deze moderne tijd hun leven offerden voor de zaak van Christus. Zij zijn als de onbekende soldaten, gesneuveld op hun post of gevallen in felle strijd; allen trouw tot in de dood, de gewelddadige dood, die zij vaak jarenlang reeds verwachtten, nabij zich wisten. Tot zij vielen. Onbekende helden Christi.

De huidige staat van zaken

In September 1946 kwamen in Rome 166 Jezuieten bijeen, uit alle delen der wereld, voor de keuze van hun nieuwe Generaal, die

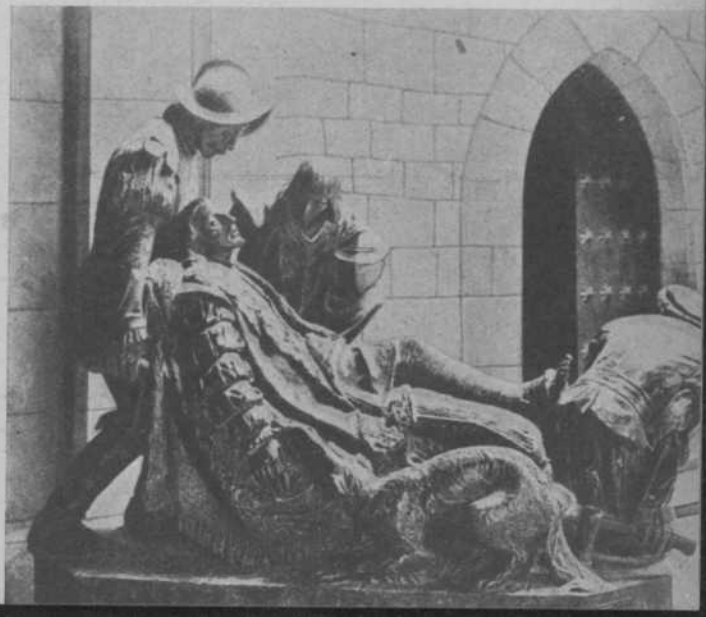

Ignatius bij Pampeluna gewond

Ignatius op reis naar het H. Land

de 27ste opvolger zou worden van de grote Ignatius. Gekozen werd een Belg, de Hoogeerw. Pater J. B. Janssens. Toen hij zijn mannen aan de Paus voorstelde kon hij in waarheid getuigen, dat zij de catholiciteit der Kerk representeerden. Op dit ogenblik telt de Compagnie van Jezus 28.000 man, die verdeeld zijn over 8 assistenties, die weer zijn onderverdeeld in provincies, 51 in getal. Daaraan moeten toegevoegd worden 51 missiegebieden, waar 4000 Jezuietenmissionarissen arbeiden, van wie weer ruim 1300 inheemsen zijn. Gezien het aantal priestermissionarissen over geheel de wereld, dat 22.000 bedraagt, levert de Societeit van Jezus daarvan ruim 2600, meer dus dan 10%. Deze Jezuieten-missionarissen arbeiden in Alaska, onder de zwarten en roodhuiden van Amerika, in Britsch Guyana, Jamaica, de Congo, Madagascar, Ethiopië, Tchad, Egypte, het Nabije Oosten, Irak, Ceylon, Voor-Indië, Java, China, Japan, de Carolinen, de Marianen en de Marshalleilanden. Een mondiale activiteit! Het woord van Christus: „Ik ben een vuur op aarde komen brengen" is door Ignatius verstaan; hij heeft het ontstoken in duizenden harten en zijn compagniesoldaten hebben dat vuur de eeuwen door telkens weer opnieuw gebruikt, om duizenden harten voor Christus in lichte laaie te zetten.

Een woord tot de jongeren

Het tijdperk, waarin wij leven is een tijd van omwenteling, een tijd van chaos, waaruit God een nieuwe wereld zal doen geboren worden. Maar God gebruikt daarbij — o uitverkiezing — de hulp van armzalige mensen, die door zijn genade groot worden: groot van karakter, groot in idealisme, ridderlijk van opvatting, groot in ondernemingsgeest, groot

in offermoed. De Kerk als de stem van God heft de bazuin en houdt niet op met roepen om werkers, die bereid zijn met inzet van geheel hun persoon de taak der Kerk te verlichten en te steunen bij de vernieuwing en de verovering der wereld. De jonge generaties worden opgeroepen, de lichtingen van de jonge mensen, wier leven, krachtig gegroeid, binnenvaart midden in de problemen van onze tijd. Nog onlangs schreef de Generaal der Societeit: „Van overal uit de missielanden, smeekt men mij om hulp. Geen week gaat voorbij of een Missiebisschop, een visitator, een Apostolisch Delegaat, komt zijn nood klagen. Er is te veel werk, en te weinig werkvolk. Uit Brits-Indië, uit China, uit Japan vooral, uit Midden- en Zuid-Afrika, om niet te gewagen van Peru, Ecuador, Bolivia, Centraal Amerika, wordt bericht, dat de oogst rijp is. Gods liefde heeft de aren blank geblakerd, maar waar blijven de maaiers?" Onze conclusie is, dat ook de Compagnie van Jezus honderden jongens nodig heeft, die niet opzien tegen de dienst onder Jezus' Kruisbanier.

Als God roept, komen jullie natuurlijk!

B. SONDAAL S.J.

Ignatius' vriend en eerste Jezuiet-missionaris. Franciscus Xaverius in Indië

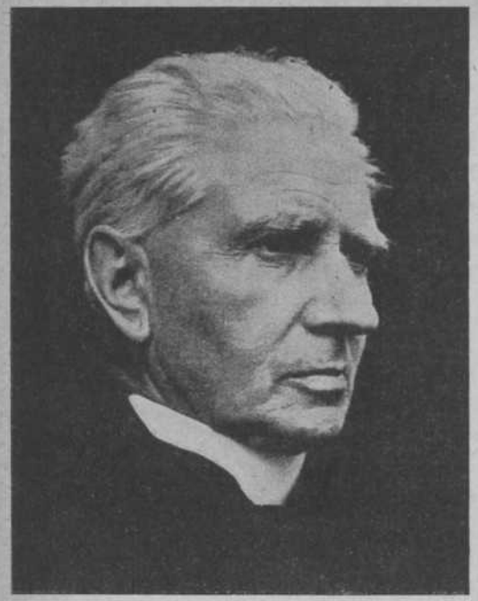

PATER VAN LITH EN DE STUDIE VAN HET JAVAANS

Uit de nagelaten geschriften van Pater Fr. v. Lith S.J., de stichter van de Javamissie, trof ons zijn relaas over zijn studie van het Javaans, dat wij hier gaarne weergeven, omdat het zo leerzaam is èn voor de missionarissen zelf en voor degenen, die belangstellen in het missiewerk:

„Nu ik in Indië was, werkte ik het liefst onder de Javanen; ik legde mij dan ook op de studie van het Javaans toe op een voorbeeldige wijze. Ik studeerde zoals ik nog nooit in mijn leven gestudeerd had en dat in een tropisch klimaat, in het beruchte Semarang. Ik kon zoveel stoom bijzetten als ik wilde en ik wilde ook met volle stoom vooruit! Na mijn ontbijt ging ik naar mijn kamer en bleef daar bezig met de studie van het Javaans tot aan het middageten. Na de maaltijd was er een uurtje gezamenlijke ontspanning. Daarna was het gewoonte een middagdutje te doen, maar ik deed daaraan niet mee; ik ging weer aanstonds aan de slag met mijn Javaans, rustte en wandelde van 5-6 uur en zette dan weer de studie door tot aan het avondeten.

Zo werkte ik aan mijn Javaans met al het vuur van iemand, die voor zijn eigen zaakje ijvert. Zo ben ik bezig geweest van September 1896 tot Pasen 1897 toen ik naar Moentilan gezonden werd om daar een begin te maken met de arbeid. Kende ik toen Javaans? Nog maar een beetje en wat ik kende was boekentaal. Bovendien een Christelijk-Javaanse godsdiensttaal bestond nog niet. Wat ik aan het eigenlijke missiewerk deed was op de eerste plaats mij oefenen in het Javaans. Ik sprak Javaans met mijn bediende, met mijn catechist, met de gewone dessa-Javanen en met de z.g. prijaji's en ambtenaren. Van de laatste groep profiteerde ik het meest. Met hen sprak ik hoog-Javaans en kreeg antwoord in dezelfde taal, het hoog-Javaans. Uit het antwoord kon ik horen of mijn eigen gezegde goed was geweest of niet. Wanneer zij van hun kant iets vroegen of mededeelden, dan onthield ik hun spreekwijzen en trachtte mij die eigen te maken. Drukte ik mij gebrekkig of verkeerd uit dan begrepen zij meestal mijn bedoeling dank zij hun meerdere ontwikkeling. Bij onontwikkelde mensen is het juist omgekeerd. Als de Europeaan zich maar een beetje ongewoon uitdrukt is er al geen sprake meer van, dat een onontwikkelde Javaan hem verstaan zal. Zelfs als de Europeaan zich goed uitdrukt, maar met een Europees accent Javaans spreekt, wordt hij door zo iemand niet verstaan. Bovendien met de gewone Javaan moet de Europeaan laag-Javaans speken en deze antwoordt in een geheel andere taal, het hoog-Javaans. Dit is in de beginne zeer lastig en maakt een gesprek zeer moeilijk en weinig leerzaam.

Nu zal men hieruit de conclusie trekken, dat het zeer moeilijk moet zijn zich bij het eerste verblijf onder de Javanen voldoende te doen verstaan; maar dit is toch niet zo, het valt mee. Onder de gewone Javanen, dus de niet-geschoolden, zijn er zeer veel naar aanleg begaafde mensen, die zelfs halve woorden en gebaren en gezichten zeer snel begrijpen, doch dit geldt de gewone dagelijkse onderwerpen en mag niet uitgestrekt worden tot het godsdienstonderricht. Nu heb ik dikwijls aan mijn huisjongen gevraagd: „Wanneer ik je toespreek in laag-Javaans, antwoord mij dan ook in laag-Javaans om mij te oefenen". Dat wilde maar nooit lukken. Zij vonden dat zo verschrikkelijk, zo ondenkbaar lomp, dat zij daartoe niet konden komen. Ik kon dus mijn laag-Javaans niet verbeteren door te spreken met de gewone Javanen. Ook dat moest ik leren door aan priaji's te vragen, hoe ik bepaalde dingen in het Javaans moest zeggen en door te luisteren, hoe zij zelf laag-Javaans spraken met hun bedienden en minderen. Tenslotte is de denkwijze en als gevolg daarvan de zinsbouw in het Javaans geheel anders als in onze Westerse talen, zodat iedereen begrijpt, dat goed Javaans spreken zeer moeilijk is. Het is geen werk van dagen of maanden, maar van jaren. En dan de Javaanse godsdiensttaal was nog helemaal niet gevormd. Ik was de eerste, die met het katholieke schuitje ging varen op de Javaanse taalzee".

En dan besluit Pater van Lith in het belang van een goede missionering met de volgende woorden:

„Een goed-onderrichte Christengemeente ontstaat alleen door langdurig onderricht en veel geduld van een missionaris, die zich vóór alles moeite heeft getroost de landstaal niet maar zo'n beetje, maar goed aan te leren. Niet hij heeft roeping en geschiktheid voor missionaris, die niet bij zijn boeken blijven kan en naar het avontuurlijke verlangt. Ook de missionaris moet zich jarenlang aan de studie kunnen wijden. Hij moet niet bouwen op Gods wondermacht, maar op zijn eigen tobben en geduld".

De hulp door een greepje rijst

De weldadigheid van de katholieken in Nederland is niet onbekend aan onze katholieke Javanen. Dikwijls immers vragen zij: wie bekostigen toch onze scholen, ziekenhuizen, kerken en seminaries? Het antwoord blijven wij natuurlijk niet schuldig. Langzamerhand werd dan ook bij onze Javanen het verlangen levendig tot navolging en zo ontstonden het studiefonds der Van-Lith-Stichting en allerlei comité's tot onderhoud van missie-kerkjes enz.

Ook hoorden zij van de christelijke naastenliefde, welke om Christus' wille de armen kleedt en voedt; ook dit wilden zij navolgen. Maar hoe? Zij met hun bekrompen middelen, wat konden zij doen? En hier denk ik aan de gewone Javanen, landbouwers of dag-loners en dessa-mensen, die hun jaarlijks inkomen tellen bij centen!

Toch zochten zij een oplossing en ze werd gevonden! Het was in de maand Juli. De katholieken van een zekere streek op de helling van de Merapi waren bijeengeroepen en zaten in een grote kring geschaard; in het midden stond de woordvoerder. Hij hield een voordracht over het leven van de H. Vincentius. die zijn liefde en zieleadel dreef tot het uiterste en zich liet kete-

nen voor zijn medemensen om gevangenen de vrijheid te hergeven. De toehoorders waren diep onder de indruk, en besloten de Heilige, die overal zijn geestgenoten heeft, ook op Java zoveel mogelijk na te volgen. Er zou dus worden opgericht een nieuwe onderafdeling van de Mannen-Bond : een Armen-sectie.

Vanwaar de contanten?

Maar er stond een grote moeilijkheid in de weg : men moest natuurlijk geld zien in te zamelen : doch hoe ?

De enkelen, die een vast salaris genoten, konden elke maand een vaste contributie bijdragen ; maar wat moesten de anderen doen, die bijna nooit geld zien, of de enkele rode centen, die ze verdienen, steeds weer aanstonds zien ontglippen aan hun vingers ?

Moesten die allen slechts ontvangende en nietgevende leden worden? Een onmogelijkheid! En tevens een zeer ongelukkige oplossing, die de zieleadel en de onbaatzuchtigheid niet in de hand zou werken. Men vond toen, gelukkig, een ander middel n.l. de „djimpitan".

Djimpitan

Djimpitan is een greep met de vingers ; het is feitelijk eenzelfde beweging als „ndjiwit" (knijpen), maar dan met alle vingers tegelijk. Waar men al zo een djimpitan of greepje van kan nemen ? Wel van zand, suiker, thee en ook van oewos of gepelde rijst.

Dit was het middel, dat iedereen zonder uitzon-

dering in staat zou stellen mee te doen aan deze actie van praktische naastenliefde.

De djimpitan georganiseerd

Iedereen, die van goede wil was en lid werd der vereniging, moest telkens als hij rijst stoomde, *sadjimpit*, d.i. één greepje rijst offeren en bewaren, hoe dan ook : in een bamboekoker, of in een grote klapperdop, of in een mandje.
Elke 35 dagen zou er een vergadering „selapanan" belegd worden (selapan betekent: 35), waar de belangen zouden worden besproken uit godsdienstig oogpunt en bij welke gelegenheid de opbrengst der djimpitan's moest gestort worden.
Als regel werd aangenomen, dat, als men „vergat" de djimpitan te offeren, dit niet meer mocht worden ingehaald. De djimpitan zou groter of kleiner zijn naar gelang van het vermogen van het lid dezer Armensectie.
Zo bereikte men, behalve het rechtstreekse nut, n.l. kleine maar vele bijdragen voor de Armensectie, nog rechtstreeks dit : dat deugden werden aangekweekt, welke wij hier nog niet genoeg kennen, namelijk de deugden van voorzichtigheid en spaarzaamheid.

En het resultaat

Het resultaat dat men bereikte was, dat de meesten op het eind der 35 dagen konden afdragen een volle mantji, of één pannetje van ongeveer 1 liter inhoud ; anderen, die nog ijveriger waren :

1½ mantji. Zij, die twee maal per dag rijst stoomden, konden zelfs 2 mantji's en nog méér bij elkaar krijgen.
De zó verzamelde, gepelde rijst wordt dan verkocht voor de gangbare prijs. 1 Liter heeft ongeveer de waarde van 4 cent. De gezamenlijke opbrengst van 'n half jaar was f 4.42; dit, opgeteld bij contributies en ander geld, gedurende dezelfde tijd aan aalmoezen verzameld, beliep de voor Javaanse toestanden aanmerkelijke som van totaal f 31.34.

Het penningske der weduwe

Wat vooral een verheugend feit moet genoemd worden, is, dat zelfs de armeren onder onze Javanen ook bijdroegen van hun nooddruft: het penninkske der weduwe!
De zo verzamelde gelden kwamen vervolgens ten goede aan de armsten onder de bevolking, ter aanschaffing van kleren enz.
Een tweede 35 dagen later was het weer selapanan; groot en klein, wel een 300 man waren in vergadering bijeen: ieder met zijn offertje in een zakje gebonden. Op de bamboe-achterwand der bescheiden vergaderzaal prijkte boven de hoofden dier edelmoedigen een kruisbeeld en onwillekeurig bad ik niet zonder ontroering: *„Heer, zie naar de goede wil van deze kleinen onder de kleinen; Heer, zegen ons en zegen onze Broeders en Zusters, hier en in verre landen, die met ons één zijn in de liefde tot de evennaaste en Christus!"*

A. SPÉKLE S.J.

In voorbije tijd was een vlugge promotie met of zonder veel verdiensten van de gepromoveerde geen onbekend verschijnsel in Indië. De laatste jaren echter is met name Java in dit opzicht een Eldorado. Op de vraag: Had je dat ooit gedacht, dat je nog eens zo een hoge betrekking zou bekleden? — zou menigeen in de lande antwoorden: Wel neen; nooit van mijn leven! Met een skymaster overgevlogen naar Batavia, wordt een of ander al spoedig in de gelegenheid gesteld achter een bureau gewichtig te doen, zoals hij zich dat vroeger van zich zelve niet had kunnen voorstellen. De Republiek heeft aan velen zulk een onverwachte promotie geschonken. Daarover willen wij het hier niet hebben, wel echter over de vlugge promoties — dank zij de stormachtige omstandigheden van de laatste jaren — bij de jeugdige saeculiere clerus van Java.

Rama „Poer"

Na volbrachte studies en H. Wijding zouden de neomisten — zo was het plan — nog gedurende drie maanden te Djokja blijven als priesters

van het Seminarie : naaste voorbereiding op zielzorg en missionarisarbeid. Doch o.m. ten gevolge van de gevangenneming van zeven pastoors door de Kempei Tai van Djokja op Zondag 19 Juli '42, waren de eerste Wijdelingen van 26 Juli al spoedig in volle actie. Zo Rama „Poer", eerst onder leiding van Pater Hardjasoewanda S.J. z.g. en kort daarna alleen als hoofdpastoor van het uitgestrekte missiegebied van Klatèn-Wedi. En dat onder de Japanse bezetting ! Maar al eerder had de Javaanse Rama getoond niet bang te zijn voor de Jappen, toen namelijk het gebruik van de Nederlandse taal absoluut verboden werd. Het verbod geldt ook voor de kerk...., ook voor de biechtstoel ? Wat te doen ? Bij de beraadslaging daarover werd vooral de hoge waarde van de deugd van voorzichtigheid in het licht gesteld.

Voorzichtigheid en moed

Voorzichtigheid is altijd een kostbare deugd geweest ; dat die onder het Jappenbestuur hoger in aanzien kwam te staan, is zeer verklaarbaar. Was het niet al voorgekomen, dat verraders zelfs van de biechtstoel misbruik maakten ? Na opsomming van zijn zonden begint de z.g. „penitent" over de slechte tijd te klagen, in de hoop, dat de pastoor hem zal gaan troosten met bijv. : „Ja, het is erg. Maar goede moed houden en flink bidden." Dat vormt een voldoend ernstige aanklacht; de Kempei Tai formuleert daaruit : miskenning van het bestuur van de Tentara Dai Nippon en opwekking tot gebed voor de overwinning van Amerika. De pastoor is erbij en de „penitent" kan een paar kwartjes opstrijken. Voorzichtigheid is dus geboden, maar de Rama kan maar niet loslaten het woord van Sint Pieter tot de Hoge Raad van Jerusalem : „Gehoorzamen moet men meer aan God dan aan mensen", en in stilte is het besluit : voorzichtig zijn natuurlijk en verder zich houden aan de opvatting van Petrus, de Rots. Weldra kwam een nieuwe spanning opzetten. Namens de Regent werd de pastoor door de Veldpolitie een gebedsformulier overhandigd, met uitdrukkelijk bevel, dit gebed met de gelovigen in de kerk gezamenlijk te bidden. Niet onhandig samengesteld, blijkbaar door een warme vereerder van de Profeet, kwam het neer op een „hiep-hoera" voor Japan en een dringende bede tot Goesti Allah, om alle tegenstanders van Japan en Islam te verdelgen. Kalm gaf de pastoor te verstaan, dat hij dit niet kon aanvaarden, daar alleen de Bisschop het recht heeft openbare gebeden voor te schrijven. Enige dagen later werd door de politie nog eens geinformeerd, of reeds voldaan was aan het bevel. „Nog niet, commandant" ! Toen kwamen angstig geworden en bezorgde katholieken bidden, dat de Rama toch zou toe-

geven: anders zou de kerk gesloten en de Rama gevangen genomen worden door de Japanners. Maar ook deze aanval op zijn besluit sloeg de Rama kalm af. En de kerk bleef open en de pastoor bleef vrij.

Een vader voor de armen

Toen wegens een geschil met de Regent van Klatèn Z.V.H. de Soenan van Solo zich terugtrok van de armenkolonie, welke gelegen is in de nabijheid van Klatèn, en waarvan de kosten tot dan toe werden gedragen door de Soenanaats-Kas, kwam Rama Poer de aan haar lot overgelaten kolonie te hulp. Een katholiek Javaans echtpaar stelde hij aan tot beheerder der kolonie, en pelotons congreganisten werden opgecommandeerd om te zorgen voor de voeding en kleding van de verwaarloosde stakkers. Ik durf veronderstellen, dat ze het nu beter hadden dan vroeger, ook al tengevolge van de controle door de pastoor persoonlijk gevoerd.

Steun voor de geïnterneerden

Medio October 1945 werden alle Europeanen door de Indonesiërs geïnterneerd. In één van de vier Klatense kampen was een ernstige zieke. Gelukkig, dat Rama Poer er nog is! Een der kampbewakers mag de pastoor gaan waarschuwen. Maar de uitgeslapen pastoor de boodschapper ernstig aankijkend, zei: „Mijn zoon, de toegang tot de kampen is streng verboden; en ze worden scherp bewaakt. Dat is gevaarlijk werk! Bezorg mij eerst een pas van de commandant, die over de interneringskampen gaat". Met het: „daar is geen onderscheid tussen Jood en Griek" van St. Paulus in het hart, heeft de pastoor aan heel iets anders gedacht dan aan de beveiliging van eigen lijf. Daar komt de pas al, vervat in algemene termen, zoals Rama zich had voorgesteld. En met de pas op zak is de pastoor de trouwe bezoeker geweest van de geïnterneerden. Al gauw werd in elk kamp voor de pastoor een kamer ingericht, en daar hebben ook vele niet-katholieken bemoediging en raad gevonden, die op menigeen wel dieper indruk gemaakt moet hebben, omdat zij kwamen uit de mond en ja, echt ook uit het hart van een Javaan. Eindelijk komt de dag van de bevrijding. Op het station enorme drukte. Evacué's zou men zeggen, maken grote haast om weg te komen uit de ellende. Toch duurt het lang voordat de trein vertrekken kan: Allen willen nog eerst Rama Poer zien en hem de hand drukken tot dank voor alles. Gelukkig voor Klatèn en Wedi: Rama Poer is er nog! Rama Poer, wanneer zal de dag komen, dat we elkaar weerzien?

H. MULLER S.J.

Indië

Op 13 April werd te Batavia het 12½-jarig bisschopsfeest gevierd van Mgr. J. P. Willekens S.J. Op de receptie waren ongeveer 650 personen aanwezig, waaronder de Lt. Gouverneur-Generaal, de Commissie Generaal, de Legercommandant, de Vlootvoogd etc. Intussen is Monseigneur 20 Mei per schip naar Nederland vertrokken.

Wij mochten reeds melden, dat Monseigneur A. Soegijapranata S.J. vertrokken was naar het republikeinse gebied van MIDDEN-JAVA. Thans bereiken ons enthousiaste berichten over zijn bezoek aan Djokjakarta, Solo en omgeving. Overal zijn feesten en plechtige ontvangsten. Te Solo werd hem o.a. een aubade gebracht door 3000 leerlingen van de missiescholen. Meerdere malen heeft Monseigneur het woord gevoerd op grote metings van katholieken en andere belangstellenden, waarbij soms meerdere duizenden toehoorders waren samengekomen.

In DJOKJAKARTA geeft Pater R. Soekarta S.J. iedere veertien dagen een lezing voor de radio over katholieke godsdienstige onderwerpen. De katholieke Javanen verzorgen bovendien nog een wekelijkse radio-spreekbeurt over Katholiek Allerlei.

Het Klein-Seminarie te AMBARAWA geeft reden tot alle tevredenheid. De grootste moeilijkheid blijft voorlopig wel de finantiële kwestie. Gelden uit Nederland kunnen nog niet worden ontvangen. De taak om het Seminarie in stand te houden rust dus in zijn geheel op onze — allerminst kapitaalkrachtige — Javaanse katholieken. Dat ze die taak goed erkend en begrepen hebben, blijkt op de eerste plaats overduidelijk uit het eenvoudige feit, dat het Seminarie nog steeds bestaat, doch ook de berichten, die ons bereiken over de organisatie van hun finantiële steun zijn buitengewoon verblijdend. Zo is er in de stad Djokjakarta, waar de katholieken óók het Groot-Seminarie in stand moeten houden, een fonds opgericht ter ondersteuning van het Klein-Seminarie. Dit fonds is in staat gebleken om maandelijks de zeer belangrijke som van 200 gulden te kunnen opzenden voor het onderhoud der seminaristen in Ambarawa.

In het voorlopige Indonesische Parlement, waarvan het ledental onlangs werd uitgebreid tot 400, hebben zes katholieken zitting. Vier zijn vertegenwoordigers van de Indonesische Katholieke Partij, terwijl nog twee vertegenwoordigers van de Kaoem Boeroeh, de Arbeiders Partij, katholiek zijn.

In SEMARANG hebben de Broeders van de Onbevlekte Ontvangenis een gedeelte van hun gebouwen weer in bezit kunnen nemen. Het geldt hier de linkervleugel van hun gebouwen-complex in de wijk Randoesari.

Te BATAVIA is met Eerste Paasdag een grote openluchtplechtigheid gehouden voor de katholieke militairen. De Hoogmis werd opgedragen door een der Aalmoezeniers, terwijl Pater Terhell O.F.M. de feestpredikatie hield.

Goed nieuws bereikte ons weer over de zo belangrijke vorming van inheemse geestelijken. In MALANG hebben de Paters Carmelieten een noviciaat kunnen openen met 8 novicen. Pater Schalkwijk O.Carm. treedt op als eerste novicenmeester.

Het Noviciaat van de Paters van het Goddelijk Woord op FLORES zou volgens hier ontvangen berichten niet minder dan 17 novicen tellen. Voorwaar een heel bizondere zegen Gods voor dit zo gezegende missiegebied in de Indische Archipel.

De Kerkvoogden van OOST-INDONESIË hebben op de Tweede Paasdag een bijeenkomst gehouden ter bespreking van de situatie en ter coördinering van de werkzaamheden der Missies in de Grote Oost.

Uit de wijde wereldmissie

Uit JAPAN, dat op het ogenblik van zo'n eminent belang is voor de Missie meldt ons het Missie-nieuwsagentschap „Fides" enige interessante bizonderheden.

Te TOKIO bestaat een Katholieke Universiteit, destijds gesticht door de persoonlijke bemoeiingen van Z.H. Paus Pius X en toevertrouwd aan de Paters Jezuieten. De staf van de Universiteit wordt gevormd door achttien Paters, bijgestaan door een twintigtal katholieke Japanners en ongeveer vijftig niet-katholieken. Ondanks de geweldige ontvolking van de stad, die door de oorlogsverwoestingen haar inwonertal met meer dan twee derde zag afnemen, bedraagt het getal der op de Jôchi Daigakku, „Sophia" Universiteit, ingeschreven leerlingen nog 800, waarvan slechts 80 katholiek zijn.
De Universiteit telt faculteiten voor Philosophie, Theologie, Letteren, Geschiedenis, Staathuishoudkunde en Bestuurswetenschappen. Daarnaast worden driemaal per week godsdienstlessen gegeven, die ook door vele studenten van andere universiteiten worden gevolgd, met name door verscheidene studenten van het College van de Adel, waaronder een neef van de Keizer.

Dat de Katholieke Kerk de aandacht heeft van de tegenwoordige leiders in Japan, blijkt onder meer ook uit het feit, dat kort na de wapenstilstand werd besloten om aan de Keizerlijke Universiteit een leerstoel te stichten voor Katholieke Wetenschappen, die zal worden toevertrouwd aan de professoren van de Katholieke „Sophia" Universiteit.

 Onder de opzienwekkende bekeringen tot de H. Kerk neemt een voorname plaats in de bekering van een lid van een boedhistisch vrouwenklooster. Deze vooraan-

staande boedhistische „non" werd onlangs in de kathedraal van Osaka door Mgr. Taguchi gedoopt en bereidt zich thans voor om in een katholiek klooster in te treden.

Ook in Rome wordt de godsdienstige ontwikkeling van Japan met buitengewone belangstelling gevolgd. Een bewijs hoe belangrijk voor de H. Kerk de tegenwoordige situatie in Japan is geworden, is wel het uitzonderlijke feit, dat de H. Vader bij de goedkeuring van de Missie-intenties voor het Apostolaat des Gebeds van de twaalf maandintenties voor het jaar 1948 er vijf heeft aanbevolen voor de verschillende noden van de H. Kerk in Japan.

CHINA levert op het ogenblik naast blijde berichten ook zeer veel uiterst droevige. Onder de blijde berichten vermelden wij het record aantal studenten aan de Katholieke Universiteit van Peking, „Fu Yen". 2537 studenten waren er dit jaar ingeschreven, waarvan echter slechts één op de twaalf katholiek is. Behalve deze studenten volgen nog 67 missionarissen colleges aan deze universiteit. Uit de droeve berichten halen wij deze maal aan het tragische verhaal van de verwoesting van SIWANTZE, een bloeiende missiestatie van de Paters van Scheut. Een groot communistisch leger overviel plotseling het kleine garnizoen regeringstroepen en was spoedig meester van de stad. De kathedraal, het Bisschoppelijk Paleis en het Klooster van de inheemse Zusters stonden weldra in lichter laaie. Van de prachtige bibliotheek, die in een apart gebouw was ondergebracht is niet één deel kunnen gered worden. Doch vernieling bevredigde deze nieuwe „redders" van het volk niet. Meerdere katholieken werden terstond afgeslacht, terwijl een twaalftal levend werden verbrand, toen de Roden het Seminarie in brand staken. Drie dagen na deze communistische bezoeking waren reeds zestig lijken van katholieken teruggevonden. Men schat het aantal vermoorden op 150. Bovendien werden zeer velen door de Roden in gevangenschap meegevoerd. Ook drie Chinese priesters zijn zeer waarschijnlijk meegevoerd, waaronder de Provicaris en de Regent van het Seminarie. (Fides).

De missie-post van YERKALO in China, de enige katholieke missiepost in het gebied van de Groot-Lama van Tibet is gesloten, en alle pogingen van de missionarissen om weer toegang te verkrijgen zijn mislukt. Ongeveer 350 katholieken zijn nu zonder steun van een priester in een hun vijandige omgeving. (J.M.)

Tijdens de oorlog heeft er in SIAM onder nationalistische tendenzen een zeer ernstige kerkvervolging gewoed, die ook troostrijke episoden heeft gehad.
In het district „Bân Plai Na" waren ruim 3000 katholieken. Het districtshoofd had besloten deze gehele groep terug te brengen tot de nationale, boeddhistische godsdienst. Allen werden bijeengeroepen en vier katholieken, wier wangedrag in geheel het district bekend was, werden voorop geplaatst, om de afval der overigen gemakkelijker te maken. Na een korte toespraak door de gouverneur van de provincie werd aan de slechtste van hen gevraagd, of hij de Europese Christus wilde verloochenen. Strak maar flink klonk het antwoord: „Zeker ik ben een zondaar en heb gedurende vele jaren aan de anderen aanstoot gegeven. Doch nimmer zal ik Christus verloochenen. Doe met mij wat ge wilt!" De drie anderen antwoordden op gelijke wijze. Een boeddhistisch geleerde trachtte hen toen te overtuigen, dat het wel mogelijk was voor de Europeanen om Christus te aanbidden, die zelf een Europeaan was, maar voor echte Aziaten bestond alleen het Boeddhisme. Dezelfde publieke zondaar, die het eerst geantwoord had, vroeg of

hij hierop iets mocht zeggen en verklaarde: „Ik ben geen intellectueel, maar op school heb ik altijd geleerd, dat Christus in Palestina geboren is, en dat Palestina in Azië ligt. En dat zal sindsdien wel niet veranderd zijn. Christus is dus een Aziaat en de Europeanen volgen dus de godsdienst van een Aziaat en de Aziaten niet die van een Europeaan!" De geleerde bleef het antwoord schuldig en de missie van Bân Plai Na was gered door zijn „goede moordenaar"! (Fides).

In GAYA in Voor-Indië heeft Pater J. A. Creane S.J. in zijn missiedistrict alleen al twee millioen inwoners. De missie-post van Pater Creane is de grootste van de wereld wat betreft het aantal inwoners. (J.M.)

LIBANON is de eerste Arabische staat, die een gezant bij het Vatikaan heeft benoemd. De nieuwe gezant, Charles Hellou, is de hoofdredacteur van een krant, die te Beyrouth verschijnt, en stamt uit een vooraanstaande, katholieke familie van de Maronieten-ritus. (J.M.)

Een missionaris van RANCHI in VOOR-INDIË schrijft:

„In de onlusten van de laatste maanden staan wij voor het vreemde verschijnsel, dat het feit Christen te zijn een beletsel is voor de marteldood. De „Heilige Oorlog" is zo uitsluitend een Hindoe-Moslim haat, dat een kruis of een rozenkrans meer dan een het leven gered heeft. In Calcutta was het echter in een geval niet overtuigend: daarop inviteerde het slachtoffer-in-spe zijn moordenaars mee naar zijn huis te gaan. Toen ze daar een H. Hartbeeld vonden en andere katholieke devotionalia, vertrokken zij, na hun „excuses" te hebben aangeboden!"

Dringend verzoeken wij onze postabonné's hun abonnement 1947 vóór 15 Juli a.s. te voldoen. Giro 28228 St. Claverbond, Graafseweg 7, Nijmegen.

Na die datum zal over het abonnementsgeld gedisponeerd worden met verhoging van incasso- en administratiekosten

Aan allen, die hun abonnement reeds voldeden onze hartelijke dank!

REDACTIE „BERICHTEN UIT JAVA"

Zelfregering en godsdienstvrijheid

In ons Januarinummer memoreerden wij het feit, dat, nu Voor-Indië zijn onafhankelijkheid praktisch bevochten heeft, en de lijnen van zijn „Zelfregering" gaat uitstippelen in nieuwe Constituties, er voor de Katholieke Kerk in Voor-Indië een periode aanbreekt van grote spanning. Pater Moyersoen S.J. gaf de kern van de kwestie weer met de woorden: „Indien de Zelfregering van India zich baseert op de traditionele godsdiensten, het Hindoeïsme en de Islam, breekt voor de Kerk van Christus een zware tijd aan; als echter de zelfregering van Voor-Indië daarboven uitgrijpt en de volledige vrijheid van godsdienst garandeert, is de toekomst voor de Katholieke Kerk vol perspectief." Het ultranationalisme, staatkundig bezien, en overgebracht ook op godsdienstig terrein, is een uiterst groot gevaar voor de zending der Kerk.

De Kerk verstaat onder volledige vrijheid van godsdienst: de mogelijkheid de Christelijke Beginselen vrij toe te passen op het terrein van het persoonlijk

leven, het gezinsleven en het openbare leven. Het Licht van Christus heeft het volle recht alle facetten van het menselijk leven onbelemmerd te belichten. Voor ons katholieken van Nederland, die ons de strijd om het katholiek onderwijs nog goed herinneren, is het evident, dat ook het onderwijs behoort tot de objecten van godsdienst- en gewetensvrijheid. Waar bij het onderwijs grote invloed wordt uitgeoefend op de karaktergroei en de levensovertuiging; waar het onderwijzend personeel zeer veel kan bijdragen tot de opbouw òf de afbraak van de ontwikkeling van verstand en hart, daar is de mentaliteit dier opvoeders ten overstaan van het geweten der ouders en van de Kerk allerbelangrijkst. Dit geldt evenzeer voor Voor-Indië.

De positie van de Katholieke Kerk in Voor-Indië

De Katholieken in Voor-Indië vertegenwoordigen een sterke minderheid van 4½-millioen tegenover een totale bevolking van 400-millioen, waarvan 300-millioen Hindoe zijn en 90-millioen Mohammedanen. Een groot gedeelte van de katholieken woont ten zuiden van de lijn Goa-Madras; sterke centra vindt men in Bombay, Calcutta en Ranchi en in de Noordelijke steden treft men nog een aantal kleinere groepen aan. Het land telt 58 Bisdommen, behorend tot 10 Kerkprovincies. Drie Aartsbisdommen en 13 Bisdommen staan geheel onder leiding van de inheemse clerus. Voor wat de sociale positie van de katholieken betreft is de meerderheid arm; een gedeelte echter geniet welstand en onder de katholieken van de Syro-Malabaarse Ritus treft men zelfs een groot aantal grootgrondbezitters en kooplieden aan. De Christelijke gemeenschap in Voor-Indië, hoe klein in verhouding ook — zij maakt slechts 1% van de bevolking uit — behoort echter tot de meest gecultiveerde bevolkingsgroepen. Voor een wel heel groot gedeelte heeft het zulks te danken aan het katholiek onderwijs. De toestand van het katholiek onderwijs geeft de volgende cijfers:

5200 Lagere Scholen
450 Middelbare Scholen
150 Vakscholen
40 Normaalscholen
310 Colleges (High Schools)
26 Universitaire Colleges.

De houding van Voor-Indië tegenover de godsdienst

Hoe staat de grote Leider van Voor-Indië, Pandit Jawaharlal Nehru, tegenover de godsdienst, in het bijzonder tegenover de Kath. Kerk? Persoonlijk heeft Pandit Nehru erkend: Ik vrees, dat het mij onmogelijk is mijn toevlucht te nemen tot de godsdienst, welke dan ook! Ik geef de voorkeur aan de volle zee met al haar stormen. En ik stel niet zo heel veel belang in de dingen van het „jenseits," in hetgeen na de dood gebeurt. Ik vind de problemen van dit leven meer dan voldoende om mijn geest bezig te houden." Blijkt uit deze persoonlijk mededeling, dat Nehru in ieder geval de godsdienst niet als het kernprobleem van zijn leven ziet — zijn jeugd droeg het kenmerk van gebrek aan religieuze vorming —, anderzijds echter erkent hij toch, met aanhaling van

Oproep
aan allen die willen helpen

★

VRIENDEN!

De politieke situatie doet verwachten, dat binnenkort Midden-Java open zal liggen en een begin gemaakt kan worden, ook onzerzijds, met het herstellen van het onnoemelijk vele leed, dat daar geleden is en geleden wordt door duizenden.
Onze oproep is hoogst-ernstig!
Met verwijzing naar het Woord van Christus: „Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed" komen wij Uw steun vragen voor een grootscheepse kledingactie ten behoeve der bevolking van Midden-Java.

DE SITUATIE

De Republiek Indonesia heeft moeten goedvinden, dat de kinderen „naakt" naar school gaan.
Ondanks deze concessie zijn er duizenden, die uit fijn schaamtegevoel noch school, noch kerk bezoeken.
De allerarmsten komen niet buiten de gedèkwand van hun huisje.
Beter gesitueerden wagen zich tot aan de verkeerswegen en dragen ..... zakkengoed.

Een enkel feit uit honderden:

Roesmidjan zou graag trouwen met Roesmidjah. Bruid noch bruidegom had kleren. De pastoor leende zijn deken en pyama. De deken werd het bruidstoilet, de pyama het galakostuum van de bruidegom. Zó kon het huwelijk doorgaan!

Wat wij vragen:

Dit is het, wat wij hen willen geven.

VOOR DE MANNELIJKE GENERATIE

Helpt ons aan broeken, jasjes, blouses en broekenstof!

Welke stof? Uitsluitend zomerkatoen. Geen wol.

Voor welke leeftijd? Voor alle leeftijden.

Welke kleuren? Wit, zwart, blauw, rood, khaki, enz.

Welke heupsluiting? Met elastiek of band.

Nieuw of oud? Zowel nieuw als oud. **Alles, doch geen vodden of totaal versleten goed!** Onze actie mag dus geen voddenverzameling worden!

VOOR DE VROUWELIJKE GENERATIE

Helpt ons aan jurkjes en baadjes en stof daarvoor!

Welke stof? uitsluitend zomerkatoen. Geen wol.

Voor welke leeftijden? De jurkjes voor meisjes tot 16 jaar. De baadjes voor hogere leeftijden.

Nieuw of oud? Zowel nieuw als oud. Alles is welkom, indien het nog in ordentelijke staat verkeert.

Wij herhalen nogmaals: **Geen vodden en geen totaal versleten kleren!**

IN HET ALGEMEEN

Textielpunten en geld voor de aankoop van stof.

Zo zagen wij er vroeger uit. Helpt ons aan jurkjes en baadjes!

Aan wie Uw gaven moeten worden opgezonden → z. o. z.

1. Broeken, jasjes, blouses en broekenstof te zenden aan: **Kledingactie Java; Missiesectie Externen, Canisius-college, Nijmegen.**

2. Jurkjes, baadjes en damesstof op te zenden aan: **Kledingactie Java; Pensionaat Mariënbosch, Groesbeekseweg 351, Nijmegen.**

3. Textielpunten en geld op te zenden aan: **Kledingactie Java; St. Claverbond, Graafseweg 7, Nijmegen (Giro 28228).**

Vrienden!

Doet mee aan dit werk van lichamelijke barmhartigheid! Weest present bij dit dringend apostolaatswerk!

Gedenkt het Woord van Christus; **„Ik was naakt en Gij hebt Mij gekleed".**

Laat U deze kans om Christus te kleden niet ontnemen, want Hij geeft U daarvoor de Hemel in handen!

DIR. „BERICHTEN UIT JAVA", Graafseweg 7 Nijmegen.

Romain Rolland, de religieuze tendens in de mens, ook in zich zelf: „Het zoeken naar de Waarheid, en zulks zonder vrees en tot iedere prijs, in een eenvoudige oprechtheid, bereid tot ieder offer."
Heeft Nehru daarenboven in het verleden (1936) zich scherp uitgelaten tegenover de diverse godsdiensten, merkwaardigerwijs maakte hij daarbij een uitzondering ten opzichte van de Kath. Kerk: „Wat het Katholicisme betreft, dit is blijven vasthouden aan zijn oude gezichtspunt van het Dogmatisch Geloof; zolang het daaraan zal vasthouden, zal het ook bloeien .... Het komt mij voor, dat heden ten dage het Rooms Katholicisme de enige levende Godsdienst is van het Westen." De sociale Encyclieken van de laatste Pausen hebben zijn volle aandacht, want de sociale positie van zijn land staat in het brandpunt van zijn werkzaamheid. In een particulier onderhoud moet hij daarom eens gezegd hebben: „Indien ik een godsdienst moest kiezen, dan zou deze de Katholieke Godsdienst zijn." Van hem ook — en niet van Ghandi, wiens uitlatingen niet altijd geruststellend zijn — is de verklaring, weergegeven bij een interview met een reporter van de Catholic Herald: „De Christenen hebben niets te duchten. De Christenen maken deel uit van het volk van India. Hun tradities zijn eeuwenoud en zij hebben veel bijgedragen tot het culturele en geestelijk leven van het land." Hij is dan ook overtuigd, dat de Christelijke scholen zullen blijven! (Kath. Archief).
De eerste verslagen van de Constituerende Vergadering van India wettigen eveneens de hoop op een objectieve en beheerste houding. In deze vergadering hebben 11 Christenen zitting, van wie vijf katholiek zijn. De Indische Jezuiet, Pater J. D'Souza, werd speciaal belast met het uiteenzetten en het verdedigen van het Christelijke standpunt in alle problemen, die de belangen van de Christelijke bevolking van Indië raken. Een samenvattende conclusie van de eerste bijeenkomsten luidt: „Wij kunnen verwachten, dat godsdienstvrijheid in de algemene zin van het woord, door de Constitutie zal worden gegarandeerd: dat het recht tot „verkondiging van het Geloof" eveneens zal worden toegestaan. Maar ook zijn er tekenen, die er op wijzen, dat pogingen in het werk gesteld zullen worden wettelijke bepalingen te verkrijgen tegen massabekeringen en bekeringen, waarvan de motieven niet geheel belangeloos zijn. Waarschijnlijk zal ook het recht der Kerk in zake eigen scholen erkend worden, maar geenszins is het duidelijk, of de Staat die scholen ook zal subsidieren, en vooral wat betreft de Lagere Scholen blijft dit twijfelachtig. (Fides)
Hoe zal de bevolking zelf tegenover de Kerk reageren? Men spreekt zo dikwijls over de „Indische verdraagzaamheid;" bestaat die werkelijk? In het zakenleven weten de leden van de godsdienstige gemeenschappen loyaal met elkaar om te gaan, maar vanuit godsdienstig oog-

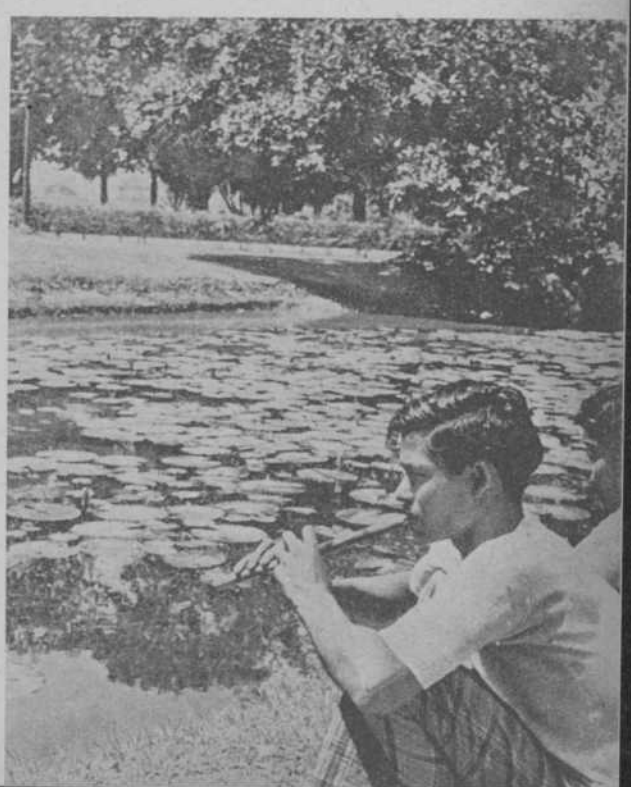

punt vormt iedere groep een eigen afgesloten geheel. De bekering tot een andere godsdienst, ja zelfs reeds de propaganda daarvoor kan intense reacties teweegbrengen. De furieuze strijd tussen de Hindoes en Mohammedanen vindt haar oorsprong in de felle godsdienstige tegenstellingen van beide groepen. Hoe zou derhalve de reactie zijn, als de Kath. Kerk in Voor-Indië tot een grootmacht zou uitgroeien? Nu zij nog een minderheid is, nl. 1% van de gehele bevolking, zal de leeuw van de Islam, wiens wezen de vijandschap insluit tegen het Christendom, voorlopig nog wel niet brullen en bijten. Maar als hij zijn manen slechts schudt, kan dit voor de kleine minderheid reeds funeste gevolgen hebben.
Een lichtpunt is, dat Voor-Indië in zijn opgang naar de moderne beschaving het particulier onderwijs niet zal kunnen missen. 85% van de bevolking is analphabeet; van de 700.000 dorpen bezitten er slechts 14.000 een Lagere School. Daarom is door Hindoe-provinciale Besturen menigmaal een beroep gedaan op het particulier initiatief, om in plaatsen, waar geen officiele scholen bestaan, zoveel mogelijk particuliere scholen te openen.

Nu echter twee feiten

In een artikel, geplaatst in het tijdschrift der Belgische Jezuieten, genaamd „Jezuietenmissies," vraagt Pater L. Dumoulin zich met zekere angst af, aan de hand van wat er sinds twee jaren gebeurt in Travancore en Ceylon, of een ultra-nationalistisch Voor-Indië de godsdienstige onverdraagzaamheid niet zo ver zal drijven, dat het particulier katholiek onderwijs sterk belemmerd en op de duur volkomen onmogelijk gemaakt zal worden. Wat is er gaande?

Travancore

Travancore is een onafhankelijke Indische staat, gelegen op de Z. W.-kust van Brits-Indië. Op een bevolking van 6.000.000 zielen, zijn er 1.300.000 katholieken, die een invloedrijke, goed-georganiseerde en vrij welgestelde minderheidsgroep vormen. Het grootste deel van de clerus bestaat uit inlandse priesters. Roepingen zijn er talrijk: sinds de laatste twintig jaren leverde Travancore meer dan 800 missionarissen voor de rest van Indië.
Van de 3052 Lagere Scholen in Travancore, staan er 2169 onder particulier beheer en hiervan zijn ongeveer 1500 instellingen katholiek. Al deze bizondere scholen werden van staatswege gesubsidiëerd. In Maart 1945 bracht een regeringscommissie voor 't Lager Onderwijs een zeer lovend advies uit over de bizondere Lagere Scholen.

'n Donderslag bij heldere hemel

Als een donderslag bij heldere hemel kwam toen het wetsvoorstel van de Hindoe-Premier Sir C. P. Ramaswamy Iyer: de Staat zou zich de zorg voor het Lager Onderwijs moeten toeeigenen en alle subsidies voor het bizondere onderwijs afschaffen. Dit wetsvoorstel werd met een niet-katholieke meerderheid (die

nauwelijks 11% der vrije scholen beheerde) aangenomen en door de Rajah bekrachtigd. Voor het staatsonderwijs werd een aanvankelijk budget gestemd van 57.000.000 gulden en verder een jaarlijks budget van 12 millioen gulden, waaraan natuurlijk de katholieken (22% van de bevolking) hun aandeel moeten bijdragen.
Deze aanslag op de vrijheid der Kerk in zake onderwijs kon natuurlijk niet zonder protest blijven. De bisschop van Changanacherry (een diocees met 300.000 katholieken) publiceerde een herdelijke brief, waarin hij de wantoestand aan de kaak stelde en gebeden voorschreef opdat deze aanslag zou mogen verijdeld worden.
De Eerste Minister eiste intrekking van dit document, dat hij als opruiend bestempelde. De bisschop weigerde. Toen begon een ware vervolging : processies werden verboden ; protestvergaderingen werden door de politie uiteengedreven ; de katholieke pers kwam onder censuur te staan ; twee katholieke dagbladen werd het stilwijgen opgelegd en verscheidene katholieke voormannen werden gevangen gezet.
Toen kwam heel katholiek Indië in beroering. Drie Aartsbisschoppen zonden een memorandum aan de regering van Travancore. Overal werden massabetogingen georganiseerd. Duizenden protest-telegrammen werden naar de Rajah en naar de Vice-koning te Delhi gezonden. Zelfs Hindoe-leiders van de Congres-Partij zonden protesten in. Alles tevergeefs : de Rajah en de Premier hielden voet bij stuk en in Juni 1946 werden in drie districten staatsscholen geopend, waarmee de daar bestaande katholieke scholen praktisch geëlimineerd werden.

Ceylon

Ceylon telt 900.000 katholieken of 8% van de totale bevolking. De katholieke missies beheren er meer dan 500 Lagere Scholen of 14% van al de Lagere Scholen van het eiland, met een schoolbevolking van 80.000 kinderen. Van de 330 Engelse middelbare scholen en colleges, staan er 15 onder beheer van de Staat, 218 onder dat van niet-katholieke gemeenten en 93 (of 28%) onder leiding van de katholieken. Deze laatste tellen 30.000 leerlingen of meer dan 40% van het totaal aantal leerlingen. Uit deze cijfers blijkt al genoegzaam, in welk hoog aanzien de katholieke onderwijs-inrichtingen bij de bevolking staan en dat deze niet alleen door katholieken bezocht worden.
Tegen dit succes nu richten zich de anti-katholieke drijverijen van de Boeddhistische Minister van Onderwijs, Dr C. W. W. Kannaugara. Ziehier de voornaamste bepalingen van de Wet op het Bizonder Onderwijs van 28 Augustus 1945 :

1) Het onderwijs is kosteloos. De Staat zorgt voor de bezoldiging van het onderwijzend personeel en het onderhoud der scholen.

2) Het is verboden nieuwe bizondere scholen te openen : alle nieuwe scholen moeten Staatsscholen zijn.

3) Moeten gesloten worden : alle bizondere scholen, die niet een minimum hebben van 30 leerlingen (behorende tot de godsdienst van het schoolbeheer),

inwonende bij hun ouders op minder dan 2 mijl afstand van de school voor de jongens of 1 mijl voor de meisjes.

4) In de bizondere scholen moet onderricht gegeven worden in a l l e godsdiensten, die in de school door minstens 15 leerlingen vertegenwoordigd zijn.

Genadeslag voor de Katholieke scholen

Men begrijpt, dat vooral de twee laatste punten de genadeslag geven aan het bizondere katholiek onderwijs. Gezien het gering aantal katholieken kunnen onze scholen en colleges niet bestaan voor katholieke leerlingen alleen en daarom staan zij open voor kinderen van allerlei gezindten: Boeddhisten, Mohammedanen, Hindoes en Protestanten. Het spreekt van zelf, dat wij in onze katholieke onderwijsinrichtingen geen godsdienstles kunnen geven in Boeddhisme, Mohammedanisme, Hindoeïsme, of Protestantisme. Er zit dus niets anders op, dan geen niet-katholieke kinderen op te nemen, wat in de meeste gevallen gelijk staat met de school sluiten. Bovendien is aan de meeste grotere scholen een internaat verbonden, omdat de katholieken zeer verspreid wonen in verafgelegen dorpen, en dus op grotere afstand dan de in punt 3 wettelijk vastgestelde. Om slechts één voorbeeld aan te halen: in het bisdom Kandy zouden van de 60 katholieke scholen slechts 3 de bepalingen van de wet kunnen nakomen.

Die toestand was natuurlijk aan de wetgevers niet onbekend. Men ziet dus met welk een geslepen sluwheid die wet is uitgedacht om het bizonder katholiek onderwijs ten gronde te richten.
Naar aanleiding van deze bepalingen verzamelden zich te Jaffna op Ceylon een indrukwekkende menigte om te protesteren tegen dit decreet van de Regering. Hindoeistische, Mohammedaanse, Protestantse en Katholieke redenaars voerden achtereenvolgens het woord. Allen verzetten zich tegen de afschaffing van de scholen, waar godsdienst in het gewone leerprogram is opgenomen. Ook hier bleken alle protesten aan dovemans oren te zijn gericht.

Wolken ook boven Chota Nagpur

 In dit gebied van Voor-Indië wonen de Munda's, de Oeraons en de Kharia's,

stammen wier karakter eenvoud en vriendelijkheid ademt. In 1885 begonnen daar de Belgische Jezuieten onder leiding van Pater Constant Lievens het missiewerk en zij gebruikten daarbij de indirecte methode. De bevolking ging gebukt onder zware belastingen en werd verpauperd door de woekeraars en de zemindars, de grootgrondbezitters. Pater Lievens werd de grote leider bij de verdediging van de economische belangen der bevolking. Hij studeerde rechten en trad met enorm succes op als rechtskundig Raadsman. Hele dorpen riepen de hulp in van „Libin Sahib." Zijn sociale actie kreeg steun in Pater Hoffmann S.J., die de „Chota Nagpur Tenancy Act" inspireerde, een wet, waarbij aan de bevolking het eigendomsrecht op de grond werd verzekerd. Door hem ook werd de „Chota Nagpur Cooperative Credit Society" opgericht, een volksbank, die in de 38 jaar van haar bestaan aan de bevolking grote diensten bewezen heeft. Deze intelligente bevolking heeft de motieven gepeild, welke de stimulans waren voor de missionarissen. Zij begrepen de belangeloze liefde die voor hen in het krijt trad. Deze liefde werd met vertrouwen en toegenegenheid beloond, want nu na 60 jaren telt het Diocees Ranchi 360.000 katholieken ; 46 inheemse seculiere geestelijken en 30 inheemse Jezuieten ;
De Missie heeft ruim 800 Lagere Scholen ; 40 Middelbare Scholen, 20 vakscholen, 7 Colleges (High Schools) en 1 Universitair College en bereikt door haar onderwijs ruim 36.000 leerlingen, waarvan 26.000 jongens zijn.
Doch ook hier vertoont zich het ultra-nationalisme. Ook hier wordt gesuggereerd, dat de Engelsen moeten verdwijnen en met hen : de Westerse industrie, wetenschap, beschaving, ja, ook de religie. Propagandisten gaan het land rond en trachten de invloed van de missionarissen te fnuiken. „Waarom, zo houden zij de bevolking voor, U zo hechten aan de toog van uw priesters, waarom naar hen luisteren ? Het zijn toch vreemdelingen, die slechts hun eigenbelang zoeken. Maak u los van de invloed der Missie."
Ook hier dus pakken de wolken samen en kunnen zij zich ontladen in een onweer van vervolging.

Onze conclusie

De toekomst van het katholiek missiewerk in Voor-Indië is nog zeer twijfelachtig. Niet de persoonlijke mening van de grote Leider, niet zijn toezeggingen, niet de redelijke houding van Congres en Constituerende Vergaderingen, maar de daadwerkelijke houding van de honderden hooggeplaatste leiders der verschillende districten zullen de toekomstmogelijkheden der missie in handen hebben. Niet de woorden, maar de daden zullen uitmaken, of de leiders van de volken van Voor-Indië zich zullen kunnen uitwerken boven ultra-nationale excessen, boven hartstochtelijke godsdienstige antipathiën. Gezien de woorden van de Leider, gezien de houding van de Constituerende Vergadering, in aanmerking genomen de protesthouding van een groot deel der bevolking, is er reden tot hoop. Maar evenzeer wettigen de gesignaleerde feiten een angstige twijfel aan een vredige verbreding van de toekomstmogelijkheden der Kerk in Voor-Indië. Behoeft het nog betoog, missievrienden, dat wij met de grootste aandrang bij God moeten smeken om in de noden Zijner Kerk te voorzien !

B. SONDAAL S.J.

Het Pinksterwonder

Op de stichtingsdag der Katholieke Kerk, toen de Apostelen, bezield door de Heilige Geest, het Evangelie verkondigden aan een grote menigte mensen van allerlei landaard, konden alle toehoorders hen verstaan „ieder in hun eigen taal." Door dit talenwonder heeft de H. Geest als het ware de waardering voor de moedertaal bij de mensen ingescherpt en voor het apostolaat als het aangewezen middel voorbestemd. En de praktijk der missionerende Kerk heeft zich steeds trouw aan deze opdracht gehouden.

Missionarissen: eerste taalvorsers

Als men ziet naar de ontzettende moeilijkheden, die de missionarissen hebben moeten overwinnen om dit beginsel van eigen taal consequent door te voeren, mag men wel veronderstellen, dat daar zeer belangrijke voordelen tegenover staan. Hoevelen zijn er niet geweest die, in afgelegen streken doordringend, de taal van de inheemse bevolking woord voor woord moesten achterhalen, trachten te leren spreken en schriftelijk vast te leggen. Missionarissen zijn de pioniers geweest in de studie van Oosterse en Afrikaanse talen, en waren de eersten, die spraakkunst en woordenboek samenstelden van volkomen onbekende volkeren. En nu deze voorarbeid verricht is, hoeveel tijd, energie en zelfverloochening wordt er nog steeds niet geëist van de Europese missionaris, die zich geheel wil inleven in het milieu van het volk, waaronder hij werkt. Niettemin is deze inspanning het meest noodzakelijke menselijke middel en het geheim van 't succes in het apostolaat.

Volk en taal

Ieder volk is met zijn eigen taal vergroeid, ieder volk denkt en leeft in zijn taal, en belichaamt zijn natuur en ontwikkeling, zijn nationale verworvenheden en zijn historie in de nationale taal, die zo uitgroeit

TAALPROBLEMEN OP MIDDEN-JAVA

tot de kostbare waardemeter, die zijn cultuur karakteriseert. In de taal weerspiegelt zich dan ook het innerlijke leven van een volk, zijn gedachten en ervaringen, zijn indrukken van de buitenwereld, zoals het die verstandelijk verwerkt, en zoals het die aanvoelt in het hart. Het landschap, dat het omgeeft, verschaft het de taalbeelden, waarin het denkt. De strijd, die het te voeren gehad heeft met zee of woestijn, met het klimaat of de dierenwereld, ligt in de denkvormen van zijn beeldspraak vervat.
Dit geheel van volksaanleg en geestesontwikkeling, maatschappelijke toestanden en geschiedenis, kortom alle physische en psychische factoren, die op een beschaving inwerken, heeft zich zodanig in de gemeenschappelijke cultuur en gemeenschappelijke taal uitgedrukt, dat ieder individu slechts leert en tot ontwikkeling komt in de school van zijn moedertaal, en dat taalkennis het enigst middel is om in het geestesleven van een volk door te dringen en dit op zijn beurt iets bij te brengen, dat blijvend is. Het aanranden van de moedertaal staat gelijk met het aanranden van een beschaving; de geestelijke verminking en de onevenwichtigheid, die door de minachting van de taal teweeg worden gebracht, bewijzen dat een volk zich buiten de natuurlijke sfeer van zijn eigen taal niet gunstig ontwikkelen kan.

Kerk en taal

De eerbied voor de landstaal nu stelt des te strenger eisen naarmate men het volk een waardevoller goed deelachtig wil maken. Als het doel der Missie nu geen andere is, dan de zichtbare Kerk van Christus te planten in het hart van een volk, dan volgt hieruit aanstonds de gebiedende eis van het exclusief aanwenden van de eigen taal van het volk. Het Kerkelijk Recht stelt dan ook de inheemse talen verplichtend voor missie-seminaries. Veelvuldiger en uitvoeriger zijn de richtlijnen van de Congr.de Prop. Fide aan de Missieoversten, waarvan een practische vermaning van 6 Jan. 1920 aldus luidt:
„De missionarissen moeten geen moeite doen om hun eigen moedertaal onder de inheemse bevolking te propageren; ze zouden maar de indruk wekken groter zorg te hebben voor hun eigen practisch nut dan voor het heil der zielen. (Hierdoor wordt echter geenszins verboden om in de missiescholen onderricht te geven in die Europese talen, die voor de leerlingen nuttig kunnen zijn). Ze moeten zorgen de taal te leren van de volkeren, waarheen zij gezonden zijn; preken, godsdienstonderricht, openbare toespraken in scholen en soortgelijke bijeenkomsten moeten altijd in deze landstaal gegeven worden, opdat ze voor iedereen van nut kunnen zijn en door iedereen verstaan en begrepen kunnen worden."

Ook uit vele andere documenten van de laatste tijd spreekt steeds het grote respect dat de Kerk toont ten aanzien van de volksaard en het taaleigen, in de overtuiging, dat allen van welke stam of taal ook in dat huis van aller Vader, waar allen onder de wet en in de vrede van Christus leven, volkomen dezelfde kinderrechten genieten." (Paus Pius XII in Summi Pontificatus). En ieder kind heeft recht op de taal van zijn moeder!

Hoe is nu de taalsituatie op Java?

Van de vier grote taalgebieden, (het Javaanse, Soendase, Madoerese en Maleise) beperken wij ons tot de beschouwing van het Javaanse, dat veruit het belangrijkste is, en voor de missie de grootste problemen opwerpt. Aldaar werd en wordt nog ten dele de natuurlijke voorrang van het Javaans door twee rivalen bedreigd, door het Nederlands en door het Maleis.

Het Nederlands

Wat het Nederlands betreft: tot voor kort was de kennis van deze taal voor Javanen het onontbeerlijke middel tot verdere ontwikkeling op intellectueel en maatschappelijk gebied. Voor zaken, voor elke promotie en voor de ambtenarij was men aangewezen op het Nederlands. En zo werd er op alle middelbare en hogere scholen onderwijs gegeven met het Nederlands als voertaal, en stond er een uitgebreide wetenschappelijke literatuur over allerlei Indonesische onderwerpen ten dienste van de Javaan, die Nederlands had geleerd.
Het streven naar vooruitgang, zo kenmerkend voor de laatste dertig jaren van de Indische jeugd, veroorzaakte dat het Nederlands reeds zijn vaste plaats had veroverd in alle Javaanse lagere scholen (H. I. S., Schakelschool). Ook de Missie kwam met haar scholen aan deze vraag naar Westers onderwijs, voor zover deze redelijk was, tegemoet. Maar de Javanen zelf ware de eerste propagandisten van de buitenlandse taal. R. A. Kartini schrijft:
„Alleen de kennis van een Europese taal, en in de aller-eerste plaats natuurlijk het Hollands, zal voorlopig de bovenste lagen der Inlandse maatschappij tot ontwikkeling, tot geestelijke vrijheid kunnen brengen. De kennis der Hollandse taal is de sleutel, die de schatkamer van Westerse beschaving en wetenschap ontsluit; men heeft er te werken om zich die schatten eigen te maken." (Door Duisternis tot Licht).
Zo dachten vele Javanen met haar, al is het waar, dat velen in het Westers onderwijs eer een middel tot financiële dan tot culturele vooruitgang zagen. Daardoor had deze taal politiek vele kwade gevolgen. Het Nederlands dat van zo geheel andere structuur is dan het Javaans, had een bedervende invloed op het nog onontwikkelde taalgevoel van het Javaanse kind. De eis om twee zeer verschillende denk- en spraakwijzen goed uit elkaar te houden is in de eerste levensjaren te hoog, ontwikkeling van het eigen, natuurlijk taalmilieu werd er door verwaarloosd en misvormd, de regelmatige ontwikkeling van het jonge denken werd er door belemmerd.
Er kwam weldra een reactie. Het „Tripoesat"-systeem der Taman-Siswa-scholen stelde zich, in navolging of althans in overeenstemming met het Wardha-opvoedingsschema van M. K. Ghandi, een nationaal onderwijs tot doel, waar geen plaats meer was voor het Nederlands. En ook in andere kringen onstond

gaandeweg een herleefde belangstelling voor de eigen taal, die zich uitte in het stichten van Javaanse letterkundige tijdschriften, en in de Ngoko-beweging, die het Javaans natuurlijker en eenvoudiger beoogde te maken.
Doch voordat deze Javaanse taal-emancipatie bevredigend succes had kunnen boeken, werd Java in de maalstroom van internationale verwikkelingen gesleurd; er kwam oorlog, waarin het Nippons op scholen verplichtend werd gesteld, er kwam de nationale revolutie, waarin die andere tegenstander en bederver van het Javaans naar voren trad: het Maleis.

Het Maleis

Waarom werd juist het Maleis gekozen als de nieuwe eenheidstaal voor het nieuwe Indonesie, daar het in verhouding tot tien andere Indonesische talen in aantal sprekers moet onderdoen?
Oorspronkelijk was het oude Maleis, dat geheel verschilt van het moderne Maleis de gemeenschappelijke taal die gesproken werd door alle jongere volkeren der Archipel, die rond 300 vóór Christus vanuit Malaya (Malakka) emigreerden en zich verspreid hebben over de grote eilanden, toen slechts sporadisch bewoond door de oudste bevolking: de Indonesiërs (ook vroeg-Maleiers genoemd). Deze immigranten hebben zich in de loop van tien eeuwen ontwikkeld tot de historische volkeren van heden: Javanen, Soendanezen, Madoerezen, Baliërs, Menangkabauers, Atjehers, zijn allen in deze oorspronkelijk-ethnologische zin Maleiers (men noemt ze deutero-Maleiers of jong-Maleiers).
Het gewone spraakgebruik echter beperkt de naam Maleiers tot één enkel volk, nl. tot de bewoners van Malakka,de Riouw-Lingga-Archipel en tot enige kleinere bevolkingsgroepen aan de Noordkust van Java. De taal van al deze jong-Maleiers week steeds meer af van de oorspronkelijke eenheidstaal, maakte een zelfstandig ontwikkelingsproces door en werd een afgesloten en geïsoleerde landstaal. Alleen de Riouw-Maleiers, die een zeevarend volk waren, gelukte het grotere invloedssfeer te krijgen, en door middel van hun handelsbetrekkingen verspreidden ze hun taal als een lingua franca over de voornaamste verkeerscentra van de archipel.
Reeds lang kon iedere ontwikkelde Javaan zich voor de handel behelpen met dit Maleis, zonder enige nadelige invloeden voor eigen taalzuiverheid. De nationalistische beweging koos sinds de eerste wereldoorlog deze taal uit als het voertuig van haar streven.Meer en meer werd het Maleis leervak op de scholen, de taal van congressen, de taal van volksraad. Maar daarnaast werd de eigen landstaal in ere gehouden en in meer dan dertig talen werden er boeken gedrukt en onderwijs gegeven.
Toen kwam de Nippon-invasie, en de bezettingsautoriteiten kondigden een bevel af van algemeen gebruik van een eenheidstaal: het Maleis, dat zij omdoopten met de pretentieuze benaming „Bahasa Indonesia", Het Indonesisch. Dit werd de officiele taal van het openbare leven, van het algemeen en plaatselijk bestuur, van de pers en van de scholen. De andere talen konden als dialect blijven beoefend worden.
Deze maatregel is door de Republikeinse regering bestendigd. Door een besluit van de republikeinse taalcommissie werd in het begin van dit jaar het Maleis verplichtend gesteld voor alle onderwijs, dagbladen, tijdschriften en vergaderingen. De herwonnen eenheid en vrijheid der Indonesische volkeren moest belichaamd en bevorderd worden door de eenheid van taal! Ook het Nationaal onderwijs

volgde deze nieuwe richting, en talloze Javanen in hun vurige ijver voor hun nieuwe status zijn bereid gevonden om het offer van hun eigen taal te brengen. Zij achten — voorlopig of definitief — de ene Indonesische eenheidstaal een onmisbare conditie voor de nationale aaneensluiting der „eilanden en volkeren" in de strijd tegen koloniale overheersing vóór de „nationale Reconstructie."

Pater van Lith en het Javaans

In de huidige stand van zaken is het zeer leerzaam om even terug te grijpen op enige ideeën van Pater F. van Lith, de eerste organisator van de Java-Missie, de missionaris, die het Javaanse volk zo buitengewoon goed kende en lief had. Hij verdedigde vurig het beginsel, dat elk der Indonesische volksgroepen hun eigen moedertaal ter harte moest nemen en beschouwde de ontwikkeling van het Javaans als eerste voorwaarde voor algemene culturele vooruitgang. Van het Nederlands vreesde hij een bedervende invloed op het Javaans, maar achtte de kennis ervan voorlopig voor velen nog nodig, doch niet voor de massa. Het Maleis daarentegen, vooral het schoolmaleis, achtte hij voor Javanen volkomen overbodig en ten opzichte van hun eigen taal gevaarlijk. Op het Javaanse taalcongres van Solo in 1924 sprak hij in een verhandeling over „De Nationale Spraakkunst" aldus de Javanen toe :

„Jullie afstammelingen van Modjopahit. Is onder U niet een G a d j a h - M a d a *) die belooft geen palapa te eten, vóór te Solo een cursus is opgericht tot vorming van Javaanse taalgeleerden, vóór een goede Javaanse spraakkunst bestaat, vóór het Maleis wordt weggejaagd van de scholen, vóór Javaans wordt de Regeringstaal voor de Javanen, vóór de Maleise dagbladen in het vuur worden gegooid, vóór de Javanen weer groot gaan op hun eigen taal en minachtend neerzien op een ieder, die het niet vloeiend mooi kan spreken !"

Het Javaans ongeschikt?

In 1946 werd de eerste Javaanse hogeschool opgericht te Jogjakarta met als voertaal .... Maleis, en de naam der school luidt .... G a d j a h - M a d a ! Zijn wellicht de toestanden in de laatste twintig jaren veranderd ? De Javanen-voorstanders van het Maleis beroepen zich op diverse argumenten tegen hun eigen taal.

Vooreerst het Javaans zou niet actief, niet dynamisch genoeg zijn, zou zo zeer onder de ban van traditie en adat staan, dat het de moderne geestesgesteltenis niet vermag te dragen, nog minder voorthelpen ; de accenten zijn te slepend, de klanken te dof voor de vitaliteit, waarmee de nieuwe orde doorbreekt in de geesten der mensen. „Het gemoderniseerde Maleis moet de stoot geven tot een nieuwe dynamische geest, tot vorming van de nieuwe cultuur, de cultuur der eenheid van Indonesië" (Woorden van S. Sjahrir in Poedjangga Baroe 1938). maar als het Maleis tot dit doel moet geintensiveerd en omgevormd worden, zal dan het Javaans ook niet tot omvorming geschikt zijn ?

Vervolgens eist de Javaanse etiquette het gebruik van verschillende rangtalen overeenkomstig de verschillen in maatschappelijke stand. Dit is in strijd, zegt men, met de democratische geest, die een wezensbestanddeel is der nieuwe orde.

*) Gadjah Mada was de Rijksbestuurder onder de beroemde Javaanse Koning Hayam Woeroek (1350-1389).

Deze rangtalen kweekten die zachtaardige onderdanigheid, die al te lang reeds werd misbruikt door de imperialistische uitbuiters, en nu wijken moet voor het eensgezinde doelbewuste najagen van een eigen nationale verheffing (Voorjaarsrede Soekarno 1943). Doch in dit opzicht was er reeds vroeger een Ngoko-beweging binnen de grenzen van het Javaans mogelijk zonder toevlucht tot een vreemde taal.

De geslotenheid van het Javaanse taalgebied zou bovendien een aanleiding kunnen zijn tot separatistische neigingen en de zaak der eenheid afbreuk doen. Wij vragen ons af of daarvoor de verloochening van de eigen moedertaal wel verantwoord is? Iedere taal is natuurlijk in zich beperkt en kan niet tegelijk alle mogelijkheden realiseren. De groei echter van een zo belangrijk onderdeel der Indonesische gemeenschap als de Javaanse is zeer gebaat met een ontwikkeling volgens de natuurlijke lijnen en eigen wetten van volksaard en volkseigen. Als het onderdeel zijn specifieke geaardheid bewaart en veredelt, zal dat zeker aan het geheel ten goede komen.

De Missie in de taalstrijd

Het is zo enerzijds zeker te bewonderen, dat vele Javanen om wille van hooggestelde idealen de kostbare hun toevertrouwde schat van de eigen taal willen prijsgeven. Dat komt waarachtig niet uit gemakzucht voort! En mocht dit Maleis werkelijk een overheersende rol gaan vervullen in de Javaanse wereld dan zal ook de Missie het zich tot taak rekenen dit Maleis te verzorgen.

Maar van de andere kant kunnen wij ervan overtuigd zijn dat als de Missie optreedt als de pleitbezorgster van het Javaans, zij een grote dienst bewijst aan de Javaanse zaak en dat de Javanen vroeg of laat tot het inzicht zullen komen, dat de Missie de kostbare schat van hun moedertaal door een tijd van onevenwichtigheid heen heeft overgedragen en verdedigd.

Allerwaarschijnlijkst blijft, dat de Javanen, na de eerste emoties van de bevrijding tot groter evenwicht gekomen, de wanverhouding van de huidige taalstatus zullen gaan betreuren, en met een zekere dankbaarheid voor de gepresteerde diensten de taal van deze rationele taalrevolutie zullen onttronen, en met herwonnen liefde zich zullen keren tot de taal van hun hart.

J. W. M. BAKKER S.J.

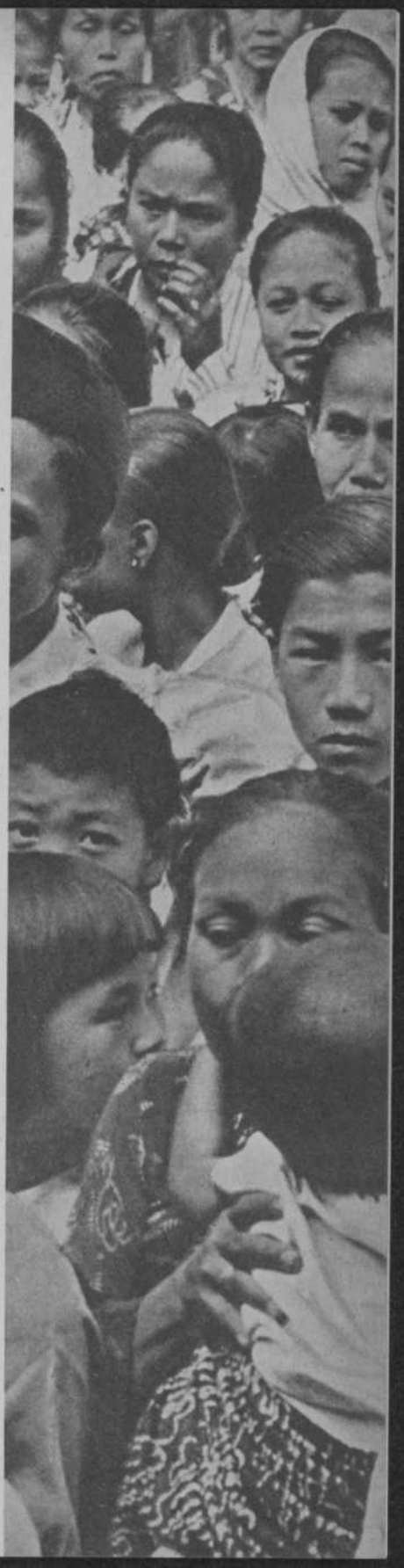

Kijk, God.

(Uit het notitieboekje, dat gevonden werd op het lijk van een Amerikaanse soldaat, die sneuvelde bij de ontscheping in Noord-Afrika. Het werd geschreven terwijl de mannen zaten te wachten op het sein tot de aanval. Het is vol diep-ontroerende innigheid. Een voorbeeld hoe God een ziel kan raken . . . .)

Kijk, God,
Nog nooit heb ik met U gepraat,
En nu wilde ik U zeggen:
„Hoe gaat het met U?"
Ziet U, God, ze vertelden me,
Dat U niet bestaat,
En ik was zo dwaas ze te geloven.

Gisterennacht, van uit een granaattrechter,
Heb ik Uw hemel gezien . . .
En direct had ik het door,
Dat ze me leugens hadden wijsgemaakt.
Had ik er de tijd voor genomen
Om de dingen te zien,
Die U hebt gemaakt,
Dan zou ik hebben geweten,
Dat ze me leugens verkochten.

Ik vraag me af, God,
Of U mij de hand zou geven.
En toch, ik voel wel,
Dat U weet, wat ik wil zeggen.
. . . Gek, dat ik moest komen,
Tot deze helse hoek,
Voor ik de tijd vond
Om Uw gelaat te zien.
Ik mag U reuzegraag,
Dat wou ik U nu maar zeggen.

Kijk eens, dat wordt hier
Een verschrikkelijk gevecht.
Wie weet! . . . Misschien kom ik wel
Naar Uw huis deze nacht.
Ik was anders, tot nog toe, niet erg aardig tegen U.
Ik ben benieuwd . . . of U mij
Zult staan opwachten aan Uw deur.

Zie nu eens, ik ben aan 't wenen!
Ik! . . . aan het huilen . . .
Had ik U maar gekend al die vele jaren . . .
Maar nu moet ik gaan, God. Het ga U goed!
. . . Vreemd, sinds ik U ontmoet heb,
Ben ik niet meer bang voor de dood.

Op bezoek bij de Koningin van de Zuidzee

Njaï Rara Kidoel

Als de zuidenwind zoetjes door de toppen der tjemara's blaast, kruipen bijgelovige Javanen angstig bij elkaar: Ratoe Rara Kidoel, de Koningin van de Zuidzee zweeft voorbij: de dood gaat over de dessa!

Njai Rara Kidoel, de Zuidzeekoningin, houdt bruiloft! Maar als ze een feest aanricht moet het groots zijn! Ze heeft handwerkslieden nodig om de feestzaal te bouwen, ze zoekt landbouwers om de gewassen voor haar te planten, en flinke huismoeders om de gerechten gereed te maken. Dan zweeft ze weg uit haar pâleis, dat onder de blauwe wateren der Zuidzee verborgen ligt, en vergezeld van haar hofstoet trekt ze over de dorpen en landen van Java en zoekt haar personeel. Krachtige mannen en vrouwen, flinke jongens en handige meisjes raakt ze even aan met de hand .... ze sterven .... en hun zielen worden meegevoerd langs de grote rivieren naar het blauwe paleis van de Zuidzeekoningin om te werken en te zwoegen voor 't grote feest. Eens na een grote oorlog (1914-1918) heeft ze een geweldig festijn gehouden. Maanden lang heeft ze over 't Javaanse land rondgezworven en .... duizenden zijn gestorven aan de pest.

De Zuidzeekoningin is toch ook een gelukbrengende godin. Ze heeft een prachtig buitenverblijf aan de kust van de stille Zuidzee*); 't is een grote grot van fantastisch grillige vorm (foto no. 1). In 't midden van de grot is een zoetwaterbron, des te wonderlijker omdat de grot aan zee ligt, waar we toch eigenlijk alleen brak water verwachten. De eeuwen door zijn er vrome Javanen naar deze grot gekomen, om door een eenzaam kluizenaarsbestaan, gebed en concentratie, haar hulp in te roepen (foto no. 2). Ze vragen er om oplossing van de moeilijkheden in hun

*) De Indische Oceaan heet in het Javaans „Zuidzee."

gezin, ze bidden om werk, om veel geld, om een goed huwelijk, en gaan na enige maanden, soms zelfs pas na een jaar, naar huis terug met de blijde hoop in 't hart, dat nu zeker alles in orde zal komen.

Pangeran Dipanegara

Gedurende de Japanse bezetting is er in Djokjakarta een groot vrijheidsspel op gevoerd: „Pangéran Dipanegara." De prins van die naam is een man van Java's nationale vrijheidshelden. In 1825 kwam hij in opstand tegen 't Nederlands bestuur. Hij begon zijn vrijheidsoorlog met een bedevaart naar Goewa-Lansé, 't grotpaleis van de Zuidzeekoningin, en smeekte daar gedurende drie maanden haar hulp over zijn onderneming af. Door deze daad slaagde hij erin zich voor het Javaanse volk met een aureool van heilige onoverwinnelijkheid te omgeven en kreeg duizenden aanhangers. Hij trok op met zijn leger naar de rivier de Bagawanta; aan de andere kant van de rivier lagen de Nederlandse troepen. Er was een oude voorspelling; „de vorst die de Bagawanta overtrekt, zal in handen van de vijand vallen." De Nederlanders geloofden niet in deze profetie, Dipanegara echter wel, hij mocht dus niet over de rivier. Nu lag er echter in de rivier een klein eilandje, dat de stroom in tweeën verdeelde. De Nederlandse generaal stelde voor, op dat eilandje te onderhandelen. Dipanegara redeneerde aldus: door 't eiland is de rivier in tweeën verdeeld.

1.

2

3

Ik weet niet welk van de twee stromen de Bagawanta is; als ik dus naar 't eilandje oversteek, staan mijn kansen fifty-fifty. Is het stuk water dat ik overga de Bagawanta, dan loop ik gevaar, maar stroomt de Bagawanta aan de andere kant van 't eiland, dan kan ik misschien een voordelig verdrag met de Nederlanders sluiten. Vergezeld van enige getrouwen stak hij over naar 't eiland en werd door de Nederlanders gevangen genomen. Dit verraad hebben de Javanen nooit vergeten en toen de Nederlanders na de capitulatie van Japan in Djokja terugkwamen, vertelden de Javanen hen van hun vrijheidsspel en ze voegden er aan toe: „wij kunnen niet met de Nederlanders onderhandelen, want altijd zullen zij zich tegenover ons gedragen, zoals zij zich eens tegenover Dipanegara gedroegen."

Een bezoek voor de oorlog

Er was een dag, waarop 3 Nederlandse Jezuietenfraters besloten om van uit Djokja een bezoek te gaan brengen aan 't paleis van de Zuidzeekoningin. Het zou nog jaren duren voor de grote oorlog los brak. Java was nog een vredig land. De tocht viel niet mee: 40 kilometer per fiets over een gloeiend hete weg naar de Zuidkust. Na 30 kilometer kwamen we aan de Pragarivier. Deze moest eerst worden overgestoken. De fietsen werden in een gammel prauwtje gezet, wij er bij in, en voort ging 't! Er was geen brug, heel de rivier moest worden overgeroeid. Dit was dus een van die rivieren waarlangs de zielen van hen, die Ratoe Kidoel had uitverkozen om voor haar te arbeiden, zeewaarts dreven. Zij zouden in ieder geval sneller vooruitgekomen zijn dan wij, want ons prauwtje ging dwars tegen de stroom in. We passeerden een pont waarmee een hele auto werd overgezet (foto no. 3), geen kleinigheid te oordelen naar 't lawaai dat de roeiers maakten. Het laatste stuk was te ondiep voor de boot. Onze fietsen werden naar de kant gedragen en wij moesten om de beurt van uit ons prauwtje in een draagstoel klimmen. Gelukkig kwamen we droog aan de kant,(foto no.4) want het kan ook gebeuren dat de dragers midden in de rivier blijven staan en om meer geld vragen.

Men kan dan kiezen tussen een nat pak of een hoger loon. De meeste mensen kiezen in 'n dergelijke nood maar 't laatste. Daarna weer verder op de fiets. De omgeving werd droger en woester. De bevolking van deze streek leeft voor een deel van de illegale zoutwinning. Ze laten 't zeewater in een kuil lopen, wachten dan tot door de zon 't water is verdampt en schrapen het met zoveel moeite en geduld gewonnen zout bijeen. Ze kunnen bij dit werk nog worden gesnapt en lopen dan een zware boete op, want de zoutverkoop op Java stond voor de oorlog geheel onder gouvernementstoezicht.

4

We brachten onze fietsen in een bouwvallig hotelletje langs de kust en moesten toen een uur omhoog klimmen. Vandaar liep een voetpad van ongeveer een half uur door dichte struiken tot we op eens, voordat we het wisten, aan zee stonden, dat wil zeggen: een 100 meter diep onder ons klotste de zee en wij moesten langs de rotswand naar beneden. De rots waar we langs moesten was een erg steil geval en zag er weinig bemoedigend uit. (foto no.5). Maar we hadden een flink dik touw meegenomen en besloten ons aan elkaar vast te binden, juist als bij een echte bergtour. Zou er een uitglijden, dan was er in ieder geval een behoorlijke kans, dat hij aan de andere twee bleef hangen. Voetje voor voetje en met angst in het hart begon de tocht (foto no. 6). U de gevoelens te beschrijven die ons bij de afdaling bezielden, is ondoenlijk. De zon scheen

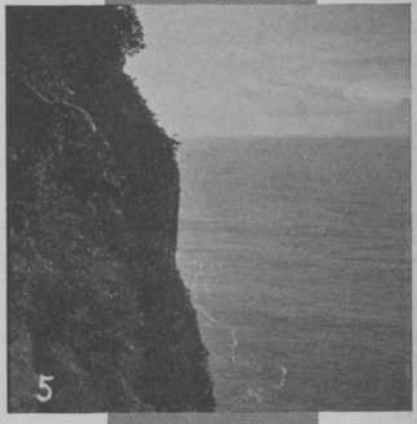
5

6

met grote felheid op de rots, waardoor het karwei nog warmer werd. Vergeefs trachtten we elkaar moed in te spreken door te wijzen op de generaties Javaanse kluizenaars, die reeds van deze rots naar beneden waren geklommen, Dipanegara inbegrepen.
Zulk een vergelijking is niet eerlijk want de Javanen hebben dank zij jarenlange oefening een stel krachtige klimtenen ontwikkeld, terwijl wij 't met plompe schoenen moesten doen. Per slot van rekening behoorden wij ook niet tot die mensen, die aan touwladders langs de rotsen zwieren op zoek naar eetbare volgelnestjes. Integendeel wij waren mannen uit 't vlakke Holland. Het eind van de tocht was een lange dunne richel langs de rots van een handbreed, „slechts" 15 m boven de zeespiegel. Bij 't voortschuifelen dacht ik er ineens aan, dat we dank zij ons listige idee van 't touw nu alle drie kopje onder zouden gaan, als er eentje viel.

Echte kluizenaars

Maar we kwamen er en ja, er waren kluizenaars, drie echte kluizenaars. (foto no. 7) De kennismaking was allerhartelijkst. Met echte Javaanse gastvrijheid werd onmiddellijk boven een primitief oventje van 3 bakstenen een kopje thee voor ons gezet (foto no. 8). Het uitzicht was magnifiek, achter ons bevond zich de sprookjesgrot van de Zuidzeekoningin, voor ons de blauwe Indische Oceaan met een geweldige branding op de rotsen.
De kluizenaars hadden een vraag: wat kwamen we hier eigenlijk doen? „Wij komen de Zuidzeekoningin bezoeken." Maar U bent rama's (pastoors) en die geloven toch niet aan Njai Rara Kidoel?" „Inderdaad maar rama's zijn altijd erg nieuwsgierig." We lachten allemaal eens hartelijk en 't werd een echt genoegelijk gesprek (foto no. 9). Onze kluizenaars waren geen skeletachtige oude mannetjes met lange baarden. Het waren stevige jonge kerels. De grootste was zeker niet ouder dan 30 jaar. Het waren 3 broers, twee ervan al getrouwd en de jongste woonde bij hen in. Ze woonden in Blitar. Maar het was na hun huwelijk niet zo goed gegaan. Geld was er weinig en niettegenstaande ze hard werkten op 't land, had de armoede spoedig haar intrede gedaan in hun gezinnen. Plotseling stierf het oudste kind van één der broers. Daarna

was de vrouw van de ander zwaar ziek geworden. Geld voor geneesmiddelen was er niet en machteloos moesten ze aanzien hoe het toch al zwakke vrouwtje langzaam maar zeker wegkwijnde. De doekoen (dorps tovenaar-geneesheer) was gekomen, maar zijn kunst was tekort geschoten en zijn geneesmiddelen hadden niet geholpen. Toen zeiden de broers tegen elkaar. „Laten we naar Goewa Lansé gaan, naar het paleis van de Zuidzeekoningin. Een onzer kinderen heeft ze reeds genomen om voor haar te arbeiden. Misschien zullen onze gebeden en vasten bewerken dat het ongeluk van ons huis zal wijken." 5 Weken trokken ze te voet van stad tot stad naar het paleis van de Zuidzeekoningin. Zes maanden wilden ze hier nu in de eenzaamheid doorbrengen in vasten en gebed. Eens in de week klom een der 3 broeders naar boven om mondvoorraad te halen. Maar als de 6 maanden voorbij waren, dan zouden ze terugkeren naar hun familie. De vrouw was dan zeker al lang genezen, zij zouden werk vinden en alles zou, dank zij Ratoe Rara Kidoel, zeker in orde komen .... We keken de 3 mannen in de ogen; ze meenden, wat ze zeiden.

Als de Zuidzeekoningin zulk een vertrouwen bij de mensen kan losslaan, hoe begeesterend zal het beeld van Christus dan niet kunnen werken, als zij maar eenmaal met het Evangelie hebben kennis gemaakt! Neen, een volk, dat voor een sprookje nog zoveel religieuze kracht kan opbrengen, kan voor de ware godsdienst niet verloren zijn.

W. DANIËLS, S.J.

7

8

9.

Indië

Donderdag 26 Juni is Mgr. P. J. WILLEKENS S.J., Apostolisch Vicaris van Batavia, met de „Bantam" te Rotterdam gearriveerd. Monseigneur zal besprekingen voeren met diverse instanties betreffende onderwijs, sociale verzorging en ziekenverpleging. Het ligt ook in het voornemen van Z.H. Exc. een bezoek te brengen aan Z.H. de Paus.

BATAVIA. Pater Dr. H. Ruding S.J., die 9 Mei l.l. per K.L.M. naar Java was vertrokken, heeft van de Indonesische autoriteiten verlof gekregen naar Djokjakarta te reizen, waar hij als Professor zal werkzaam zijn aan het Groot-Seminarie aldaar. Samen met Pater Th. Holthuizen, die reeds enige tijd geleden in staat was om naar het republikeinse binnenland te vertrekken, is hij de eerste, die de gelederen der Nederlandse Priesters in Midden-Java is gaan versterken. Mogen spoedig nog velen kunnen volgen!
Tegelijk met Pater Ruding zijn ook de beide Fraters Scholastieken (= Priesterstudenten S.J.) van Beek en Bouwens naar Djokja vertrokken, waar zij hun philosophische studies hopen af te maken.

Zondag 4 Mei l.l. verscheen te Batavia het eerste nummer van „PENABOER" („de Zaaier"), het nieuwe Indonesische weekblad voor de Maleis-sprekende Katholieken van de gehele Archipel. Het blad staat onder redactie van de Zeereerw. Pastoor Fl. S. Hadiatmodjo O.F.M. Wij wensen dit blad, dat in een sterk gevoelde behoefte aan Katholieke voorlichting voorziet, een zegenrijke en succesvolle toekomst. (K. W.)

Een van de Bataviase oorlogsslachtoffers was ook de R.K. Studentenvereniging „SANCTUS BELLARMINUS". De oorlog en de Japanse overheersing maakten een gedwongen en voortijdig einde aan haar bestaan. Dat de Katholieke studenten het daarmede niet eens waren, werd bewezen op de feestdag van die andere Jezuietenheilige en kerkleraar St. Petrus Canisius, toen de studentenvereniging in een bijeenkomst op het Canisius-College te Batavia weer werd opgericht. Pater N. Brantjes S.J. treedt op als moderator der herrezen vereniging. Ad multos annos! (K. W.)

Mgr. Soegijapranata heeft op zijn reis door Midden-Java te DJOKJAKARTA een receptie gehouden, om de autoriteiten van de Republiek gelegenheid te bieden tot kennismaking. Ongeveer 400 uitnodigingen waren verzonden, waarvan dankbaar gebruik werd gemaakt. De President, de minister van Eredienst, Prins Pakoe Alam e.a. voerden het woord.

Gewezen werd op het belang van de godsdienst en op de eerbiediging van elkaars overtuiging. Met grote aandacht en belangstelling werd geluisterd naar het wederwoord van Monseigneur.
De receptie, die werd opgeluisterd door spel, zang en dans, had een geanimeerd verloop, zodat eerst na drie uren het hoge gezelschap uiteenging. Was de avond een voldoening voor de aanwezigen, ze was dat zeker niet minder voor de ijverige Javaanse Katholieken zelf.

Op 27 April, feest van de H. Petrus Canisius, vierde te DJOKJAKARTA de missiedrukkerij, die de naam draagt van deze heilige van de pers, haar zilveren jubileum. Mgr. Soegijapranata luisterde met zijn tegenwoordigheid de feestelijke herdenking op. 's Avonds waren bij de feestavond behalve het personeel (ongeveer 80 man) ook vele genodigden aanwezig, zowel particuliere belangstellenden als afgevaardigden van andere bedrijven en van economische regeringsinstanties.

Langzaamaan herstelt zich rondom de centrale missieposten, zoals b.v. DJOKJAKARTA, het contact tussen de missionarissen en de katholieke Javanen van de omtrek. Door het gestook van tegenstanders werd op meerdere plaatsen veel stuk gemaakt. Toen bij een van de eerste bezoeken aan zo'n geestelijk zwaar geteisterde streek de vraag werd gesteld: Waarom zijn hier de Katholieken toch zo lichtschuw, vertelden de trouw gebleven Katholieken, hoe, tijdens de bezetting, door de vijanden van het Katholicisme de naam „Katholiek" werd gebruikt om aan de katholieke Javanen het leven onmogelijk te maken. „Katholiek" werd als het ware synoniem met „in ongenade gevallen", „met de dood bedreigd". Het is daarom een enorme bemoediging voor de ver-verspreid wonende Katholieken, wanneer zij weer een priester bij hen op bezoek zien komen.
Uit Djokjakarta schrijft men ons het volgende treffende voorval: „Het is roerend te zien, hoe de mensen werkelijk echt blij zijn ons weer te zien, na zoveel jaren verstoken te zijn van alle contact met alles wat Pastoor is. (In Indië heet iedere priester: pastoor). Zo sterk is soms dit gebrek aan contact geweest, dat er zijn, die menen dat de pastoors, allen zonder uitzonering, van de wereld verdwenen zijn. In een uithoek van Ngidjon b.v., aan de overkant van de Praga, is een katholiek onderwijzer met vrouw en kinderen verzeild geraakt; hij leefde in de overtuiging, dat er op Java geen priesters meer waren. Hij doopte daarom zelf zijn kinderen, leerde hun de gebeden, en liet hen bidden en offeren om een spoedige terugkomst der priesters. Je moest hun vreugde en tranen zien, toen er plotseling twee Fraters (Priesterstudenten S.J.) voor hun hut verschenen. „Er zijn toch nog Pastoors!" Hun bange hoop veranderde in diepe dankbaarheid."

In AMBARAWA heeft het Klein-Seminarie een nieuwe President gekregen: Pater E. Djajaatmadja S.J. Zijn voorganger Pater J. Ch. Soetapanitra S.J. is naar Sumatra vertrokken om daar te helpen in de Bataklanden. Sinds de Japanse invasie zijn de katholieken hier verstoken van alle priesterlijke hulp.
Juist dit gebied van de BATAKLANDEN, gelegen in het Apostolisch Vicariaat van Medan en toevertrouwd aan de Paters Capucijnen, was op het ogenblik van het uitbreken van de oorlog in het Oosten het meest belovende missiegebied van Indië. In de laatste 5 jaren voor de oorlog was hier plotseling een grote aanwas van inheemse katholieken te constateren, hun aantal werd in die luttele jaren verviervoudigd! Het aantal catechumenen steeg nog sneller en liep op van ongeveer 2000 in 1935 tot ruim 32.000 in 1941. Door de oorlogsstorm werd deze rijpe oogst tegen de grond geslagen. Alle priesters zonder uitzondering moesten hun missieveld verlaten. Het zou duren tot 10 Mei 1947 eer weder een priester kon doordringen tot dit gebied, dat niet heeft opgehouden te bidden

en te smeken om een priester, al was het er maar één, voor die tienduizenden pas bekeerde katholieken en doopleerlingen.
Door de politieke omstandigheden was het voor de Nederlandse Paters Capucijnen van Mgr. Brans O.F.M.Cap. onmogelijk tot de Bataklanden door te dringen. Daar de Missie hier, door de toepassing van het beruchte artikel 177, pas sinds 1933 werkzaam kon zijn, is er dus geen sprake van inheemse priesters. Elders in de Archipel waren pas de eerste inheemse priesters gevormd, en op dit ogenblik overal onmisbaar. Toch heeft Mgr. Soegijapranata tegenover de aandrang van Mgr. Brans en de gebeden van de trouwe Bataks één van zijn beste priesters willen afstaan voor deze zo zwaar beproefde missie. Op Zondag 11 Mei heeft Pater Soetapanitra de eerste H. Mis sinds vele jaren kunnen opdragen temidden der Bataks. Eén priester tegenover zó'n taak! Vergeet hem en zijn zwaar beproefde Bataks niet in Uw gebed!

Te SEMARANG heeft voor het eerst sinds 1941 weer een Sacramentsprocessie plaatsgehad. Nu de meeste katholieke Javanen uit de stad zijn gevlucht, werd de processie vooral gevormd door de Chinese Katholieken, die met hun voltallige Congregaties in de processie medeliepen. De Katholieke Chinese verkenners hadden keurig gezorgd voor de versiering in de tuin en de orde tijdens de processie.

Uit de wijde wereldmissie

Uit JAPAN bereikten ons enkele interessante gegevens over de ontwikkeling van het missiewerk na de oorlog.
Het Groot-Seminarie te TOKIO, dat gedurende de oorlog practisch lam was gelegd door de totale mobilisatie, is in April l.l. weer begonnen met niet minder dan 40 Groot-Seminaristen. Dit Groot-Seminarie werd door de Bisschop van Tokio toevertrouwd aan de Paters Jezuieten, die daar ook de leiding hebben van de Katholieke Universiteit.
In het algemeen is de belangstelling voor het Katholicisme onder de studenten opmerkelijk groot. Eén Pater heeft een groep van ongeveer honderd studenten, die met grote ijver zijn uiteenzettingen over de Katholieke Kerk volgen.

De autoriteiten van YOKOSUKA wilden een nieuw college in hun stad oprichten, zij meenden niet beter te kunnen doen, dan aan de Paters Jezuieten te vragen of zij er de zorg van op zich wilden nemen. Hetgeen natuurlijk graag werd gedaan, in de hoop, dat er spoedig meer en meer krachten naar Japan zullen komen, om al deze nieuwe ondernemingen niet slechts te kunnen voortzetten, maar ook te kunnen uitbreiden tot een grootse onderwijsorganisatie op katholieke grondslag.

Een van de Paters van de Katholieke Universiteit van TOKIO: Pater Dumoulin S.J., heeft een zeer wetenschappelijke en zeer gewaardeerde verhandeling geschreven over Kamo Mabucki. Hoe zeer dit werk door de Japanners werd geapprecieerd, moge blijken uit de bizondere onderscheiding, die de Pater van de kant der Japanse autoriteiten mocht ontvangen. Hem werd de graad van Bungaku Hakase verleend, wij zouden het kunnen noemen: het ere-professoraat aan de Keizerlijke Universiteit. Er zijn slechts een vijftal niet-Japanners aan wie deze onderscheiding ooit werd verleend.

In JAPAN bestaat een radio-comité voor religieuze zaken. Tot nu toe hadden in dit Comité alleen Boeddhisten, Shintoisten en Protestanten zitting. Onlangs werd echter de Japanse Pater Oizumi S.J. benoemd tot lid van dit Comité.

HET GEHEIM VAN DE JAVAAN

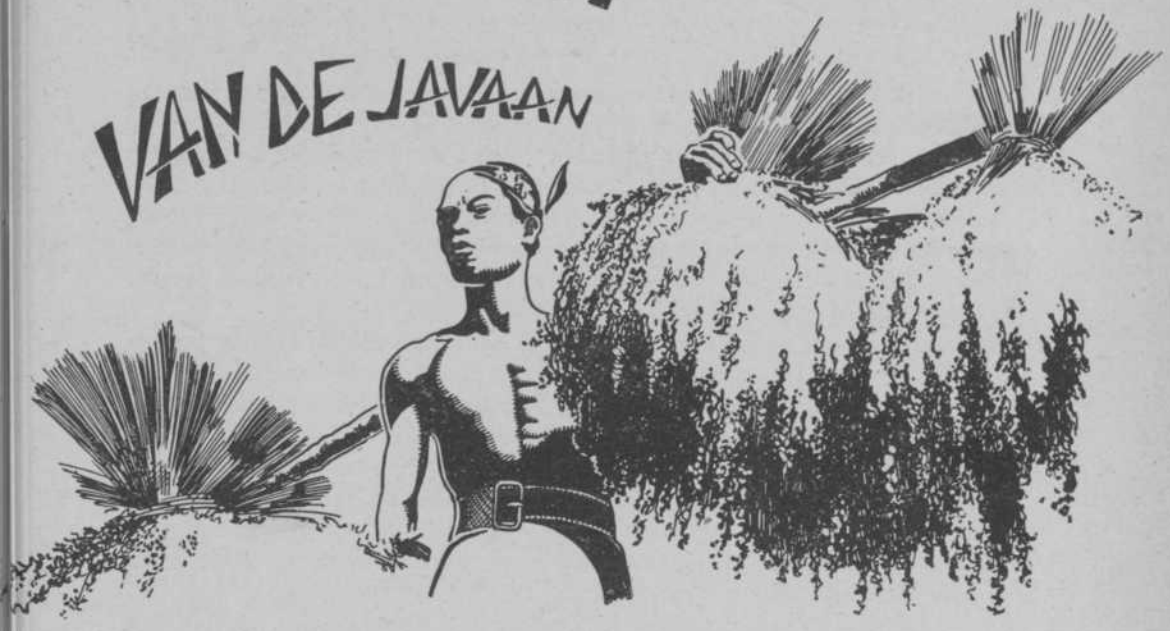

Bewerkt naar gegevens uit de nagelaten werken van Pastoor van Lith.

Wie in de volgende schets een wilde detective-geschiedenis verwacht over een sluw en listig bewaard geheim, dat door nog groter list werd verraden, of een verhaal dat zijn lezer in angstige spanning zal meeslepen tot aan de dramatische onthulling van een groot mysterie waardoor een nieuwe wereld zich voor hem opent, komt teleurgesteld uit. Deze overdenking biedt veel minder .... maar ook veel meer! Veel meer, niet omdat wij op zoek gaan naar eventuele geheimen, die een of andere Javaan heeft, maar omdat wij in alle ernst gaan doordringen in het geheim, dat de Javaan voor ons, Westerlingen, zelf is. Wij zullen de psyche van de Javaan trachten te peilen, deze trachten te doorgronden in die levensmomenten, waarin hij zijn voor ons bijna ondoorgrondelijke persoonlijkheid tot uiting brengt. En voor menigeen zullen in deze onthulling zeker nieuwe perspectieven opengaan, die hem een doorkijk verschaffen in een tot dan toe onbekende gedachtenwereld. Ja, de verklaring van de raadselachtigheid van onze bruine medebroeder zal oprechte waardering wekken voor de Javaan, tegelijk met bewondering voor de Schepper die in de individualiteit van ieder volk afzonderlijk zulke schatten van algemene menselijkheid heeft weten te verwezenlijken.

Waarheid

Zo zullen wij eerst onze aandacht gaan schenken aan de wijze waarop de Javaan de waarheid weergeeft, als hij door anderen naar zijn mening wordt gevraagd, met andere woorden: welke normen de Javaan aanlegt voor een juiste beantwoording van vragen, wensen en bevelen. Dan stuiten wij immers aanstonds op een belangrijk onderwerp, waarover reeds zovelen, die met de Javanen in een (overigens oppervlakkig) contact hebben gestaan, kort en krachtig meenden te moeten oordelen: de Javaan is leugenachtig en ontrouw.

Onze vraag luidt dus: Hoe is het met de waarheidsliefde van de Javaan gesteld?

De tong is maar een klein ding, schreef de Apostel Jacobus, maar ze bezit grote invloed. Zo iemand in het spreken niet struikelt, dan is hij een volmaakt man. En in dit punt zijn de Javanen het met hem eens. Reeds de opvoeding van het kind — bij hen niet anders dan bij ons — bestaat voor een groot gedeelte in de dressuur der tong. Alleen de reden waarom de Javaan het juist gebruik der tong bij de opvoeding wordt ingescherpt is geheel verschillend.

Lieg-niet of grief-niet

Wij leren de kinderen: Spreek de waarheid en l i e g n i e t. Zij brengen de kinderen groot met de stelregel: Wees voorzichtig en g r i e f n i e t. Wanneer men de Westerling iets vraagt en hij ziet geen reden om de waarheid te verzwijgen, dan zegt hij, zonder aarzelen, waar het op staat. Wanneer je echter de Javaan iets vraagt en hij ook geen reden ziet om de waarheid te verzwijgen, dan denkt hij toch eerst: Laat ik voorzichtig zijn. Ik zie wel niet, dat het vertellen van de waarheid voor mij of voor de ondervrager pijnlijk is, maar je kunt nooit weten. Laat ik maar beginnen met eerst iets anders te zeggen — en welja, hij neemt zijn draai, zoekt naar woorden, geeft een antwoord, dat, hoe voorkomend ook, niet overeenstemt met de ware toedracht der zaak. Hij liegt! Liegt hij werkelijk? Dat is maar onze uitleg. Als hij erbij gezegd had: „Hoor eens kerel. Jij kunt wel zoveel vragen. Je weet wel dat ik geen flapuit ben en nooit de eerste keer de zaak zeg, zoals ze is. Dus reken er op: jij vraagt wat je wil, en ik zeg wat ik wil. En nu vooruit maar, wat heb je te vragen?" Als hij dit van te voren gezegd had en daarna zijn draai had genomen en wat wit is, zwart had genoemd, dan had hij niet gelogen, nietwaar?

Zeer juist; en dit is nu juist de gewone veronderstelling als twee Javanen elkaar ontmoeten. Dit ligt in het Javaans reeds opgesloten. Dit is een onderdeel van de Javaanse etiquette. Wie dus met een Javaan spreekt

en zich deze veronderstelling niet bewust is, loopt er zeker in. Het is maar de vraag, aan wie het ligt. — Maar zegt een Javaan dan nooit de waarheid? O, zeker, hij stelt er prijs op eerlijk en trouw te zijn, maar daarenboven is hij uiterst voorzichtig. Als je hem eenmaal kent, en je let op de omstandigheden, op het uiterlijk, op de toon der stem, op de situatie waarin hij tot je spreekt, dan zal je hem niet misverstaan en kom je de waarheid wel te weten. En wat trouw en aanhankelijkheid betreft, daarin overtreft hij de Europeaan.

Andere maat, andere wijze

Je kunt de Javaan niet meten met de maat der Westerlingen. Je kunt de Javaanse taal niet woordje voor woordje omzetten in een der Europese talen, want je krijgt tenslotte het tegenovergestelde van hetgeen gezegd is. Denk daarom niet, dat je op die wijze de Javaan verstaan kunt en ga niet op die manier op zijn woorden in, want je vliegt erin. Komt een Europeaan ons een verzoek doen en wij kunnen zijn verzoek niet toestaan, dan menen wij al zeer beleefd te zijn door te antwoorden: „Het spijt mij verschrikkelijk, mijnheer, maar ik kan uw verzoek helaas niet toestaan". Dat is zo onze beleefdheid. Maar een Javaan vind het hoogst onbeleefd een verzoek, al is het onder nog zoveel verontschuldigingen, in ronde woorden af te wijzen. De beleefdheid eist van hem dat hij elk verzoek aanstonds toestaat, en weet hij, dat hij zijn beloften niet gestand kan doen, dan voegt hij aan zijn toestemming een voorwaarde of uitstel toe.

Een voorwaardelijke of uitgestelde toestemming betekent in het Javaans een beleefde weigering en deze wordt door de Javanen ook zo verstaan. Hoe dikwijls gebeurde het mij vroeger dat de leerlingen mij het een of ander kwamen vragen. Ik stond het toe, maar voegde er bij over een week of als dit of dat gebeurt. Dan kreeg ik vast ten antwoord: „Dus de Rama doet het niet". In het begin dacht ik, wat zijn ze wantrouwig, en het heeft lang geduurd, voor ik van dit taalgebruik op de hoogte was. Wie het niet kent, loopt er in. Luister maar:

Uit de praktijk

Te Mendoet was een Zusterschool met een internaat voor Javaanse meisjes. De kinderen werden er allen na kortere of langere tijd katholiek. Maar de opvoeding was goed, dat zagen de Javanen, ook de voornamen en bestuurshoofden, al spoedig in. De Wedana (districtshoofd) van Moentilan had zelf geen kleine meisjes meer, maar twee nichtjes woonden bij hem in. Hij wilde die te Mendoet op school doen. Natuurlijk mochten ze niet katholiek worden. Ze waren immers al ten huwelijk toegezegd. Ook rekende hij erop dat de meisjes in geen geval iets zouden durven doen, wat met zijn wil in strijd was. Dit zou immers in de Javaanse maatschappij iets ongehoords en daarom iets ondenkbaars zijn. Hij gaat met zijn kinderen naar de Pastoor van Mendoet en vraagt de meisjes te Mendoet bij de Zusters op school te mogen doen. De Pastoor zegt hem openhartig: „Doe dat niet, mijnheer. Dat kan immers niet. Als de kinderen eenmaal hier zijn en veel van de Zusters houden dan willen ze zeker katholiek worden. De kinderen zullen zich ongelukkig voelen en uzelf en wij komen in grote moeilijkheden."
De Wedana liet echter niet los. De kinderen zouden en moesten te Mendoet op school. De Pastoor liet zich bepraten door de Javaan, die hem beloofde: „Als de kinderen later katholiek willen worden, dan mogen ze". Let op: Een uitstellende voorwaardelijke toestemming, die, zoals wij zagen, in gewoon Javaans gelijkstaat met weigering. De Pastoor, die zijn Javaans nog niet volledig meester was, vloog erin en liet de kinderen op school, maar ook de Wedana was er in gelopen, hij dacht: er is toch geen sprake van, dat de meisjes tegen mijn wil durven zeggen .... dat zij katholiek willen worden. Dit gebeurde nu juist wèl. Na twee jaar kwamen de kinderen met aandrang smeken of ze katholiek mochten worden, en nu eiste de Pastoor de inlossing van de belofte. De Wedana echter beweerde nooit zulks beloofd te hebben en beiden werden boos. Zij hadden elkaar misverstaan en beiden hadden zich bovendien nog verrekend. De kinderen werden van school gedaan, en er was weer eens een misverstand ontstaan tussen Javanen en Europeanen, waarvan de kinderen de dupe werden. Hoe dit te voorkomen?

Tracht te begrijpen

Om de Javanen goed te verstaan moet men met hen leren omgaan, zoals zij onder elkaar omgaan, moet men zich maken tot hun gelijke, tot hun vriend en broeder. Wie zich niet met een hart vol toewijding en sympathie onder het Javaanse volk begeeft, leert dit volk nooit begrijpen. Vele scheve ideeën over het Javaanse volk doen in Europeanen-kringen

de ronde. In populaire werkjes wordt de ontrouw van de Javaan vrij algemeen aangenomen. Het luidt er: De Javanen zijn niet te vertrouwen. De Javaan is en blijft een geheim voor ons. De ziel van de Oosterling is voor de Westerling een gesloten boek", en dergelijke fraaiigheden. Deze verkeerde ideeën worden gewoonlijk gevormd naar een gemakkelijke verklaring van het gedrag van de inheemse bedienden, die nu ook niet precies het Javaanschap zonder voorbehoud vertegenwoordigen. Wat men in hen als leugenachtigheid brandmerkt, is niets anders dan een verkeerd geïnterpreteerd uitvloeisel van hun beleefdheidsvormen. Een Javaan leert voor alles „aloes", d. i. fijn van manieren te zijn, beheerst, beschaafd en tactisch op te treden. Een Javaan blijft altijd meester van zijn drift en toorn. Hij raast en tiert niet. Hij windt zich niet op. Hij haast zich niet en is niet te vlug in het vellen van een oordeel. Hij zal niet schreeuwen om iemand op een afstand te beroepen, maar gaat naar hem toe en zegt met zachte stem, wat hij te zeggen heeft. Geeft een meerdere een bevel, dan is de kleinste wenk voldoende, en ook als hij reden heeft om boos te zijn zal hij nooit gaan opspelen.

Hier zal iemand mij komen opwerpen: „En met die twee regels, wil jij het liegen der Javanen goed praten". Neen, dat wil ik niet. Ik weet zeer goed en beken het: Iemand, die op de wijze der Javanen wordt opgevoed uit het beginsel „grief niet", ook als het goed wordt uitgelegd, komt er veel lichter toe te liegen dan hij, die van kindsbeen wordt ingeprent, dat hij in geen geval mag liegen. Maar daar staat tegenover, dat iemand, die op de westerse wijze wordt opgevoed uit het beginsel: „lieg niet", ook als het redelijke verklaard wordt, eer tot ruwheid komt, tot schelden en razen dan een Javaan. Men ziet, er valt van beide zijden wat te zeggen. In elk geval is het resultaat van de verschillende opvoeding geheel verschillende karakters. Eens een keer driftig zijn en een hard woord spreken is voor ons zo erg niet, maar onoprechtheid of ook geslotenheid verdragen wij niet. De Javanen daarentegen zijn altijd voorzichtig en aarzelend met de waarheid en een leugentje tellen zij niet, maar een hard woord kunnen ze niet verdragen.
In de Europese samenleving maken de mensen het elkaar vaak lastig door de geharnaste uiting van hun individuele overtuiging, waarvoor eenieder in de strijd voor zijn eigen goed recht meent te moeten opkomen. In deze Oosterse samenleving echter, waar over het persoonlijk bewustzijn nog de sluier ligt van het groepsverband, die de felle schittering van de enkeling tempert, is bescheidenheid een hoofddeugd, ook al beloopt men dan voor de buitenstaander het risico van ogenschijnlijke leugenachtigheid. „Grief niet", leert de Javaan, en daar schuilt een waardevolle les in.

J. W. M. BAKKER, S.J.

Javaans katholicisme

godsdienstige mengsels

Op Grebeg Pasa, het einde der Mahomedaanse vasten op Java, gaan er Javaanse vrouwen naar de eeuwenoude Boroboedoer en brengen voor een der gebeeldhouwde reliefs die Boeddha-Brahoet voorstelt, offertjes om kinderzegen over zich af te smeken. Ziedaar een versmelting van drie of vier godsdienstvormen door elkaar: Men bidt tot Boeddha, alsof het een Hindoese godheid was, volgens een oud-javaans, animistisch ritueel en dit op een Islamitische feestdag.

De legenden verhalen dat de eerste koning van Java, Adji Saka, die in het jaar 78 vanuit Voor-Indië naar Java kwam, aan de voeten heeft gezeten van Maulana Malik Ibrahim om van deze de Islam te leren. M. M. Ibrahim echter moet gedateerd worden als reiziger naar Java in het begin van de 15de eeuw.

Koning Judistira, die van de godin Doerga, een raadsel heeft opgekregen, welks oplossing het geneesmiddel bevat van het grote levensraadsel, en een grote tovermacht verschaft aan de oplosser, wordt in de Wajang opgevoerd als leerling van Mohammed, die een geloofsbelijdenis (Kalimat shahadat) onderwijst, die door eenvoudige verandering gelijkluidend is met het raadsel van Doerga, n.l. de Kali mahoshada. (Kali en Doerga zijn identiek).
Zo zouden er nog tal van voorbeelden zijn aan te halen, waaruit blijkt dat de Javanen in hun godsdienst allerlei ideeën van vreemde aard dooreenhalen en vermengen tot een groot amalgaam, waarin de oorsprong der verschillende samenstellende bestanddelen nauwelijks te onderscheiden is. Allerlei invloeden, die in de loop der tijden zich op Java hebben doen gelden, zijn aan deze allesomvattende gelijkschakeling onderworpen. Alle uitheemse begrippen werden geassimileerd en aan het oude Javaanse denkschema aangepast, zonder dit een inwendige hogere inhoud te geven. En reeds heeft lange tijd geleden een zekere Sadrah een godsdienstig systeem ontworpen, waarin, naast oud-javaanse boeteoefeningen en islamitische gebedsoefeningen, ook brokstukken uit de christelijke geloofsschat waren opgenomen. Deze poging echter heeft weinig opgang gemaakt. Vanuit een ongelovig standpunt bezien zou men geneigd zijn aan een dergelijke geestesgesteltenis grote gevaren verbonden te achten voor het welslagen van de Katholieke Missie. En er hebben dan ook reeds Javanen zelf meerdere malen laten horen, dat zij het werk van de Missie tot mislukking gedoemd achten, als dit een volkomen nieuwe gedachte-inhoud, die al het oude vervangen moet, wil opdringen. Sasrasoeganda schrijft in het tijdschrift „DJAWA": Het animisme van voorheen en de theosophie van thans worden ook met onze (d. i. Javaanse) levensbeschouwing vermengd, zelfs de Christelijke leer in de vorm van „Katholicisme" en „Protestantisme" worden als ingrediënt daarin verwerkt." Soewardja getuigt: „Wat de Missie en Zending ook voor pogingen aanwenden om dit volk te bekeren, de Javaan blijft in zijn hart animist",
Dit zijn alleen beweringen!

feiten

Hiertegenover staan feiten, onloochenbare feiten.
Het succes van 25 jaren missie-arbeid toont aan, dat het Katholicisme het hart der Javanen heeft geraakt, en dat hun katholicisme van een zuiver gehalte is. Er is zich daar in Midden-Java een katholieke gemeenschap aan het ontwikkelen, wier degelijkheid en beginselvastheid temidden van de stormen van revolutie en oorlog zijn gehandhaafd gebleven. Een volksgroepering, die onder leiding van eigen inheemse en buitenlandse missionarissen even overtuigd zijn geloof bekent en beleeft als de gelovigen waar ter wereld ook, terwijl zij daarnaast hun nationale aspiraties even hoog houden als hun andere landgenoten.
De vergelijking met die andere stelsels, die ook indertijd op Java zijn gepropageerd en nooit volledig opgang hebben gemaakt onder de bevolking, is hier zeer leerzaam voor het verstaan van de aard der katholieke Missie.
Het openbare onderwijs, dat er door Nederland gebracht is, heeft nooit diep ingegrepen in de ziel van het volk, zodat het daarin een nieuwe levensinhoud en nieuwe levensvormen kon aanbrengen. Wellicht hebben ten opzichte van andere godsdiensten vaak niet-godsdienstige motieven een rol gespeeld, zodat de aanvaarding van die nieuwe leer alleen een uiterlijke bekering was, die geen werkelijke invloed had op de wijziging van hun oordelen. Misschien zijn sommige

andere godsdiensten al reeds tevreden met de uiterlijke schijn, een groot aantal proselieten, een gedeeltelijke aanvaarding. Maar al deze overwegingen bieden ons geen voldoende verklaring van het feit, dat de westerse opvoeding op Java, alsmede de Boeddhistische en Hindoeïstische en Moslemse religies geen blijvend succes hebben mogen boeken, en het Katholicisme wel! Er is maar één afdoende verklaring voor te geven, en deze luidt dat het Katholicisme alleen de enig ware godsdienst is, en dat God aan dit geloof de genade schenkt, die meer vermag dan alle menselijke inspanning bijeen.

het is God!

Het is God, die aan het menselijke arbeiden der missionarissen zijn hoogste bekroning verleent. Het is God, die aan menselijke zwakheid de onmisbare kracht geeft, die niet door een systeem kan worden veroorzaakt. De krachten en invloeden, die de volkeren vernieuwen, komen niet voort uit menselijke berekeningen, maar uit het binnenste der ziel. Deze inwendige vernieuwing kon alleen maar gegeven worden vanuit een nieuwe krachtbron, en de pessimistische oordelen van bovengenoemde schrijvers ten spijt, bestaat er zulk een kracht die de natuur te boven gaat en haar veredelt in haar beste eigenschappen.
De heropvoeding en vernieuwing van het Javaanse volk moest, om succes te hebben, noodzakelijk bezield worden door de geest van de godsdienst. De Goddelijke Verlosser is het beginsel van iedere ware hernieuwing, en een volk dat Christus niet erkent zal dit altijd als een van zijn grootste tekorten moeten gaan beschouwen.
In het zoeken naar een passende levensbeschouwing en een allesbevredigende oplossing van het levensraadsel heeft het Javaanse volk zich tot vele godsdienstige praktijken geleend. Maar nooit heeft het zich geheel gegeven aan een of andere bijzondere vorm van levensinzicht, dat alle anderen uitsluit, Het voelde als het ware onbewust aan, dat de volledige waarheid niet kon opgesloten zijn in de beperkte sfeer van een door mensengeest uitgedacht godsdienstig systeem. En in hun zoeken naar die unieke combinatie van waarheid en levensgeluk, die voor ieder volk is weggelegd en het tot zijn uiteindelijke bestemming in het plan der Goddelijke Voorzienigheid voert, heeft het reeds bij het eerste contact met het Katholicisme, geholpen door de bovennatuurlijke verlichting van God, zich ten volle gegeven, en radicaal alles uit zijn gedachten verbannen, wat met dit geloof niet in overeenstemming was. De geest van voorzichtigheid, de juistheid van oordeel, waarmede de katholieke Javanen oordelen over alles wat het verleden van hun volk aan onvolmaaktheden op godsdienstig gebied heeft gekend, is werkelijk niet met menselijke inzichten te rijmen. De veelvuldige Communie, die in deze jonge missie zijn zegenrijke toepassing vindt, heeft in dit gebied zeker meer bereikt dan een onderwijs van vele jaren had kunnen brengen.

Het Katholicisme is voor Java het antwoord op de vele onbeantwoordde vragen, die het zich in de loop van zijn geschiedenis heeft gesteld. Het Javaanse Katholicisme kan een zekere toekomst tegemoet gaan, niet omdat het een der vele godsdiensten is die op Java worden beleden, maar omdat het Katholicisme is, de ene, ware en heilige wereldgodsdienst.

J. W. M. BAKKER, S.J.

Gij zult geen vreemde goden hebben voor
mijn aangezicht!

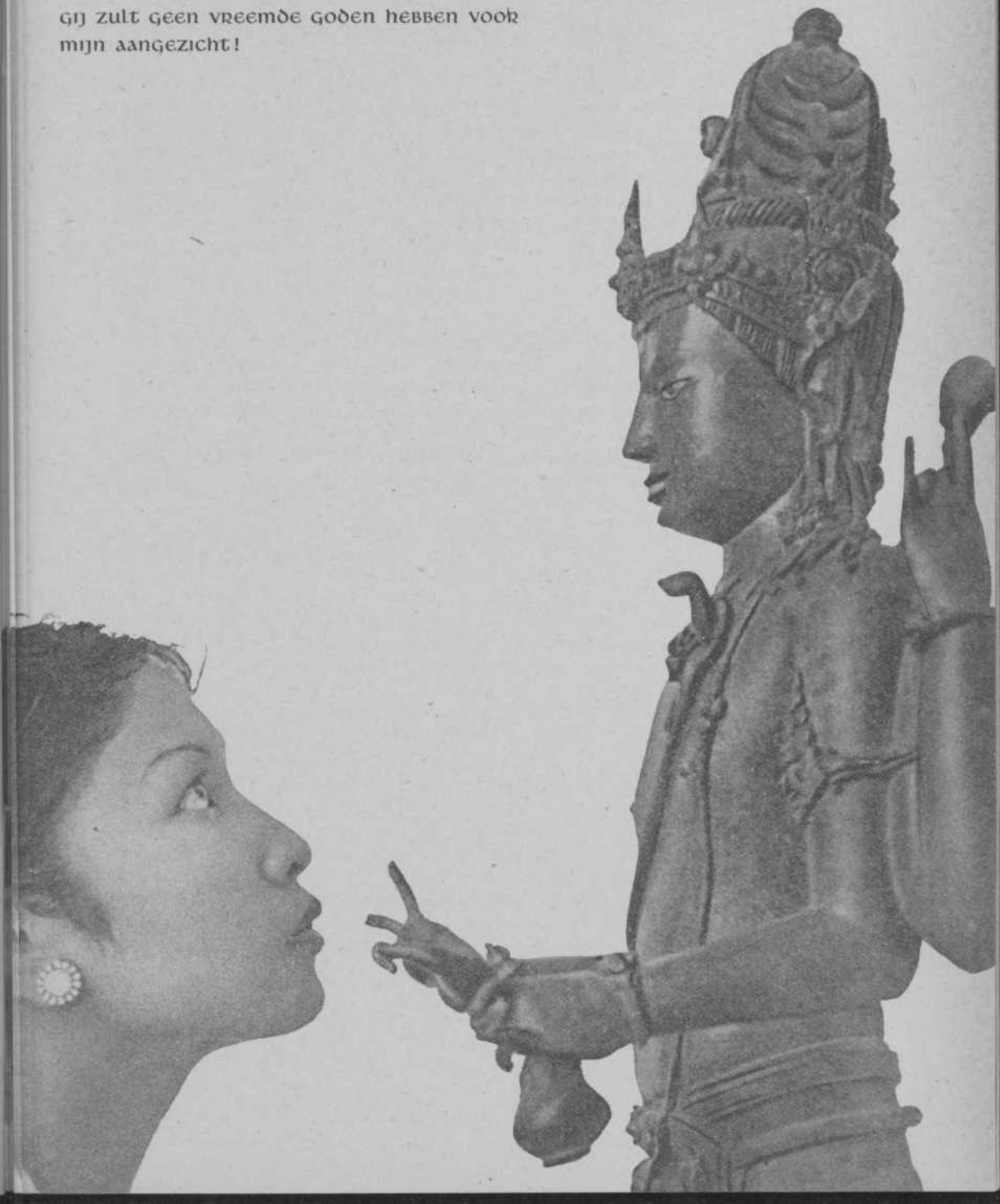

De Japanse spin zoog Moentilan uit

Het is geen sinecure 16 maanden lang 'n tachtig jongens van 12 tot 16 jaar de kost te moeten geven zonder één cent inkomen te genieten. Slechts een diep vertrouwen op de Voorzienigheid vermag in een dergelijke noodtoestand uitkomst te brengen. Gelukkig bezat Pater H. Caminada, S.J. zulk een vertrouwen en dit heeft deze laatste Rector van het St. Xaveriuscollege te Moentilan op Midden-Java met zijn zonnig karakter en kinderlijk optimisme de touwtjes aan elkaar doen knopen, waarvan hij het ene einde in handen kreeg op 6 April 1942 en het andere op 15 Juli 1943. Op Donderdag 5 Maart 1942 was het Japanse invasieleger in de loop van de namiddag het stadje Moentilan, gelegen op ongeveer 25 km ten Noorden van Djokjakarta, gepasseerd. Nog volop hopend op een betrekkelijk voorspoedige toekomst na afloop der directe oorlogshandelingen, hadden de 250 internen der Moentilanse Kweekschool dit gebeuren gadegeslagen. De ellende van schuilloopgraven, van mondgummietjes en oorwatjes was in elk geval voorbij. Binnen enkele dagen zou het normale schoolleven weer voortgang vinden. Nog diezelfde avond capituleerde Midden-Java; drie dagen later, op Zondag 8 Maart de vesting Bandoeng, waarmede het officiële verzet tegen het Japanse leger gebroken was.

Strijd om de school

Reeds op 18 Maart kwam bij de Directie van het Moentilanse College de Japanse opdracht binnen onmiddellijk alle lessen te staken. De laatste tien jaren was de kern van het Missiescholencomplex te Moentilan: de R.K. Centrale Kweekschool, een 6-jarige opleiding met internaat voor het onderwijzerdiploma aan de Hollands-Inlandse, de Hollands-Chinese en de Europese Lagere School. Het onderwijs op deze Kweekschool concentreerde zich natuurlijk om het hoofdvak: de Nederlandse taal. Hierin moet voornamelijk de reden gezien worden, waarom de bezetter zo spoedig met zijn bovengenoemd bevel voor de dag kwam. De 250 leerlingen, die in Maart 1942 de kweekschoolbevolking uitmaakten, behoorden tot vrijwel alle volkeren van de Nederlands-Indische Archipel, van Merauke tot Sabang en van Borneo tot Java. Een 20-tal leraren, deels Paters Jezuieten en Broeders van Maastricht, deels lekenkrachten, verzorgden het onderwijs en de opvoeding van hen, die de hoop der 16 kerkelijke gebieden in Indië genoemd mochten worden. Een korte bespreking op het Japanse onderwijskantoor te Magelang, waarvan bovengenoemde opdracht uitgegaan was, liet nog hoop op een spoedige heropening van Pater van Lith's Centrale

Missieinrichting. Voorshands werd daarom, in afwachting van wat komen ging, besloten het begin van de naderende Paasvacantie te vervroegen. Het 3de schooltrimester zou dan eveneens vervroegd reeds op de 2de Paasdag een aanvang nemen.

Tijdens deze vacantietijd hebben wij voor het eerst kennis gemaakt met de bezettings-autoriteiten. Stapels formulieren moesten Pater Caminada en de zijnen verwerken. Tientallen malen passeerden wij per fiets de bij Magelang midden op de grote weg opgestelde Japanse wachtpost om dan, na een eerbiedige en onberispelijk uitgevoerde lichaamsbuiging in de richting van dit heer, verlof te krijgen de stad te betreden en daar besprekingen te voeren met de Japanse onderwijsdeskundigen. Het kostte uren kostbare tijd en een bovenmenselijke zelfbeheersing de omgang met deze totaal ondeskundige, plompe militaire leiders. De uitslag gaf echter hoop: op Dinsdag 7 April zou het onderwijs te Moentilan hervat mogen worden. Het was een verademing voor het onderwijzend personeel doch evenzeer voor de leerlingen niet enkel der Kweekschool doch tevens voor de ruim 800 leerlingen van de Westers georiënteerde Lagere scholen van het Moentilanse geheel. Alles scheen op rolletjes te lopen....

Edoch, die verraderlijke Japanners! Op 6 April, nadat om 6 uur 's middags de laatste vacantieganger de collegepoort weer gepasseerd was, kwam een telefonisch ijlgesprek door uit Magelang. In korte afgebeten Maleise zinnen werd medegedeeld dat „in opdracht van de opperste Japanse militaire commandant te Batavia", generaal zus en zo, „met het oog op de funeste invloed die het Nederlands onderwijs op de Indonesische jeugd uitoefende" de heropening der Kweekschool niet mocht plaats vinden. Dat hoort men op een plaats nog geen honderd meter verwijderd van de laatste rustplaats van de vader en moeder der Javamissie, de Paters van Lith en Mertens S.J.! Een nachtelijk bezoek aan Magelang mocht helaas niet meer baten. De heren gaven geen gehoor. Dinsdagmorgen verschenen enige tot de tanden gewapende Japanners aan de schoolpoort om te controleren of de maatregelen „uitgevaardigd in het belang der Indonesische schooljeugd" stipt uitgevoerd werden. Het scherm zakte te Moentilan na 35 jaar zegenrijke activiteit op onderwijsgebied.

Een nieuwe missive uit Magelang kwam binnen. Aan alle internen werd gelast naar hun ouderlijk huis terug te keren. Ter voortzetting van hun studie moesten zij zich vervoegen aan de inmiddels uit de grond gestampte Japanse Kweek-

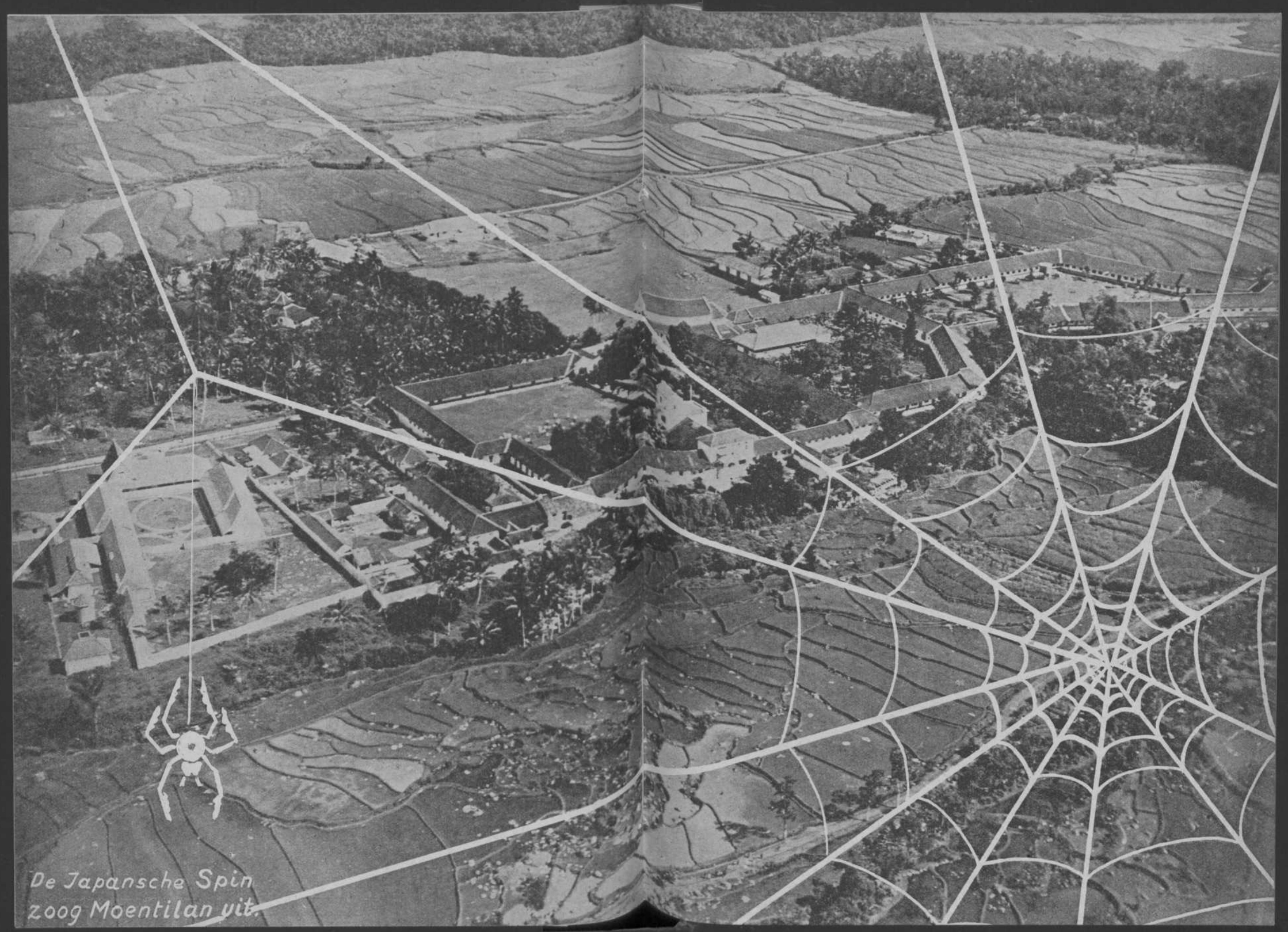
De Japansche Spin
zoog Moentilan uit.

scholen. Droef te moede verlieten op 8 April bijna 200 jongelui het Xaveriuscollege. De „nieuwe tijd" en de „nieuwe geest" eisten deze maatregelen, zo werden zij van Japanse zijde getroost.

Het probleem van hen die bleven

Voor een 80-tal internen bracht deze oplossing geen uitkomst. Het waren de zogenaamde „buitenlanders", jongelui afkomstig van de eilanden buiten Java, die jaarlijks per K.P.M.-stomer hun grote vacantie in het vaderland gingen doorbrengen. Het interinsulaire verkeer tussen Java en de buitengewesten was gestaakt; Java was geisoleerd en slechts onder levensgevaar gelukte het een of andere avonturier uit West of Oost-Java aan het alziend oog der Japanners te ontsnappen. Aan geen der Moentilanse buitenlanders kon dit spelletje een kans geven en terecht durfde Pater Caminada de verantwoordelijkheid hiervoor ook niet aan. Met liefde heeft het Xaveriuscollege zich daarom gedurende 16 maanden ontfermd over deze „ouderlozen", doch de beurs waaruit hun onderhoud bekostigd moest worden was plat. Wij hebben in finantieel opzicht het lot gedeeld van vrijwel alle Europeanen. Op slag was iedere blanke straatarm. Spaarbanken en de kantoren der Javase Bank mochten geen cent meer uitbetalen van de spaarsommetjes, vroeger vertrouwensvol daar uitgezet. Subsidies hielden vanzelfsprekend eveneens op. Iedereen moest teren op de contanten, die hij toevallig in huis had. Een dergelijk drastisch optreden tegen de blanke bevolking had niemand te voren verwacht. Japan, zo meende men, zou nooit op deze manier, al was het slechts uit welbegrepen eigenbelang, Java economisch lam slaan. Doch wederom deed Japan wat niemand verwachtte. Gevolg was, dat wij te Moentilan met onze honderd man straatarm waren. Daar kwam nog bij, dat het Japanse leger voor de bescherming, die het aan lijf en goed der blanken gaf, een extra registratiesom van f. 150,— per persoon eiste.

In deze uiterst moeilijke dagen hebben wij in Moentilan aan de lijve de sympathie ondervonden van de Moentilanse bevolking en bestuursambtenaren. Waarvandaan gedurende dit jaar kost en kleding voor honderd missionarissen en leerlingen kwam is mij nu na vijf jaar nog een raadsel. Met grote dankbaarheid kunnen wij echter constateren, dat het gekomen is en dat de registratiegelden werden betaald. De Missie, die tientallen jaren onder de paupers van Moentilan haar weldadigheid had uitgeoefend, ondervond meer dan ooit in dit uur waarop de nood aan de man kwam, dat zij talloze vrienden zowel onder de hoger geplaatsten als onder de eenvoudige dessabewoners had. Dankbaar gedenken wij thans allen van welke landaard ook, die ondanks eigen gebrek geholpen hebben met bijdragen waarvan het grote merendeel een bedrag van vijf cent per week niet overtrof.

Wij rekenden het ons tot plicht onze leerlingen voor de Japanse greep te behoeden. De Japanner immers, die te goed wist, dat in dat langgerekte missiegebouw aan de Kali Lamat nog verschillende Nederlanders met Indonesiërs samenhuisden, mocht niet meer dan strikt nodig was door het in- of uitgaan van

bruine pupillen geprikkeld worden. Met de nodige omzichtigheid werden daarom bij gelegenheid van een of ander Japans bezoek onze bruine huisgenoten verdonkeremaand in ontoegankelijke hoekjes waar het huis gelukkig zo rijk aan was.
Stiekum werden op veilige tijden de kweekschoollessen aan dit restantje van de eens zo bloeiende kweekschool doorgegeven, alles natuurlijk onder bescherming van een systematisch opgezette eigen veiligheids-„politie" onder leiding van enige grotere leerlingen. Belsignalen (een tijdlang zelfs signalen met de torenklok) gaven aankomst- en vertrek-uur van Japanse gasten en andere verdachte vreemdelingen aan.

Roof

Intussen begon de roof van de schoolinboedel. Natuurlijk was deze in de loop der jaren ook gedeeltelijk aangeschaft met behulp van subsidie van het Nederlands-Indisch Gouvernement. Steunend op deze titel meende de Jap aanspraak op dit bezit te mogen maken, met gevolg dat dagenlang vrachtauto's de oprijlaan binnenreden en zonder nadere kennisgeving de hele inventaris bestaande uit bedden, stoelen, tafels, kasten, het instrumentarium der natuurkunde- en scheikundelokalen en alles wat verder tot een schoolinventaris behoort, oplaadden. Uitlenen van kostbare stukken aan vertrouwde vrienden buiten kon slechts een klein gedeelte redden. Protesten leidden hoogstens tot handtastelijkheden....
Voor boeken waren de zonnekinderen uit Tokio als de dood zo bang. De reden is me nooit duidelijk geworden. Misschien zagen zij er een geheim wapen van het Westers imperialisme in. Op zekere morgen kwam een groep hoge Japanse officieren op inspectie. Zij liepen de collegebibliotheek in, een kostbare collectie boeken, door Pater van Lith destijds reeds opgezet, een enige verzameling vooral op het gebied van Indische culturen en talen.
Vanuit de verte (de heren vergezellen mochten wij, blanke paria's, niet) zagen wij hen bleek slaan en instinctmatig naar hun reusachtig samurai-zwaard tasten, toen zij deze duizenden boeken opmerkten. Een half uur later moest onder het oog der meesters een dorpstimmerman met decimeterlange spijkers alle ramen en deuren van het bibliotheekgebouw afsluiten, waarna Japanse zegels op alle toegangswegen werden aangebracht. Nooit hebben wij deze onvervangbare

collectie nog teruggezien. Immers na ons vertrek hebben schennershanden dit gehele bezit zonder meer verbrand, weggegooid of vernietigd. Op een dergelijke manier verdwenen in de loop van het jaar klokken, schrijfmachines, voorraden op velerlei gebied, piano's, radiotoestellen en het gehele instrumentarium van Indië's grootste orkest, meer dan 100 instrumenten, door Pater Schouten S.J. z.g. bijeengegaard. Kelken, cibories, kerksieraden en vooral miswijn waren voor de Japanners graaggewilde ornamenten, asbakjes en zuipmaterie (de lezer vergeve mij het gebruik van dit laatste woord; het is wegens zijn klank in onze oren het enige wat juist mijn bedoeling aangeeft). Nu waren enige maanden vroeger voor de oorlogsverklaring aan Japan uit Australië — Nederland was reeds bezet — enige vaten miswijn aangekomen, die gebotteld in honderden flessen voor verbruik op de vele missiestaties in de omtrek op het college lagen opgeslagen. Reeds had een of andere Japanse drinkebroer een enkele maal belangstellend naar dit kostbaar vocht geinformeerd. Het zekere voor het onzekere nemend hebben we toen op een avond onze honderd lotgenoten paters, fraters, broeders en jongens samengetrommeld en de hele voorraad miswijn op tientallen plaatsen in de tuin begraven of in de vijvers laten afglijden. Deze tractatie is onze gasten uit Tokio ontgaan. Met een schrale buit van enige tientallen flessen zijn zij op een goede dag in Magelang goede sier gaan maken.

Afscheid

De internering van ons, Nederlanders, heeft tenslotte aan dit spannende, moeilijke, maar in gemeenschappelijke ontberingen toch ook weer troostvol samenzijn en samenwerken een einde gemaakt. Reeds op Vrijdag 24 Juli 1942 werden enigen onzer, de niet-priesters, door de Japanse militaire politie weggehaald en in de beruchte Kesilir-kolonisatie in Oost-Java geinterneerd. Een Te Deum in de kerk, zo dankbaar door jongens en parochianen gezongen als ik nog nimmer hoorde, bracht dank aan O.L. Heer, aangezien de priesters nog gespaard waren. Doch onverbiddelijk kwam een jaar later op 15 Juli 1943, de scheiding van deze blanke „bokken" van de bruine schapen. Officieel las een Japans interneringsofficier het interneringsbesluit van de eerstgenoemde groep af. Voor de tweede groep, kinderen nog, zouden de Japanse autoriteiten zorg dragen.

Zelden is een afscheid beide partijen zo zwaar gevallen niet zozeer wegens de onzekere toekomst die beiden ingingen, doch meer wegens het doorsnijden van sterke banden tussen verzorgers en verzorgden, gegroeid in gezamelijk gedragen leed en armoede.

Stil snikkend gingen na een laatste H. Mis en H. Communie in de mooie collegekerk te Moentilan de „gouvernementspupillen" — zo noemden zij zichzelf niet zonder een tikje humor — de poort uit. Voor ons, Nederlanders, sloot zich voor jaren de uitgang naar de vrijheid.

Naoorlogse omstandigheden hebben tot heden verhinderd de verdere lotgevallen dezer laatste Moentilanse „aflevering" vast te stellen. Binnengekomen berichten geven echter hoop, dat ook deze zoals zovele vroegere afleveringen een groep Katholieke mannen van het beste soort in de Indonesische maatschappij plaatste.

R. VAN THIEL, S.J.

vervolg van pag. 114

Voor het district Klatèn-Wedi, waarover sprake was in voorgaand artikel, staat in het Jaarboek voor einde Juli 1941 aangegeven: katholieken: 4107; catechumenen: 384. In Klatèn is een kerk, en in verschillende Staties rondom Klatèn-Wedi wordt regelmatig de H. Mis opgedragen in het schoollokaal of een andere geschikte gelegenheid. Opvallend groot is het aantal Congregaties en andere katholieke verenigingen. Twee maanden na de Priesterwijding over zo'n „parochie" aangesteld worden als Pastoor zonder kapelaan of assistent, is zeker wel een geval van vlugge promotie. Maar U begrijpt, het sterktste geval heb ik niet op de eerste plaats medegedeeld; dat zou tegen de regels van de kunst zijn. Dus een frappanter staaltje.

Waarnemend Apostolisch Vicaris

Medio Mei 1943: het is tegen half zeven. Aan de westelijke hemel drijft nog een weelde van gloed en kleur; een prachtavond om Alleluia te zingen. Het is Dinsdag: de seminaristen komen terug van wandeling of zijn nog in de tuin aan het werk. Een van de theologanten van het vierde jaar, met 7 maanden

vervroeging in Januari Priester gewijd, komt thuis van ziekenbezoek in het Petronella-hospitaal, en begint juist te vertellen van zijn ontmoeting met een Japanse dokter, als hij bij de President geroepen wordt .... Een kwartier later is de Rama druk aan het inpakken en de volgende morgen om 6 uur zit hij in de trein naar Soerabaia. Uit Soerabaia was op die mooie avond een bode binnengevallen van Mgr. M. Verhoeks, Apost. Vicaris van Soerabaia: Groot gevaar, dat dezer dagen alle Pastoors geinterneerd worden; stuur ons ter liefde Gods een Javaanse Priester. — Binnen de 12 uren was de pasgewijde theologant op weg naar Soerabaia, met wat huiverigheid de vraag bepiekerend of hij vandaag nog of pas morgen waarnemend Apostolisch Vicaris van Soerabaia zal worden!

Altijd O.K.!

O.K., altijd O.K. moest in die moeilijke tijd het parool zijn. Zo moest het O.K. zijn voor een der Wijdelingen 1942, een Menadonees. Op thuisreis van Salatiga naar Solo komt „onze Simon" even aanlopen op het Seminarie, en krijgt daar meteen te horen, dat hij benoemd is tot Pastoor van Cheribon. Adres van de Javaanse koster, adres van de Europese dame, die voor het eten van de Pastoor zorgen zal; enkele raadgevingen met de bepaling, dat hij uitsluitend per vertrouwde bode kontakt moet houden met de Apost. Vicaris van Bandoeng: dat is met de zegen van de President heel de uitrusting van de gepromoveerde. En nog mooier: zich in zijn nieuwe positie indenken, heeft onze Simon nauwelijks kunnen doen; één dag na aankomst te Cheribon wordt hij telegrafisch opgeroepen naar Semarang. O.K.! — Door een gunstige beslissing van de Tentara Dai Nippon zou hij met Heerbroer overgevlogen worden naar Soerabaia en vandaar zeer binnenkort naar het vaderland, Menado. Behalve het eerste trajekt is in werkelijkheid de reis heel anders verlopen dan voorgespiegeld was; gewoon verschijnsel onder de Jappen.

Toch meegevallen

Door de beschikkingen van Zijn Voorzienigheid kan O. L. Heer de mens soms de schrik op het lijf jagen, maar de werkelijkheid valt dikwijls weer mee. Zo ging het te Soerabaia. Eerst in September werden de Bisschop en de Pastoors geinterneerd. De jeugdige kandidaat had dus gelegenheid zich in de toekomstige taak in te werken en onder leiding van oud-professoren van theologie zijn studies te voltooien. Maar in September stond toch maar de jonge seculiere Priester, Wnd Apost. Vicaris van Soerabaia, belast met de zielzorg voor een gebied, waar Juli 1941 werkzaam waren: 31 Pastoors, verdeeld over tien standplaatsen met 19640 katholieken, waarvan 4263 inheemsen, en 841 catechumenen. Eerst na afloop van het schooljaar 1943-1944 kwam een confrater het werk met hem delen. — Tot de jonge Jeremias, die huiverde voor de taak hem opgelegd, sprak de Heer: „Zeg niet, ik ben nog maar een knaap. Want tot allen, tot wie Ik u zenden zal, zult gij gaan; en alles wat Ik u opleggen zal, zult gij volbrengen."

Binnen 10 jaar

Van Juli 1942 tot nu toe zijn van het Groot-Seminarie St. Paulus uitgegaan:

19 seculiere Priesters, thans werkzaam 1 op Ambon, 4 in de Minahassa, de overige 14 op Java. Bijna allen hebben ongewone promotie gemaakt. Wie had in 1936, begin van het Groot-Seminarie, durven voorspellen, dat het binnen de 10 jaar onder de oud-leerlingen zou tellen een Apostolisch Vicaris, een Provicaris, President en Professoren van Groot-Seminarie? Hier nòg het verhaal plaatsen van een markant geval van promotie: lezer, lezeres, dat bespaar ik U. Toch zou ik graag even nog Uw aandacht vasthouden.

Als ik terugkom op het Groot-Seminarie — en God geve dat dit spoedig mogelijk worde *) — vind ik „de zetel" van de president onbezet en zal het zijn, alsof ik nooit weg ben geweest. En al die dignitarissen — daar voel ik me zeker van, want ik ken „mijn mannen" — zien met verlangen uit naar de dag, waarop ze al die vroegverworven titels kunnen afschudden, en onder gezag en leiding van een oudere Confrater in het Priesterschap, Hollander of Javaan, van welke Orde of Congregatie ook, als „kapelaan" met onverminderde toewijding werken aan de verwezenlijking van het ideaal van hen allen: Java voor Christus! De Minahassa, heel Indonesië voor Christus!

Eerstelingen

De eerstelingen van het Groot-Seminarie heeft God aan een ware krachtproef blootgesteld.... Zwaar en moeilijk was en is nog de taak, welke die jonge Priesters vervullen in tijd van bezetting, in tijd van verwarring en opwinding, over zo uitgestrekt missiegebied. De berichten over hun optreden, hun arbeid en de resultaten ervan, die tot hier binnendrongen, geven recht op de stellige verwachting, dat de eerste bladzijde van de geschiedenis der Seculiere Geestelijkheid van deze landen, die nu geschreven wordt, een mooie, hier en daar ontroerend mooie bladzijde wezen zal.

„Is die president niet een beetje fier op „zijn mannen"? Geachte lezer, lezeres: God vraagt veel van deze Zijn jonge apostelen; maar weet even goed als ik, dat in Christus' H. Kerk een wondere kracht werkt, die Gods genade aftrekt op de zwakke mens en zijn pogen: offer en gebed namelijk. Welnu, voordat die President er aan denken kan fier te zijn op „zijn mannen", voelt hij zich diep verplicht tot dank jegens allen, van wie die wondere kracht is uitgegaan. Daarom is ook mijn laatste woord:

Katholieken van Nederland, de verhouding tussen ons lieve Vaderland en Java en de andere gebieden in Nederlands Oost-Indië ondergaat een staatkundige verandering; meent niet, dat daarmee Uw taak teneinde loopt. Neen, het blijft gelden, het gaat meer dan vroeger gelden:

Katholiek Nederland, let op Uw saeck!

H. MULLER, S.J.

*) De wens van pater Muller is niet in vervulling mogen gaan. Kort voor het verschijnen van dit nummer is Pater Muller in het vaderland teruggekeerd, mede tot herstel van zijn gezondheid. (Red.)

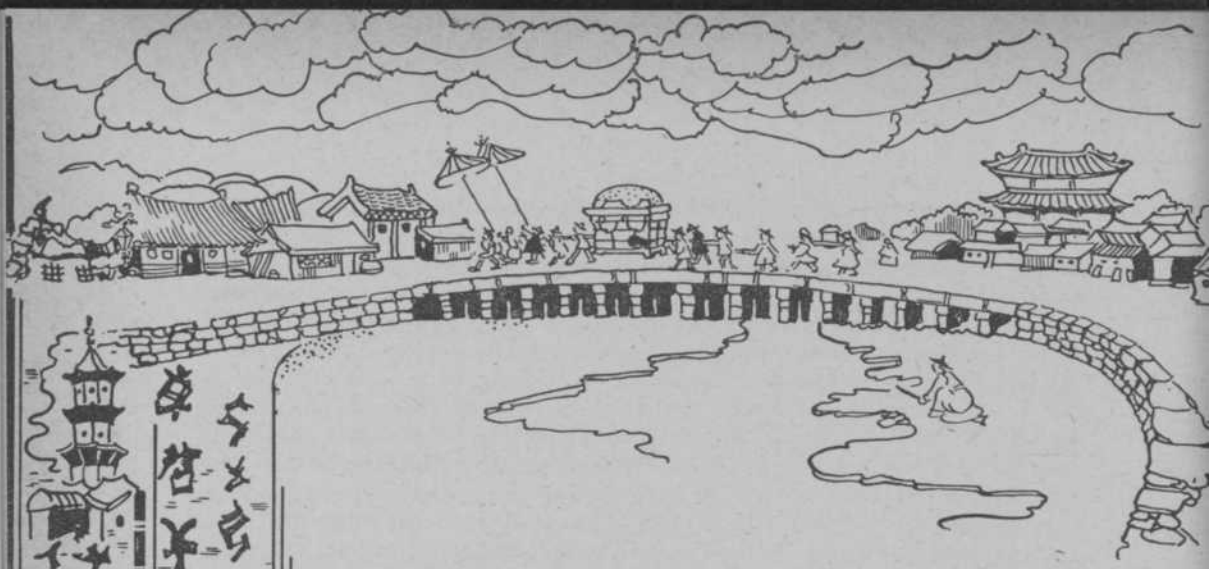

De Chinezen-Missie te Batavia

In de „Missie-kroniek" van 't Maart-Aprilnummer van de „Berichten uit Java" werd melding gemaakt van een nieuwe parochie te Batavia, waar gewerkt wordt onder Chinezen, Florinezen en Timorezen.

Onder de Florinezen en Timorezen hebben wij geen eigenlijk missiewerk. Deze mensen komen katholiek van hun eiland als zij zich te Batavia vestigen. Sommigen van hen zijn oud-militairen, oud-schepelingen van marine of handelsvloot, anderen kwamen als huisbedienden van Europese families van Flores en Timor naar Java. Onder hen hebben wij de gewone zielzorg te verrichten — hetgeen overigens geen sinecure is, waar deze goede en eenvoudige lieden verzeild raken te midden van een heidense, islamitische bevolking in een moderne en lichtzinnige grootstad.

Ons missiewerk in eigenlijke zin heeft plaats onder de Chinezen. — 't Contact met de Indonesische Bataviase bevolking is een kwestie op zich, die wij hier laten rusten. —

De Nederlandse Katholieken hebben altijd grote belangstelling getoond voor 't missiewerk in China. — De Chinese schepelingen, die vanwege de grote economische crisis in de jaren 1929 en volgende in Nederlandse havens waren „gestrand" en als „pinda-Chinezen" het hele land rondzwierven, hebben ook

ruimschoots gedeeld in de sympathie, die in Nederland voor China leeft. — In hoeverre dit misschien samenhangt met het gezegde: „De Nederlanders zijn de Chinezen van Europa", laten wij buiten discussie. Zeker is, dat de Nederlandse missionaris, die contact zoekt met de Chinezen, vrijwel overal met welwillendheid tegemoet getreden wordt; en zijn oordeel over hen is praktisch ook altijd: Chinezen zijn mensen, waar wat mee aan te vangen is.
Wanneer ik U dan ga vertellen van onze Chineze missiepost, in 't hartje van Batavia-stad, ben ik er zeker van, dat deze nadere kennismaking ook Uw belangstelling zal wekken, U er toe zal aanzetten om dit stuk prominent missiewerk Uw belangstelling en steun niet te onthouden, overeenkomstig de leus van de directeur van de Sint Claverbond: Gebed hoofdzaak! geld noodzaak!

UIT HET VERLEDEN

In de jaren 1889-1917 heeft Pastoor Kortenhorst S.J. die te voren, vanaf 1877 op Banka onder de Chinezen van 't tinbedrijf werkte, de zielzorg waargenomen onder een groep totoks, die meestal katholiek uit China gekomen, grotendeels bestond uit ambachtslieden, die na verloop van tijd weer naar hun geboorteland terugkeerden. Pastoor Kortenhorst heeft onder hen, mede met de hulp van een catechist Simon Jong A Man, enige honderden bekeringen gemaakt.
Na 1917 is dit werk echter tot verval gekomen: er was geen missionaris, die Pastoor Kortenhorst kon opvolgen. Katholieke ouders lieten hun kinderen dopen. Daar bleef 't verder bij.
Pastoor Cappers M.S.C. — oud-Nieuw-Guinea-missionaris — kwam in 1932 naar Batavia. Hij heeft weer contact gezocht met de verstrooide kudde van Pastoor Kortenhorst. En op 't ogenblik wordt met veel moeite dat contact voortgezet. 't Niet machtig zijn van de Chinese taal is 't moeilijke punt. Mijn mede-Pastoor W. Krause van Eeden S.J., is bezig zich een beetje weg-wijs te maken in deze zeer moeilijke taal, en geholpen door een nieuwe catechist Philippus Tjioe Kim Siong is 't mogelijk dit groepje bestaande uit een 100 personen bij elkaar te houden en zelfs langzaam te doen groeien; want ook onder totok-Chinezen, die over 't algemeen erg materialistisch zijn aangelegd, gelijk dat alle geluk-zoekers eigen is, treffen wij van tijd tot tijd mensen aan, die 't ware geluk bij Christus hopen te vinden.

TALEN EN TAALVERWARRING

De Nederlands-sprekende Chinezen zijn allen op Java of tenminste in Indonesië geboren, hebben de Nederlandse scholen bezocht, bij voorkeur die van Zusters en Broeders. Zo kwamen ze met de godsdienst in aan-

raking. Ze leerden 't schone en verheffende van 't christendom kennen en als echte Chinezen, die er steeds op uit zijn overal 't beste uit te kiezen, en voor wie zaken van prima kwaliteit niet gauw te duur zijn, werd 't hun weldra duidelijk dat 't beste op godsdienstig gebied in de Katholieke Kerk te vinden is.

De Engelssprekende Katholieke Chinezen zijn meestal mannen, die als jongen in Singapore of Hongkong de middelbare scholen bezochten. Voor 't verder onderricht en de zielzorg zijn deze mannen echter alleen in 't Maleis te benaderen.

Tenslotte de Maleissprekenden. Men kan deze groep niet noemen, die van Indonesisch sprekenden. Indonesisch is in zekere zin een nieuwe taal, ontstaan sinds 1942. 't Is een algemeen beschaafd Maleis, een soort standaard Maleis, dat de officiële omgangstaal aan 't worden is van alle ontwikkelde Indonesiërs, die volk voor volk — en dat zijn er tientallen — hun eigen taal willen bewaren, maar die voor 't intervolkverkeer van 't openbare leven een gemeenschappelijk taal behoeven, mede in verband met het politieke éénheidsideaal van één Groot-Indonesië.

De Chinees echter kent deze taal niet, of juister: hij s p r e e k t deze taal niet. Zijn taal is 't onbeschreven streek-Maleis, zoals dat met allerhande variëteiten, onder invloed van de verschillende volkstalen, overal weer anders is.

Zo spreken de Chinezen te Batavia zonder meer Batavia-Maleis: d.w.z. Maleis met Javaans, Soendaas, Chinees en Nederlands er doorheen. Te midden van de Babelse spraakverscheidenheid moet de missionaris hier zijn werk doen. Vier Penitenten in de biechtstoel kan betekenen: vier talen! Dito wat betreft spreekkamer en huisbezoek. —

Terwijl ik dit zo zit te schrijven op de 2de Pinksterdag denk ik met een weemoedige zucht aan de Apostelen, die het in dit opzicht bijzonder gemakkelijk hadden. De H. Geest wil nu blijkbaar andere middelen gebruiken. Wij aanvaarden deze leiding Gods vol vertrouwen, dat wij toch in staat zullen zijn druppel voor druppel de balsem van waarheid en deugd in de hoofden en harten van onze Babelse Chinezen te laten doordringen!

L. ZWAANS, S.J.

Indië

Op 5 Juni j.l. werd door de H. Congregatie van de Voortplanting des Geloofs opgericht de Apostolische Delegatie van de Indonesische Archipel. Vroeger maakte dit gebied deel uit van de Apostolische Delegatie van Austraal-Azië. De Apostolische Delegaat hiervan resideerde in Sydney, wat weinig bevorderlijk was voor zijn contact met de Missiegebieden van de Indische Archipel. Gedurende het gehele bestaan van de Austraal-Aziatische Delegatie werd het gebied van onze Indische Missies slechts eenmaal, in 1939, door de Apostolische Delegaat bezocht.
Op 8 Juni maakte de H. Congregatie van de Voortplanting des Geloofs de benoeming bekend van Mgr. Georges de Jonghe d'Ardoye tot eerste Apostolische Delegaat van de nieuwe Delegatie van de Indonesische Archipel.
De 23ste April 1887 werd Mgr. de Jonghe te Brussel geboren, na zijn studies voltooid te hebben aan de Colleges der Paters Jezuieten te Brussel en Namen, trad hij 13 September 1905 in het Seminarie van de Vreemde Missiën te Parijs, na zijn hogere studies te Parijs en te Rome te hebben voltooid werd hij in 1910 priester gewijd door Z. E. Kardinaal Mercier. Het volgende jaar reeds vertrok Mgr. de Jonghe als jong missionaris naar China, waar hij in 1933 zijn benoeming ontving van Apostolisch Vicaris van Yunnanfu. In 1938 volgde zijn benoeming tot Apostolische Delegaat voor Irak, vanwaar hij thans werd overgeplaatst naar de nieuwe Delegatie van de Indonesische Missies. (Fides)

Uit JAVA bereikte ons sinds het begin van het politionele optreden geen berichten. In het Republikeinse gebied van Midden-Java bevinden zich volgens de laatste berichten, die wij ontvingen, dertien Nederlandse Paters en Fraters, waarvan elf in Djokjakarta en twee in Moentilan.

Uit de wijde wereldmissie

Over de moeilijkheden, die de Missie op CEYLON bedreigden door het anti-katholieke drijven van de Minister van Onderwijs, kon het Missie-nieuwsagentschap „Fides" melding maken van een gunstiger wending bij de uiteindelijke debatten en stemmingen over de nieuwe onderwijswet. Enige amendementen werden aangenomen, die tenminste enigszins de onrechtvaardigheid van de wetten tegenover het Bijzonder Onderwijs verzachten. Officieel is thans door de wet toegestaan, dat ook voor het Bijzonder Onderwijs nieuwe scholen mogen worden geopend. Ze zullen echter slechts subsidie kunnen genieten van die leerlingen, die behoren tot de bevolkingsgroep die zulk een Bijzondere School opent. Op de katholieke scholen wordt dus alleen voor de katholieke leerlingen subsidie ontvangen niet voor de niet-katholieken. Deze verzachting werd verkregen

dank zij de vasthoudendheid der verdedigers van het Bijzonder Onderwijs. In ons laatste nummer werden de moeilijkheden voor het Missie-onderwijs op Ceylon besproken op pag. 125 en 126.

Ook uit JAPAN kan weer goed nieuws worden gemeld. In die tijd, verstreken sinds het staken der vijandelijkheden met Japan tot aan het einde van de maand Mei van dit jaar, arriveerden 119 missionarissen in Japan: 43 Priesters, 11 Broeders en 65 Zusters; terwijl 89 anderen reeds permissie ontvangen hebben om Japan binnen te komen. In dezelfde tijd, dat Japan deze 119 katholieke missionarissen zag binnenkomen, arriveerden er voor alle protestantse zendingen een totaal van 82 personen: mannen, vrouwen en kinderen, waarvan er hoogstens een vijftigtal tot het eigenlijke zendingspersoneel behoren. (Fides)

Aan de Keizerlijke Universiteit van KYOTO is een leerstoel opgericht voor de scholastieke philosophie. Tot de professoren behoren een Canadese Pater Dominikaan: R. P. Pouliot en een katholieke professor van de Handels-Hogeschool van Kobe. (Fides)

In de SANGIIN, ongeveer hetzelfde als onze Eerste Kamer, hebben twee katholieken zitting: de oud-minister van Onderwijs, Tanaka Kotaro, en de vroegere ambassadeur te Washington, Debuchi Katsuji, die 15 Juni j.l. het H. Doopsel ontving.

Op het Groot-Seminarie van NAGASAKI studeren op het ogenblik een honderdtal priesterstudenten, waarbij nog een twintigtal Klein-Seminaristen zullen komen, wanneer het nieuwe schooljaar begint. Zoals alle bewoners van Japanse grote steden lijden de Seminaristen zeer aan ondervoeding. De katholieken uit de omgeving doen al het mogelijke om hun priesterstudenten de studie te vergemakkelijken en de honger uit het Seminarie te bannen. De boeren sturen van tijd tot tijd een deel van hun oogst en vooral de vissers, die in deze streek zeer talrijk zijn, laten de Seminaristen graag meedelen in de vangst.

De kledingactie, die wij in het vorige nummer begonnen, belooft een mooi succes te worden vooral door de zo krachtdadige en zeer gewaardeerde steun van onze Radio-priester H. de Greeve.
In het October-nummer hopen wij U meer van de resultaten te kunnen vertellen. Intussen vertrouwen wij, dat U bij Uw vrienden en kennissen, die misschien nog niet meededen, deze actie nog eens hartelijk wilt aanbevelen.

Java aan Christus!

HET GEHEIM VAN DE JAVAAN

Bewerkt naar gegevens uit de nagelaten werken van Pastoor van Lith.

II. Een verklaring

Het is natuurlijk een dwaasheid het gehele geheim van de Javaan te willen verklaren uit het nu bekende „Grief niet". Toch staan de andere Javaanse karaktertrekken wel zozeer met dit motto in verband, dat dit in vele gevallen van schijnbare raadselachtigheid een ware opheldering biedt. Wij zullen proberen dit beginsel nader te verklaren, en de vrees anderen te grieven een plaats trachten te geven in de historisch gegroeide Javaanse volksaard.

Land en volk

Van de wijde en open landvlakten, waar Hollandse ogen eindeloos ver overheen turen tot aan de kruising van horizon en wolkenkoepel, schijnt sedert onheuglijke tijden de sterke suggestie te zijn uitgegaan van openhartigheid, eerlijkheid en eenvoud. En waar de kuststroken met een

smalle heuvelplooi overgaan in het vlakke strand, wekte de oneindigheid van de zee een soortgelijke indruk op de Hollandse zeeman, wiens parool „Recht door zee" in het idioom der landsbevolking werd overgenomen en als stelregel bij de opvoeding ingang vond. Deze openhartigheid in het Hollandse volkskarakter, zo zagen wij, wordt niet zelden zo ver doorgevoerd dat men, bij een meningsverschil, niet schroomt een anders gevoeligheid te kwetsen en een afkeer heeft van de kronkelwegen der politiek. En in naam van het beginsel: „de waarheid boven al", vullen zich onze gesprekken en bladen met twisten en polemieken, die op het eerste gehoor zo min mogelijk rekening schijnen te houden met het zo zachtmoedige beginsel van „grief niet".
Een geheel andere mentaliteit is, van oudsher, de Javaan eigen. Juist zoals de karaktergesteltenis van de Hollander, van de Eskimo en de Arabier voor een deel verklaarbaar is uit het klimaat en de bodemgesteltenis van die streken, zo biedt ook het Javaanse land zijn verklaring.

De Javaan woont in een bergachtig land, doorsneden door diepe ravijnen, waardoorheen verraderlijke bergstromen zich een weg banen. Links en rechts liggen bossen en struikgewassen, vanwaaruit ieder ogenblik gevaren van slangen, insecten en andere dieren zijn te verwachten. Hier en daar verheft zich de dreigende rookpluim van een vulkaan, en hoog boven hem strekt zich de hemel uit met zijn afwisseling van verzengende hitte en tropische regenval. Tussen dit alles voelt de mens, en met name de mens, die als landbouwer zijn levensonderhoud aan de natuur moet ontrukken, zich zeer klein en als het ware overweldigd. Hij heeft er zich op getraind, als de overmacht van het klimaat tegen hem losbreekt, snel zijn bescherming te zoeken langs smalle kronkelpaadjes naar de vertrouwdheid van zijn dorp. De Javaan is er voortdurend op uit de felheid van de natuur met omzichtigheid tegemoet te treden, hij zal de gevaren niet trotseren, maar ze ontzien om er zelf door ontzien te worden. De geest van vrees, die hem de omringende natuur inboezemt, heeft een weerslag op zijn omgang met de evenmens en op heel zijn maatschappelijk leven. Daar zal hij ook de voorzichtigheid betrachten tot het uiterste; de vrees anderen te kwetsen beheerst zijn taal, en boven alles zal hij in het contact met vreemden zijn eigen persoonlijke mening trachten weg te cijferen, en alle kronkelwegen der politiek bewandelen om niet tegen de regels der beleefdheid te misdoen.
Deze voor ons zo gekunstelde houding is geheel vergroeid met zijn aard en bovendien nog eenzijdig ontwikkeld door de diverse levensbeschouwingen die in de loop der eeuwen hun kenmerk hebben nagelaten in Javaans volkseigen en volksopvoeding.

Invloed van geestengeloof

De geest van vrees voor de natuur, die in overoude tijden zijn stempel heeft gezet op de volksaard, heeft zich geuit in tal van verhalen over boze geesten, kwade dagen en kwade voortekens, die ook nu nog te gelegener tijd opduiken in de vorm van allerlei bijgeloof. In de voorstellingen der oude Javanen was geheel de aarde bewoond door geesten en spoken, die in voortdurende afgunst en nijd 's mensen geluk plachten te bestrijden. Alle bijzondere gebeurtenissen, alle opvallende voorwerpen en plaatsen zijn een teken van de aanwezigheid van een geest, wiens boze invloed bezworen moet worden, niet door er tegen op te treden, maar door deze te ontzien, door hem om te kopen of hem te bedriegen. Zo zal men, als er een lief jongentje in de desa geboren is, uit angst voor de eventuele ongenade van de geest, het knaapje een meisjesnaam geven, of een aangeklede steen in de plaats van het wicht in het wiegje leggen. Maar de geesten, zo gelooft men, werken niet alleen zelfstandig en onzichtbaar. Ook in personen uit de onmiddellijke omgeving, in een dorpshoofd, een zieke, een baby of een grijsaard, is een belichaming van deze macht aanwezig. Hierom moet men ook zijn medemensen steeds ontzien, om de kwade invloed die van hen uit kan gaan zoveel mogelijk te ontgaan. Het ontzag voor geheel deze geestenwereld was zo groot, dat elk

„De Javaan woont in 'n bergachtig land . . . ."

verzet tegen de bestaande orde, elke verandering in de voorvaderlijk overgeleverde gewoonten per se onheil veroorzaakte.
Het is duidelijk dat bij zulk een geestesgesteltenis geheel andere normen voor de maatschappelijke omgang gelden dan bij een openhartig en hartelijk verkeer, waar de waarheid in gesprekken de voorkeur heeft. En al behoren genoemde ideeën door de groeiende emancipatie van het Oosten meer en meer tot het verleden, de overblijfsels ervan in taal en gewoonten zijn nog steeds aan te wijzen. Nog steeds eist men van een welopgevoede Javaan dat hij „djatmika" is, d.i. dat hij zedig en bescheiden in zijn optreden is, dat hij zo min mogelijk de innerlijke ontroering naar buiten zal verraden en zijn persoonlijk meningsverschil zal weten terug te dringen achter het masker van de gelaatsbeheersing.

Invloed van de godsdienst

De godsdienstige voorgeschiedenis van de Javaan heeft in dit aan banden leggen van de spontaneïteit een groot aandeel.
De Javaan is vroeger officieel Boeddhist geweest, maar toen was hij maar half Boeddhist. Nu is hij officieel Mohammedaan geworden, maar is toch nog half Boeddhist. Hem is de leer van de zielsverhuizing voorgepraat, en van het draaiend wereldrad, waarvan elke wenteling ons een nieuw tafereel van goed en kwaad te voorschijn tovert, dat als noodzakelijk gevolg uit het vorige is gegroeid. In mens en dier kan de ziel gehuisvest zijn van iemand, die hem dierbaar is, en het kwaad, dat hij deze persoon berokkent, wreekt zich volgens de onontkoombare wet van het Karma: elke beloning en elke straf zitten van zelf onverbreekbaar vast aan de daad, die eraan voorafgaat. Het zijn dan ook geen beloning en straf in onze betekenis van het woord, maar een noodzakelijk goed of kwaad gevolg, dat iemand door zijn handelen over zich afroept. In deze gedachtegang is zonde niet een vrijwillige overtreding van de wet van het goede, gegeven door een Opperheer, die onze daden beoordeelt en dienovereenkomstig straft. Zonde is het al of niet schuldig stellen van een daad, waar het volgend ogenblik een ongeluk aan vast zit.
Gelukkig is de natuur weer beter dan de leer en volgt de Javaan nooit consequent deze leer. Zijn geweten en schuldbesef reageren meestal veel natuurlijker tegen deze alle vrijheid benemende opvatting, maar dikwijls staat zijn bewustzijn van verantwoordelijkheid hem niet scherp voor de geest. Hij tast dikwijls in duister fatalisme voort, en de ingeboren vrees de dupe te worden van het noodlot weerhoudt hem vaak de maatregelen te nemen, die nodig zijn voor het behoud van goederen en gezondheid. In dit opzicht is dus zijn zorgeloosheid geenszins de naïeve nonchalance

van het natuurkind, maar een resultaat van de zware druk van geforceerde theorieën, van een halfbegrepen godsdienst, die de Javaan niet veel levensgeluk heeft bijgebracht *).

Invloed van de adat

Om in weinig woorden het verschil in opvoeding tussen de Javaan en het Christenkind te tekenen: Een christenvolk tracht zijn eigen deugd mee te delen aan het nageslacht door het kweken van eigen inzicht in goed en kwaad, en het vormen van hart en wil door de gewoonte van de goede daad. Het Javaanse volk deelt zijn nationale deugden mee aan de kinderen door suggestie, door een volkshypnose, waarbij elk voorgeslacht het volgend geslacht hypnotiseert. De methode der christenen sluit natuurlijk niet alle suggestie uit, en de handelwijze der Javanen is niet zonder elke voorlichting, maar het accent ligt er niet op. Naar ons begrip is de Javaan een slecht opvoeder. Hij geeft het kind in alles toe en kan het niet zien huilen. Zijn geduld is wonderbaar, al heeft ook dit zijn grenzen. Van stelselmatige vorming van de kinderwil door verstandig verbieden en toepassing van zachte dwang heeft hij geen begrip. Hij leert zijn kind vooral door het op de hoogte te brengen van al de voorschriften en plichten van de a d a t, dat is de som der voorvaderlijke gebruiken, instellingen en gewoonten. De hoeveelheid plichten van de Javaan is ontelbaar. Het leren van de Javaanse taal zelf is een hele cursus van beleefdheid in het spreken, waarvan de gelijke op de wereld niet te vinden is. En dan de oefening der spieren van het lichaam om zich netjes te bewegen en een nette houding aan te nemen, om desnoods uren lang voor zijn huis te kunnen hurken of in gezelschap niet uitgelachen te worden bij het dansen. En dan het meesterschap over de tong, over al de trekken van het gelaat en de buigingen der stem. Daarbij komen dan al de burgerplichten bij feesten, bij huwelijken en begrafenissen, alles tot in bijzonderheden uitgelegd. Dit alles moet het Javaanse kind zich eigen maken. Aan dit alles moet het zich onderwerpen. Er wordt niet uitgelegd, waarom het moet en waarom het goed is. Het is zo duidelijk, dat aan dit alles niet te ontkomen is, dat geen enkel kind er ook maar aan denkt om naar het waarom te vragen. Waarom, moeder, zegt het Hollandse kind. Waarom? tot vervelens toe: waarom? Bij de Javaanse jeugd valt niet te waarommen, waar het de adat geldt. Dat moet zo zonder meer, het moet. En het kind ondergaat de nationale

*) Zij terloops opgemerkt dat ditzelfde principp in Indië door Gandhi is veredeld tot de A h i m s a: de universele liefde en vriendschap voor elk levend wezen, waar voor de vrees geen plaats meer is, en dat zich lijnrecht stelt tegenover de H i m s a: het grievend en gewelddadig optreden tegenover mens en dier. (N. v. d. B.)

volkshypnose, die zo luid en zo overbluffend spreekt, dat elk kind zich daarbij neerlegt. Dus ook een opvoeding, al is het een heel andere als de onze!

Strengheid

Mensen zo verschillend opgevoed als wij, denken anders dan wij, spreken anders dan wij, handelen anders dan wij en reageren anders dan wij. Javanen zijn in het algemeen gedwee en gehoorzaam. Ze maken zich wel eens schuldig aan overtredingen, maar een kleine waarschuwing is meestal voldoende om ze weer tot hun plicht terug te brengen. Strenge straffen verdragen ze niet. Die slaan hen zo terneer en maken hen zo beschaamd, dat ze liever heengaan en hun bestaan en hun toekomst erbij inboeten. Geduld, met een vaste wil, toezicht en volhouden overwinnen de Javaan, waar toorn en strengheid het tegen hem afleggen. Strenge heren regeren niet lang, hier niet en nergens, maar hier is men veel spoediger streng dan elders.

Voor streng en hardvochtig optreden is de Javaan niet vatbaar. Hij reageert er in het geheel niet op. Het zegt hem niets. Hij voelt zich tegenover vreemden, die hem met geweld in hùn richting willen drijven, de meerdere en antwoordt met passieve resistentie.

Overheersing en reactie

Door eeuwen van vreemde overheersing is de energie, die telkens en telkens voor onoverkomelijke moeilijkheden geplaatst werd, afgestompt. Waar geen enkel nationaal initiatief ooit enig resultaat bleek te kunnen bereiken, verdween de geest van initiatief. Reeds de Engelse tussenbestuurder Th. S. Raffles schreef, dat het Javaanse volk gedrukt werd „by an enervating climate and a much more enervating government", d.i. „door een verlammend klimaat en een nog veel meer verlammend bestuur" (History of Java).

Toen echter deze slapende geest door de felle propaganda van het Nippons devies: „Bangoenlah Asia! Azië, ontwaak!" in de kolken van Oosters nationalisme werd opgenomen, en de kansen stegen op bevrijding van vreemd juk, is geheel dit complex van terughoudendheid en bescheidenheid in een uiterste reactie omgeworpen en vervangen door een steeds in felheid toenemende geest van verzet, van vrijheidsstreven en zelfbewustzijn.

Dit is geen Javaanse eigenaardigheid. Dit is het gewone verloop van alle nationale excessen in de gehele historie, te verklaren volgens de meest elementaire psychologie. Dit is niet te schuiven op een onregelmatigheid in het Javaanse karakter als zodanig.

Ken de taal!

Misverstaan van de Javaan door het raadselachtige in zijn karakter is dikwijls oorzaak van overlast en twist, maar het misverstaan door gemis aan kennis van de Javaanse taal is veel funester. De Javaanse taal is voor vreemden al even vreemd als de persoon van de Javaan. Het eenvoudige woordje i j a, of ook i n g g i h, heeft menigmaal het Europese bloed doen koken, en toch had het geen schuld daaraan. Ons j a is een verkorting van een bevestigende zin: ja, ik zal gaan; ja, ik heb het gedaan. Het Javaanse i j a of i n g g i h betekent: ja, het is zoals u zegt, u heeft gelijk. Wanneer een Europeaan vraagt: Heb je de borden weer niet gewassen en de Javaan antwoordt op zijn manier: Jawel mijnheer, dan bedoelt hij met zijn j a, zoals u zegt, ik heb ze niet gewassen. Om zeker te zijn van zijn zaak moet in de vraag het woordje n i e t steeds wegblijven, dan kan het antwoord ook niet mis zijn. Maar hoeveel Europeanen weten dat? Zij vragen slecht en verstaan het antwoord ook weer verkeerd. Het Europese bloed begint te koken om de vermeende leugen. Het komt tot schelden, vloeken en tot slaan. De een heet de ander leugenaar en de ander noemt de eerste een lomperd en een dronkaard.

Dit is met andere woorden gezegd: zonder kennis van de Javaanse taal blijft de Javaan toch nog een raadsel. Voor iemand die de Javaanse taal niet kent, kan het geheim van de Javaan niet ten volle worden verklaard. Hierom zullen wij dan ook van alle verder pogen kunnen afzien voor hen die het Javaans niet kennen. Wie het naadje van de kous wil weten, die ga naar Java en lere zelf Javaans.

J. W. M. BAKKER S.J.

JAVA VRAAGT DE STEUN VAN ALLE
KATHOLIEKEN VAN NEDERLAND

Aan onze Postabonné's

De geweldige verantwoordelijkheid van katholiek Nederland, waarvan wij ons steeds meer en meer bewust worden, voor de vorming van het Christendom in Indonesië en wel bijzonder op het zo zwaar getroffen Java, noopt ons nogmaals op U, onze Postabonné's, een zeer dringend beroep te doen.

Naarmate de belangstelling voor en de kennis van Java groeit, zal ook de liefde en de steun in belangrijke mate toenemen. Hoe groter het rayon van onze lezers wordt, hoe meer ook voor de bevolking van Java gedaan zal worden!

Het is daarom, dat wij met sterke aandrang aan ieder van onze Postabonné's vragen de moeite te willen doen en het zich daarvoor nodige offer te getroosten, om ieder één postabonné bij te winnen. Dat is de betekenis van de hierbijgaande kaart.

Om Gods Wil en om de verschrikkelijke toestand op Java vertrouwen wij, dat dit verzoek aan niemand Uwer zal voorbijgaan, en het zal kunnen rekenen op Uw effectieve daad. Moge boven de feiten van twist en tweedracht, het nog duidelijker feit stralen van onze allen-omvattende liefde, die wij in de gevraagde daad bewijzen willen.

Met spanning wachten wij de resultaten af van ons zeer dringend verzoek.

B. SONDAAL S.J.
Dir. „Berichten uit Java"

IK GEEF HET U

ZWART OP WIT

Dit kereltje van een jaar of tien werkt hier op het ogenblik samen met andere kleine kereltjes en grote kerels aan de hernieuwing van ons parochiehuis en het heet Abdullah. Het draagt puin weg, het draagt kalk aan en, als het veegt, doet het nog meer stof opwaaien dan de basisovereenkomst van Linggadjati, die de hele Tweede Kamer aan het niezen gebracht heeft. Of Abdullah mee gerampokt heeft met andere kleine kereltjes en andere grote kerels in de woelige dagen, die achter ons liggen, weet ik niet.

Hoe ik ertoe gekomen ben om Abdullah voor me in een stoel te zetten en hem net zolang te verhypnotiseren, dat hij murw was voor een tekening, dat zal ik U zeggen.

De redactie van de „Berichten uit Java" vroeg me om foto's, maar ik kan geen foto's maken, omdat ik geen toestel en geen films heb en eigenlijk ook, omdat ik het in vroeger jaren in deze kunst nooit verder gebracht heb dan een portretje

van mijn jongste zus met de poes, maar de foto viel zo onduidelijk uit, dat het moeilijk was uit te maken, wie van de twee nu eigenlijk de kat was. U begrijpt, dat dit dan ook een van de redenen is, waarom ik thuis ben weggelopen en missionaris ben geworden. Allemaal de schuld van dat reclametoestelletje van de firma Jansen, die me wilde honoreren, omdat ik honderd van haar ontbijtkoeken had verorberd. Dus foto's sturen gaat nu niet. Maar, omdat ik toch iets voor Uw redactie wilde doen, ben ik op een middag, toen alles hier in zo diepe rust was, dat je een klein kind kon horen schreeuwen, in mijn stompje potlood geklommen en hier hebt U dan Abdullah zwart op wit. Het joch kijkt wel een beetje slaperig, maar dat is niet zijn schuld, maar de mijne.

Toen de tekening klaar was, vroeg ie: „minta roti, Toean? — hebt U brood voor me, meneer?"

Dat viel me op: — niet tegen, maar: op. Iets vragen doen ze altijd, maar vroeger, voor de bezetting, zou hij gevraagd hebben: „minta rokok, Toean? — Meneer, heb je niet wat te roken voor me?" De tijden zijn veranderd.

Ik heb hem toen een onvervalste republikeinse gulden gegeven, maar op dat ogenblik betreurde ik het, dat ik alleen maar zoveel maleis ken, als nodig is om mijn huisjongen aan z'n verstand te brengen, dat, als hij m'n kamer geveegd heeft, hij mijn stoel niet boven op m'n lessenaar moet laten staan. Had ik meer maleis gekend, dan zou ik in zijn vraag om brood aanleiding hebben kunnen vinden om hem voor de eerste keer van zijn leven over het Brood der Engelen te spreken, evenals Christus aan de waterput van Jacob aanleiding vond om aan de Samaritaanse vrouw duidelijk te maken, dat er ook nog levend water bestaat. Maar in ieder geval, lezer, U begrijpt het wel en U kan ik dus vragen om ook voor dit pietermanneke te bidden, dat hij de gave Gods moge kennen. Bid dus voor Abdullah's dagelijks brood en bid voor zijn dagelijks Brood.

En dan hebt U hier ook nog Oedjik, die ik er juist op betrapt heb, dat hij er met een niet onaanzienlijk partijtje brandhout van mij vandoor wilde gaan. Hij had het maar vast apart gelegd om het beter voor mij te kunnen bewaren, zei hij. Of Oedjik dus niet gerampokt heeft met andere kleine kereltjes en andere grote kerels, is niet helemaal duidelijk.

Toen ik hem zat te tekenen, vroeg ie: „Toean! krijg ik nu heus een nieuwe broek?"

— „Ja! jongen!"

— „Betoel?"

— „Betoel!"

— „Een broek en geen hemd?"

— „Ja! geen hemd maar een broek."

— „Toean houdt zeker veel van mij, dat hij mij een broek geeft."

— „Nou en of! vooral als je nu mooi stilzit!"

Toch geloof ik, dat Oedjik al eens iets over de blijde Boodschap gehoord heeft, want even later zei hij: „Nou, als Toean dan zoveel van me houdt, moet ie me maar een broek èn een hemd geven."

Niet kwaad bekeken! — Staat er immers niet in het Evangelie, dat, als iemand U het onderkleed neemt, U hem ook Uw mantel geven moet? — Bid dan ook voor Oedjik, dat hij nòg meer van het Christendom begrijpen moge, o.a. dat er voor hem en voor alle andere kleine kereltjes en grote kerels ook nog een ander kleed klaar ligt: het kleed der heiligmakende genade.

JAN NOYONS S.J.

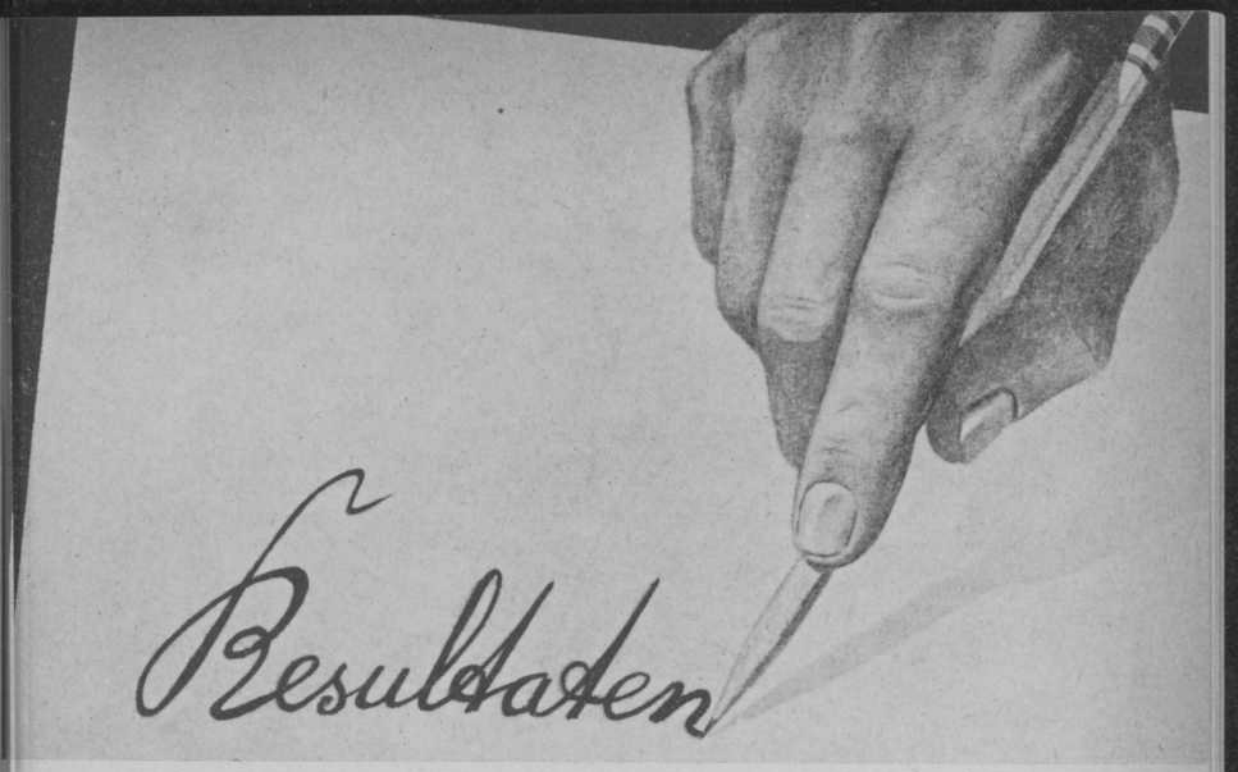

Kledingactie Java

In aansluiting op het voorgaande artikel van Pater J. Noyons willen wij U zwart op wit de resultaten van onze kledingactie laten zien. Zij geven een beeld niet alleen van stoffelijke weldaden, die in menigte geschonken werden, maar vooral van de frappante edelmoedigheid, die er de ziel van uitmaakte.
Allereerst echter betuigen wij hier openlijk onze dank aan de Zeereerw. Heer H. de Greeve voor zijn prachtige radiorede, waarin hij onze kledingactie op zo voortreffelijke wijze aanbeval, en waarin hij wees op de prachtige kans voor Nederland om aan Indonesië, speciaal aan Java, het bewijs te geven van zijn goodwill, zijn liefde en medeleven, juist op het moment, waarop de Regering meende met kracht van wapenen te moeten optreden. Aan hem vooral danken wij het succes van onze actie!

De materiele resultaten

Meer dan 1000 pakketten kwamen binnen, waaronder hele rollen katoenen stoffen, uitstekend geschikt voor de vervaardiging van de nodige kledingstukken. Wij ontvingen meer dan 18.000 textielpunten! Dat betekent ruim 4 kilometer stof van 70 à 80 cm breedte. En nog steeds komen honderden textielpunten binnen, om deze weg van edelmoedige giften te verlengen.

Aan geldelijke gaven ontvingen wij f 11.000,— voldoende voor de aankoop der stoffen, de verwerking ervan tot kledingstukken en de verzending naar Java.

De geestelijke resultaten

De honderden brieven, die wij mochten ontvangen, gaven ons de verzekering, dat duizenden uit ons volk, katholieken en niet-katholieken, bidden, werken en offeren voor Indië. Het medeleven met het lijden van Java is treffend! Wij willen U hier in verkorte vorm enkele brieven ter inzage geven, om een beeld te geven van de enorme goedheid, vergevingsgezindheid en zelfopoffering, die er leeft onder ons volk. Gelukkig!

EEN GEREPATRIEERDE ZEEUW:

„Gisterenavond heb ik naar Uw Lichtbaken geluisterd, en als gevolg daarvan gaat de schaar in mijn puntenkaart. Ik dacht, dat ik voorgoed de Javanen haatte, vooral die van Midden-Java, die mij zoveel ellende en angst hebben berokkend en uit wier midden wij met levensgevaar zijn geëvacueerd. Maar naar Uw woorden luisterend gevoelde ik, dat het in de geest van Christus is om juist voor die Javanen wat af te staan, en daarom alle haatgedachten bannende, zend ik U een 10-tal punten. Ik dank U voor de gesproken woorden, want ik voel mij gelukkiger nu ik niet langer haatgedachten heb, maar op deze gebedszondag ook voor de Javanen bidden kan, want haten en bidden kan nooit samengaan."

ENIGE MOEDERS SCHRIJVEN:

„Hierbij 15 textielpunten en 25 gulden voor de Javanen, over wie Pater de Greeve zijn Lichtbaken gehouden heeft. Ik was die dag juist voor mij zelf uit geweest, maar was nog niet geslaagd. Toen dacht ik: geef dan die punten maar voor die arme stakkerds, die niets hebben, gedachtig het woord van Christus: Wat gij aan de minste der Mijnen gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan."

„Hierbij stuur ik U twee textielpunten; missen kan ik ze eigenlijk niet, want we zijn met ons vijven en in Mei l.l. zijn er twee van onze textielkaarten gestolen. Als we echter naar Java kijken, zijn er, die nog veel armer zijn. Ik hoop, dat het weinige — die twee punten — deel uit moge maken van een flinke inzameling; iedereen immers kan nog wel wat missen."

„Hierbij 20 textielpunten en 5 gulden. Moge door de voorspraak van Maria, ons aller Moeder, onze jongens spoedig behouden en rein uit Indië thuiskomen. Mijn eigen lieve jongen keerde uit Duitsland niet weer; daarom begrijp ik zo goed het leed van anderen."

„Hierbij zend ik U 20 textielpunten voor Java. 't Is wel niet zoveel, maar wij hebben zelf met de oorlog alles verloren en hebben een gezin met 7 kinderen. Toch willen wij dit doen voor het goede doel."

VAN EEN ARBEIDERSGEZIN:
„Hierbij ook 'n kleinigheidje voor Uw groot werk. Gaarne hadden we meer gegeven, maar van 'n weekloon van f 34,— voor een gezin van vader, moeder, oma en 7 kinderen beneden de 10 jaar kunt U ook niet alles verwachten! Er is al zoveel te helpen. Wij hopen dan ook, dat U van meergegoeden ruimere giften voor Uw zo nodige actie zult mogen ontvangen."

EEN DIENSTBODE SCHREEF ONS:
„Zo juist Pater de Greeve gehoord en nu, vóór 10 uur, zitten de punten en het geld al in de brief. Ik ben bang, dat als ik morgen langs de winkels kom, ik er geen afstand van kan doen; daarom nu direct de brief opgestuurd. Ook zegt het spreekwoord: Wie vlug helpt, helpt dubbel! Ik hoop, dat ik de eerste ben en dat er nog velen zullen volgen."

VAN EEN INDISCH EN NEDERLANDS MEISJE:
„Aan Uw adres is verzonden een postwissel ten bedrage van 147 gulden; dit geld en de hierbijgaande 57 punten zijn door een Indisch meisje en een Hollands meisje bijeengegaard."

VAN EEN NIET-KATHOLIEK GEZIN:
„Uit sympathie voor het mooie werk hierbij een knipje uit de puntenkaart van mijn vrouw, van een niet-katholiek gezin."

HET BESTUUR VAN EEN INRICHTING SCHREEF:
„Met bijgesloten 200 punten willen wij onze bijdrage leveren voor de door U gevoerde actie. Een paar jaar geleden moest onze getroffen inrichting worden geholpen; thans, nu wij weer enigszins op gang zijn, willen wij niet bij anderen achterblijven. Veel succes!"

EN TENSLOTTE TANTE POLLEWOP:
„'n Christenmens kan niet altijd in z'n blote bast blijven rondlopen. Daarom bijgaande 15 punten: Vijf van Pappie, vijf van Mammie en Hansje, oud 1 jaar, wilde er ook graag vijf geven."

Geachte Missievrienden: Goede wijn behoeft geen krans. U ziet, hoeveel edelmoedigheid er nog bij de mensen schuil gaat. Van ganser harte danken wij allen, die ons tot op heden geholpen hebben. De actie gaat door en wij vertrouwen, dat allen, die nog niet gaven, toch iets van het hunne willen geven om deze actie tot een nog groter succes te maken.

KLEDINGACTIE JAVA
GRAAFSEWEG 7, NIJMEGEN

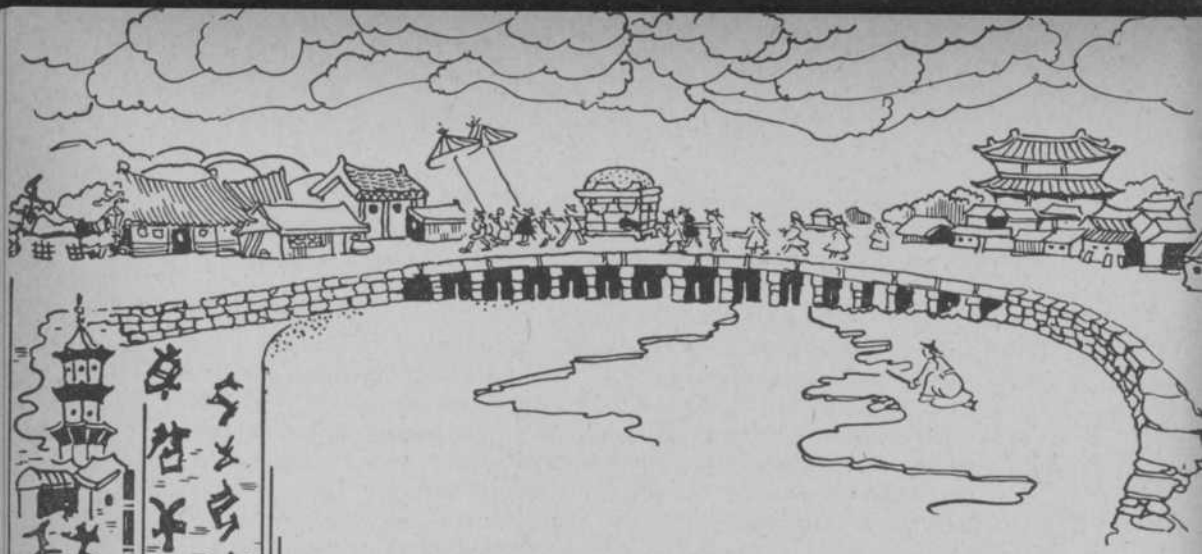

De Chinezen-Missie te Batavia

vervolg van pag. 164

LANGZAME GROEI

Zoals gezegd kwam Pastoor Cappers M.S.C. — gedurende de oorlog in een Jappenkamp overleden — in 1932 naar Batavia.

Nadat in 1934 aan de Prinsenlaan een Hollands-Chinese Broederschool was geopend, door de Broeders van O.L. Vr. van Lourdes (Dongen), werd op 3 Februari 1935 voor 't eerst in een klaslokaal van deze school de H. Mis opgedragen. Er waren 56 kerkgangers: 36 volwassenen en 20 kinderen. Deze datum, 3 Februari 1935, is als begindatum van de „Prinsenlaan-parochie" aan te merken, hetgeen betekent, dat we op 3 Augustus 1947 't twaalf en een halfjarig bestaan van onze parochie „vieren". De Zondag daarop steeg 't aantal tot 85. — Vanaf 1932 tot en met 1938 werden 275 Chinezen gedoopt.

Nadat in September 1938 ondergetekende het werk van Pastoor Cappers had overgenomen, steeg 't aantal Zondagse kerkgangers geleidelijk tot boven de 200. In plaats van 't klaslokaal was de speelloods al sinds enige tijd in gebruik genomen. Steeds meer deed zich de noodzakelijkheid gevoelen een echte kerk te bouwen.

In Januari 1940 werd voor duur geld aan de Prinsenlaan 26 een huis en erf gekocht, bestemd voor een nieuwe kerk en pastorie. — Toen brak de oorlog uit, eerst in Europa, toen hier. Van „bouwen"

natuurlijk geen sprake meer. Maar 't bekeringswerk ging voort. Dat liet zich niet door de oorlog, noch door de Japanse bezetting tegenhouden. Nadat wij in 1939-1942 164 doopsels registreerden, werden in de oorlogsjaren 1942-1945 — behalve een aantal kinderen — 75 volwassen Chinezen in de H. Kerk opgenomen.

NA DE OORLOG

Na de Japanse capitulatie zijn wij, zo spoedig als maar mogelijk was, weer aan 't werk gegaan om de achterstand in te halen en om te herstellen wat door de oorlogsjaren en omstandigheden verloren ging. Al moeten wij O.L. Heer dankbaar zijn voor de standvastigheid in 't geloof door zovele pasbekeerden betoond in deze moeilijke jaren: zonder voldoend aantal priesters, zonder regelmatig onderricht — ééns in de 3 maanden had de Prinsenlaan een H. Mis; op de andere Zondagen hielden de Katholieken, onder leiding van drie Kerkmeesters, gezamenlijk gebedsoefeningen (zang, gebed, lezing) — toch zijn er nogal wat gemengde huwelijken buiten de Kerk gesloten en hebben velen de weg naar Kerk, Biechtstoel en Communiebank vergeten, terwijl wij ook nogal eens kinderen aantreffen, van katholieke ouders, die nog niet gedoopt zijn.
'n Tweede belangrijk punt van ons werk op 't ogenblik is 't opvangen van de vele katholieke Chinezen, die uit de binnenlanden van Java te Batavia veiligheid en bestaansmogelijkheid komen zoeken. De onrust en onzekerheid, waarin deze mensen leven, doet hen zo gemakkelijk de geestelijke belangen bij de stoffelijke achter stellen.
Ten derde hebben wij onze catechumenen-onderricht, waarbij enige Zusters en Broeders ons ijverig ter zijde staan. 't Aantal catechumenen bedraagt momenteel een kleine honderd.

EEN ZWARE MISSIE

Ons missieterrein kent niet de romantiek van ondoordringbare oerwouden vol gevaarlijke beesten, van rivieren met woeste stroomversnellingen. Batavia heeft geen koppensnellers en geen tot de tanden gewapende krijgers, die woeste oorlogsdansen uitvoeren rondom 't spookachtige schijnsel van een houtvuur midden in 't bos. Maar toch is Batavia een z w a r e missie, die naast de lichamelijke inspanning veel geesteskracht vraagt, veel geduld en vastberadenheid. 'n Missionaris in een stad als Batavia volstaat niet met 't onderrichten van de Kleine Catechismus. Met 't uitdelen van plaatjes en kralen en kleine snuisterijen kan hij hier geen zielen voor 't Godsrijk winnen. — Wij vragen Uw aandacht voor de volgende punten:

GROTE VERSCHILLEN

Op de eerste plaats: We tellen onze katholieke Chinezen en Catechumenen onder alle lagen van de samenleving: mensen, die nooit een school bezochten,

en afgestudeerden van Nederlandse Universiteiten. Van wege dit uiteenlopen van kennis en ontwikkeling der doopleerlingen, kan slechts aan betrekkelijk kleine groepjes mensen tegelijk les gegeven worden. Dit werk eist dus van de missionaris en zijn catechisten veel tijd.

„GEMAKKELIJK CHRISTENDOM"

In ons gebied werken vervolgens minstens zeven verschillende protestantse „kerken" en secten. Hun prediking bestaat voor een belangrijk deel in 't geven van scheve voorstellingen van de Katholieke Kerk en Haar leer. Vele Chinezen, die door hun contact met de Westerse beschaving, moeilijk langer geloof kunnen slaan aan de honderden bijgelovigheden der voorvaderlijke traditie, vinden een „gemakkelijk" Christendom bij deze protestantse sekten, wier gezamenlijke aanhang vrij groot is en het aantal katholieken ver overtreft. — Dit mede als gevolg van 't feit dat zij eerder dan wij het werk onder de Chinezen intens hebben aangepakt.

GROOT-STAD

Ten derde brengt het grootstad-milieu z'n speciale moeilijkheden voor de verspreiding van ons H. Geloof. — Nog dezer dagen schreef een Capucijner-missionaris in „De Katholieke Week", dat met de komst van de bioscoop in Singkawang „de arme missionaris weer een nieuwe vijand te bestrijden kreeg en onze mensen een nieuwe gelegenheid naar omlaag, een nieuwe leerschool van niet veel goeds." Welnu.... behalve twee amusements-parken met hun bioscopen, theaters, eethuizen, obscure gelegenheden enz., telt de stadswijk, die wij te bewerken hebben, nog een 5-tal bioscopen, ontelbare dancings, speelholen en huizen van verdacht allooi. — Dit alles schept een sfeer van luidruchtige lichtzinnigheid, die, zoals een ieder zal begrijpen, niet alleen minder geschikt is om de mensen naar de leer van 't H. Evangelie te doen verlangen, maar daarenboven zeer nadelig inwerkt op de zielen van hen, die, pas bekeerd, van kleine rustiger buitenplaatsen naar Batavia gekomen, in dit grote stadsgedoe zo gemakkelijk worden meegesleept.

BIJGELOOF

Ten slotte is onze wijk bezaaid met tientallen klentengs en tepekongs, Chinese tempels en tempeltjes, waar bijgeloof en duivelcultus welig tieren. 't Zijn vooral de vrouwen, die hier voor veel geld bij allerlei huiselijke en familie-aangelegenheden hulp en goede raad komen vragen aan tientallen grotere en kleinere goden en godinnen.

De boze geest heeft in allerlei gedaanten vaste voet in Batavia-stad. Dagelijks na de H. Mis roepen wij de hulp in van Sint Michaël: dat hij de satan en de andere boze geesten terugdrijve naar de hel! Wij vragen allen, die dit lezen, hierbij eens te denken aan en heel bijzonder te bidden voor Batavia!

OFFENSIEF

Hoe stellen wij ons voor aan al deze moeilijkheden 't hoofd te bieden en ondanks de zware tegenstand van alle zijden, de Bataviase Chinezen voor het H. Geloof te winnen en te behouden?

Vanaf 1 November 1946 hebben we ons met tweeën metterwoon in Batavia-stad gevestigd. In ons huis hebben we een heel klein kapelletje, waar door de week enige mensen de H. Mis kunnen bijwonen. Doordat wij nu in Batavia-stad zelf wonen, besparen wij veel tijd van op en neer fietsen. Wij wonen nu op ons arbeidsveld, en zijn ook gemakkelijk te bereiken voor de mensen, die ons nodig hebben met hun moeilijkheden, hun lief en hun leed. We hebben een jeugd-organisatie op touw gezet, „Tsing Hua T'uan", toegankelijk voor Katholieke en niet-Katholieke Chinezen, jongens en meisjes, met padvinderij voor beiden. Daaroverheen is een organisatie van ouderen in wording. Want wat wij nodig hebben is een band die allen samenbindt. De gemeenschapsgedachte, de overtuiging van allen, dat ze werken voor een gemeenschappelijk ideaal, moet ingang vinden. Dan zal de groep van Katholieke Chinezen zich gaan voelen als een eenheid, waar de liefde voor de godsdienst en zijn levenspraktijk steeds hechter wordt. En de niet-Katholieken zullen getrokken worden door die geest van saamhorigheid en gemeenschapsgevoel.

EEN KERK

Als symbool van deze eenheid en tevens als waarachtige centrale van innerlijke geestelijke kracht, heeft onze „parochie", die toegewijd is aan de H.H. Apostelvorsten Petrus en Paulus, een K e r k nodig, een echte Kerk, een grote Kerk, als duidelijk teken van de waarheid, de grootheid en schoonheid van ons Katholiek geloof.

Deze Kerk moet er komen. En ze zal er komen. Daar zullen de Bataviase Chinezen zelf voor zorgen. Maar als Nederlandse edelmoedige missievrienden — ik denk in 't bijzonder aan alle Petrussen en Paulussen, èn aan alle Nederlandse parochies, die Petrus en Paulus tot patronen hebben — eens diep in hun beurs tasten, dan komt die Kerk e e r d e r klaar. Dan zullen wij 't bekende gezegde kunnen omdraaien: „Money is time"; dan zullen wij de achterstand, die wij op de niet-Katholieke Christenen hebben, dank zij onze Kerk, als hoogheilige offerplaats tot verzoening voor de zonden, spoedig inhalen.

Onze Kerk zal dan spoedig alle klentengs en tepekongs in de schaduw stellen, onze Kerk zal met z'n hoog ten hemel strevende toren en z'n plechtig klokgelui de aandacht trekken boven bioscopen en theaters...., dan kan de Satan z'n matje wel oprollen; dit is misschien te veel gezegd, maar met z'n opperheerschappij zal 't dan toch weldra uit zijn. Als het Kruis zal zijn opgericht in Batavia-stad, zal de vorst dezer wereld worden uitgeworpen! Het zij zo!

L. ZWAANS S.J.

ALS LEEK NAAR DE MISSIE

De Missieschool voor vrouwelijke leken op de Tiltenberg te Vogelenzang opent in October van dit jaar haar deuren om voor de tijd van acht maanden jonge vrouwen te ontvangen, die zich voor een taak in Indonesië willen prepareren. Daar zal aan haar, die graag naar Indië willen gaan, de gelegenheid worden gegeven zich te vormen tot leken-apostel.
Van haar wordt gevraagd, dat zij goed katholiek zijn en een apostolisch hart bezitten, dat zij een goede gezondheid genieten, dat zij een vak verstaan en zich willen verbinden dit voor een aantal jaren in een missiegebied te gaan uitoefenen.

VOOR WIE IS DIT BEDOELD?

Deze opleiding is dus bedoeld voor haar, die een uitgesproken verlangen heeft om als leek in de missie te werken, doch die daartoe alléén geen gelegenheid zag. Zij kan als verpleegster, leerkracht bij het lager of middelbaar onderwijs, lerares in de huishoudelijke vakken, sociale werkster enz. rechtstreeks in dienst van de

missie treden, ofwel een dergelijke betrekking aangaan met het gouvernement, daarbij haar werkkring met een apostolische geest vervullend en in haar vrije tijd meewerkend aan de opbouw van de Katholieke gemeenschap.
Dit is een taak die wel heel bijzonder voor de leken is weggelegd: te helpen bij de opbouw van de Katholieke gemeenschap.

WAARTOE ZAL HET DIENEN?

De missionarissen immers zetten de punten uit, die hun het meest gunstig toeschijnen. Zij vestigen zich allereerst op een eenzame plaats, op een vooruitgeschoven post en trachten van lieverlede contact te krijgen met de bevolking. Zij bouwen er een kerkje, maken plannen voor een school.
Er komen zusters, zij verzorgen de zieken, openen een ziekenhuisje en daarna ook de school.
Er is nu een missiestatie.
Het eigenlijke pionierswerk is verricht.
De Kerk is op een afgelegen plek van Gods aarde geplant. Het aantal Katholieken groeit, de parochies breiden zich uit, er ontwikkelt zich heel langzaamaan een Katholieke gemeenschap.
Nu is het de tijd voor de leken.
Zij mogen meehelpen aan de uitbouw van het Katholieke leven. Zij kunnen voor de inheemse bevolking, die misschien in beschaving, maar niet in menselijke waarde van hen verschilt, de naleefbare voorbeelden zijn, de doeners van de daad. Zij kunnen de echte, de gezonde Christelijke levensopvatting onder hen verbreiden. Zij zullen de zuurdesem kunnen worden, die alles doordringt.
In de grotere steden van Indonesië is de toestand anders, minder primitief, meer gecompliceerd. Er leven daar mensen van uiteenlopende volksaard en nationaliteit naast elkaar. De Katholieken onder hen zijn verenigd in de ene Moederkerk. En toch wellicht meer dan anderen hebben zij behoefte aan sprekende voorbeelden van katholieken, die staan voor hun zaak en leven uit hun geloof.

CONCLUSIE:

Voor edelmoedige ondernemende jonge vrouwen ligt hier zonder twijfel een toekomst. Zij hebben steun aan elkaar, eerst in de gezamenlijke opleiding, later in het werk.
Zij, die zich hiertoe voelen getrokken, kunnen alle gewenste inlichtingen en eventueel een programma ontvangen van:
Het secretariaat van de Missieschool — J. v. Oldenbarneveldtlaan 82 — den Haag. Ook voor haar die aan de finantiële verplichtingen (f 125.— per maand gedurende de 8 interne maanden) niet of niet geheel kunnen voldoen, is er een oplossing te vinden, doordat enkele beurzen beschikbaar zijn.
De school, die is opgericht met volle instemming van de Kerkelijke autoriteiten, staat onder leiding van Dr. E. Allard als rectrix.

J. HELLINGS S.J., Moderator.

Java

Te BATAVIA arriveerde op 27 Juli j.l. de nieuw-benoemde Apostolische Delegaat voor Indonesië : Mgr. G. de Jonghe d'Ardoye. Op Zondag 3 Augustus had de plechtige kerkelijke ontvangst plaats in de Kathedraal van Batavia, waarbij de Apostolische Vicaris Mgr. P. J. Willekens S.J., die op het ogenblik in Nederland vertoeft, werd vertegenwoordigd door de Provicaris, de HoogEerw. Pater C. Doumen S.J.
In een korte rede zette de Apostolische Delegaat het doel van zijn komst uiteen : om als de Vertegenwoordiger van Zijne Heiligheid de Paus mede te werken aan het welzijn en het geluk van Indonesië en zijn millioenen-bevolking, niet op politiek, doch uitsluitend op zedelijk, intellectueel en godsdienstig gebied.
Mgr. had ook de officiële opdracht om aan de missionarissen en gelovigen van Indonesië de bewondering en de dank over te brengen van de H. Stoel voor de arbeid en het lijden, gedragen in het verleden, doch vooral gedurende de laatste jaren.
Na de katholieken te hebben aangespoord een echt Christelijk leven te leiden en het goede voorbeeld te geven, drukte Mgr. hen op het hart vaak de H.H. Sacramenten te ontvangen, nu de gelegenheid daartoe weer gemakkelijker is geworden.
Vooral aan de jeugd beloofde Mgr. zijn liefde en aandacht te zullen wijden.
Tenslotte vroeg Mgr. aan God, dat Hij alle overleden missionarissen het eeuwig geluk mocht schenken, en verleende namens de Heilige Vader aan alle aanwezigen en aan de geestelijkheid en de gelovigen van de gehele Indonesische Archipel de Pauselijke Zegen.

Te SEMARANG werd op 22 Augustus wederom een Javaan tot priester gewijd. Wegens de afwezigheid van Mgr. A. Soegijapranata S.J., die nog steeds in het republikeinse gebied vertoeft en door de omstandigheden niet in staat was naar Semarang terug te keren, heeft Mgr. M. Verhoeks C.M., Apostolisch Vicaris van Soerabaja, de H. Priesterwijding toegediend aan de Weleerw. Pater Sebastianus Hardaparmaka S.J.
Pater Hardaparmaka is de tweede Javaanse Jezuiet, die in zijn geboorteland de H. Priesterwijding mocht ontvangen. De eerste was Pater Drijarkara, die 6 Jan. j.l. door Mgr. Soegijapranata eveneens te Semarang werd gewijd. Intussen is Pater Drijarkara in Nederland aangekomen om zijn studies voort te zetten. Ook Pater Hardaparmaka wordt hier binnenkort verwacht.

Op dezelfde dag, dat Pater Hardaparmaka te Semarang de H. Wijding ontving, werden ook te MAASTRICHT enige Jezuieten-missionarissen uit Java tot priester gewijd door Mgr. Verwimp S.J., Apostolisch Vicaris van Kisantu (Belg. Congo). Het waren de Paters E. Csizmazia von Somogy, M. Ferouge en H. Wakkers, die alle drie op Java zijn geboren, verder de Paters J. Dijkstra en P. Middendorp, die in 1934, en Pater C. Rommens, die in 1935 naar Java vertrok.

Mgr. SOEGIJAPRANATA had zijn vormreis in het gebied rond Djokjakarta en Soerakarta nog niet beëndigd, toen op 21 Juni j.l. een aanvang werd gemaakt met het politionele optreden. Mgr. is daardoor voorlopig niet in de gelegenheid naar zijn residentie te Semarang terug te keren. Mgr. heeft op een van die dagen het woord gevoerd over Radio Djokja. Daarbij heeft hij er op aangedrongen dat men zou komen tot een oplossing langs vredelievende weg, rechtvaardig en eervol voor beide partijen.

In MIDDEN-JAVA vormt de intensieve propaganda en activiteit van het COMMUNISME een der grootste problemen voor de Missie. Ook bij de katholieken dreigt deze voortdurende propaganda een ernstige verwarring van begrippen te doen ontstaan.
Hoezeer deze propaganda door Moskou geïnspireerd wordt, blijkt duidelijker dan uit een geheel betoog, uit de titels van enkele brochuurtjes, waarmede het Javaanse volk wordt overstroomd: „De grondbeginselen van het Leninisme", door J. Stalin; „Enige vraagstukken betreffende het Leninisme", in twee deeltjes, door Jozef Stalin; „Op zoek naar een nieuwe wereld", door Asmara Hadi, met de kop van Lenin op de omslag!
Ofschoon ook de Islam uit de aard der zaak geen vriend van de Katholieke Kerk is, zijn er toch pogingen geweest om tot samenwerking te komen in de bestrijding van het godloos communisme.
Volgens een bericht van begin Juli zouden deze pogingen in de stad SOERAKARTA tot resultaten hebben gevoerd. Er is daar een comité gevormd tot grotere geestelijke weerbaarmaking tegen het communisme, waarbij Katholieken en Mohammedanen samenwerken. De voorzitter van het comité is een Mohammedaan, de ondervoorzitter is R.P. Th. Poespasoeparta S.J.

Met deze geestelijke weerbaarmaking zal ook wel verband houden het feit, dat de jongemannen-congregatie van SOERAKARTA een cursus in de Wijsbegeerte heeft georganiseerd, die onder leiding zal staan van de Directeur der Congregatie, R.P. Th. Poespasoeparta S.J. (K. W.)

De berichten uit MIDDEN-JAVA over het katholiek leven aldaar, behouden een toon van gematigd optimisme. Een van de grootste moeilijkheden schijnt te zijn gelegen in het feit, dat er veel minder catechismuslessen kunnen worden gegeven, dan vóór de oorlog het geval was. Ook het kerkbezoek is merkbaar minder dan voor de oorlog. Daartegenover staat het feit, dat zowel 's Zondags als door de week een zeer hoog percentage van de kerkgangers ook tot de H. Tafel nadert; dit is zonder twijfel een troostrijk feit in de tegenwoordige omstandigheden en een belofte voor de toekomst. Vooral ook omdat een groot aantal van deze getrouwen behoren tot de jongere generaties.

Op 25 km ten Zuiden van BATAVIA werd Maandag 30 Juni, met officiële plechtigheid, het tehuis „LENTENG AGOENG" geopend. Het is de bedoeling,

dat in de toekomst hier een duizendtal zwerverskinderen een goede opvoeding zullen krijgen.
Deze zwerverskinderen vormen een van de problemen van de na-oorlogse tijd. Het overgrote deel van deze kinderen zijn wezen, die onder de Japanse overheersing en daarna, door honger gedreven, naar Batavia waren getrokken en daar de straten onveilig maakten door brutale bedelarij en nog veel meer. Oorspronkelijk had de politie deze stakkerds in kampen bij elkaar gebracht, totdat besloten werd een tehuis voor die kinderen te vinden of te stichten, waar zij konden worden opgevoed tot nuttige leden van de maatschappij.
Op een desbetreffend verzoek was Monseigneur aanstonds bereid dit werk aan te nemen, zodra personeel gevonden kon worden. De Broeders van O.L. Vrouw van Lourdes uit Dongen werden spoedig bereid gevonden, zodat reeds 15 Juni twee Broeders kwamen op het terrein van het landgoed „Lenteng Agoeng". Twee dagen later kwamen de eerste honderd jongens. Thans zijn er reeds een grote 300. Br. Corbinianus heeft met twee andere Broeders de leiding en verwacht, dat er binnenkort nog wel meer Broeders zullen komen helpen. De rest van het personeel bestaat uit Indonesiërs. R.P. Dieben S.J. zorgt voor de dagelijkse H. Mis voor de Broeders, tegelijkertijd heeft de Pater de geestelijke verzorging van enige katholieke leprozen in de nabijgelegen leprozerie.

Te SEMARANG werd op 10 Augustus j.l. op zeer feestelijke wijze het zilveren priesterjubileum gevierd van de bekende Chinezen-pastoor, Pater S. Beekman S.J. Het waren vanzelfsprekend vooral de Chinezen, die zich hebben uitgesloofd om hun dierbare en enthousiaste Vader een prachtig feest te bereiden, dat alleszins geslaagd mag worden genoemd.

De Zusters URSULINEN op Java hebben niet alleen grootse plannen voor de toekomst, doch maken bekwame spoed met de uitvoering ervan.
Te BATAVIA hebben zij een nieuw type school geopend: een zes-jarige Middelbare Meisjes-School. Tegelijkertijd zijn ze aan de Postweg begonnen met de eerste klas van een te vormen vijf-jarige H.B.S. afd. B.
Aan het filiaal van de Postweg-School aan de Theresiakerkweg werd eveneens een eerste klas begonnen voor een vijf-jarige H.B.S. afd. B. en tevens een voor een drie-jarige H.B.S.
Enige weken later openden dezelfde Zusters een twee-jarige cursus voor de Nieuwe Onderwijsleiding.
Behalve deze nieuw-begonnen scholen, heropenden de Zusters Ursulinen van Noordwijk hun Primaire Nijverheidsschool „Mater Dei".
Ook in BANDOENG lieten de Zusters Ursulinen zich niet onbetuigd. Ook hier werd begonnen met een eerste klas voor een zes-jarige Middelbare Meisjesschool, van welk type er in Indië nog geen scholen bestonden. Tegelijkertijd werd de drie-jarige H.B.S. voor meisjes, „St. Angela", heropend.
Al deze scholen van de Zusters Ursulinen zijn toegankelijk voor meisjes van alle landaarden.

LAATSTE NIEUWS! Volgens een bericht van begin September maken de Priesters en Religieuzen te Djokja het nog steeds goed. Mogen wij U allen zeer dringend vragen om veel en krachtig gebed voor de missionarissen op Java, vooral voor hen, die in het republikeinse gebied verblijven, opdat O.L. Heer hen zijn steun en voorlichting overvloedig mag schenken!

ZY GAVEN HUN LEVEN VOOR JAVA

o als in deze donk're dagen
wij u niet hadden met uw kind
hoe konden wij dit leed nog dragen:
haat, honger en bruut machtsbewind?

een schroeiend heimwee blijft steeds branden
naar 't altaar, waar uw lieve zoon
zich offerde door onze handen
ons hart hem werd tot liefde troon.

in d'eenzaamheid van onze cellen
blijf sterken ons met lijdensmoed
totdat ons offer is volbracht,

en wij weer blijde heenensnellen
waar het offer van zijn vleesch en bloed
en nieuwe zielenoogst ons wacht.

soekamiskin 27. 7. 45

F. Leepe o.f.m.

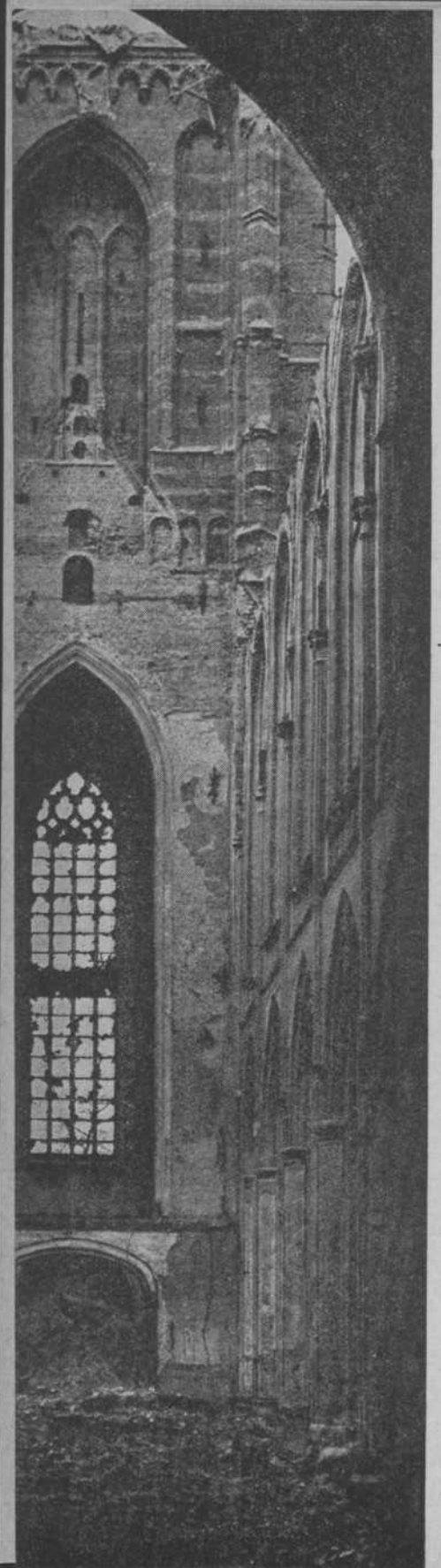

Hebt vertrouwen. Ik overwon de wereld!

Joh. XVI, 33

Dit nummer van de „Berichten uit Java" wordt in deze Allerzielenmaand gewijd aan onze medebroeders en aan onze hulptroepen, die tijdens het Japanse schrikbewind en daarna hun leven gaven voor Java. Op welke melodie zullen wij voor U dit nummer spelen?

Op de melodie van het vertrouwen

Met weemoed gedenken wij hen, die ons zo dierbaar waren als mens, met hun menselijke voortreffelijkheden en evenzeer met hun menselijke beperktheden; dierbaarder echter nog om hun bovennatuurlijke adeldom, hun heilig apostolaat, onverwoestbare werkkracht en overgave in de dood. Bij de gedachte aan hen speelt ons de Praefatie uit de Dodenliturgie zijn rustige en geloofvolle melodie door het hart: „Christus, in Wien voor ons de hoop op een gelukkige verrijzenis is opgegaan; Die het leven wel verandert, maar niet wegneemt".

En vooral op de melodie van Pasen

Waarom? Wij weten immers, dat Gods geruisloze actie werkt in iedere gebeurtenis zoals de vruchtbaarheid in de tarwekorrel. Verborgen als Hij woont in iedere kruimel van het Eucharistisch Brood, werkt Hij ook verborgen in de feiten van het leven en de geschiedenis, zowel van ieder van ons als van Zijn Kerk op aarde. Hij weet van alles het „waarvandaan", het „waarheen" en het „waarom". En daarmede staan wij in het volle Licht van Zijn Voorzienigheid. God is het Licht en in Hem is geen duisternis, en dat is de grond, waarop ons geloof en onze hoop onwankelbaar staan! Iedere twijfel aan God komt daarvandaan, dat wij gaan staan tussen het Licht en de gebeurtenis, derhalve de schaduw werpen van onze menselijke berekeningen op de gebeurtenissen met mensen en Kerk en wereld. Hoe onredelijk van ons, die zijn als een wuivende halm, speelgoed voor de wind. Job zag het in en redetwistte niet meer met God! Zullen wij het doen? Luistert naar de raad van St. Augustinus: „Als gij geen smid zijt, moet ge niet kibbelen over blaasbalgen, aambeelden en hamers. Welnu, redetwist dan ook niet over Gods redenen...., want anders hebt gij een „Alleluja" gemist". Dat „Alleluja" volgde op de voor ons menselijkerwijs zo onbegrijpelijke dood van Christus; maar nu laten wij het volgen ook op de dood van onze missionarissen, die in hun lijden aanvulden, wat aan het Lijden van Christus ontbrak en met Hem dood en hel overwonnen. Wat willen wij nog meer? Kan het mooier, kan het triomfantelijker, kan het blijer?

Zo ook is onze houding tegenover de rampen der Kerk op Java. Zo schoon en edel als de jeugd, was de opbloei van de Kerk, van de Missie op Java. Nauwelijks 50 jaren oud was heel haar lichaam gevormd en ingebouwd in het Mystieke Lichaam van Christus. En zie, de oorlog komt, de Japanse bruut slaat toe en zwaar gehavend zien wij haar in 1945 terug, maar niet dood! Door haar gebroken ramen heen glanst de Hemel en straalt het Licht ons tegen. Het glanst ook over de puinhopen heen! Zullen wij redetwisten met God? Zullen wij twijfelen, omdat de Javamissie gewond is? Dan missen wij het „Alleluja" van ons geloof in de triomferende Voorzienigheid. De Javamissie staat nog overeind, zij bloedt uit vele wonden, maar dat deed Christus ook. Met Hem echter houden wij de Verrijzenis in zicht en deze zal glorierijk zijn. En zoveel op aarde omtrent Gods Kerk wordt ons duidelijk als wij de fijne Augustinus in zijn „De Civitate Dei" zien neerschrijven: „Gods Voorzienigheid leidt alles zo, dat de Kerk door meevallers wordt getroost, om niet door de tegenheden te worden gebroken en door de tegenspoed wordt gestaald om niet onder de weelde der voorspoed te bezwijken". Zo is het dus goed, Heer, en in de storm van deze tijd houden wij ons aan Uw Woord: „Hebt vertrouwen! Ik heb de wereld overwonnen". Alleluja.

B. SONDAAL, S.J.

HET GRIJZE OPPER-HOOFD DER WIGWAM

Pater Antonius van Hoof, S.J.
† 22 September 1944

In een concentratiekamp ergens in Midden-Java is het „grijze opperhoofd der wigwam" overleden. Ik noem hem zo, omdat deze titel, waarmede de jongens van het Canisiuscollege te Batavia hun Rector vereerd hadden, hem zo dierbaar was. Immers, in het midden van die jongens, die hem liefhadden als hun vader, heeft hij de gelukkigste tijd van zijn leven geleefd.

Gelukkig

Zo onvoorbereid daar neergeschreven maakt het woord „gelukkig", — van een Jezuietenleven gezegd — misschien een vreemde indruk. Iedereen echter, die hem gekend heeft, zal de betekenis daarvan begrijpen. Wanneer aan iemand het leven, menselijkerwijze gesproken, onrecht gedaan heeft, dan is het aan hem, zó dat men zich uit sympathie gedrongen voelt, om naar ogenblikken te zoeken in dit leven, die zijn drang naar schoonheid, naar harmonie, naar geluk gedeeltelijk althans gestild hebben.
Hij heeft geleden onder de erkenning van het teleurstellende van het leven en de mensen, hij, die schoonheid en harmonie zocht en uitermate liefhad. Van nature was hij in diepere zin een genieter, in vele opzichten een beschouwende natuur met vlagen van activiteitsdrang, een drang, die zich vooral manifesteerde, wanneer hij iets moois wilde maken, of wanneer hij kon preken of lesgeven aan jonge mensen, waaraan hij zijn hart gegeven had. Juist wanneer hij aan de jeugd iets kon doen, kwam hij uit de schuilhoeken van zijn beschouwing en werd hij actief, speciaal wanneer hij haar het schone mocht leren, niet los van God, maar juist omdat God de eeuwige Schoonheid is.

Eindeloos leed

Zijn edelmoedigheid stelde geen grenzen, maar zijn gemoedsleven maakte deze tot een eeuwig lijden, hij kwam feitelijk nooit over iets helemaal heen. Ontelbare, steeds weer herhaalde offers waren daarvan het gevolg. Het is al een kwelling van één ding niet te kunnen loskomen, maar verschrikkelijk is het, wanneer alles, alles telkens weer terugkomt met zijn kwelling.

Die natuurlijke vasthoudendheid, dat gebiologeerd worden door herinneringen, geldt ook van de vreugden, die hij telkens in kinderlijke dankbaarheid weer voor zijn geest opriep, maar de vreugdevolle dagen van zijn leven waren betrekkelijk gering. Er was véél meer, wat hem wondde.
Toch werd hij geen ontgoochelde zwaarmoedige, niemand kon zo gul en blij lachen als hij. Dat kwam door zijn groot en diep geloof, waardoor hij een wonderlijke kracht had om het goede naar boven te halen. Hij dacht — bijna uit natuurlijk zelfbehoud — graag aan het goede, dat overal gebeurde, en trachtte het verkeerde op de achtergrond van zijn bewustzijn te dringen. Dat lukte hem, omdat hij altijd „Onze lieve Heer" had, Wiens Wil hij zegende en bewonderde.
Zijn leven was in waarheid de zegen der goedheid, een goedheid, die men alleen kan winnen, wanneer men veel geleden heeft. Hij dacht aan anderen, gunde aan anderen vreugde en geluk, vooral de vreugde en het geluk van het Christendom. Uit dit alles is ook te begrijpen, hoe hij radicaal in zijn toewijding en bewondering was. Hij kon er geen kwaad meer van horen, hij geloofde eraan zonder meer.

Overste en raadgever

Na vier jaar prefect te zijn geweest in het Canisiuscollege te Nijmegen, werd hij in 1916 naar Indië gezonden, waar hij, de oud-prefect, surveillant in het weeshuis van Buitenzorg werd. Het leek een degradatie (overigens voor hem, als goed Jezuiet, geen probleem), maar het bleek een voorbereiding op een leven, dat verder uitsluitend in bestuursfuncties op zou gaan. Altijd was hij Overste in een huis, soms plaatsvervangend missieoverste, soms lange tijd Provicaris, visitator van kloosters, en altijd raadgever.
Zijn laatste levensjaren vóór de internering was hij Rector in Giri Sonta, het noviciaatshuis en junioraat der Missie, een verafgelegen plaats in de binnenlanden, maar voor vele Paters, die raad zochten en soms ook troost in hun moeilijk werk, werd het een pelgrimsoord.
Toen hebben de Japanners hem gegrepen en vastgezet. Wij wisten van te voren, dat hij dit niet zou overleven. Nu mene men niet, dat hij zich moedeloos aan het lot heeft overgegeven, ook in het concentratiekamp had hij zielekracht genoeg om aan anderen goed te doen, maar het lichaam, dat zware, vermoeide lichaam kon het niet verdragen.
Zo is hij gestorven, vredig en rustig, in die uiterste devotie, die steeds het kenmerk van zijn religieus-priesterlijk leven was, hij is gestorven met een glimlach naar Maria, zijn Moeder, prevelend: „nu — en in het uur van onze dood. Amen."
Zo is hij heengegaan, aan ons nalatend die zoete herinnering, dat er een goed mens door de wereld is gegaan en zegen heeft gebracht, waar hij maar kon.

Dr. NIC. PERQUIN, S.J.

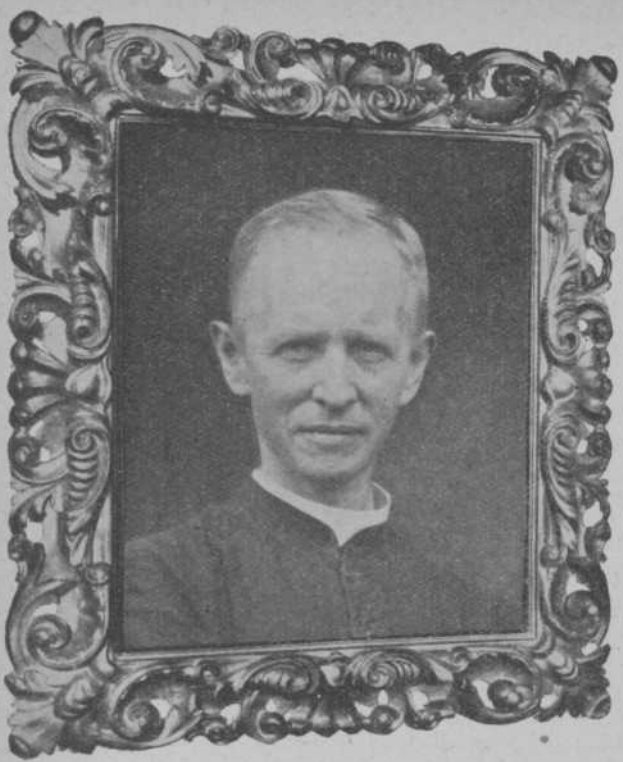

Pater Franciscus Sträter, S.J.
† 15 Juni 1944

Van een heilige, die niet naar de hemel wilde

Schijnbare tegenstelling

Ik zie geen kans om Pater Franciscus Sträter beter te typeren, dan door dit motto, omdat de schijnbare tegenstelling, die erin ligt, in al zijn daden en gedragingen voortdurend te vinden is.

Ons christendom zit vol schijnbare tegenstellingen, omdat het beleefd moet worden door mensen, in wier binnenste de harmonie tussen ziel en lichaam, hemelse en aardse verlangens sinds Adams zondeval ten enen male zoek is. Daarom is het kruis voor de heidenen een dwaasheid. Alleen wanneer wij echte christenen zijn, zodat in ons dezelfde gezindheid heerst als in de harmonische Christus, dan alleen vinden we voor die schijnbare tegenstellingen de harmonische oplossing: door Hem dus, met Hem en in Hem.

Deze heilige missionaris leefde in alle omstandigheden, op zijn fiets, in de autobus, in de school, in de gevangenis, in de spreekkamer voortdurend door Hem, met Hem en in Hem en men kan hem dan ook alleen verstaan, als men hem met zijn eigen bovennatuurlijkheid tegemoet kan treden. Doen we dat niet, dan bezorgt hij ons voortdurend verrassingen, zoals ook Christus dat doet zelfs aan

Zijn Heilige Moeder door Zijn achterblijven in de tempel bijvoorbeeld en door Zijn antwoord aan Haar op de bruiloft van Kana, waarvan ik bij geen enkele schriftverklaarder nog ooit een geheel bevredigende oplossing heb gevonden. Daardoor vinden we in de heiligenlevens ook meestal vele anekdoten en onverwachte antwoorden, die voor de heiligen zelf niets bijzonders waren, maar die dat voor de lezer wel zijn.

Verrassingen

Omdat ik mij noodzakelijk beperken moet, wil ik in deze herinnering mij bepalen tot het geven van enkele dezer verrassingen en om maar aanstonds te beginnen zou ik willen zeggen, dat zelfs z'n gezondheid al zulk een verrassing was. In zijn vormingsjaren ging hij steeds door voor een „petite santé", en toen hij pas in Indië was, gaf de dokter hem niet veel jaren meer te leven. Desondanks heeft de Japanner er door ondervoeding een eind aan moeten maken, anders leefde hij nu waarschijnlijk nog. Na onze capitulatie in Maart 1942 fietste hij op zijn ruim zestigjarige leeftijd gemiddeld 60 km per dag, heuvel op, heuvel af, onder de brandende hitte van de „koperen ploert", zoals onze oude Jannen de zon hier vroeger noemden. Ook al bedoelt Christus het anders, als Hij zegt: „Wie zijn leven verliest, zal het vinden", toch kan men zeggen, dat juist zijn „abandon de soi-même", waarmede hij alle gezondheidszorgen van zich afwierp en zich geheel op God verliet, hem zolang spaarde, evenals Franciscus Xaverius, zijn heilige patroon nooit zo beroemd zou zijn geworden, indien hij door was blijven gaan met zijn eigen eer te zoeken en niet de eer van God. U had eens moeten proberen hem bij te houden op de fiets, U zou dat op de duur niet gekund hebben, omdat hij voortdurend achterna gezeten werd door zijn hartstochtelijke ijver en verlangen om zoveel mogelijk zielen voor Christus te winnen.
Dat wil niet zeggen, dat hij roekeloos met zijn gezondheid omsprong, hij liet alleen zijn zielenijver daardoor niet remmen. Hij was zeer verstorven in de keuze van spijs en drank, maar hij at, zoveel hij kon om fit te blijven voor het werk. Zijn enige vasten bestond dan ook alleen hierin, dat dikwijls zijn middagmaal samenviel met zijn ontbijt, omdat hij telaat van de dessa thuis kwam.

„Laat dat maar aan mij over"

Hij kon er soms verbazend slecht uitzien, en als anderen zich daarover zorgen maakten, klonk het stereotiep: „Laat dat maar aan mij over" en hij kon dat zeggen, omdat, zoals ik zei, hij op zijn beurt het geheel aan God overliet. Mijn eigen ervaring is, dat hij van de andere kant zeer bezorgd was voor de gezondheid van anderen, tenminste in latere jaren, want vroeger had hij wel eens met andere grote mannen, die dikwijls denken, dat anderen ook maar moeten kunnen, wat ze zelf kunnen, dit gemeen, dat anderen volgens hem ook maar van sprinkhanen en wilde honing moesten kunnen leven, evengoed als hij dat zelf kon. De ervaring maakte echter deze leerling van Christus mild. Ik moest maar veel

rusten, vond hij, maar zelf was hij 's morgens het eerste op, dikwijls al om 4 uur, 's middags rustte hij nooit, extra recreaties waren voor hem maar verloren tijd en omdat hij mijn buurman was, hoorde ik hem 's avonds meestal pas na 11 uur het licht uitknippen. Aan gezelschap had hij weinig behoefte, omdat hij met het ene volstond, dat hij gezel van Jezus was.
Heel zijn leven werd gekenschetst door het woord van Johannes: „Hij moet groter worden, ik kleiner". Toen hij dan ook zijn vijfentwintigjarig priesterjubileum moest vieren, hing hij een briefje op de buitendeur „afwezig" en kidnapte zichzelf de dessa in. Zijn mede-broeders, die toen zijn feest maar alleen vierden, vonden dat natuurlijk „ongezellig", maar ja! ze kenden hem, hij vierde zijn feest op zijn fiets: door Hem, met Hem en in Hem.
Hij was een man zonder de minste behoefte, wars van alle geriefelijkheid, zijn hoogste comfort was zijn doorgesleten zadel; daardoor kende hij geen persoonlijke zorgen, maar was een man van grote kinderlijke vreugde. Toen hij in de gevangenis zat, onderscheidde hij in zijn leven drie perioden: Zijn onbezorgde jeugd, toen Vader en Moeder voor hem zorgden; zijn prille kloostertijd, toen zijn overste voor hem zorgde, omdat heel zijn aandacht in beslag genomen werd met het zoeken naar het rijk Gods en de tijd, die hij doorbracht in de cel, met Hem en door Hem, die nog veel te goed voor hem was, vond hij. U had hem daar moeten zien matten vlechten om voor de anderen premie te verdienen, dat ze suiker konden kopen. U had hem daar Zweedse kamergymnastiek moeten zien doen, zodat van zijn uitgemergelde lichaam de stukken er letterlijk bijna afvlogen. U had zijn kinderlijke blijdschap moeten zien met dat kleine stukje schoolkrijt; nu kon hij op de betonnen slaapbrits als schoolbord zich weer oefenen in dat moeilijke javaanse letterschrift voor de tijd, dat hij weer vrij zou komen. Wat had een mens nog meer nodig, vond hij: Christus, een goede gezondheid, een goed humeur en een stukje krijt. Men moest het maar aan hem overlaten.
Dat verlangen om fit te blijven was hem een heilige obsessie, zo erg, dat het ongewild zijn dood verhaast heeft, want met de karige calorieën, die hem werden toegedacht, kon hij het niet bolwerken. Men moest werkelijk sluw te werk gaan om hem iets extra's, b.v. een binnengesmokkeld eitje of visje, te doen aannemen, want anderen hadden het veel harder nodig dan hij, vond ie, en toen hij eindelijk inzag, dat ook dit nodig was, om fit te blijven, was het te laat.

Heilige gierigheid

Iedere missionaris is bouwheer op zijn tijd en Pater Sträter was dat dus ook. Zijn kerken waren echter van alle kunstzinnigheid ten enen male gespeend, niet alleen, omdat hij helemaal geen verstand had van kunst, maar omdat iedere cent te veel, een cent te weinig was voor een ander goed werk. Hij was een heilige „gierigaard", hoe paradoxaal dat ook mag klinken. Nochtans legde hij geen spaarpot aan voor zichzelf, maar was gierig op de eer van God, voor Wie alle goud en zilver is als een weinig zand. Als dat dan zo was, vond hij, dat

twee kerkjes van hout, cement en kalk, maar met de zuivere intentie voor Gods Meerdere Eer gebouwd, meer zielegoud konden aanbrengen dan één rijk versierde. Als Christus dan ook van Zijn Schaapstal spreekt, weet ik niet, wat ik hier meer benadrukken moet: het schaap of de stal, maar dit is zeker, dat het Pater Sträter vooral om zoveel mogelijk schapen te doen was. Is het dan vreemd, dat hij, wie alle comfort ook in huisvesting vreemd was, meende, dat hij Christus, die zelfs geen steen had om Zijn Hoofd op te laten rusten, aan Zijn eigen woord mocht houden?

Als er dan eindelijk weer eens een nieuwe missionaris bij kwam om zijn bovenmenselijke taak te delen, dan richtte hij nog gauw van te voren een nieuwe missiestatie op, bang, dat hij anders niet genoeg te doen zou hebben. Dit is nu eenmaal een eigenschap van het vuur, dat het voortdurend verder om zich heen grijpt en zichzelf verteert. Als de Overste eenmaal definitief hem hun mening hadden meegedeeld, was hij een toonbeeld van gehoorzaamheid, maar als een politieagent hem een aanmerking maakte, dat hij niet met de parapluie op mocht fietsen, dan deed hij haar dicht, nam de eerste de beste zijstraat en deed haar weer open, want geen regen mocht hem beletten om door te ijlen naar die en die dessa, waar de mensen op hem zaten te wachten.

Op bevel van zijn Overste mocht hij niet te hard rijden met de missie-auto, bang als zij waren voor een ongeluk. Plichtsgetrouw zei hij dan ook tegen de chauffeur: „Langzaam, ja en voorzichtig", maar toen was hij weer hoogst verwonderd, als hij niet binnen tien minuten in Medari aankwam, dat ongeveer vijftien kilometer van Djokja ligt.

„Ik ga Japans leren!"

Toen hij door de Japanner zwaar mishandeld was — zijn linkerbeen was vanaf de heup tot aan de enkel zwart van de bloeduitstorting, veroorzaakt door het voortdurend tegen de grond smakken — was zijn eerste zorg flink te eten, ook de overgebleven restjes van de anderen om toch maar fit te blijven. Onderwijl schreide hij tranen van vreugde, omdat hij dit allemaal voor Christus mocht meemaken. De Japanse beul stond er als een kleine jongen bij te kijken en vroeg vergiffenis. Maar hij vond die Jap een prachtvent, wat een biceps, zei die, jonge, jonge! als dat volk nu ook eens voor Christus kon gewonnen worden! „Ik ga Japans leren!"

Toen zijn eigen onderwijzers door de Japanner gedwongen werden hem te geselen, nam hij zelf de leiding, vuurde hen aan: „Harder! geeft niets! harder maar!", want hij voorzag, dat, als ze niet harder sloegen, ze zelf slaag zouden krijgen, en het zou toch zonde en jammer voor die stakkers zijn, als ze om hem geslagen werden en niet om Christus.

Door deze voorbeelden zal het U duidelijk zijn, dat ik rustig de paradox boven mijn herinneringen durf zetten: „Van een heilige, die niet naar de hemel wilde", want zo was het.

Eén vroeg gratie

Toen hij ter dood veroordeeld was, samen met vijf andere priesters, vroegen ze geen van allen gratie, om niet het gevaar te lopen om op die wijze impliciet schuld te bekennen. Van een van hen weet ik, dat hij geen gratie vroeg, omdat hij blij was op zulk goedkope manier van alle verdere soesah af te zijn. Maar Franciscus Sträter was het daar helemaal niet mee eens, hij zorgde weer voor een verrassing en werd spelbreker en, ofschoon volmaakt onschuldig aan het hem ten laste gelegde, vroeg hij wèl gratie, want, was hij zuinig, hij was ook zuinig op dat ene hoofd van hem. Hij had er maar een en daar zaten hersens in om over God te denken en een tong om over God te spreken .... en dat ene hoofd zo maar voor een appel en een ei verkopen .... niks daarvan! Hij wilde het niet riskeren, dat God hem later zou vragen, waarom hij dat éne talent van hem, dat hoofd, zo gemakkelijk in de grond had laten stoppen en dùs vroeg hij gratie. En of hij dan zelf ook nog jaren in moeilijkheden zou moeten zitten, terwijl de andere in de wolken waren, wat kwam er dat op aan? Die benen waren nog sterk genoeg om te fietsen, dus zouden ze nog fietsen: „laat dat maar aan mij over!" — dat hart was nog sterk genoeg om God en de evennaaste te beminnen: „Toe Jap! laat dat alsjeblieft aan mij over!" Het mocht niet ontijdig worden gebroken.

Maar hij kreeg geen gratie en ik weet, dat in die laatste vermeende nacht, terwijl een der anderen droomde van orgel en muziek, Pater Sträter geen oog dicht deed, maar als Jacob met de Engel de ganse nacht lag te vechten tegen zijn eigen heldhaftige edelmoedigheid, die niet begrijpen kon, dat God zó Zijn eigen ruiten in kon slaan. En toen hij eindelijk zichzelf overwonnen had en „fiat voluntas Tua" spreken kon, toen hij eindelijk tot rust gekomen was, toen kwam de gratie en werd zijn straf veranderd in tien jaar gevangenis.

„Ik had nog graag wat blijven werken, maar zo is het ook goed"

Als deze heilige mens ooit heilig verklaard zou worden, zou men hem veilig Sint Franciscus a Paulo mogen noemen, want in zijn brief aan de Philippensers schrijft Sint Paulus:

„Want het leven is voor mij: Christus; sterven: gewin. En wanneer ik in het vlees moet blijven, dan betekent dit voor mij: vruchtbare arbeid. Ik weet dus niet, wat ik kiezen moet; ik word naar twee kanten getrokken. Ik smacht ernaar ontbonden te worden om met Christus te zijn, want dit is verreweg het beste. Maar meer noodzakelijk is het om wille van U, dat ik blijf leven in het vlees" (Phil. 1:21).

Ook Paulus' brieven zitten vol schijnbare tegenstellingen, zodat hij zelfs van Christus gescheiden zou willen zijn ter wille van zijn broeders (cfr. Rom. 9:3). In de vroege morgen van 19 Juni 1944 stierf deze heilige missionaris in de strafgevangenis van Soekamiskin de hongerdood. Zijn laatste woorden waren: „Ik had nog graag wat blijven wèrken, maar zo is het ook goed".

J. NOYONS, S.J.

HET TESTAMENT VAN PATER PRENNTHALER S.J.

Pater J. B. Prennthaler, S.J.
† 28 April 1946

Bara, 19 November 1945.

Aan alle Katholieken van de missie in Bara.

Mijn geliefden, luistert naar deze laatste les, want als deze brief U voorgelezen wordt, ben ik Uw Rama (Vader) niet meer van deze wereld.
Mijn les is de les van Jezus zelf, toen Hij sprak: „Vreest hen niet, die alleen het lichaam kwaad doen, vreest veel meer hem, die lichaam en ziel kan schaden."
Kwaad doen naar het lichaam kan de mens; lichaam èn ziel straffen kan alleen God door iemand in de hel te storten. Weest daarom trouw aan Uw katholiek geloof. Weest niet bang voor de beproeving. Jezus zal U bijstaan. Liever dood dan afvallig!
Wij allen zullen immers dood gaan, wanneer of waar of waardoor weten we niet. Wel, dat is allemaal zonder belang, als we maar heilig sterven. En gij zult heilig sterven, als Uw geloof en trouw ten opzichte van Jezus sterk is.
Gelooft in Hem en bemint Hem, zoveel in Uw vermogen is. Als gij gedood zoudt worden terwille van Uw geloof, wel dan zoudt ge regelrecht naar de hemel gaan zonder vagevuur. Ge zoudt een eeuwig geluk en grenzeloze heerlijkheid erven.

Ik neem nu afscheid van U. In de hemel zal ik, Uw Rama, weer bij U zijn, en ik beloof U, dat ik niet zal nalaten voor U te bidden. Ondanks het feit, dat ik erg verlang naar de hemel en veel vertrouwen heb in Gods barmhartigheid, vraag ik Uw hulp. Bidt voor mijn ziel.
Behalve dat vraag ik vergiffenis aan ieder, die ik ooit leed mocht hebben aangedaan, vooral vraag ik vergiffenis, als in het geestelijk dienstwerk ik ooit in ijver te kort mocht zijn geschoten.

Dierbare katholieken, ik aanvaard mijn dood uit Gods hand en draag mijn leven aan God op met de bede, dat Hij Zijn zegen daarvoor in ruil wil geven, de vrede op deze aarde, eendracht en eensgezindheid, onderlinge liefde en behulpzaamheid, zoals dat past aan broeders, die elkaar beminnen. Moge God Uw zielen sterken, zodat gij trouw moogt blijven aan Uw plicht als katholieken: het vermijden der bekoringen door gebed, zodat ge door Uw heilig leven een heilige dood moogt verkrijgen en de eeuwige vreugde.
Gij allen hebt een machtige voorspreekster en wel de H. Maagd Maria, die wij vereren in Sendang-Sana (bedevaartplaatsje bij Bara). Zij wil graag Uw moeder zijn, zij zal U beschermen als Haar kinderen. Bemint Uw Moeder en vertrouwt op Haar hulp. Uw Rama zal U allen bij Moeder Maria aanbevelen.

J. B. Prennthaler, S.J.

PRIESTER VOOR ZIJN VOLK

Pater Damianus Hardjasoewonda, S.J.
† 12 December 1943

Pater Damianus Hardjasoewonda, S.J. Een stuk levensblijheid uit het Javaanse volk! Een man, die zijn eigen geluk niet op kon, zo blij was hij zich Priester te zien te midden van zijn volk. Een priester, die zijn eigen uitverkiezing zó groot vond, dat hij leven en krachten, tijd en alles wat hij was of bezat, inzette om zijn volk het woord Gods bekend te maken.
Wonderlijk optimistisch, zag hij in alles een zonnige kant, ging steeds aan dien kant staan en begon van daaruit te werken.

ZOON VAN SANTRI-OUDERS

Toen hij als 14-jarige jongen op de Kweekschool van 't College te Moentilan kwam, was hij als zoon van echt Mohamedaanse ouders heel goed thuis in het lezen van de Koran. Wel volgde hij de Katholieke godsdienstlessen, doch louter als schoolvak. In zijn hart bleef hij trouw aan het Mohamedaanse erfdeel en ging Vrijdags de Moskee binnen om er Allah te dienen. Hij was op 't College gekomen om onder leiding van Hollandse Paters onderwijzer te worden, niet om een vreemde godsdienst over te nemen.
Het ventje was vinnig en stond op zijn rechten en degenen onder de Paters, die dat van hem begrijpen konden, die heeft hij met jongens-eerlijk hart leren hoogschatten. Van hén ook nam hij op de duur aan, dat een mens en zelfs een heel volk dwalen kan op godsdienstig gebied. Van hén leerde hij het hoofd buigen voor Gods Gezag over de zielen en Gods werking in de harten.
Hij liet zich dopen en heette voortaan Damianus Moehlontong Hardjasoewonda.

DE WEG OMHOOG

Het kon bij zo'n jongen niet anders! Mèt dat hij zich gewonnen gaf voor het ware geloof begon ook de opgang naar het priesterideaal. Altijd heeft hij in zich zijn volk gezien en kon de gedachte niet verdragen, dat er naast hem millioenen leefden zonder de kennis van wat hem zo gelukkig had gemaakt. God riep —

hij stelde zich beschikbaar. Na zijn Kweekschoolexamen begon hij de Seminarie-studies, waarna hij in 1921 intrad in het Noviciaat der Paters Jezuieten in Nederland.

Een vlotte jongeman, wien het geen moeite kostte om met Hollandse medebroeders in wederzijdse hartelijkheid op te trekken. Als een bijzondere gave van God heeft hij altijd zijn opgeruimdheid en vlotheid in de omgang benut, om zijn Hollandse medebroeders bij zijn volk in te leiden, iets wat wij, Scholastieken, ook in zijn later Priesterwerk altijd in hem hebben bewonderd. Dat gulle hart — steeds op de prettigste manier er op uit om de jonge Hollanders zijn volk te doen kennen. Al maar vertellen en rondleiden. Hij liet het je zien! En je ging van hem weg een stuk dichter bij het volk, waar je land en ouders voor verlaten had. Na zijn Noviciaat deed hij zijn drie jaren Philosophie in hetzelfde College aan de Sultansboulevard te Djokjakarta.

DE KATECHIST

Toen er jaren kwamen van meer werk naar buiten, trok hij met een Hollandse confrater de dessa in voor huisbezoek bij de mensen. Wonderbaar talent om met een uitje te beginnen en te eindigen met woorden van troost en opbeuring. Lachend en blij! Je proefde aan hem de blijde levensernst.

Eenvoudig en gemakkelijk in zijn godsdienstonderricht wist hij hen, die wat te brani met hun Islam-moeilijkheden aankwamen, al lachend zo'n deskundig antwoord te geven, dat er geen tweede objectie meer op volgde. En als er bij waren, die met ngèlmoe-termen een enigszins mystiek cachet probeerden te geven aan wat zij hun moeilijkheden noemden, dan was de Pater daar om met zorgvuldig afgewogen en aan het Javaanse ngèlmoe-begrip getoetste termen de meer philosophische kant van een kwestie uit te doen komen. En zijn toehoorders kregen eerbied voor hem, niet om zijn kennis, want die konden ze niet wegen, maar om de begrijpende welwillendheid, die sprak uit heel zijn optreden. Als redacteur van het apologetisch maandblaadje „Tamtama Dalem" ging hij brutale aantijgingen van de Mohamedaanse pers met zo'n hartstocht te lijf, en toch steeds zò eerlijk, dat de tegenstanders hem dankbaar moesten zijn voor wat hij hen bijgebracht had aan eerlijke kijk op de waarde en de inhoud van de Koran.

PRIESTER VOOR ZIJN VOLK

Zijn theologie deed hij in Holland te Maastricht. Een tijd van studie en weinig werk naar buiten; een tijd, waarin hij zich vele vrienden maakte; een tijd waarin hij velen ook een sterke en blijvende Missieliefde bijbracht.

Priester gewijd op 15 Augustus 1932, keerde hij 3 Augustus 1934 naar Java

terug. Werkzaam gesteld te Klatèn, tussen Djokja en Solo, voelde hij zijn ideaal verwerkelijkt — Priester voor zijn volk.

Tenger van lichaam, doch gezegend met een enorm werkvermogen, wist hij maar moeilijk het juiste midden te houden, zodat zijn Oversten meermalen moesten ingrijpen, om hem niet al te gauw als afgewerkt te moeten verliezen. Die perioden van rust kwam hij dan meestal in een van onze opleidingshuizen doorbrengen, waar jonge Scholastieken dan het dankbare object werden voor zijn aan banden gelegde missie-ijver. Een uurtje van gezellig vertellen deed je met blijde ogen kijken in een omgeving waar de Priester een zegen blijkt te zijn voor 't volk. Wedi, de statie waar hij zijn stempel op gedrukt heeft, is dan ook iets unieks in de ogen van hen, die belangstelling hebben voor missioneringsmethoden. Zijn systeem van katechismusonderricht, van katechistenvorming, gezinsverdieping, onderling parochieverband, jeugdleiding, sociale opbouw, huisvlijt, verhouding tot niet-katholieke ambtenaren .... dat alles wisten ook zijn Oversten in hem te waarderen door Missiologen en buitenlandse Missiepaters, die door Midden-Java reisden, steeds voor een dag of wat aan Pater Hardja te Wedi over te laten. Daar konden ze iets horen .... iets zien!

Doch intussen won zijn werkijver het van de waakzaamheid van zijn Oversten. De TBC kreeg vat op zijn gestel en hij moest enige maanden in het ziekenhuis „Onder de Bogen" te Djokjakarta rust houden. Wat opgeknapt keerde hij naar Wedi terug. Doch het ging niet meer als vroeger. De Japanse bezetting kwam en toen ons Noviciaat te Giri Sonta door Nippon-maatregelen zijn Novicenmeester verloor, kreeg Pater Hardja deze eervolle taak te vervullen. Hij verliet Wedi om er nooit meer terug te keren, want ook het werk in het Noviciaat sloopte zijn krachten vooral in een tijd, dat al de Hollandse Paters in kampen waren ondergebracht en heel het Missiewerk terug viel op enkele Javaanse Priesters. Het ziekenhuis „Onder de Bogen" heeft hem nog enige maanden mogen verplegen onder leiding van Dokter Sentral, Moeder Agnella en Moeder Sponsaria. En allen getuigden zij van hem, dat hij zelfs op dit ziekbed met de dood voor ogen nog altijd aan de zonnige kant lag.

En toen ik in die dagen eens langs zijn kamer kwam over het tuinpad, wenkte hij me even binnen te komen en met fluisterstem zeide hij: „Het doet me goed je zo bezig te zien. Ik kan niet meer. Gods wil!" Ik heb toen niets anders gedaan dan geglimlacht, omdat hij dat ook deed. Niet lang daarna nam Gods goedheid hem in zijn Hemel op.

En wij die achter bleven deden ons best om deze Priester de eer te geven, die hem toekwam. Nooit werd een priester zo door zijn volk uitgedragen.

EUG. CSIZMAZIA, S.J.

„Red mij, o God!
Want het water staat tot aan mijn lippen;
Ik zink weg in een modderpoel,
En voel geen grond meer onder mijn voeten:
Ik ben in peilloze wateren geraakt,
En de stroom sleurt mij mee." Ps. 69

Op zee gebleven

Pater Hein de Groot, S.J.
Pater Adrianus de Kort, S.J. † *21 Juni 1940*

Bij het uitbreken van de oorlog waren beiden, Pater Hein de Groot en Adrianus de Kort — de laatste had reeds bij de aanval van de Japanners op Shanghai in 1937 herhaaldelijk in het grootste levensgevaar verkeerd — te Drongen in België ter voltooiing van het „Derde Proefjaar", dat in de Jezuietenorde gegeven wordt als de onmiddellijke voorbereiding op het priesterlijk apostolaat. Terwijl zijn collega's op advies Drongen verlieten, wilde Pater de Groot blijven om zo mogelijk geestelijke hulp te kunnen verlenen. Toen echter Drongen in de vuurlinie kwam te liggen, werd hij door een engelse stafauto geëvacueerd en naar Lille gebracht. Vandaaruit vertrok hij met twee Hollandse medebroeders per trein naar Parijs; herhaaldelijk werd de trein gemitrailleerd door de beruchte „Stuka's". Van Parijs gingen zij door naar Toulouse en wachtten verdere instructies af; even later zien wij hen in Bordeaux, waar zij bleven omdat de grens van Portugal voor vluchtelingen werd gesloten.

Een van de drie, Pater P. Zoetmulder — die nu verblijft in het Ignatiuscollege te Djokjakarta — wist op 'n ochtend plaats te krijgen op een klein scheepje, dat naar Engeland zou vertrekken. Hij waarschuwde Pater de Groot en de Kort, maar inmiddels was het scheepje reeds bezet. Zij kregen echter een plaats op de „Berenice", een Hollands scheepje. De machinekamer lag in de achtersteven en de passagiers moesten verblijf nemen in het ruim. Met vier schepen vertrokken zij in convooi. Op de Gironde werden zij door Duitse vliegtuigen aangevallen en moesten voor anker gaan tot aan de avond. Het schip, waarop Pater Zoetmulder was, had de leiding, maar na een uur reeds waren zij elkaar kwijt, en na enige pogingen om het convooiverband te herstellen, voer het leidende schip verder.

De volgende morgen ging het op zoek en vond slechts een sloep van de „Berenice" met er in een stervende kapitein, alleen het dekpersoneel en van de passagiers alleen Mevrouw Uden-Marsman, echtgenote van de bekende schrijver Theo Uden-Marsman. Uit hun verhaal bleek, dat tegen de ochtend de „Berenice" op een mijn gelopen was.

Beide Paters waren bestemd voor Java. Zonder twijfel hebben zij hun leven voor Java geofferd, en zal hun jammerklacht in zware nood geëindigd zijn met hun vertrouwvol gebed tot God: „Al bezwijken mijn vlees en mijn hart, God is voor eeuwig de Rots van mijn ziel en mijn erfdeel" (Ps. 73).

B. SONDAAL, S.J.

ISTI SUNT AGNI NOVELLI...

Ja! „Zij zijn de jonge lammeren, die de blijde boodschap brachten, Alleluja! Nu zijn ze gekomen aan de bron en vervuld van klaarheid, Alleluja! Ten overstaan van het Lam zijn ze gehuld in witte klederen en in hun handen dragen ze de palm der overwinning, Alleluja!"

Met de beste wil van de wereld kan ik dan ook niet droevig aan de gewelddadige dood van acht mijner medebroeders denken, want is de dood voor iedere ware christen al een geboortedag tot het eeuwig leven, hoeveel te meer voor onze Magelangse Jezuieten, die hun Christus ook in Zijn bloedig voetspoor volgden.

Het is nu twee jaar geleden, dat het geschiedde. Na de capitulatie der Japanners waren de Paters G. Minderop, L. Weve, G. Aben en J. Schouten zo vlug mogelijk vanuit het Bandoengse interneringskamp naar Magelang teruggekeerd om daar hun vroeger werk te hervatten. Daar vonden zij Pater J. Versteegh, die was vrijgebleven, alsook de fraters N. Dirdjasoewita, Willie Mooi en Broeder D. Widyasoepadma. Het was een vreugdevol wederzien, niet alleen, omdat zij allen medebroeders waren, voor wie gelijkheid en broederschap meer betekende dan een holle leuze, maar ook, omdat het moeilijk uit te maken viel, wie het meest verheugd waren: zij, die hun werk zouden gaan hervatten, of de anderen, die in de storm hun uiterste krachten hadden ingespannen, om het scheepje van Petrus vlot te houden en nu eindelijk helpers zagen opdagen.

Met vereende krachten kon nu de averij hersteld, de netten konden geboet en opnieuw worden uitgeworpen, maar nauwelijks was de eerste storm afgedreven, of een nieuwe bui kwam opzetten, die spoedig de afmetingen van een cycloon aannam. Een geweldige golf deed het scheepje slagzij maken en wat er daarna precies gebeurd is, weten we nog niet, maar plotseling, in de morgen van de 1ste November 1945, stond Christus naast hun bootje en wenkte hen om tot Hem te komen, zoals Hij eertijds Petrus wenkte op het meer van Genesareth.

„Weest gerust, Ik ben het, vreest niet," zeide Hij. Wat hadden ze ook te vrezen? Met Hem kon hun geen kwaad overkomen, al werd de pastorie, waarin ze samen woonden, plotseling overrompeld, al dreigden bajonetten en revolvers.

Hoe dikwijls hadden ze vroeger gebeden:

„Gelijk het hert zich dorstend zoekt te drenken,
Zo smacht mijn ziel naar U, o God en Heer."

Toen, op het feest van Alle Heiligen, zijn ze aan de bron gekomen en vervuld werden ze van klaarheid, Alleluja!

Wat zullen we dan nu nog treuren, gij, hun bloedverwanten, en ik, hun medebroeder? Zijt gij hun bloedverwanten, dan moogt ge fier het hoofd ophouden, want indien Gij U ook geestelijk met hen verwant voelt, dan moogt ge zeggen, dat hier op Java Uw bloed voor Christus heeft gevloeid. Kunt ge schoner offer voor onze Java-missie brengen dan door met blijheid Gods H. Wil in dit fait accompli te aanvaarden?

Treuren? — Gij? .... die door Uw verwantschap met mijn medebroeders naar geest en lichaam, U de machtigste voorsprekers verzekerd hebt voor de troon van het Lam?

Laat ons Pak Wangsa Tasmin naar hun laatste rustplaats volgen; hij zal ons de graven aanwijzen. Hij gaat ons voor, de weg op, die van Magelang naar Poerwaredja leidt. Even buiten de stad, slaat hij een zijpad in en we komen aan een groot Javaans kerkhof, „Giri Laja" geheten, een grote dodentuin, overschaduwd door hoge bomen. Plotseling blijft hij staan: „Hier is het gebeurd," zegt hij, „hier lag de koster, dáár een robuste hollandse Pastoor en daar een javaanse Pastoor". We zagen om ons heen en speurden langs de berm van het kerkhofpad de inzinking van het graf: „Hier heb ik hen begraven". Op die 1ste November, de derde dag van de hevige gevechten in Magelang, was hij, komende van de stad, door een rode brandweerauto ingehaald, die de Paters wegvoerde. Enige tijd later hoorde hij schoten uit de richting van het kerkhof en toen hij ging zoeken, vond hij de ontzielde lichamen, die hij later begroef.

En daar, onder de hoge kerkhofbomen, liggen ze nu nog, onopgemerkt, zoals hun dood onopgemerkt was: Nederlanders en Javanen, samen een door het kleed dat zij droegen, en ook door hetzelfde ideaal: „Waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in hun midden", zegt Jezus. Samen met Hem zal daarom hun gebed machtig zijn voor de troon van God en door hun voorspraak zullen wij verkrijgen, dat wij allen samen spoedig weer zullen werken aan de bekering van Java.

Neen, werkelijk! Wij hebben niet het recht om te treuren!

J. NOYONS, S.J.

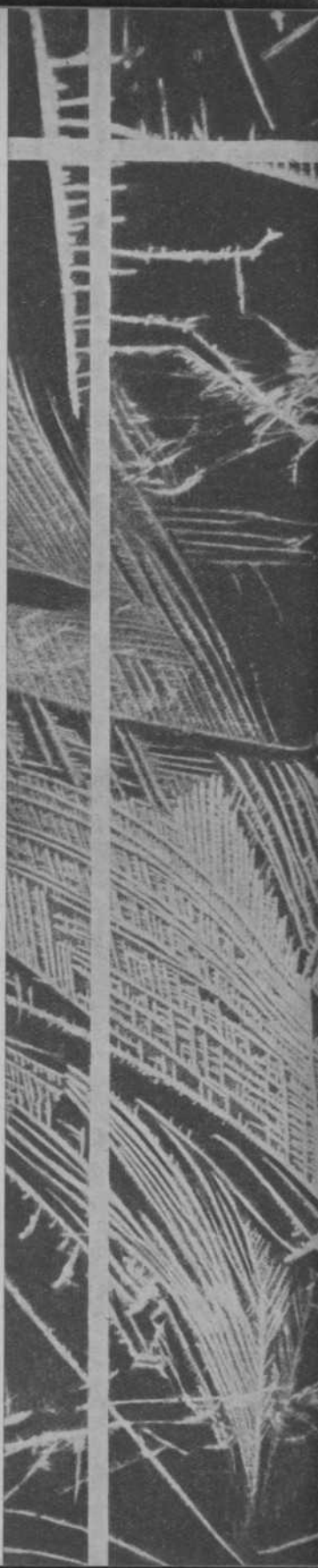

Prof. Dr. J. van Rijckevorsel, S.J.
† 21 April 1944

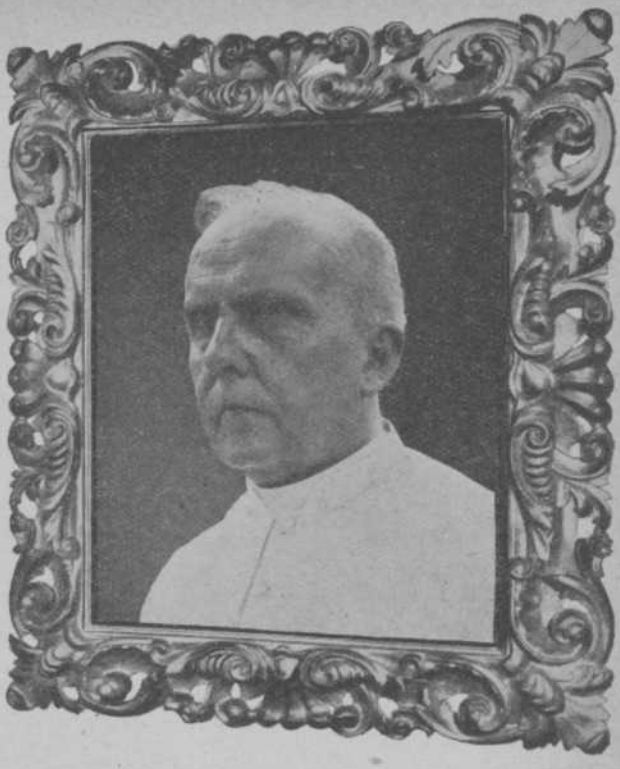

Rusteloos sjouwer voor God

Zelden in mijn leven heb ik een rustelozer sjouwer voor Gods eer ontmoet dan Pater Joannes J. van Rijckevorsel, S.J.
Bijna 20 jaar heeft hij vanaf zijn standplaats, de kathedrale pastorie te Batavia, West-Java doorkruist te voet of te paard, in het ouderwetse Indische rijtuigje of per trein; later een kleine 20 jaar de stad Djokjakarta in Midden-Java met haar wijde omgeving.
Als priester van het Bossche Seminarie trad hij in 1901 in de Sociëteit van Jezus, vertrok in 1908 naar de Java-missie, werd „tijdelijk" aangesteld tot kapelaan te Batavia. In 1925 kwam hij op „verlof" naar Nederland, studeerde in de gauwigheid in enige maanden de tweejarige wijsgerige leergang voor het magisterium in de wijsbegeerte aan de Pauselijke Gregoriaanse Universiteit te Rome, deed „en passant" nog even de dertigdaagse Ignatiaanse retraite in een Oostenrijks Jezuietenhuis en werd in 1926 benoemd tot professor in de psychologie en natuurlijke zedenleer aan het philosophische college der Nederlandse Jezuieten te Djokjakarta. Hij overleed in Japanse internering te Tjimahi op 21 April 1944.

Pater van Rijckevorsel was een man, die tijdens zijn leven een nooit onderbroken keten van onstuimig voortbruisende acties aaneengeschakeld heeft. Van wijlen Professor Titus Brandsma wordt verhaald, hoe hij met gemak tijdens het neertikken van zijn artikelen op zijn schrijfmachine een interessant gesprek over een geheel ander onderwerp met een bezoeker kon voeren. Ik weet niet of Pater van Rijckevorsel zijn Nijmeegse collega hierin evenaarde, doch wel weet

ik, dat de meest heterogene wetenschappelijke en practische vraagstukken hem dagelijks voorgelegd werden, die hij met even grote vlotheid als diepgang besprak, overwoog en afwerkte.

Het zo degelijk opgezette en thans zo uitgebreide verenigingsleven der Bataviase jeugd is het werk geweest van zijn onvermoeid sjouwen, zijn constructieve geest en nooit falende wilskracht. De godsdienstige, charitatieve en sociale verenigingen, die de eerste 20 jaren dezer eeuw in Batavia gesticht werden, zijn resultaten van zijn stootkracht en doorzettingsvermogen. Als jong priester en missionaris mede belast met de zielzorg van een onafzienbare stadsparochie en een nog onoverzienbaarder buitendistrict, klom hij onvervaard op de katheder om voor zijn Katholieke Indonesische hogeschoolstudenten recht te zetten, wat de Nederlandse hoogleraren foutief en krom op hun zetels doceerden. Hij is het geweest, die het driftige opkomend nationalisme met ongelofelijke tact in zijn pupillen volgens onze Katholieke beginselen wist te kanaliseren. Door zijn eenvoudig eerlijke manier van doen, meer nog door zijn volkomen onbaatzuchtige instelling, heeft hij zich in zijn 17-jarig verblijf te Batavia vrienden gemaakt onder alle groepen der bevolking. De hoogste Nederlandse autoriteiten uit die tijd kenden hem en hij kende hen. Godloochenaars en andersdenkenden, vrijmetselaren en mohammedanen waren allen zijn vrienden. Doch vooral voor de vele op de rand van of in de kampong levende Indo-Europeanen was hij een hartelijke vriend. Als hij 20 jaar later nog eens in Batavia terug kwam, bleef geen deur en geen beurs voor hem gesloten. Zijn schalkse blik boven de halve brilleglazen, zijn joviale toon en Brabants-gemoedelijke omgangsmanieren ontwapenden elke tegenstand. Hij bezat in hoge mate dat betoverende en meeslepende, dat alleen de onbaatzuchtige, eenvoudige en in-goede mens eigen is. Telkens en telkens ontmoette ik ze nog ook in Nederland, de oud-Batavianen voor wie Pater van Rijckevorsel nu nog in hun herinnering de onvergetelijke priester, zielzorger en raadgever blijft. „Hij knapte alle karweitjes op, Pater," zo vertelde mij nog onlangs een van zijn dikste vrienden, in wiens huis in Amsterdam ik een groot portret van deze nobele priester aanwezig vond.

Naar Djokjakarta overgeplaatst dook hij, ofschoon al tegen de vijftig lopend, vol enthousiasme onder in de wetenschap. Eerbiedig volgde hij de leer der oude onvergankelijke meesters in de kerkelijke wetenschappen. Toch was hij geen slaafs compilator en nog minder een oudbakken boekenwurm, zwerend bij het woord van de meester als eindterm der wetenschap. Alle nieuwe methoden der psychologie, de laatste lectuur over sociologische en zedelijke kwesties, verwerkte hij. In het wetenschappelijk centrum, Rome, zelfs was zijn naam geen onbekende. Meerdere tijdschriftartikelen in Romeinse vakbladen dragen zijn naam. De beroemde moralist en jurist Pater A. Vermeersch S.J. getuigde onomwonden voor het scherpe inzicht van deze jongbloedige, hoewel reeds meer bejaarde missieprofessor. Strijdbaar en van geen transigeren wetend, heeft hij met zijn „Cursus philosophicus Djokjakartensis" talloze Java-missionarissen gevormd.

 Voor de tweede maal in zijn leven stichtte hij, thans te Djokjakarta, een uit-

gebreid complex van Katholieke verenigingen. De Indonesische maatschappij was nu aan de beurt. Hij begreep, dat in deze maatschappij meer nog dan elders de Katholieke Kerk een voorname sociale zending te vervullen heeft. Hiervan heeft hij zich de apostel gemaakt. Doceren, schrijven, spreken, onvermoeid was hij hierin met zijn nooit falende energie, zijn constructieve gedachtenrijkdom en zijn onverwoestbaar enthousiasme en organisatievermogen. Honderden Indonesiërs hebben zijn invloed ondergaan en zijn door hem gevormd tot kundige mannen, die het huidig wereldgebeuren in Katholieke vormen gestalte kunnen geven.

De Javaanse taal was voor hem, de oudere missionaris, een groot struikelblok. Maar onverbiddelijk studeerde hij jaren om haar onder de knie te krijgen. Hij ondervond dagelijks de noodzakelijkheid hiervan aan den lijve. Kregen de jeugdige Jezuietenmissionarissen naast het eerste élan van hun apostolisch vuur en hun jonge kracht voor deze studie twee volle jaren, Pater van Rijckevorsel moest Javaans „erbij" leren. Zijn geduld kon nooit wachten op de tijd. Tientallen missiestaties moesten 's Zondags bezocht worden. De priester moest daar preken en bidden; biechten moesten gehoord worden. Wij, jongeren, hebben dikwijls geglimlacht als hij onder de H. Mis de afkondiging of zijn van buiten geleerd preekje ten beste gaf of na de H. Mis de slotgebeden in de Javaanse taal voorbad en radbraakte tot onherkenbaar toe. Zijn overheden schudden soms bedenkelijk het hoofd, als hij naar zijn „parochie" hoog in de bergen trok. Doch O.L. Heer vulde aan wat aan zijn dienaar ontbrak. De eenvoudige dorpsmensen baden in de ware zin des woords, volgend het vaak komieke taaltje van hun priester aan het altaar. Met een variant herhaalde zich telkens weer het taalwonder van de allereerste Pinksterdag. Men begreep het Katholicisme als men deze apostel bezig zag.

Op Zondag 19 Juli 1942 werd Pater van Rijckevorsel door de Japanse geheime politie gearresteerd. Nog zie ik hem naar de huisdeur gaan tussen de Japanse wachten, halverwege zich omdraaiend om zijn rozenhoedje en scapuliermedalje te zoeken, die hij bij de haastige voorbereiding van zijn vertrek op de tafel in zijn kamer had laten liggen. Verdacht van hoogverraad jegens Nippon werd hij ingesloten. Gelukkig duurde deze barbaarse gevangenistijd slechts tien dagen. Nog één jaar vrijheid werd hem daarna gegund, tot begin September 1943 het Japanse interneringskamp binnen zijn prikkeldraadomheining deze rusteloze sjouwer Gods in een besloten ruimte vastlegde.
Uitputting en ziekte sloopten hier de kostbare krachten van deze grote Javamissionaris. Onomwonden durf ik hem in heilige verering een der grootste ijveraars voor Gods eer noemen, die Java de laatste halve eeuw gekend heeft. Zulke mensen moesten niet sterven, zeggen wij, die hem zo goed gekend hebben en zoveel aan hem danken.
Intussen misgunnen wij deze rusteloze de eeuwige rust bij zijn Meester niet.

twee priester-opvoeders

Pater Hermanus Caminada, S.J.
† 19 April 1944

Pater Joannes Schouten, S.J.
† 1 November 1945

Het is een alleszins begrijpelijk verschijnsel, dat niet terstond bij het gebeuren de draagwijdte van iemands overlijden overzien wordt. De lege plaats die iemand bij zijn heengaan naar Gods glorie achterlaat, valt eerst dan ten volle op, wanneer het geheel waartoe de overledene behoorde, zich gaat herstellen en de dagelijkse arbeid gaat hervatten.

Dit geldt ook voor de tientallen overledenen, die de Java-Missie der Paters Jezuieten als offer der Japanse bezetting en daarna uitgebroken onlusten op Java heeft moeten brengen. De statistiek, die in dorre opsomming de namen geeft der missionarissen, die sinds Mei 1940 overleden zijn, zal pas volledig leven en werkelijkheid worden, als straks de nog beschikbare krachten worden gehergroepeerd en het steeds onder dadendrang staande Katholieke Apostolaat zijn vaart gaat hervatten, los van de remmen door de tragische omstandigheden der laatste jaren erop gedrukt. Dan zal blijken, hoe gevoelig en ingrijpend het verlies geweest is van de beide Jezuietenpaters H. Caminada en J. Schouten voor de Missies in Ned. Indië en bijzonder voor de krachtcentrale van dit grootse werk, de R.K. Centrale Kweekschool, gevestigd in het Xaverius-College te Moentilan, dat tientallen jaren lang geheel Katholiek Ned. Oost-Indië van bevoegde onderwijskrachten voor het Westers-Lager-Onderwijs voorzag.

Bijna ongeneselijke wonden

Het is onze vaste overtuiging, dat, als dit scholencomplex in hernieuwde vorm en jeugd zijn arbeid weer gaat aanvangen, pijnlijk blijken zal, dat het concentratiekamp te Bandoeng en de misdadige moord op 1 November 1945 te Magelang gepleegd, bijna ongeneeslijke wonden ge-

slagen hebben in dit missie-werk van de allereerste rang. Thans kunnen wij, menselijkerwijze gesproken, slechts met angst een blik slaan in de toekomst en ons trachten te realiseren, wat Gods onnaspeurlijke Voorzienigheid aan Moentilan ontnam. Pater Hermanus Caminada kwam in 1922 als een der eerste twee novicen der Sociëteit van Jezus reeds naar Java. In 1936 werd hij te Moentilan geplaatst als leraar in de Nederlandse taal en letterkunde. In 1937 werd hij directeur der Kweekschool, in April 1940 rector van het Xaverius-College. Hij overleed te Bandoeng achter het prikkeldraad van het interneringskamp op 19 April 1944. Pater Joannes Schouten kwam reeds als jong priester in 1929 in het Xaverius-College te Moentilan, werd daar achtereenvolgens belast met de leiding van het college-orkest, zangkoor en toneel, werd later prefect van de onderbouw der Kweekschool, godsdienstleraar en opvoeder der Indonesische jeugd, die de Holl. Inlandse School, Holl. Chinese School *), kweekschool en seminarie bezocht; werd in Juli 1943 door zijn internering aan dit werk onttrokken en na de bevrijding lafhartig neergeschoten, toen hij meende binnen korte tijd zijn zegenrijk werk te Moentilan te kunnen gaan hervatten.

VEREERD DOOR HONDERDEN

Twee eenvoudige, nauwelijks opgemerkte priesterlevens. Toch menen wij niemand te kort te doen, als wij beide Paters de mannen noemen, die tot op de dag van heden vereerd worden door honderden oud-leerlingen van Moentilans scholen, waarvan velen nu de katholieke gedachte uitdragen naar bijna alle eilanden van de Archipel. Moentilans zegenrijk werk had zijn hartslag in de volle bovennatuurlijke instelling dezer twee priesters. Zeer tot diens eigen ongenoegen gaven de dagbladen nogal eens op van Pater Schouten als van „de bekende dirigent" van Moentilans orkest, „de bekende orgelbouwer en orgelvirtuoos" van Moentilan, doch hierin lag Schoutens grootheid niet, evenmin als Pater Caminada's grootste verdienste lag in zijn vele, zeer belangrijke en met volmaakte nauwgezetheid en streng systeem uitgevoerde schoolhervormingen. Deze waarde lag in de jarenlang volgehouden, dagelijkse stille arbeid van mu-

*) Deze scholen vermeldend is het mij een heilige plicht van dankbaarheid de nagedachtenis te gedenken van Broeder-Overste Theodorik, van de Congregatie der Broeders van de Onbevlekte Ontvangenis van Maastricht, die onlangs na zijn repatriëring, te jeugdig nog, kwam te overlijden. Als Overste van het Moentilans Broeders-convent is hij edelmoedig, zeer kundig en bewonderenswaardig energiek, lange tijd de rechterhand geweest van Pater Caminada en Pater Schouten. Het drietal, dat eens in Moentilan de Indonesische jeugd in innige samenwerking voor Christus' zaak won, zal nu voor Diens troon in nog inniger samenwerking dit levenswerk niet vergeten. Zij rusten in vrede.

ziekdirigent en toneelregisseur, catecheet en docent, jongensopvoeder en exegeseprofessor, biechtvader en zielenherder. Geen instrument was er of Schouten bespeelde het zelf met zijn meer dan gewone virtuositeit en maakte het tot een bewonderd eigendom zijner leerlingen. Jarenlang studeerde hij de methoden der catechetiek om de geschiktste voor zijn leerlingen te vinden. Urenlang zat hij dagelijks achter zijn lessenaar in gesprek met broekemannekes van zeven jaar of met van passies stormende jongemannen van om en om de twintig. Jarenlang bespiedde en verzorgde hij de in die omgeving noodzakelijk opkomende drang zijner pupillen naar het Katholieke geloof of leidde hij met vaste energieke hand vele opluikende roepingen tot het H. Priesterschap.

Pater Caminada stond in dit alles naast hem, later boven hem als zijn overste. Zij waren twee mannen, in uiterlijke verschijning op elkaar gelijkend; doch inwendig zo gans verschillend en elkaar gelukkig aanvullend: Schouten, de passie-volle, ontembaar aanpakkende en kunstzinnige gangmaker; Caminada, de koele, nuchter redenerende, leiding gevende schoolman; de schooldirecteur, die de volgens de normen der wet geschikt-bevonden en door hem geschikt-gemaakte jongelui aan de eerste overleverde ter diepere cultivering van wat het schoolonderwijs en de schoolopvoeding, helaas zo dikwijls, niet voldoende cultiveren kunnen.

Door oorlogsomstandigheden gedwongen begon Pater Schouten, geen moeilijkheden schromend, de studie van de exegese, waardoor zijn krachtige hand mede het roer hield van het grootse Seminariewerk, dat de Java-missie binnen een bijna belachelijk korte tijd een eigen inheemse saeculiere geestelijkheid bezorgde, die haar inwendige kracht zo glansrijk reeds getoond heeft.

Pater Caminada vierde ten volle de teugel voor vrije ontplooiing van Schoutens gaven en legde in eindeloze zorgen het materiële fundament zonder hetwelk geen geestelijk gebouw verrijzen kan. Zijn hele leven kenden hem zijn medewerkers, zoals hij in 1928 zijn studie voor de middelbare onderwijsacte Nederlandse taal en letterkunde begon: streng systematisch, intens werkzaam, met onweerstaanbare kalmte en rust aan anderen leiding gevend; toch een zonnig optimistische natuur en kinderlijk blij met de door Gods hulp bewerkte resultaten.

twee priesterzielen

Men moet zoals schrijver van dit artikel, die jarenlang met beiden mocht samenwerken, hen van nabij gekend hebben om het bovenstaande vluchtig opgesomde levenswerk naar waarde te kunnen schatten. Men moet hen hebben gezien en gekend: die lange magere ascetisch-strenge figuren op de dirigeerstoel voor het orkest van soms meer dan honderd leden, voor een volle kerk als dirigent van de volkszang, of achter de speeltafel van het orgel, op de leraarskatheder of als

leider van een schoolvergadering om het succes van hun werk te kunnen begrijpen, dat, voortkomend uit grote begaafdheden, zijn onweerstaanbare meeslependheid verkreeg krachtens de priesterziel, die het dreef. Beiden waren ervan overtuigd dat meer waarde verscholen lag in de dagelijkse moeizame training dan in de succesvolle examen-prestaties of feestuitvoeringen zelfs ten gehore der hoogste Nederlands-Indische autoriteiten gegeven. Successen hebben beiden ten volle overigens geboekt: Pater Caminada stond in voor 100% geslaagde eindexamenklassen; van Pater Schouten kunnen we ons o.a. herinneren de machtige herdenking van Nederlands ramp op 10 Mei 1941, toen een 500 man sterk zangkoor begeleid door een volledig orkest het aloude Wilhelmus en Diepenbrock's „Waak op Nederland, ken uwe krachten" de aula van Moentilan onvergetelijk enthousiasmeerde. Deze successen gingen snel voorbij. Doch andere triomfen hebben beiden gevierd, nooit meer verklinkende, in zo moeilijk te peilen jongenszielen. Beter dan welke Nederlander ook kenden zij de Indonesische opgroeiende jongen met diens kwaliteiten en fouten. Minnaars van het Oosten hebben zij het edelste, dat het Westen hen zelf gegeven had, doorgegeven en zo de Oosterling geadeld op het gebied, waar deze het diepst jegens het Westen nooddruftig is. Zo begrijpt men, dat zij, vol overgave aan Gods beschikking, lachend-optimistisch het hoofd konden buigen, toen de Japanse autoriteiten van Magelang de gehele kostelijke huis- en school-inventaris kwamen wegstelen (Pater Schouten ontstal men 40 violen en tientallen andere instrumenten, tot een groot klokkenspel en manshoge orkestharp toe); toen bekend werd, dat de kostbare pijpen van het orgel tot watergoten vermaakt waren en nog meer dan dat, toen hen het directe werk aan de opvoeding van de toekomstige priesters en onderwijzers onmogelijk gemaakt werd.

offer

Op 10 Juli 1943 moesten zij hun laatste 40 pupillen laten vertrekken; „gouvernementskinderen" werden het, zoals Pater Schouten het uitdrukte; alle contact met hen, die jarenlang deze jongens verzorgd hadden, werd verboden. Dai Nippon zou alles beter doen. Hun geloof aanvaardde dit zware offer. Na enige maanden geïnterneerd te zijn geweest in het Moentilans college, bereikten zij met tientallen andere priesters en religieuzen Bandoeng. Hier bezweek Pater Caminada reeds na drie maanden in onbeschrijfelijk tragische omstandigheden, uitgeteerd, onderkomen, vervuild, maar tot het laatste ogenblik zichzelf gelijk: rustig en blijmoedig.

Ongekend naar buiten is de invloed, die Pater Schouten in dit kamp op priesters, religieuzen en leken uitoefende. Hij was er de stille, bescheiden leidsman die de kracht van zijn invloed putte uit de Eucharistische gedaanten, die hij bewaken mocht in een kastje, waaronder hij sliep en at, bad en studeerde.

Vol met plannen voor de toekomst verliet hij half September 1945 Bandoeng en wachtte in de pastorie van Magelang de vrijgave van het Moentilans college.

gefusilleerd

De juiste gang der gebeurtenissen is ons nog niet bekend. Alleen weten wij, dat hij op Allerheiligendag 1945 met zeven zijner medebroeders werd neergeschoten. De geschiedenis vervolgt onverbiddelijk haar weg.
Indonesië geraakte in beroering. Moentilans oud-leerlingen, priester of onderwijzer, zijn thans verspreid over geheel Indonesië en drijven mee op de kolken van het ziedend nationalisme. Het zou geen wonder zijn, als ook katholieken later zouden blijken hieraan te gronde gegaan te zijn. Zo echter enkele betreurenswaardige gevallen misschien later bekend zouden worden, zal daarnaast ongetwijfeld ook blijken, dat in de groeiende Indonesische katholieke maatschappij, die haar leiders uit de aard der zaak juist vindt in priester- en onderwijzers-kringen, de leerlingen dezer beide opvoeders de vuurproef glansrijk doorstonden. Reeds hebben krantenberichten over de conferentie van Denpasar enige namen van oud-leerlingen van Moentilan, gevormd door deze twee rasopvoeders, genoemd. Nadat zulke mannen als Pater Caminada en Pater Schouten hun stempel op deze levens gedrukt hebben, is het niet te verwonderen, dat deze jeugdige Indonesiërs naar voren komen als van katholieke geest doordrenkte katholieke politici.

moentilan zal herrijzen

Moentilan zal onder zegen van dit tweetal uit zijn puinen eens herrijzen tot wat het vroeger voor alle Missies in Indonesië geweest is. Voor de oorlog hingen bij de hoofdingang van het Xaverius-College de twee levensgrote portretten der stichters van Moentilan, de paters F. van Lith en J. Mertens. Piëteit en dankbaarheid gebieden een latere uitbreiding dezer eregalerij tot vier.

R. VAN THIEL, S.J.

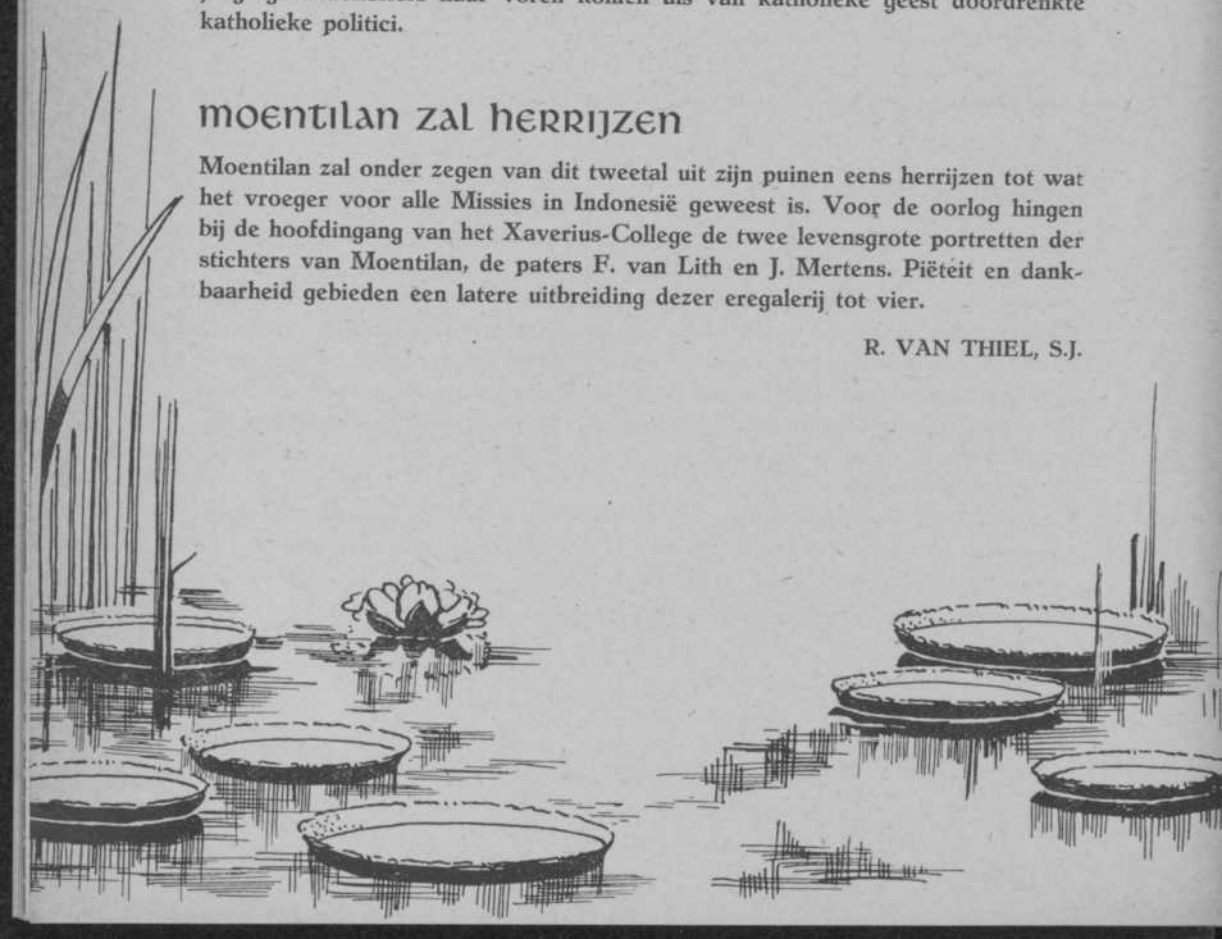

De film van een priesterleven

Pater Jos Wubbe, S.J.
† 1 Augustus 1945

Wie de film van dit priesterleven aandachtig volgt, zal in deze priestermissionaris de trekken erkennen van St. Paulus, die niet op z'n eentje en langs rustige binnenwegen naar de hemel trok, doch langs de drukke en zandige baan van het apostolaat, met zeer vele mensen rondom zich en in een wolk van stof; met de onrust van een jager, die zoekt naar het „wild Gods" en de obsessie van het „Wee mij, als ik het Evangelie niet verkondig". Het Paulinische van zijn priesterleven is tevens zijn glorie!

Priester gewijd te Rijsenburg op 15 Aug. 1911, werd hij kort daarop benoemd tot kapelaan te Schalkwijk; 7 Sept. 1916 trad hij in de Sociëteit van Jezus; Aug. 1921 wordt hij benoemd tot missionaris voor Indië.

Aan de Kathedrale Kerk te Batavia wordt hij successievelijk hulppriester, waarnemend Pastoor en Provicaris. Daar wordt hij promotor en stichter van de Stradavereniging, die beoogt het stichten, onderhouden en besturen van de katholieke jongensscholen der Missie te Batavia. Daar richt hij hulpkerkjes in en sticht twee nieuwe parochies. Daar richt hij het Leo-comité op tot verzorging van minderjarige kinderen. Daar geeft hij zijn kracht aan de oprichting van de Pastoor Verbraak-Stichting, die ten doel heeft de inrichting van katholieke militaire Tehuizen. Daar wordt hij de grote promotor en stichter van de katholieke Radio Omroep, de I.K.R.O.S.

Juli 1935 volgt zijn benoeming tot Pastoor van Semarang en ook daar wordt hij de stichter van een nieuwe parochie. September 1938 wordt hij Pastoor van Soekaboemi en ook daar de stimulans voor het onderwijs. November 1941 wordt hij Pastoor van Bidara Tjina onder Mr. Cornelis en is hij de ziel van het ondersteuningswerk tijdens oorlog en bezetting.

September 1943 wordt hij geïnterneerd in de Kramatwijk en maakt hij zich een parochie uit de geïnterneerde zusters en katholieke leken. Een jaar later, September 1944 wordt hij overgebracht naar het interneringskamp in het vroegere doorgangshuis voor krankzinnigen te Grogol en kort daarop weggevoerd naar het jongenskamp in Tjimahi (kamp 6), waar hij de geestelijke zorg waarneemt in het kleine kampziekenhuis. Daar wacht hem ziekte, uitputting en ellende; daar ebt zijn levenswil terug en verlangt hij naar de dood. Moegestreden en uitgeput wil hij terug naar God, met de bede op de lippen:

„Ja, U mijn dank, Aanbidlijkheid
des Heeren Jesu toegezeid!
Aan U het korte leven,
Met al wat mij ten deele viel,
Met 't kranke lijf, met hart en ziel,
Met alles, weergegeven!"

JÉR. AWICK, S.J.

Twee Milites Christi Jesu

Pater Ludovicus Weve, S.J.
Pater Gerardus Aben, S.J.
Gefusilleerd 1 Nov. 1945

Strijders voor Jezus Christus, dat waren ze beiden: Pater L. Weve, S.J. en Pater G. Aben, S.J. Samen hebben zij gevochten tegen de vele en veelsoortige moeilijkheden, die zij ontmoetten in de grandioze taak, die hun was toevertrouwd: het moeizame, delicate en zo gewichtige werk van de opleiding van Java's eigen clerus. Samen hebben zij als president en prefect van het Klein-Seminarie hun volle werkkracht en toewijding gegeven om de eerste fundamenten te leggen, waarop het zo belangrijke gebouw van het inheemse priesterschap kon worden opgericht. Samen hebben zij gewerkt en gezwoegd voor de verbetering en verdieping van de vorming der jonge priesterstudenten zowel op wetenschappelijk als ascetisch gebied. Samen hebben zij gezien, hoe onder de bezetters het Klein-Seminarie, hùn Klein-Seminarie, werd gesloten. Samen werden zij weggesleept naar het interneringskamp. Toen de bevrijding kwam, keerden beiden, ondervoed, naar Midden-Java terug en wachtten zij samen in de pastorie te Magelang het ogenblik af, waarop zij in het nabijgelegen Mertojoedan — bij de eerste kans — hùn Klein-Seminarie weer zouden kunnen openen. Die kans is voor hen niet meer gekomen!

Wèl kwam op die onvergetelijke Allerheiligendag van 1945 het vuurpeloton van een groep opgehitste extremisten. God vroeg als bekroning van hun trouw aan hun ideaal, van hun trouw aan Java's inheems priesterschap, het hoogste offer van hun leven.

Zij hebben het gegeven voor Java's priesterschap!

Een dag van rouw!

Een dag van glorie!

Met één slag was de missie beroofd van een zeldzaam paar werkers. Met één slag werd hun activiteit uit het aardse weggerukt en overgeplant op een hoger en effectiever hemels plan. Gevallen op hun post. Martelaren voor hun trouw!

PATER L. WEVE

Eerst als prefect en directeur van de Maria-Congregatie, sinds 1934 als president van het Klein-Seminarie, gaf hij zich, ondanks een zwakke gezondheid, die hij niet ontzag, met mannelijke kracht, met onvermoeid optimisme en talentvol beleid aan zijn taak. Heerlijk en bezielend voor anderen was in hem het diepe bewustzijn, dat alleen een degelijke opleiding van de toekomstige priesters een genoegzame waarborg kon vormen voor een veilige en grootse uitbouw van de Missie.

Man van gebed was hij een voorbeeld voor Paters en leerlingen, degelijk en tactisch in zijn geestelijke leiding en opvoeding, bemind als een Vader. Het dagelijkse geestelijk puntje na het avondgebed is voor velen een niet genoeg te waarderen inleiding geweest tot een leven van dieper religieuze bewustwording en beleving.
Naast de vele lessen en instructies, naast zijn uitgebreide administratie en correspondentie zag zijn onverwoestbaar doorzettingsvermogen nog kans om, toen voor Nederland de oorlog reeds was begonnen, de zo gecompliceerde bouw van het nieuwe Klein-Seminarie te voltooien. In de kerstvacantie van 1940 had hij de vreugde het nieuwe gebouw met zijn jongens te kunnen betrekken. Deze vreugde mocht, helaas, niet van lange duur zijn. Reeds een goed jaar later volgden bezetting en internering. Pater Weve vermoedde toen niet, dat dit afscheid een afscheid was voor altijd.

PATER G. ABEN

Naast Pater Weve en bijna onafscheidelijk van hem, rijst de sympathieke figuur van Pater G. Aben, sinds 1937 prefect van het Seminarie en directeur van de Maria-Congregatie der Seminaristen. Populair, sprankelend van geest en jong van hart, wist hij zijn jongens te boeien, zowel in de eerste klas latijn als in zijn lessen van cultuurgeschiedenis bij de ouderen. Hij was rijk getalenteerd, demonstreerde telkens opnieuw zijn onuitputtelijke inspiratie door allerlei initiatieven. De Mariacongregatie, welke hij vooral zag als een middel om zijn jongens op te voeden tot apostolisch denkende priesters, nam onder zijn leiding een hoge vlucht en dank zij zijn enorm arbeidsvermogen bereikte de Apologetische Sectie der Congregatie haar hoogste bloei.
Maandelijks werden duizenden vlugschriften over godsdienstige onderwerpen in Javaans en Maleis over de gehele Indische Archipel uitgezonden, gevolgd door een fris geïllustreerde catechismus-uitleg in beide talen. De twee laatste jaren vóór de oorlog waagde hij zich zelfs met zijn jongens aan de uitgave van een volledige Maleise dagkalender met een korte geestelijke lectuur of een practisch puntje voor iedere dag. De vruchten hiervan zijn moeilijk na te gaan, maar dat aldus het gretig lezend Indisch publiek meer contact met het Katholicisme en diepere godsdienstkennis werd bijgebracht, staat buiten alle twijfel.
Een vruchtbaar terrein voor zijn inspiratie lag ook in het organiseren van toneel- en feestavonden : onder zijn leiding werd elk Seminarie-feest een succes !

Pater Weve en Pater Aben : twee namen, die voor altijd aan de Seminarie-opleiding zullen verbonden blijven.
Zij zijn heengegaan en toch gebleven. Want als een lichtend voorbeeld leven zij voort bij hun medebroeders, die onder hen werkten en hun taak zullen overnemen. Als een herinnering vol dankbare erkentelijkheid in de harten van zovele priesters of toekomstige priesters op Java, die aan hen voor een groot deel het bereiken van hun roeping verschuldigd weten.
Dit is zeker : vanuit de hemel zullen zij voortgaan het grootse werk der priester-opleiding te zegenen.

B. SCHOUTEN, S.J.

Trouw tot in de dood

In de voorgaande bladzijden hebben onze Paters U verteld van hun medebroeders, die tijdens of tengevolge van de oorlog zijn weggerukt uit de gelederen van onze missionarissen op Java. Velen bleven onvermeld, zowel omdat ruimtegebrek ons tot beperking dwong, alsook omdat ons van meerderen de gegevens voor een herdenking nog steeds niet ten dienste staan.

Behalve onze Paters is er echter ook de grote, trouwe groep van onze religieuze medewerkers en medewerksters op het missieveld: de Broeders- en Zusters-missionarissen. Ook zij hebben hun offers gebracht. Ook onder deze heldhaftige mannen en vrouwen vroeg de dood zijn slachtoffers, zowel door het directe oorlogsgeweld als door de langzame uitputting en verzwakking in de kampen.

Met bewondering en dankbaarheid herdenken wij deze helden, die vielen; met weemoed ook, omdat wij hun plaatsen opengevallen zien; met blijheid weer, omdat wij hen weten een voorspraak voor hun dierbare missie bij God, te krachtiger, omdat zij hun offerleven mochten bekronen met de offerdood, omdat wij hen zien als een voorbeeld van heldenmoed, van trouw tot de dood, voor hun medewerkers, medebroeders en medezusters, die hun plaatsen zullen gaan innemen aan de frontlijn van Christus' Rijk op Java.

Broeders

Reeds sinds 1862, nauwelijks drie jaren na de komst van onze Paters in Indië, wijden de BROEDERS VAN DE H. ALOYSIUS UIT OUDENBOSCH zich aan de jeugd op Java. Vier Broeders ontvielen hen tijdens de oorlog. In Broeder Felix herdenken wij een van die groten, die hun krachten hebben gegeven aan de organisatie van het missiewerk. Meermalen heeft hij als Overste en ten laatste als Vicarius de belangen der Indische schooljeugd degelijk en ijverig behartigd. Met hem en met de Broeders Suitbertus en Macarius verloor de Congregatie van de H. Aloysius drie stoere werkers van de oude garde, terwijl Broeder Amatus, in de volle bloei van zijn leven weggerukt, in de hemel bidt voor zijn studiegenoten, die thans het moeizame werk van de heropbouw zijn begonnen.

De BROEDERS VAN DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS UIT MAASTRICHT, die sinds 1920 onze Paters op bewonderenswaardige wijze bijstaan in de prachtige missie van Midden-Java, verloren in de strijd niet minder dan tien der hunnen.

Br. Eustatius kwam met de tweede groep van Broeders naar de Missie, en is voor zo goed als allen, die het werk der Broeders in Midden-Java en vooral in Moentilan hebben gekend, het type van de in-goede, zich geheel gevende Broeder-missionaris. Altijd hartelijk, altijd gulgeefs, altijd fijn-aanvoelend voor leed of nood, behoort hij tot de onvergetelijke figuren uit de Java-Missie van vóór de oorlog.

In de kampen kwamen nog vele van zijn medebroeders te vroeg om het leven. Br. Gerontius en Br. Théophile, slachtoffers beiden van een vreselijke gevangenistijd bij de Japanse beulen van de Semarangse Kempeitai, Br. Simeon, Br. Nazarius,

Br. Lambertus, Br. Blasius, nog pas 33 jaren oud, en Br. Photinus, zij allen zijn ten offer gevallen aan de ellende, honger en miserie van de wrede kampen. Nog na het einde van de oorlog eisten de gevolgen van de kamp-ontberingen twee slachtoffers, die men vurig gehoopt had te kunnen redden: Br. Ildefonsus en vooral Moentilans grote man Br. Theodorik. Wat deze mannen hebben bijgedragen tot de wondere bloei van de Missie onder de Javanen op Midden-Java, kan God alleen meten. Wij weten, dat hun voorspraak de zwaar-geslagen Java-Missie zeker ten zegen zal strekken.

Ook de BROEDERS VAN O.L. VROUW VAN LOURDES UIT DONGEN verloren één van hun missionarissen tengevolge van de oorlog. Reeds bijna in het vaderland terug gaf Br. Leontius M. zijn zonnige ziel aan God terug, zijn lichaam vond een zeemansgraf in de golven van de Atlantische Oceaan.

Zusters

De ORDE DER RELIGIEUZEN URSULINEN VAN DE ROMEINSE UNIE wijdt zich reeds sinds 1856 aan het missiewerk op Java. Gedurende de Japanse bezetting en kort daarna riep de goede God niet minder dan zeventig Ursulinen, missionarissen op Java, tot zich, waaronder de eerste Vice Provinciale Overste: Moeder Clemence Koch, de markante figuur van rotsvast geloof en moedig Godsvertrouwen, die de grondslag legde voor een stevig bestuur. Naast haar herdenken wij Moeder Gerardine Emonds, die als Generale Overste de Congregatie der Ursulinen van Weltevreden bestuurde en niet terugschrok voor de moeilijkheden, toen Gods Wil haar kenbaar gemaakt werd omtrent de aansluiting bij de Romeinse Unie, haar levenstaak en tevens de voltooiing ervan. Haar onwrikbaar vertrouwen deed haar alle moeilijkheden overwinnen. Voor de vrouwelijke jeugd op Java hebben zij en haar Zusters zich gegeven tot de dood, mogen zij door haar voorspraak Gods krachtige steun verwerven voor het herstel van wat verloren ging.

Sinds 1870 wijden zich de ZUSTERS FRANCISCANESSEN VAN HEYTHUYSEN aan het werk van de Missie in Indië. Door de inval der Japanners werd haar werk, zoals het werk van de gehele Missie, zwaar op de proef gesteld. Ongeveer veertig Zusters bezweken in de loop der interneringsjaren, waaronder ook de zo zeer beminde Missie-Overste: Moeder Hortense Lindner. Dit was wel een der grootste beproevingen voor de Zusters. Hoezeer haar arbeid en die van haar Zusters op Java vruchtbaar is geweest, moge blijken uit het grote getal Indonesische Zusters, die met haar zeventigen het werk van haar geïnterneerde medezusters konden blijven voortzetten. Veel is daardoor gered, doch veel moet nog hersteld worden, wij vertrouwen daarbij op de voorbede van Moeder Hortense en haar veertig medeslachtoffers van de oorlog en bezetting.

De LIEFDEZUSTERS VAN DE H. CAROLUS BORROMEUS UIT MAASTRICHT (Onder de Bogen) werken vanaf 1918 in Indië, waar zij zowel de verpleging der zieken als de opvoeding van de jeugd op uitnemende wijze verzorgden. Zij verloren door de oorlog 18 Zusters, waarvan vijf in de kampen op Java. Een van haar medezusters vertolkte de gedachten bij haar sterven in een gedicht, dat wij hier gaarne laten volgen als een eresaluut aan hen, die trouw waren tot in de dood.

A. SMETSERS, S.J.

IN MEMORIAM

Zij gaven haar handen, haar
hart en haar geest.
Haar liefde zo rein en zo groot.
En toch was haar leven niet
alles geweest
Niet alles, en God vroeg:
haar dood.

Geen Vader, geen Moeder,
geen Priester, alléén:
Met mensen in menselijk leed,
Als eenmaal de Christus, zo
gingen ze heen.
Hoe dáár 't Mysterie van heet?

Dat is het geheim van de
vruchtbare smart:
God werd een melaatse gelijk,
Toen sprong er een Bloei uit
Zijn stervende Hart.
Geboren! De kiem van Zijn Rijk.

Niets ging er verloren, veel
wordt er verwacht.
Het leven bloeit open in pijn.
Het zaad in de voren schiet
stervend pas kracht:
De oogst zal eens kostelijk zijn.

Een lieldezuster v.d. H. Carolus Borromeus

IN DIT NUMMER:

„Hebt vertrouwen, Ik overwon de wereld", door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 194
„Het grijze opperhoofd van de Wigwam", door Dr. Nic. Perquin, S.J. . . pag. 196
Van een heilige, die niet naar de hemel wilde, door J. Noyons, S.J. . . . pag. 198
Het testament van Pater Prennthaler, S.J. . . . . pag. 203
Priester voor zijn volk, door Eug. Csizmazia, S.J. . . . . pag. 204
„Op zee gebleven", door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 207
Isti sunt Agni novelli . . . ., door J. Noyons, S.J. . . . . pag. 208
Rusteloos sjouwer voor God, door R. van Thiel, S.J. . . . . pag. 211
Twee priester-opvoeders, door R. van Thiel, S.J. . . . . pag. 214
De film van een Priesterleven, door J. Awick, S.J. . . . . pag. 219
Twee milites Christi, door B. Schouten, S.J. . . . . pag. 220
Trouw tot in de dood! door A. Smetsers, S.J. . . . . pag. 222
In Memoriam . . . . . pag. 224

HET GEHEIM VAN DE JAVAAN

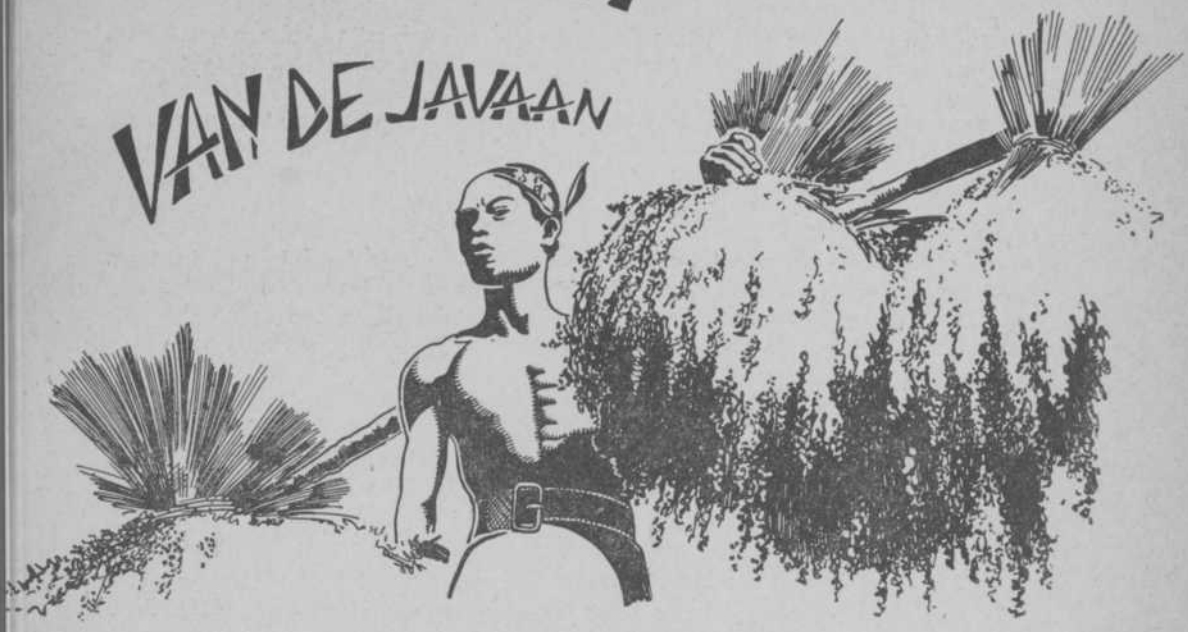

Bewerkt naar gegevens uit de nagelaten werken van Pastoor van Lith, S.J.

III Voorzichtig

In de beide voorgaande artikelen zijn er ten aanzien van de geheimzinnigheid van de Javaan zoveel verklaringen gegeven, dat we bijna kunnen concluderen: de Javaan liegt dus nooit, hij is alleen maar voorzichtig.
De imponerende kracht van de natuur rondom hem, de fatalistische moraal van zijn godsdienst, die totaal geen rekening schijnt te houden met de vrije wil, het rigorisme van zijn adat, het stelsel van deugden en ondeugden, dat hem in zijn jeugd als navolgenswaard of te vermijden wordt gesuggereerd, dat alles heeft hem voorzichtig gemaakt, voorzichtig met de wereld, waarin hij leeft, voorzichtig met zijn godheden, voorzichtig met zijn medemensen, die nooit gegriefd mogen worden, en daarom voorzichtig met de waarheid, die zo dikwijls grieven kan.

Zich van geen kwaad bewust

Dat de Javaan zich van geen kwaad bewust is in dit opzicht, blijkt, zoals Pater van Lith zegt, o.a. uit het resultaat van zijn gewetensonderzoek. Zowat alle zonden, waarvan hij zich beschuldigt zijn zonden tegen het „grief-niet", de toorn of wat zij zich hierin als zonden denken, zelfs al zouden het volgens

onze begrippen misschien deugden zijn. Zo bijv.: ik heb mijn kinderen gestraft; ik ben boos geweest op mijn ouders enz. Van de honderd beschuldigingen zijn er negen-en-negentig tegen de toorn.
Vraagt men echter: „Heb je wel eens gelogen?" dan krijgt men vast ten antwoord: „Neen, Pater!"
Van de leugen zijn ze zich niet bewust!

„Politiek"?

Maar, zal men misschien opwerpen, we hebben nu zoveel subtiele distincties moeten verwerken, om het zogenaamde liegen van de Javaan begrijpelijk te maken, dat we dan toch wel mogen aannemen, dat de Javaan „politiek" is, d.w.z. „politiek" in de slechte betekenis.
Doet de Javaan „politiek"?
Een „politiekeling" is iemand, die langs allerlei onbekende kronkelwegen, koste wat het kost, zijn eigen geheim doel tracht te bereiken. We vinden „politiek doen" nog erger dan liegen, want een leugenaar kan men met de feiten overtuigen, dat hij liegt, een politiekeling draait er zich altijd weer uit.

Geen eigen geheim doel

De Javaan echter heeft bij zijn optreden geen eigen geheim doel. Hij zoekt de waarheid haar recht te geven, maar doet dat op een manier in zijn land en bij zijn volk gebruikelijk.

Een voorbeeld

Een hooggeplaatst Nederlands ambtenaar te Batavia had aan een voorname Javaanse vriend in Soerakarta beloofd diens zoontje bij zich aan huis samen met zijn eigen kinderen op te voeden. Het jongetje kwam te Batavia aan, maar al heel spoedig bleek, dat de zaak niet zo eenvoudig was, als het er aanvankelijk had uitgezien. De knaap had karaktereigenschappen en gewoonten, die naar het oordeel van Mevrouw gevaarlijk waren voor haar eigen kinderen. Mevrouw protesteerde daarom en mijnheer, die haar gelijk moest geven, was gedwongen een Javaanse brief te schrijven aan zijn vriend te Soerakarta, waarin hij de gerezen moeilijkheden uiteenzette, mededelend, dat hij tot zijn spijt genoodzaakt was de jongen terug te zenden en tegelijk goede raad gevend voor de verdere opvoeding van de knaap.
Hij liet de brief, die hij met grote zorg had opgesteld, lezen aan zijn secretaris, een Javaan, met de vraag, of die brief niet zondigde tegen de Javaanse beleefdheid en of er misschien Javaanse taalfouten in waren. De Javaan las de brief en oordeelde: „Mijnheer, ik heb enkele taalfouten verbeterd; de brief is nu correct, wat de taal betreft, en volgens Nederlandse opvattingen ook uiterst beleefd, maar een Javaan zou hem toch zo niet schrijven". „Goed, was het antwoord, schrijf dan een brief, zoals een Javaan hem schrijven zou."
Na een kwartiertje bracht de secretaris een brief van de volgende inhoud:
„Tot mijn spijt is mijn vrouw niet meer zo sterk als vroeger, zij kan het vele

werk niet meer aan en daarom ben ik gedwongen Uw zoontje terug te zenden." Mijnheer staarde zijn secretaris aan: „.... is dat alles?!" De statige secretaris knikte veelbetekenend, hetgeen mijnheer lichtelijk opwond: „Ja maar, wat er staat, is niet waar; en er staat ook niet bij, wat mijn vriend moet doen voor de verdere opvoeding van zijn zoontje!" De rust van de Javaan bleef ongestoord: „Mijnheer, U moet dat niet zo opnemen. Uw vriend begrijpt immers zeer goed, dat de beleefdheid U belet de volle waarheid te zeggen. Hij zal zeker iemand hierheen zenden, om zich op de hoogte te stellen. Die man komt natuurlijk bij mij en dan zal ik wel zorgen, dat hij alles te weten komt, wat U had willen schrijven."
Zo verstaat de ene Javaan de andere. Is dat nu slechte „politiek"? Me dunkt, dat de goede secretaris zeer practisch en onzelfzuchtig heeft gehandeld, doch.... op zijn Javaans!

Conventies ook bij ons

Overigens hebben ook wij onze conventies, ze liggen alleen minder diep. Wat dunkt U van de man, die 's morgens bij zijn superieur aanbellend, aan de dochter des huizes, die hem zegt: „Mijnheer is niet thuis", antwoordt: „U liegt, zojuist stond hij zich voor het raam te scheren!" Onbeleefd, niet waar?
Was het misschien „politiek" van die dochter om dit te zeggen? Er werd misschien een kronkelweggetje bewandeld, want de bewering dat mijnheer niet thuis was, was een onwaarheid. Maar dit kronkelweggetje is voor niemand onbekend, en daarom ook niet te veroordelen.

Geen onbekende kronkelwegen

Ook de Javaan bewandelt in zijn omgangsvormen dergelijke kronkelwegen, maar ze zijn breder en langer en daardoor veel meer in het oog vallend. Ze zijn echter niet geheim, iedere Javaan kent ze en is er door zijn leven in de Javaanse gemeenschap op bedacht. Laat die wegen voor degene, die ze niet kent, uiterst kronkelig schijnen, voor de Javaan zijn ze gewoon en geaccepteerd, hij is er mede vertrouwd. Er is dus weer geen sprake van „politiek".

Nog een voorbeeld

Een voorbeeld van deze ingewikkelde mentaliteit is nog het volgende verhaal van Pastoor van Lith, S.J.:
„Op Java zijn wij begonnen jongens op te voeden en tot goede Christenen te vormen, vóór wij aan de meisjes konden denken. Dat ging natuurlijk goed, totdat de jongens moesten trouwen, maar van dat ogenblik af begonnen de moeilijkheden pas voor goed, want de jongens konden niet anders trouwen, dan met niet-christen meisjes.*)

---

*) Ik zeg met opzet niet-christen meisjes, omdat ik hen niet — zoals van regeringswege trouw geschiedt — mohammedaans wil noemen. Een niet-christen is voor de regering al te gemakkelijk een Mohammedaan. Eigenlijk is bij de Mohammedanen een huwelijk in de moskee voor een pangoeloe — zoals de betrokken moskee-beambte in Indië genoemd

Nu was een der oud-leerlingen van Moentilan, een katholiek Javaan, tot onderwijzer benoemd in een afgelegen hoek van een ver-verwijderde residentie. Die onderwijzer raakte bekend met een meisje uit een der beste families van het dorp. De huisvader was een gegoed handelaar, ruim van opvatting en serieus. Hij viel wel in de Moentilanse onderwijzer en stelde hem voor met zijn dochter te huwen. De onderwijzer schreef mij een brief en ik ging er op af. Aangekomen kreeg ik het volgende te horen.

Het meisje mocht katholiek worden en de kinderen ook. Het huwelijk mocht gesloten worden voor de pastoor en de gehele familie zou er bij tegenwoordig zijn. Dit alles was in de familieraad besloten en goedgekeurd; doch er was een „maar" aan verbonden: het huwelijk moest ook in de moskee voltrokken worden. Niet, dat allen daarop stonden, o neen, maar de oude grootvader wilde het zo en diens wil moest natuurlijk gevolgd worden.

Natuurlijk gehoorzamen de Javanen ook niet altijd aan hun grootvader, maar in een zaak als deze, waar het naar hun oordeel enkel en alleen een hoffelijkheid gold, zou het in ieders oog een lomphcid zijn, grootvader niet zijn zin te geven.

De familie

Ik trachtte de familie aan te tonen, dat volgens de Javaanse en ook volgens de mohammedaanse opvatting het huwelijk een koopcontract is. Waar dus de bruidegom een Christen was, had het geen zin, dat hij de koop bekrachtigde op een manier, die voor hem geen zin had, omdat ze niet christelijk was.

„Ja maar, zo zei de familie, dit huwelijk in de moskee is alleen maar een formaliteit; het huwelijk wordt eigenlijk gesloten voor de pastoor en daarna, om grootvader een plezier te doen, ook in de moskee, maar de onderwijzer is en blijft katholiek, hij behoeft niets te menen van de woorden, die hij uitspreekt, daar kan dus niets tegen zijn! Het is alleen maar een beleefdheid tegenover grootvader!"

Ik had mooi verklaren, dat een mohammedaanse formaliteit toch mohammedaans en dus voor Katholieken verboden was. Het ging niet om de zaak, maar om de grootvader, dat was duidelijk. Dus ging ik naar de grootvader.

De grootvader

De oude heer luisterde geduldig naar mijn argumenten en zei toen: „Het is hier nu eenmaal de gewoonte, dat een Javaan in de moskee trouwt." „Maar grootvader, zei ik, als een christen naar de moskee gaat, moet hij eerst Mohammedaan worden, voordat hij trouwen mag." Grootvader schudde het wijze hoofd: „Dat is niet nodig, hij mag Christen blijven." „Maar hij moet in de moskee toch de sahadat (mohammedaanse geloofsbelijdenis) uitspreken!" Doch

---

wordt — niet voorgeschreven; maar wat door de Koran niet bevolen wordt, wordt door onze regering practisch geëist, om enige orde in de huwelijken te krijgen. Feitelijk worden zo alle niet-christen Javanen gemaakt tot Staats-Mohammedanen.
(Noot van Pastoor van Lith).

grootvader bleef volhouden: „Hij kan die toch wel zeggen voor de vorm, uiterlijk; hij behoeft er immers niets van te menen! Hij blijft Christen!"
Ik redeneerde nu bij mezelf: als de sahadat wegblijft verdwijnt het mohammedaans karakter en blijft er slechts een door de regering voorgeschreven burgerlijke formaliteit over.

De pangoeloe

Ik ging dus met goedvinden van de grootvader naar de pangoeloe om hem te vragen de sahadat weg te laten. De pangoeloe luisterde zeer hoffelijk en verklaarde mij gaarne ter wille te zullen zijn, als de regent het goedkeurde, daar het een regeringsvoorschrift betrof. „Maar, pastoor, voegde hij er aan toe, waarom zou U naar de regent gaan? Het is toch genoeg, dat de bruidegom die woorden uitspreekt zonder er iets mee te bedoelen. Als hij dat doet, is immers iedereen tevreden. Wij weten allen, dat hij Christen is en Christen wil blijven, en dat alles maar voor de vorm is, omdat grootvader het zo wil en het nu eenmaal niet anders kan!" .... Ik stond paf!"

Het geheim

U moet mij goed begrijpen, waarde lezer, we kunnen boven beschreven mentaliteit zo maar niet goedkeuren, maar ze geeft ons toch wel weer een beetje meer kijk op het geheim van de Javaan. Op Java kunnen zich blijkbaar omstandigheden voordoen, waarbij het niet slechts voor een enkele persoon, maar voor een hele groep mensen begrijpelijker is, dat de spreker n i e t bedoelt, wat hij zegt! Dat een dergelijke houding oorzaak kan worden, dat de mensen erg gemakkelijk met de waarheid gaan omspringen, ook als dat niet nodig is, is duidelijk. Een Javaan is dikwijls slordig met de waarheid, omdat hij de liefde niet wil kwetsen; een Nederlander echter is streng met de waarheid, doch zal daardoor weer vaker misdoen tegen de liefde.

W. DANIËLS, S.J.

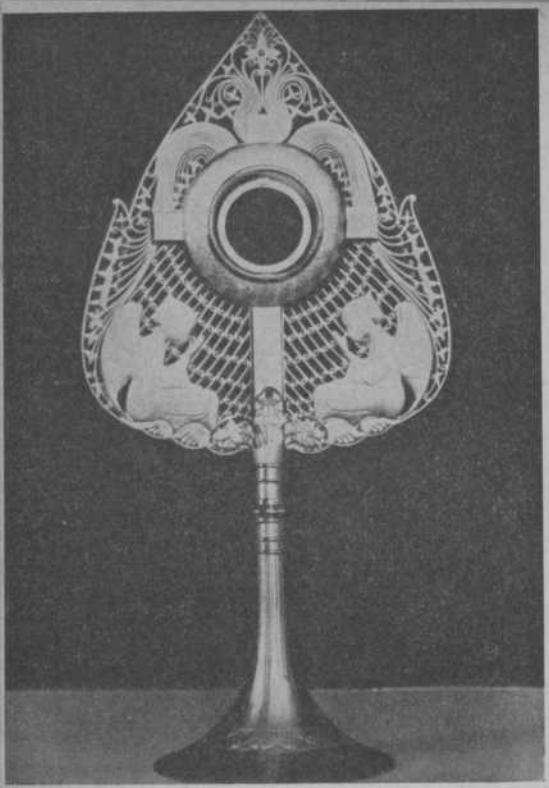

een inheemse katholieke kerk op java

De belangstelling, die de doorsnee Nederlander voor het Indonesische volk opbrengt, heeft in de loop van vier opeenvolgende eeuwen allerlei fasen doorlopen, en eindigde tenslotte bij velen in de houding van een verontwaardigde vader tegenover een opstandige zoon, in dit geval een aangenomen zoon. Veel is er in boeken en tijdschriften over geklaagd, dat men over het algemeen veel te weinig belangstelling had voor de zo belangrijke betekenis, die Indonesië nu eenmaal in de kring der landen heeft. Maar over gebrek aan belangstelling klaagt iedereen op zijn tijd, en ook de aandacht voor de meest waardevolle dingen is aan verslapping onderhevig. Intussen staan de kranten toch maar vol over Indonesië en is de daar gevestigde republiek een gesprek van de dag. Toch zal men blijven klagen, niet over het tekort maar over een veel te eenzijdige belangstelling. Men heeft eeuwen lang alleen uitgezien naar de commerciële zijde van het contact tusssen Nederland en Indië, welke winsten gemaakt werden, en hoe men deze kon vermeerderen. Dit bracht vanzelf in de concurrentiestrijd met andere zeevarende mogendheden een uitzien naar politieke mogelijkheden mee. En om deze weer te verwezenlijken moest men zich op de hoogte stellen van de culturele basis van de Indonesische maatschappij, zijn bestuursvormen, zijn talen enz. en zo ontstond langzaamaan een belangstelling voor de geestelijke ontwikkeling dezer volken. Men stelde dus telkens in een ander aspect van Indonesië belang, althans op grote schaal, want pogingen tot geestelijk en godsdienstig contact dateren reeds van de eerste tijden.

Belangstelling en misverstand

Bij iedere Nederlandse Katholiek bestaat er toch wel een zekere mate van belangstelling voor de groei en ontwikkeling van de Katholieke Kerk in Indonesië. Om echter goed op de hoogte te zijn van de huidige situatie en de eventuele kansen van de missie aldaar, is een bepaalde kennis van land en volk en van zijn reactie op de missionering onontbeerlijk; om dit te achterhalen zijn goede informaties nodig, wil men zich tenminste niet aan al te voorbarige conclusies schuldig maken. In onze dagen nu is er een overvloed van inlichtingen omtrent Indonesië. Uit verslagen van journalisten, uit reisverhalen, uit filmjournaal en cineac, uit indrukken van aalmoezeniers en brieven van onze dierbaren, die ginds onder de wapenen zijn, vloeien ons een massa gegevens toe. Maar al deze gegevens, meestal schetsmatig en zonder eenheid van opzet verstrekt, bieden ons meestal niet het geschikte materiaal om een betrouwbaar beeld van de missie samen te stellen. Er heerst daarentegen veel misverstand. Hier is het niet de aangewezen plaats om al die misverstanden uit de weg te ruimen. De enigste bedoeling van dit artikel is enige verkeerde denkbeelden omtrent de Java-Missie te verdrijven overeenkomstig de strekking van dit tijdschrift. Hier zal dus een bescheiden poging gewaagd worden hen te weerleggen, die menen, dat de katholieke missie op Java een missie is met een Europees (c.q. Nederlands) cachet, die door gebrek aan deskundigheid der missionarissen een volkomen uitheems karakter draagt en daarom door de beproevingen van oorlog en revolutie zo deerlijk is gehavend; er zal op gewezen worden, dat deze missie een groeiend onderdeel van de Katholieke wereldkerk is, dat zij diep in de ziel der Javanen is ingeworteld en als zodanig de bovenmenselijke moeilijkheden der laatste vijf jaren waardig heeft doorstaan, m.a.w. dat de missie werkelijk is uitgegroeid tot een inheemse katholieke Kerk op Java.

Inheemse kerk

Allereerst is het nodig zich een goed denkbeeld te vormen omtrent de juiste bedoeling van een inheemse Kerk. De nieuwe levensinhoud immers, die het Katholiek Geloof voor de Javanen met zich medebrengt, is van een geheel andere aard dan de cultuurverrijking, die de Westerse beschaving aan de Oosterse bevolking te bieden heeft. Het Westen meent al heel wat bereikt te hebben, als het zijn vormen van wetenschap en techniek in de koloniën een ruime plaats heeft weten te bezorgen. Doch hierbij worden dan vaak de grenzen van het nationaal behoud overschreden tot grote schade van de regelmatige ontwikkeling van de inheemse maatschappij. Het volkomen negeren van inheemse cultuurwaarden door substitutie van Europese vormen is reeds bij diverse natuurvolken uitgelopen op een totaal verdwijnen van de eigen structuur, zoals bijv. bij sommige Indianenstammen en op de eilanden van Melanesië. Onder volkeren van een hogere cultuur echter heeft de onderdrukking van de eigen nationale waarden en belangen tot die strijd gevoerd, die sinds een tiental jaren Oost-Azië in toenemende mate heeft opgezet tegen het blanke ras en zijn superioriteitswaan. Voor de Katholieke Kerk nu bestaat er geen Westerse superioriteit; Zij behartigt de eeuwige belangen der mensheid, en laat daarom de bestaande culturen zoveel mogelijk intact om in paedagogische

samenwerking tussen natuur en genade een harmonische uitbloei te bewerken van het goddelijk leven in de ziel der mensen. Zij streeft ernaar deze aldus gevormde katholieken te laten voortbestaan in hun eigen karakteristiek volksverband, en in de rijke schakering van vele volken de grootheid van God te laten uitschitteren. De Kerk wordt in het eigen leven van het volk geplant. Dit eigen leven wordt niet weggenomen, maar veredeld en vervolmaakt door het persoonlijk contact met Christus, Wiens volheid over alle mensen wordt uitgedeeld, Die het Leven op aarde is komen brengen en wel in overvloed. Vandaar geen vreemde elementen, geen opgedrongen vormen, die toch niet aan de eigen levenseenheid kunnen worden geassimileerd en slechts ballast zijn in de opbouw van de nieuwe en in Christus verloste mensheid. In de missielanden past in het geheel geen overdreven en eenzijdige belangstelling voor de westerse cultuur. Als het geloof eenmaal gevestigd is, zal het spontaan zijn vruchten voortbrengen in een echte oosterse cultuur, die doordesemd wordt van het ferment van het Christendom en heel wat meer voor het volk zal gaan betekenen dan de van buiten af overgenomen westerse cultuuruitingen. De godsdienst moet in organische eenheid met de cultuur opgroeien, alleen dan zal ze ook maatschappelijke zegeningen kunnen voortbrengen. Het Geloof moet ingroeien in een volk, zodat ieder volk het als iets eigens ervaart, zodat ieder volk zich „at home" voelt in de Kath. Kerk. Deze doelstelling is de Kerk eigen geweest, toen ze bij het begin der Middeleeuwen haar beschavende arbeid onder de volkeren van Centraal-Europa begon. En toen, bij de ontdekking van vreemde werelddelen en de daarmee gepaard gaande missionering, in deze traditie een kentering dreigde te komen, zond Rome reeds aan de eerste Apostolische Vicaris van Oost-Azië in 1659 deze instructie: „Op geen enkele wijze moet U de vreemde volkeren er toe dwingen hun gebruiken, gewoonten en zeden te veranderen, in zoverre die niet klaarblijkelijk in strijd zijn met het geloof of de goede zeden. Want wat is er dwazer dan Frankrijk, Spanje of Italië of een ander land in China te willen importeren. Men moet daar niet zúlke dingen, maar het geloof brengen, dat de goede zeden van geen enkel volk verwerpt of bestrijdt, maar deze daarentegen ongeschonden wenst te behouden. En omdat de mensen nu eenmaal hun vaderland en hun volks-eigen hoger schatten dan al wat uitheems is, verschaft hun niets groter aanleiding tot haat en afkeer dan de poging hun nationale zeden te veranderen".
Dezelfde alleszins duidelijke taal spreekt ook de nu heersende Paus Pius XII: „Alles wat in de gewoonten en gebruiken van de volkeren niet onafscheidelijk samenhangt met bijgelovige praktijken of dwalingen, vindt altijd welwillende beoordeling, en wordt zo mogelijk ongeschonden bewaard.... Allen van welke stam of taal ook, die tot de Katholieke Kerk toetreden, moeten overtuigd zijn, dat zij in dat huis van aller Vader, waar allen onder de wet en de vrede van Christus leven, volkomen dezelfde kinderrechten genieten" (Summi Pontificatus 1939).

hoofd- en bijzaken

Het komt er vervolgens op aan bij de vestiging van een inheemse Kerk, en ook bij de beoordeling ervan, hoofd- en bijzaken goed uit elkaar te houden. Er wordt wel eens een groot tekort aan aanpassing verweten naar aanleiding van allerlei kleinigheden, die met het wezen van het inheemse katholicisme

niets te maken hebben, terwijl men daarbij de hoofdzaken voorbijziet en aldus onrechtmatige critiek uitoefent. Er bestaan reeds vele publicaties en illustraties van Congolese Mariabeelden, Chinese kerkstijl, Japanse katholieke schilderkunst, Javaanse kasuifels en devotieprentjes enz. enz. En natuurlijk is de bevordering van een inheemse richting op artistiek en literair gebied zeer prijzenswaardig. Het is echter zeer problematisch, of deze taak reeds hoort bij de noodzakelijke werkzaamheden van het eerste uur. Zulk een fragmentarische adaptatie gaat soms geheel tegen de ware geest van de inheemse Kerk in en belemmert de integrale opname van de katholieke leer. Er dreigt gemakkelijk bij een katholiek wordend volk verwarring van ideeën. Voordat ze zich de ware ideeënschat hebben eigen gemaakt, worden ze alweer voor een vervormd heidendom gezet, dat ze pas verlaten hebben. Zo vergeten bijv. de voorstanders van een Javaanse gamelan in de Kerk, dat deze muziek vanwege de onchristelijke sfeer en reminiscenties juist het tegenovergestelde van verdieping teweegbrengt.

Beperkte de missie zich slechts tot het invoeren van enige inheemse details, dan was het met de aanpassing nog bitter slecht gesteld. Als dit niet van binnenuit groeit, komt men licht tot excessen. Zo is een beeltenis van Christus met een Javaanse hoofddoek op een exces, dat door Javanen zelf niet gewild wordt. Zo heeft ook nog niemand bewezen, dat Javanen orgelmuziek lelijk of ongeschikt vinden voor de opluistering van kerkelijke plechtigheden. Het tegendeel is waar, afgezien nog van de richtlijnen van Paus Pius X over het orgel als het aangewezen kerkelijk muziekinstrument.

De taak van de buitenlandse missionaris

Voordat het Katholicisme volledig is doorgedrongen in alle bijzondere levensvormen en levensuitingen, voordat het alle bestaande cultuuruitingen heeft getransformeerd tot christelijke uitingen, zal heel wat tijd moeten verlopen. En goed beschouwd is dit niet het werk van de missionaris, die toch nooit volledig de behoeften van de bekeerlingen op dit gebied kan aanvoelen en bevredigen. De buitenlandse missionaris heeft tot taak de richting te wijzen, de idealen te wekken en een veilige grondslag te leggen voor de doorwerking en toepassing van de katholieke beginselen op alle profane terreinen. Daarna komt het eigen volk zelf aan de beurt. Aan hún aspiraties zal het toevertrouwd moeten worden, welke kunstvormen, welke kerken, welke maatschappelijke instellingen zij als katholiek volk wensen te bezitten. Hun taak zal het zijn onder leiding van een eigen inheemse clerus te bouwen aan de kerstening van de opvoeding en het onderwijs, van wijsbegeerte en wetenschappen. De missionaris, die van buiten kwam en met zijn geestes- en gemoedssfeer buiten de inheemse wereld is opgegroeid, heeft hier eerder een plicht van toezicht en controle, een taak van stimulering en prijzende belangstelling. En waar een missie nog maar weinige tientallen jaren werkzaam is, kan niemand redelijkerwijze reeds een volle uitbloei verwachten. In die periode moet men zien of de voorwaarden voor een latere uitbouw in deze zin niet over het hoofd gezien werden. De twee grondvoorwaarden nu voor zulk een inheemse Kerk zijn deze: een volk, dat zich zijn katholiciteit bewust is en die kan handhaven tegen verdrukking in, en een inheemse clerus, die in staat is leiding te geven.

Welnu deze twee voorwaarden zijn door de inspanningen van de missionarissen en boven alle menselijke inspanning uitgaand door de zegenrijke werking van Gods Bijstand in de Javamissie verwezenlijkt.

De Kerk op Java inheems

Wat het eerste betreft: hierover schrijft een missionaris uit Java: „Ik geloof, dat in normale tijden het bewustzijn, dat de missie en het geloof iets van de Javanen zelf is, in tien of vijftien jaren niet zo sterk zou zijn geworden als het nu in enkele jaren geworden is. Dat is een zeer grote winst. Ook het aanzien van de katholieke Javanen in de republiek is veel groter dan men met het oog op hun getal verwachten zou. Daartegenover mogen wij onze ogen natuurlijk niet sluiten voor de gevaren van Communisme en Islam. De Kerk is hier nog klein, een mosterdzaadje; eer ze volledig is uitgegroeid, zal er nog veel arbeid strijd en lijden vooraf moeten gaan; maar dat is de gewone weg".

Op de toetssteen der beproeving

De moeilijkheden, de tegenslagen van oorlog en revolutie hebben de overtuiging van de Javaanse katholieken beproefd en in het vuur gelouterd. Was hier slechts een louter uitwendige schijn aanwezig geweest, de missie zou niet meer bestaan. Daarentegen bewijst het voortduren van de eenmaal behaalde resultaten, dat het Evangelie gepakt heeft, dat het geloof werkelijk gegrepen heeft in de ziel van de Javaan. De katholieken hebben hun pas gewonnen geloof als de dierbaarste schat verdedigd en zijn trouw gebleven aan hetgeen de H. Geest in hen begonnen was.

Toen de uitwendige organisatie van het katholieke verenigingsleven door het Japanse bestuur practisch onmogelijk werd gemaakt, toen de missiescholen werden gesloten, kerken en colleges in beslag genomen en alle publicaties verboden, heeft de vindingrijkheid van het katholieke volk de rampzalige gevolgen van dit optreden weten te beperken. Het heeft uit eigen middelen de geestelijkheid, die van alle inkomsten beroofd was, gesteund. En toen eenmaal alle Hollandse missionarissen geïnterneerd waren, heeft het alle krachtsinspanning aangewend voor de eigen inheemse priesters. Nu ging het om het voortbestaan van het katholiek leven, om de mogelijkheid de H. Mis bij te wonen en de H. Sacramenten te ontvangen. Tal van moeilijkheden moesten overwonnen, tal van offers gebracht. Ze werden gebracht met blijdschap. En het is zeker een bijzondere weldaad van Gods Voorzieningheid en van de wijsheid, die Zij schonk aan degenen, die de Javamissie organiseerden, dat juist op het critieke moment, dat de missionarissen van hun kudde werden afgescheiden, de eerste priesters uit het eigen volk op Java de priesterwijding konden ontvangen, en aanstonds meerdere opengevallen plaatsen konden innemen.

Een inheemse clerus is het ideaal van iedere Missie. Wie zijn er beter in staat de mentaliteit, de gevoelens en de bijzondere aard van het volk te begrijpen? Wie kent er beter de weg tot zijn hart? Er bestond al jaren lang een Javaanse ordesgeestelijkheid. Hun prestaties in de oorlogsjaren gaan boven alle menselijke waardering uit. Doch hun aantal was klein, en er konden vanwege de blokkade voorlopig geen nieuwe krachten van de Europese studiehuizen verwacht worden. Op dat moment kreeg het verlangen naar een in-

heemse wereldgeestelijkheid zijn bekroning. De vervulling van dit ideaal was tevens harde noodzaak. Ineens werden de jonge priesters met werk in de zielzorg overladen. En hoezeer hebben ze in de eerste priesterjaren niet ondervonden, dat op de dienaar van Christus de zorg rust voor alle kerken, dat de priester alleen lijdt, wat alle parochianen samen te lijden hebben! Wat tal van moeilijkheden heeft ook de Javaanse Bisschop volgens zijn eigen wapenspreuk: „In Nomine Jesu", niet moeten ondervinden en hoe groots heeft hij in de kracht van Jesus' Naam, de oplossing gevonden voor al de moeilijkheden! Dit is in Nederland zeer bekend.

In het dragen van de tegenslag blijkt 's mensen grootheid. In de oorlogsellende bleek, hoezeer het Katholicisme eigen bezit is geworden van de Javanen. De materiële schade is groot, vele werkzaamheden moeten weer van de grond af worden begonnen. Daarover kan men treurig gestemd zijn, doch wie zijn blikken alleen beperkt tot deze ruïnes, wie niet ziet, dat er naast grote verliezen ook een winst gemaakt is van kapitaal belang, dringt nog niet genoeg door tot de eigenlijke kern van de missionering.

hoopvolle toekomst

Christus' weg naar de verheerlijking ging over Golgotha. Ook de weg van de Christen gaat door het lijden naar de overwinning. De Javaanse Christenheid heeft zijn lijdensweg doorgemaakt en goed doorgemaakt en dat is een waarborg voor de toekomst. De droeve periode van de laatste vijf, zes jaren vestigt niet de indruk van een uitheems karakter van het katholicisme, maar wel de verblijdende zekerheid, dat ten koste van ontzettend veel moeite de Kerk Gods op Java geplant is als een Javaanse Kerk, en daar voor het Javaanse Katholieke volk werkelijk is de opheffende, sterkende, troostende en voor al haar kinderen zorgvolle Moeder.

Missionarissen, die na de ontberingen van drie, vier jaren Japanse internering lichamelijk gebroken in Holland zijn teruggekomen, kunnen zich tot troost rekenen, dat hun werk en hun lijden niet vergeefs is geweest.

Moge Gods zegen rijkelijk rusten op hun opvolgers, op Javaanse en Hollandse priesters, wier taak het is verder te bouwen.

En mogen de gebeden van de Nederlandse katholieken hun pogingen begeleiden tot de groei en bloei van de Inheemse Katholieke Kerk op Java, onder de bescherming van Maria, de Koningin der Apostelen.

CHRISTI APOSTOLUS, S.J.

Het engelenbeeld — hiernaast — werd vervaardigd door de Javaanse beeldhouwer Iko onder leiding van Prof. Dr. J. Schmutzer.
De monstrans — op pagina 230 — werd ontworpen door de Javaanse priester M. Reksaatmadja S.J.

CONQUISTADORES

Zeilend gelijk een meeuw op 't avondglimmen
der zeeën, langs het marm'ren Griekenland
tuurt hij over de boeg, waar 't westen brandt,
of Rome nog niet opduikt aan de kimmen.

De mars der legioenen dreunt nog door,
die d'oude wereld maten als hun akker.
Hem, Paulus, houdt een andre honger wakker:
Rome dooraderd zien van Christus' spoor.

En op de morgen van de middeleeuwen
zeilt één de stormen door naar Engeland.
Een jong matroos roept uit het natte want:
„Land voor de boeg . . . ." Eén voelt er vreugde sneeuwen

door 't hart als kwam hij thuis. Toch is hij niet
als trekkend volk op zoek naar wei en akker.
Een andre honger houdt de monnik wakker:
Christus doen heersen in dit woest gebied.

Karvelen kozen zee, dapper bemand,
met durvers die kaneel en zijde zochten.
Anderen voeren uit op verre tochten,
ontdekten Oost en West versloten land.

Maar op de voorplecht van de hoge boot
staat één te staren naar de gave lijnen
der kim . . . . „Dra zal een wereld daar verrijnen
en Christus' Rijk verrijzen uit mijn dood."

De dood woei klapperend in de rovervanen,
hutten en dorpen lagen platgebrand.
Met slaven volgetast uit 't zwarte land
kliefden de roversvloten d'oceanen.

Dan vaart een bidder Cadix' haven uit*)
naar 't slavenhuis waar allen samenstromen.
Hem dreef dieper begeert' en heilger dromen:
die negermenshoid maken tot Gods buit.

Ontdekkers boorden door Afrika's wouden
hun karavanen naar het binnenland.
Rust en gezondheid lieten zij tot pand
voor 't hard iwoor, dat zij daar vinden zouden.

Maar, waar gevaar en koorts hen nedersloeg,
zien zij een ander stouter sporen snijden.
Geen goud zijn doel; één drift bleef hem geleiden:
voor Christus' Rijk de hand slaan aan de ploeg.

Conquistadores hebben d'aard gemeten,
steeds hunkerend naar meer en groter land.
Hun schepen zijn aan 't end ergens gestrand,
hun dromen zijn vergaan, hun naam vergeten.

Alleen de zwervers die met 't naakte kruis
steeds verder drongen zonder rust of slapen,
zonder bezit dan God en zonder wapen,
hebben een Rijk gesticht en keerden roemvol thuis.

*) St. Petrus Claver.

R. LENAERS, S.J.

IN XAVERIUS' SPOOR

Kent u het „Laatste Nieuws"? Het nieuws, dat reeds eeuwen oud toch dagelijks gloednieuw is? Kent U het Boek, dat al het nieuws bevat van gisteren, van heden en van morgen? Het boek, dat al 2000 jaren oud is en toch zo nieuw blijft, dat het steeds een voorsprong heeft op de tijd, ja grijpt, nu reeds, tot het einde der dagen. Van al het andere nieuws ter wereld zeggen wij: „L'Histoire se répète", maar dit boek, het Evangelie van Jezus, bezit de ziel van de eeuwigheid, die alle tijden in een simpele omarming omsluit. Uit dit Evangelie, bulletin van Gods Wil en Gods Liefde, vielen mij dezer dagen twee waarheden te binnen, die nauw met elkaar verband houden:

„Zoekt eerst het Rijk Gods; het overige wordt U toegeworpen"

„Gaat en onderwijst dat aan alle volkeren"

Een, die het begreep

Aan de Parijse Hogeschool ontmoeten twee Spanjaarden elkaar, Francisco de Xavier, die van de wereld houdt en Inigo de Loyola, die van de wereld hield! De eerste kennismaking betekent een principe voor beiden. Het ene karakter, dat van Xavier, reageert met de gedachte: „Geef je nooit gewonnen"! Het andere, dat van Inigo beslist: „Die kan ik gebruiken; hem moet ik winnen"! Met het offensief van de een, groeit het defensief van de ander. Vier jaar lang bood Xaverius verbeten weerstand achter de muren van zijn zieleburcht. Maar de ander, de officier van Pampeluna, weet, hoe hij versterkte borstweringen moet rammen. Geduld, taktiek en volharding zijn zijn wapenen en na vier jaar beukt hij met de Evangelie-waarschuwing „Wat heb je er aan de gehele wereld te winnen, als je daarbij je ziel verspeelt" dwars door het pantser van Xaverius

Links van boven naar beneden: P. J. Awick (3e maal naar de Missie), P. Th. v. d. Putten (2e maal), P. H. Loeff (2e maal), P. H. Ruding (2e maal), Fr. A. Schouten (1e maal), Fr. M. Christiaansen (1e maal).

Rechts van boven naar beneden: P. L. Ingen-Housz (2e maal), P. J. van Leengoed (2e maal), P. L. van der Werf (2e maal), P. G. Kester (2e maal), Fr. W. Terpstra (1e maal), Fr. A. I. Mulder (1e maal).

heen. Met zijn rug tegen de wereld en zijn gezicht voor het Bulletin van God, dat hij met stijgende spanning leest, geeft hij zich gewonnen. En Ignatius wint in hem de reiziger voor God, die in Indië, Ceylon, Malakka, de Molukken, Japan, tot aan China toe de zaken Gods waarneemt en behartigt, tot heil en zegen dier werelden!

Ook anderen

We leven in 1947. Van Christus af, over St. Pieter en St. Paul, langs het 2000-jarig rijk der Kerk Gods, tot in deze moderne tijd, waarvoor de Paus Franciscus Xaverius tot heldhaftig voorbeeld promoveerde, gaan er steeds stromen van apostelen de wereld over, Xaverius achterna, zich aanpassend, waar het met Gods wetten strookt, aan gebruiken en gewoonten van volken en talen, van stammen en naties, allen met het Bulletin van God in de hand: „Zoekt eerst het Rijk Gods; het overige wordt U toegeworpen". En deze apostelen voelen allen zich gegrepen door de plicht van het Evangelie, door St. Paulus hartstochtelijk weergegeven met de woorden: „Wee mij, als ik het Evangelie niet verkondig!"

Met de „Tabinta" van de Maatschappij Nederland vertrokken 13 Jezuieten-missionarissen; enige gingen hen reeds voor naar Java; anderen zullen binnenkort volgen. Zij zijn mensen uit de wereld, die ieder voor zich eens de strijd gestreden hebben der keuze tussen God, die riep, en de wereld, die lokte. Zij gaven zich gewonnen en demonstreren nu de vitaliteit van Gods Kerk. Het Novembernummer gaf U het relaas over de missiekrachten, die getemd werden door lijden en ellende tot in de dood; en ziet, nieuwe krachten rijzen op, ontembaar, met als wapen de liefde tot God en als schat het H. Evangelie. God en Zijn Kerk zijn onoverwinnelijk! Vaartwel, mannen! Strijdt als een Xaveer, vecht als een Inigo! Voor Christus onze Koning! En wij, die thuis blijven, wij allen volgen U met onze gebeden, met onze steun en belangstelling.

B. SONDAAL, S.J.

Lezers, blijft ons trouw!
Helpt ons aan belangstellenden

Links van boven naar beneden: P. R. van Thiel (3e maal naar de Missie), P. K. Looymans (2e maal), P. N. Christen (2e maal), P. J. van Wayenburg (1e maal), Fr. P. van Weert (1e maal), Fr. H. van Voorst tot Voorst (1e maal). Deze drie laatsten wachten nog op passage.

Rechts van boven naar beneden: P. A. Spëkle (3e maal), P. Ch. Krekelberg (2e maal), P. H. Jacobs (1e maal), P. B. Schouten (2e maal). Fr. G. Scheltinga (1e maal), Fr. Th. Helsloot (1e maal). De beide laatsten wachten nog op passage.

Hebben is hebben! . . .

Het tafereeltje, dat zich op de vroege morgen van 18 October 1943 bij de collegepoort van het Xaveriuscollege te Moentilan afspeelde, is van te vermakelijke aard, dan dat wij het aan de vergetelheid zouden prijsgeven. De humoristische noot ontbrak waarlijk niet en zou alle toeschouwers tranen van plezier hebben doen lachen, indien de ondergrond niet zo intens tragisch geweest was.
Het middelpunt van dit gebeuren vormden wij, een dertigtal paters, fraters en broeders, die op deze morgen de tijd van onze „luxe"-internering (in eigen huis), begonnen op 15 Juli 1943, beëindigden en op het punt stonden onder gewapend geleide van enige Japanners naar ons nieuwe kamp „Djoen Eng" te Salatiga te vertrekken. Op enige meters van ons af, iets meer naar de poort, stond ons geleide grijnzend geschaard rondom hun hoofdman, de in deze entourage nogal bespottelijk aandoende hoogste inheemse politie-autoriteit in Moentilan. Een meter of twintig van ons af in de richting van de hoofdingang der collegegebouwen stonden in brede waaiervorm een kleine honderd zusters van diverse pluimage: de zusters Franciscanessen (Heijthuijzen) van Moentilan, Mendoet en Magelang, de Zusters van het H. Hart van Poerworedjo, enige zusters van het Kostbaar Bloed, van O.L. Vrouw en een tiental zusters Dominicanessen uit Tjilatjap, allen vrouwen, die de Japanner geen blaadje papier, dat missieeigendom was, gunden. Midden op de weg tussen ons en haar stonden de corpora delicti, een bruin-witte massa van handkoffertjes, tassen, volgepropte kussenslopen en dichtgeknoopte dekens, die het laatste bezit van ons, ballingen, bevatten en die door ons en de zusters enerzijds, door de Japanners

en de politie anderzijds, heftig omstreden werden. Het ging erom, of we deze bagage mochten meenemen ja dan neen. Ziehier de inzet van dit relletje. U begrijpt lezer de moeilijke situatie dier luttele Japanners: vlak buiten de poort op de grote weg een groepje inheemse Katholieken, die een laatste glimp hunner priesters kwamen opvangen en dat, koste, wat het koste, op afstand van ons moest gehouden worden; aan de andere kant sluwe Europese vrouwen, die als gieren op onze buit aasden, voor het geval deze ons ontsnappen mocht. Men moet op Java geïnterneerd geweest zijn om de inhoud dezer koffertjes op waarde te kunnen schatten. Gij zoudt dan volledig kunnen begrijpen, dat enerzijds door ons alles op alles gezet werd de Japanners ervan te overtuigen ons eigendomsrecht te erkennen en dat anderzijds de zusters, als de hongerige bevolking van 'n kippenren, tijdens al deze bedrijven voorzichtig en schoorvoetend de begeerde buit naderden, dan op Japans geschreeuw weer retireerden om onmiddellijk daarna weer naderbij te sluipen om toch vooral maar op het kritieke moment, een eventuele Japanse weigering, in een oogwenk alle koffertjes achterover te drukken en ze voor de ogen der machteloze Japanners als spelden in de hooiberg te doen verdwijnen. Een ogenblik nog duurde de vreedzame onderhandelingen, van onze kant gevoerd met kalm overtuigende argumenten, van de andere zijde onder een steeds doldriftiger uitgestoten argumentatie. In de verte floot de trein reeds met korte heftige stoten. De Gordiaanse knoop moest doorgehakt worden. Onder en ondanks Japans getier en gekrijs vlogen wij plotseling op onze bezittingen af; de meest noodzakelijke inhoud verdween in onze zakken; vliegensvlug stormden onze handlangsters toe; rappe handen grepen in een oogwenk wat we niet meer bergen konden; de poort vloog open; wij werden in formatie gestompt en nog was onze stoet niet de hoek van de weg naar het station om of de college-ingang lag leeg en volkomen uitgestorven. Op tientallen meters afstand waren onze bezittingen reeds onbereikbaar voor Japanse schraapzucht. Door talloze reten en kieren van de metershoge bamboe-omheining hadden honderden paren ogen van geïnterneerde vrouwen dit toneeltje van het laatste afscheid der Kedoese geestelijkheid van haar eerste interneringskamp gevolgd. Moentilan wordt vrouwen-interneringskamp en zal helaas bijna twee jaar „de hel van Java" heten.

De hel van Java

Tegen de helling van de Merapi, aan de oever van de Lamat, strekken zich over enkele honderden meters de witte een-verdieping-tellende gebouwen van het Xaveriuscollege uit. Gaf in vredestijd menig plekje op de buitengalerijen een prachtig zicht op de bergenreuzen Merapi, Merbaboe en Soembing, in October 1943 was van deze riante uitzichten geen sprake meer. Van de grote aula in het uiterste Noorden tot het ongeveer zeventien meter lager gelegen refter- en keuken-gedeelte was het gebouw door een bijna vier meter hoge bamboe-omheining omgeven, de trieste hindernis naar de vrijheid van de eindeloze sawahterrassen en wijde tabaksvelden. Het huis bij gedeelten sedert 1903 gebouwd, gaf aan zijn 300 bewoners, Paters, leraren en leerlingen, een eenvoudig doeltreffend comfort. De vier binnentuinen waren door de natuurliefhebbende stichter van Moentilan, Pater F. van Lith, S.J., en diens opvolgers, beplant met een keur van zeldzame tropische bomen, planten, bloemheesters en waterlelies. Een uit de Lamat afgetakte stroom eeuwig stromend water bracht in tientallen kanaaltjes door het gehele huis zijn koelte en frisheid. Het is hier niet de plaats thans nogmaals de geestelijke verfrissing te memoreren, die dit Xaveriuscollege de verspreide Katho-

lieke centra in geheel Nederlands-Oost-Indië gedurende de veertig jaar van zijn bestaan gebracht heeft. Zoals dit huis echter in het verleden door duizenden Indonesiërs gezegend is — welk groot missiewerk is niet begonnen in Moentiland? — zo zal het in de toekomst voor andere ontelbaren, helaas, gescholden worden als een hel. En, wederom helaas, terecht!
Reeds op 8 September 1943 kwam de eerste groep van 500 marine-vrouwen en kinderen dit kamp binnen. In alle kamers en zalen werden de ruw-houten britsen getimmerd, twee verdiepingen hoog, somtijds tien of meer in kamertjes van slechts vier bij twee en een halve meter. Binnen enige maanden was het aantal geïnterneerden uitgebreid tot bijna drie duizend, zwakke vrouwen, hulpeloze kinderen, waarvan sommigen daar ter wereld kwamen, saamgepakt in schandelijk kleine ruimten in een vrijwel waterloos huis en vergeven door milliarden wandluizen. Het college had vroeger een uitstekende eigen waterleiding, berekend voor alle behoeften van zijn 300 bewoners. De bijna tienvoudige overbelasting désorganiseerde echter vrijwel onmiddellijk deze watervoorziening. En dat in de tropen! en met kleine kinderen! Oud-geïnterneerden uit Japanse kampen kunnen u de miserie beschrijven, die dit gebrek meebracht. Uiterste zindelijkheid en periodieke schoonmaak onderdrukten vroeger een wandluizenplaag bij het eerste symptoom. Zindelijkheid en schoonmaak waren echter in het kamp-Moentilan slechts herinneringen aan een gelukkiger verleden.

Als Eva pleit . . .

De religieuse bevolking van het kamp-Moentilan telde ruim 100 zusters. Voor haar was het bezit van een priester nagenoeg een levenskwestie. De 86-jarige Pater M. Timmers, S.J. bleef bij bovenvermelde uittocht op 18 October 1943 te Moentilan achter. Zonder moeite was dit resultaat niet bereikt. Een Japanse keuringsofficier was er aan te pas gekomen, die de oude dove man onder handen nam. Op commando moest Pater Timmers opstaan, lopen, weer gaan zitten, weer opstaan, weer lopen enz. Na langdurig onderzoek verkreeg hij echter een bewijs van lichamelijk onvermogen. Het probleem der geestelijke kampverzorging was hiermee vanzelfsprekend niet opgelost. Overigens overleed Pater Timmers in het kamp reeds op 20 Mei 1944. Zo spoedig half October ons vertrek uit Moentilan bekend werd, staken de achterblijvenden de koppen bij elkaar. De zusters belegden krijgsraad. Alles moest erop gezet worden een schriftelijk bewijs met Japanse stempel te krijgen, waarmede een of andere Japanner — welke deed niets ter zake — verlof gaf aan een der Paters om te Moentilan achter te blijven. Wij hopen dat het volgend verhaal van een onschuldige krijgslist de lezer niet zal ontstemmen. Een der zusters, een jong knap Nederlands meisje, dat vlot Maleis sprak, zou het zaakje opknappen. Bij de eerste de beste gelegenheid klampte zij een Japans officier aan. Natuurlijk werd een eerste grapje van haar kant gevolgd door een brute afwijzing zijnerzijds. „Andjing Belanda" (Nederlandse hond!). Zó gauw was onze „verleidster" echter niet uit het veld geslagen. Voor een spiegel oefende zij haar zonnigst, onschuldigst gezicht in, des te aanlokkelijker dank zij de tempering door middel van een droefgeestige trek wegens de teleurstelling van zo juist. Vijf minuten slechts stonden zij samen bij de treeplank van de Japanse legerauto en wat tien zonen Adams zeker nooit bereikt zouden hebben, verkreeg deze sluwe dochter Eva's. De Japanner capituleerde; hij was tenslotte ook een mens .... Hoogrood blozend bracht de overwinnares zwart op wit het bewijs harer zege in de ver-

gadering harer medezusters. Pater B. Hagdorn, S.J. bleef te Moentilan achter en verzorgde ruim anderhalf jaar de geestelijke noden van het kamp. Zelden zal het vrouwelijke onschuldiger en doeltreffender ingezet zijn voor een schoner en noodzakelijker doel.

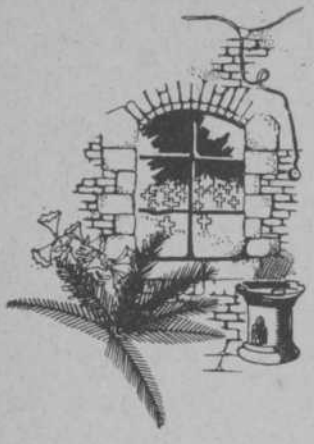

Tachtig bezweken . . .

Het lust mij niet hier nogmaals verslag te geven van alle terreur, uithongering en mishandeling, waaraan juist dit kamp zo rijk geweest is. Ook wens ik de bescheidenheid van zovele nobele zielen geen geweld aan te doen, religieuze en lekenverpleegsters, dames-artsen en andere leden van de medische kampdienst, die het aantal slachtoffers, dat de dood in dit kamp opeiste tussen 31 October 1943 en 7 Augustus 1945, tot 80 wist te beperken. Mogen zij, wier namen op de droeve lijst voorkomen en die meest nog baby's, kinderen van enkele jaren of jonge opgroeiende meisjes waren, een hemelse voorspraak zijn voor haar verzorgsters van die barre laatste levensdagen. Hier was geen onderscheid tussen Katholiek en Protestant. De lange lijst, die voor mij ligt, duidt dit duidelijk aan. Wel maakt de lijst me droef te moede. Ontzaglijk leden deze dapperen in Moentilan onder de onbarmhartige zweep van de vijand.

De covers beroofd

Reeds lang was de Moentilanse collegekerk aan de viering der liturgische diensten onttrokken. Altaren, banken en overig meubilair waren vertimmerd of als brandhout opgestookt. De kerk zelf deed dienst als kampkantoor. Hier vierden de Jappen hun successen. De biechtstoelen werden strafcellen voor overtreedsters der huiselijke „orde".

Slechts de inhoud van de sacristiekluis was nog intact. Zij bestond uit een schat van tientallen kelken, cibories en monstransen, eigendommen van het college zelf, het Canisiusseminarie te Mertojoedan en de kapellen der diverse geïnterneerde communauteiten. Het is de moeite waard de veiligstelling dezer kerksieraden te verhalen.

Reeds lang vertrouwden de zusters de Japanse kampleiding niet meer in dit opzicht. Zij meenden handelend te moeten optreden. Opzien mocht echter niet gebaard worden, noch bij de leiding noch bij de medegeïnterneerden, aan wie zo gemakkelijk een onvoorzichtig woord zou kunnen ontsnappen. De kamppastoor was in het bezit van de enige sleutel der kluis. Deze lag echter een flink stuk van de vleugel, die de zusters bewoonden. In stilte maakten de samenzweersters haar praeparatieven. In een hoek van de

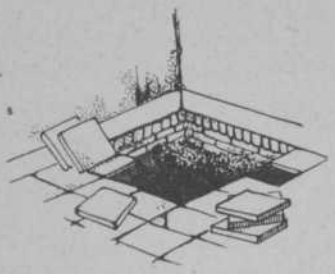

voormalige leerlingenrefter, in het uiterste zuidelijke gedeelte van het huis werden stuk voor stuk enige tientallen vloertegels verwijderd. Een diepte gaapte hier, voorlopig voorzichtig gecamoufleerd voor spiedende ogen. Buiten bij de wasplaats werd eenzelfde kuil gedolven.

Nijvere vrouwenhanden bereidden ondertussen met molton beklede ijzeren koffers, op maat in vakjes verdeeld. Tot de grote dag was aangebroken, een schemeravond in Juni 1944. Voorzichtig slopen enige donkere gestalten naar de sacristie. Moedig, doch vanzelfsprekend nerveus, werd de zware kluisdeur geopend. Onhoorbaar week deze. Slechts een betrekkelijk dunne muur scheidde de inbreeksters Gods van het Japanse getier in de belendende kerk. Eén onvoorzichtigheid zou een bloedige reactie opgewekt hebben. Daar stonden voor haar, op een rijtje en onbesmeurd door schennershand, de kostbare materiële schatten van een aanzienlijk deel der Midden-Java-Missie. Geruisloos slopen enige malen deze moedigen de weg naar het Zuiden, onder de rokken kelken en andere kostbaarheden meevoerend. De ontmoeting met een enkele Jap was levensgevaarlijk. Het voorkomen van sacrilegische schending der heilige vaten rechtvaardigde dit risico. Onderwijl hielden de overige zusters in haar kwartier een bidstonde bij de schilderijen der Japanse Jezuieten-martelaren uit de 17de eeuw, uit het hele college daar bijeengebracht. Bonzende harten, dringende gebeden. Er stond voor haarzelf, het gehele kamp en voor de missie veel op het spel. Geruisloos werd de lege kluis na enige uren weer gesloten. Deze eerste operatie was volgens plan verlopen. De volgende morgen was er grote bedrijvigheid op het Zuiden. Algemene wasdag. Onder vrolijk gesnater hingen tientallen wassters het ene habijt na het andere, de ene kap na de andere in de warme ochtendzon te drogen op de waslijnen. Een ondoordringbaar scherm van uitdruipend linnen en katoen ontstond. Geen Japanner, die dit opgetogen troepje bezig zag, vermoedde, wat achter die uithangende was geschiedde. Langzaam daalden de tegen vocht beschermde ijzeren koffers in de anderhalve meter diepe kuilen. Toen enige uren later de droge was ingehaald werd, lagen de tegels weer netjes in de rij. Het uitzicht op de plaats der misdaad was als altijd tevoren. Geen spoor van het gebeurde kon nog kwade vermoedens wekken, zelfs niet toen enige dagen later de kampcommandant de sleutel van de kluis opeiste en deze laatste ledig vond. „Ja, ziet u, die „bekers" zijn reeds twee jaar geleden door Monseigneur naar Semarang meegenomen...." Slechts de zwaar met briljanten bezette lunula van Moentilans feestmonstrans werd niet begraven. Op de plaats van de H. Hostie, voorzien van een prentje van O.L. Vrouw van Japan, bleef zij bovengronds het centrum van het geheime Mariakapelletje in het kamp. Schrijver dezes heeft haar als eerste trofee der bevochten overwinning later aan de Bisschop overgedragen, die daarna ook zorgde voor een veilige berging van de Moentilanse ondergrondse schat.

Een dergelijke actie redde voor de Missie ook de paramenten en het altaar- en kerk-linnen der welvoorziene Moentilanse sacristie. Textiel werd in die dagen door Japanners nog heviger begeerd dan heden ten dage in Nederland het geval is. Reeds waren de dochtertjes van de Moentilanse politiecommandant gesigna-

leerd in fonkelnieuwe baadjes van groene kazuifelzijde en was in de Moentilanse moskee een bruid in het huwelijk getreden omhangen met een brede goudbewerkte altaarstool. De redding van deze kostbaarheden is het werk geweest der gehele kampgemeenschap. Bij het later vertrek der geïnterneerden heeft ieder zorg gedragen voor een klein bundeltje sacristielinnen of paramenten. In Ambarawa aangekomen, is na de capitulatie alles verzameld in enige grote kasten van de sacristie aldaar.

Moentilan . . . trieste ruïne

Intussen verstreken de kampdagen in even toenemende lichamelijke verzwakking als morele superioriteit boven de lage uitbuiter. Geen kwelling vermocht de geest dezer zwakken te breken, noch het urenlange nachtwachtlopen in een huis waar evenmin een dief kon inbreken als een geïnterneerde uitbreken, noch de dagelijks gedwongen zware lichamelijke arbeid. De dreigende capitulatie maakte de eisen onmenselijker en onbarmhartiger. Evenals in Amsterdam de Jodenbuurten het slachtoffer geworden zijn van de hongerwinter, zo verdwenen ook in Moentilan langzaam maar zeker deuren, raamkozijnen, luiken en alles wat op hout geleek voor keukendoeleinden en in particuliere kookkacheltjes. Op 7 Augustus 1945, een week voor Tokio's capitulatie, was Moentilans lugubere rol uitgespeeld. Als een zwaar beschadigde trieste ruïne des doods, omkranst door drie kerkhoven met graven van kampslachtoffers, bleef het Xaverius-college, onbewoond en onbewoonbaar, achter!
Een wonde, die het hart treft, schrijnt te meer naarmate het getroffen deel edeler is. Het Xaveriuscollege was zo'n edel deel van het Nederlands-Indische missie-organisme. De wonde is er daarom ook des te gevaarlijker door. Tot de dood zal zij echter niet voeren. De Indische Missies kunnen deze zegenrijke inrichting niet missen.

R. VAN THIEL S.J.

WIE BOUWT MEE AAN HET HERSTEL VAN MOENTILAN?

De schade wordt geschat op **200.000 gulden!**

DE JONGENS VAN HET ALOYSIUSCOLLEGE gaven de „eerste steen": **8000 gulden**

EEN TWEEDE GIFT bedroeg: **3000 gulden**

Ieder, die ons f 25.— of meer schenkt ontvangt een grote foto van

M O E N T I L A N !

*

Helpt ook gij mee?

1947 aan het einde van dit Jaar

De sikkel van de tijd heeft zich geslagen in de laatste maandschoof van dit jaar. Eind December heeft 1947 afgedaan en wordt het opgeborgen in de schuur der geschiedenis, de grote opslagplaats van mens- en wereldgebeuren.

BALANS

Ook de missieprocuur heeft 1947 meegeleefd en, aan het eind van dit jaar de balans opmakend, is zij tevreden over de bereikte resultaten. Twee-derde van het aantal abonné's van de „Berichten uit Java", die in de oorlog verloren gingen — en dat was een groot aantal — werd weer teruggewonnen.
Grote steun mochten wij ontvangen voor de opleiding van Javaanse Priesters naar aanleiding van een artikel „Meer Missionarissen" geplaatst in het Maartnummer van ons tijdschrift. (Blz. 53).
De Kledingactie voor Java werd een grandioos succes: 30 grote kisten met goederen staan klaar voor verzending naar Indië. Dat zijn de geschonken kledingstukken. Daarbij komen 23000 textielpunten, waarvoor kledingstoffen worden aangekocht. De kosten kunnen gedekt worden door de giften, die stegen tot een bedrag van f 14.000.
Hadden wij ook tegenvallers? Ja zeker! Onze hartstochtelijke oproep, geplaatst in het Octobernummer op blz. 177 had slechts een minimaal resultaat en bleef ver beneden onze bescheiden raming.

DE LAATSTE MISSIEKRONIEK VAN DIT JAAR

Ook het laatste missienieuws uit Indië blijkt zeer verheugend. Zowel gedurende de oorlog als in de na-capitulatietijd heeft de Missie er alles opgezet de opleiding van Javaanse priesters, koste wat het koste, door te zetten. Daar kwam de politionele actie. Ambarawa, waar het Klein-Seminarie tijdelijk was ondergebracht, werd door de Nederlandse troepen bezet, Op dat moment waren onze klein-seminaristen allen op vacantie in het Republikeins gebied. Het Klein-Seminarie had afgedaan. Neen! Na korte tijd kwam het bericht door, dat het Klein-Seminarie weer geopend was te Gandjoeran en voor de twee hoogste klassen te Moentilan, beide plaatsen, niet ver van Djokjakarta verwijderd. In totaal zijn er 64 klein-seminaristen. In Gandjoeran worden de lessen gegeven door één Javaan en vier Nederlanders; in Moentilan, waar ook het Noviciaat der Jezuieten gevestigd is, door de Paters Schoonhoff en Verhoeven. Alle Nederlandse missionarissen in Djokja maken het goed en genieten vrijheid. Een bericht van Mgr. Soegijapranata langs het Rode Kruis liet ons weten: „Wij maken het allen goed, gezond, welvarend, vol goede moed; het werk gaat onverdroten voort!"
Gods voorzienigheid waakt en geeft wederom een schitterend voorbeeld voor allen, die een beetje te weinig idealen of moed hebben, om meer optimist te worden en in geen geval over de toekomst van de Missie défaitistisch te spreken. Gode zij dank. Moge Hij ons zegenen ook in 1948!

B. SONDAAL, S.J.

BERICHTEN UIT JAVA
55stejaargang - 1947

AFLEVERING I - JANUARI:

Bij de omslag, Redactie . . . . . pag. 1
„Hernieuw het aanschijn der aarde", door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 2
Zij die niet geïnterneerd werden . . . ., door F. Knooren, S.J. . . . . pag. 6
Verlangen, door A. Smetsers, S.J. . . . . pag. 9
De Kerk tussen Oost en West, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 10
Shembaganur, door Ém. Gathier, S.J. e.a. . . . . pag. 16
Er was eens . . . ., naar P. Lhande, S.J. . . . . pag. 19
Flitsen uit de Pacific: Terug naar de posten, door A. Smetsers, S.J. . . . pag. 20
Missiekroniek . . . . . pag. 23

AFLEVERING II - FEBRUARI:

De toekomst der Missie op Java, door C. de Quay, S.J. . . . . pag. 25
De geestelijke verzorging van het leger in Indië, door Lt. Kol. E. I. M. van Voorst tot Voorst, S.J. . . . . pag. 29
Werkende passagiers, door F. Knooren, S.J. . . . . pag. 33
Een ideale roeping, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 39
Flitsen uit de Pacific: Rode zegeningen, door A. Smetsers, S.J. . . . . pag. 42
Missiekroniek . . . . . pag. 46

AFLEVERING III - MAART-APRIL:

Soldaten Missiewerk, door H. Vroom, S.J. . . . . pag. 49
Meer Missionarissen, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 53
Brief van de HoogEerwaarde Pater Generaal der Sociëteit van Jesus, J. Janssens, S.J., aan de Directeur van de St. Claverbond . . . . . pag. 60
Vernieling en herleving van de Missie in Kampong Sawah, door L. van Rijckevorsel, S.J. . . . . pag. 62
Flitsen uit de Pacific: De duivel als Missionaris, door A. Smetsers, S.J. . . pag. 68
Missiekroniek . . . . . pag. 70

AFLEVERING IV - MEI:

Een Kerkvader in Indië, door P. A. Kerstens . . . . . pag. 73
Vernieling en herleving van de Missie in Kampong Sawah (Vervolg en slot) door L. van Rijckevorsel, S.J. . . . . pag. 78
Een Broeder en een Kerk onder Dai-Nippon, door P. J. M. Kijm, S.J. . . . . pag. 84
Heropbloei in Midden-Java, door A. Smetsers, S.J. . . . . pag. 86
Flitsen uit de Pacific: Onze Lieve Vrouw van Zo-Sè, door A. Smetsers, S.J. pag. 90
Missiekroniek . . . . . pag. 94

AFLEVERING V - JUNI:

Johannes de Britto, door J. de Rooy, S.J. . . . . pag. 97
Breed Apostolaat, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 102

Pater van Lith en de Studie van het Javaans . . . . . pag. 108
„Djimpitan", door A. Spëkle, S.J. . . . . pag. 110
Vlugge promoties, door H. Muller, S.J. . . . . pag. 114
Missiekroniek . . . . . pag. 117

AFLEVERING VI - JULI-AUGUSTUS:

Schoolstrijd in Voor-Indië, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 121
Taalproblemen op Midden-Java, door J. W. M. Bakker, S.J. . . . . pag. 128
„Kijk, God" . . . . . pag. 134
Op bezoek bij de Koningin van de Zuidzee, door W. Daniëls, S.J. . . . . pag. 136
Missiekroniek . . . . . pag. 142

AFLEVERING VII - SEPTEMBER:

Het geheim van de Javaan, I, naar gegevens van R.P. Fr. van Lith, S.J. door J. W. M. Bakker, S.J. . . . . pag. 145
Javaans Katholicisme, door J. W. M. Bakker, S.J. . . . . pag. 150
De Japanse spin zoog Moentilan uit, door R. van Thiel, S.J. . . . . pag. 154
Vlugge promoties (vervolg), door H. Muller, S.J. . . . . pag. 161
De Chinezen-Missie te Batavia, door L. Zwaans, S.J. . . . . pag. 164
Missiekroniek . . . . . pag. 167

AFLEVERING VIII - OCTOBER:

Het geheim van de Javaan, II, naar gegevens van R.P. Fr. van Lith, S.J., door J. W. M. Bakker, S.J. . . . . pag. 169
Aan onze postabonné's . . . . . pag. 177
Ik geef het U zwart op wit, door J. Noyons, S.J. . . . . pag. 178
Resultaten: Kledingactie-Java . . . . . pag. 181
De Chinezen-Missie te Batavia (vervolg), door L. Zwaans, S.J. . . . . pag. 184
Als leek naar de Missie, door J. Hellings, S.J. . . . . pag. 188
Missiekroniek . . . . . pag. 190

AFLEVERING IX - NOVEMBER:

„Hebt vertrouwen, Ik overwon de wereld", door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 194
„Het grijze opperhoofd van de Wigwam", door Dr. Nic. Perquin, S.J. . . . pag. 196
Van een heilige, die niet naar de hemel wilde, door J. Noyons, S.J. . . . pag. 198
Het testament van Pater Prennthaler, S.J. . . . . pag. 203
Priester voor zijn volk, door Eug. Csizmazia, S.J. . . . . pag. 204
„Op zee gebleven", door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 207
Isti sunt Agni novelli . . . ., door J. Noyons, S.J. . . . . pag. 208
Rusteloos sjouwer voor God, door R. van Thiel, S.J. . . . . pag. 211
Twee priester-opvoeders, door R. van Thiel, S.J. . . . . pag. 214
De film van een Priesterleven, door J. Awick, S.J. . . . . pag. 219
Twee milites Christi, door B. Schouten, S.J. . . . . pag. 220
Trouw tot in de dood! door A. Smetsers, S.J. . . . . pag. 222
In Memoriam . . . . . pag. 224

AFLEVERING X - DECEMBER:

Het geheim van de Javaan, III, naar gegevens van R.P. van Lith S.J., door W. Daniëls, S.J. . . . . pag. 225
Een inheemse katholieke kerk op Java, door Christi Apostolus, S.J. . . . . pag. 230
Conquistadores, door R. Lenaers, S.J. . . . . pag. 236
In Xaverius' spoor, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 238
Moentilan vrouwenkamp, door R. van Thiel, S.J. . . . . pag. 240
Aan het einde van dit jaar, door B. Sondaal, S.J. . . . . pag. 246
Jaarinhoud . . . . . pag. 247